

KYRJEMØTET

2019

Trondheim, 27. mars.- 1. april

**Det 36. kyrkjemøte i Den norske kyrkja
blei halde i Trondheim
frå onsdag 27. mars til måndag 1. april 2019.
Forhandlingane på møtet fann stad på Scandic hotel Nidelven, Trondheim.**

Innholdsfortegnelse

OPNING AV KYRKJEMØTET	4
KONSTITUERING	6
KM 01/19 GODKJENNING AV INNKALLING OG SAKLISTE	6
KM 02/19 KONTROLLUTVALGETS RAPPORT OM KIRKERÅDETS OPPFØLGING AV KIRKEMØTETS VEDTAK.....	8
KM 03/19 VAL OG OPPNEMNINGAR.....	10
KM 04/19 ORIENTERINGSSAKER.....	14
KM 05/19 JUSTERING AV ORDNING FOR HOVEDGUDSTJENESTEN OG ALMINNELIGE BESTEMMELSER	16
KM 06/19 KIRKEORDNING FOR DEN NORSKE KIRKE	119
KM 07/19 REGLER FOR VALG AV KIRKERÅDET	154
KM 08/19 ENDRING AV KIRKEMØTETS BUDSJETTREGLEMENT	173
KM 09/19 FORSLAG TIL NYE FORDELINGSNØKLER MELLOM BISPEDØMMERÅDENE FOR TILSKUDD TIL PRESTETJENESTE	188
KM 10/19 ENDRINGER I REGELVERK VEDTATT AV KIRKEMØTET	196
KM 11/19 MELDING OM KONTROLLUTVALGETS ARBEID	203
KM 12/19 KIRKEMØTETS FORDELING AV MIDLER 2020 OG ORIENTERING OM BUDSJETTET FOR 2019.....	205
KM 13/19 NYTT PERSONALREGLEMENT FOR DEN NORSKE KIRKE.....	209
KM 14/19 STRATEGIPLAN FOR SAMISK KIRKELIV	242
KM 15/19 KIRKEMØTETS FORRETNINGSORDEN	251
KM 16/19 UTTALELSE «KIRKA STØTTER KLIMASTREIKENDE UNGDOM»	274
DELTAKERE PÅ KIRKEMØTET.....	275
KOMITEENES SAMMENSETNING	279
GJESTER	283
ØVRIGE PROGRAMINNSLAG	286
TALER, PREKENER OG HILSENER	286

Opning av Kyrkjemøtet

Opningsgudstenesta

Onsdag 27. april var det åpningsgudsteneste i Nidarosdomen. Biskop i Tunsberg, Jan Otto Myrseth, heldt preika. Elles medverka preses Helga Haugland Byfuglien, sokneprest i Røros og Hitterdal sokn, Harald Hauge, kateket i Tysvær, Marit Sofie Teistedal Vikre, sokneprest i Nidarosdomen, Andreas H. Grandy-Teig, Nora Baartvedt, stud.theol. ved VID vitenskapelig høyskole/ungdomsarbeidar i KFUK-KFUM, direktør i IKO, Marianne Uri Øverland, og organist i Landvik og Eide kyrkjelydar, Geir Ivar Bjerkestrand.

Nattverdsutdelarar/offerinnsamlarar var generalsekretær i KFUK-KFUM, Øystein Magelssen, forbundsleiar i Det Norske Diakonforbund, Randi Bergkåsa, fungerande sokneprest i Grorud kyrkjelyd, Anne Berit Evang, prest i Metodistkyrkja i Trondheim, Lars Erik Nordby, kyrkjefagsjef/fungerande stiftsdirektør i Møre bispedømmeråd, Arvid Helle, dagleg leiar (kst.) Kirkelig Ressursenter mot vold og seksuelle overgrep, Turid Skorpe Lannem, dødeprost Roar Bredvei og fungerande synodeleiar i Frikyrkja, Anne Mari Schiager Topland. Musikken var ved domkantor i Nidaros domkyrkje, Petra Bjørkhaug, Randi Flåøyen Lundemo og Øyvind Smidt. I tillegg medverka teiknspråkpoet Georg Bjerkli, klokkar Solveig Birkeland, stiftsdirkedører, kyrkjetenar og kyrkjevakter frå domkyrkja.

Opningsmøte

Kyrkjemøtet opna onsdag 27. mars kl. 17.00 i Scandic Nidelven hotell i Trondheim. Kommunikasjonsdirektør i Kyrkjerådet, Ingeborg Dybvig, ønskte velkomen og presenterte talarane. Det var talar og kulturelle innslag under overskrifta: *Arv – framtid – forvandling*. Det blei også markert at Kyrkjerådet i år feirar 50 år. Det var salmesong ved Marthe Valle, og samtale leia av Håkon Haugsbø og deltakarar var forfattar Ann-Jorid Pedersen, biskop Kari Veiteberg, domkantor Gro Bergrabb, direktør Olavsfestdagane Petter Myhr og adm dir Mindshare Petter Skippervold. Første talar var leiar i Kyrkjerådet, Kristin Gunleiksrud Raaum. Deretter var det helsingar ved statsråd Kjell Ingolf Robstad og preses Helga Haugland Byfuglien.

Dagen blei avslutta med middag på hotellet kl.19.30 for Kyrkjemøtets medlemmer og inviterte gjester. Fleire gjester kom med helsingar. Det var fylkesvaraordførar i Trøndelag, Tomas Iver Hallem, nestleiar i familie- og kulturkomiteen, Jorunn Gleditsch Lossius, tilsynsprest i Metodistkyrkja, Knut Refsdal, og generalsekretær i STL, Ingrid Rosendorf Joys.

Generaldebatt

Generaldebatten var torsdag 28. april kl. 08.45. Dirigent: Lill Tone Grahl-Jacobsen

Desse hadde ordet:

Rolf Reikvam, Beate Husa, Karl Johan Kirkebø, Erling Birkedal, Rikke Elisabeth Grevstad Kopperstad, Odd Einar Dørum, Anne Kristin Sørvik, Henrik Wirak Onsrud, Gard Realf Sandaker-Nielsen, Solveig Fiske, Helene Selvik, Anne Enger, Karen Helene Bøhn Melhus, Jostein Ådna, Egil Morland, Kjetil Hafstad, Katja Eidesen, Kari Veiteberg, Ann-Helen Jusnes, Ingjerd Breian Hedberg, Ole Kristian Bonden, Marius Økland, Rønnaug Torvik, Finn Ragnvald Huseby, Kari Karstensen, Marit Hermstad, Rolf Magne Haukalid, Olav Christian Rønneberg, Atle Sommerfeldt, Jon Høsøien, Heidi Nordkvelde, Kjersti Jåvold Landmark,

Silje Håve Smørvik, Halvor Nordhaug, Therese Kristin Børnes Utgård, Jørgen Foss, Gunnar Gjevre, May-Eldri Hanssen, Ola Smeplass, Aud Sunde Smemo, Jofrid Brennsæter, Sara Ellen Anne Eira, Sondre Karstad, Kristin Gunleiksrud Raam.

Konstituering

Saksdokument:

KM 03.1/19 Val av dirigentskap for Kyrkjemøtet

KM 03.1/19 Val av dirigentskap for Kyrkjemøtet 2019

Kyrkjerådsleiar Kristin Gunleiksrud Raaum leia valet.

Dirigentskapet blei valt ved akklamasjon og overtok deretter leiinga av møtet.

Dirigent

Lill Tone Grahl-Jacobsen, Tunsberg (hovuddir.)

Ole Martin Grevstad, Møre

Kai Steffen Østensen, Agder og Telemark

Vara

Marit Hermstad, Sør-Hålogaland

Ola Smeplass, Sør-Hålogaland

Gunhild Tomter Alstad, Hamar

KM 01/19 Godkjenning av innkalling og sakliste

Godkjenning av innkalling

Innkalling til Kyrkjemøtet 2019 med vedlagte saksdokument var sendt til delegatane i forskriftsmessig stand. Det var ingen innvendingar til innkallinga.

Godkjenning av sakliste

Kristin Skjøtskift hadde ordet.

Endringsframlegg:

Kristin Skjøtskift foreslo at Kyrkjemøtet skulle gi ein uttale om klima.

Kyrkjemøtets vedtak

Saka om ein uttale om klima blei sendt til komité F.

Sakliste

- KM 01/19** Godkjenning av innkalling og sakliste
- KM 02/19** Kontrollutvalgets rapport om Kirkerådets oppfølging av Kirkemøtets vedtak
- KM 03/19** Val
1. Val av dirigentskap for møtet
 2. Val av teljekorps
 3. Supplerande fordeling av medlemmer på Kyrkjemøtekomiteane
 4. Val av komitéleiarar for møtet
 5. Val av nominasjonskomité for KM 2020-2024
- KM 04/19** Orienteringssaker
1. Årsrapport Bispemøtet 2018
 2. Protokoll fra UKM 2018
 3. Årsmelding fra Døvekirken 2018
 4. Årsmelding fra Sjømannskirken/Norsk kirke i utlandet 2018
 5. Rapport fra økumenisk samarbeid i Europa 2018
 6. Orientering om Den norske kirkes arbeid med FNs bærekraftsmål
- KM 05/19** Justering av Ordning for hovedgudstjeneste og alminnelige bestemmelser
- KM 06/19** Kirkeordning for Den norske kirke
- KM 07/19** Regler for valg av Kirkeråd
- KM 08/19** Endring av Kirkemøtets budsjettreglement
- KM 09/19** Forslag til nye fordelingsnøkler mellom bispedømmerådene for tilskudd til prestatjeneste
- KM 10/19** Endringer i regelverk vedtatt av Kirkemøtet
- KM 11/19** Melding om kontrollutvalgets arbeid
- KM 12/19** Kirkemøtets fordeling av midler 2020 og orientering om budsjett for 2019
- KM 13/19** Nytt personalreglement for Den norske kirke
- KM 14/19** Strategiplan for samisk kirkeliv
- KM 15/19** Endringar i forretningsordenen for Kyrkjemøtet
- KM 16/19** Uttalelse «Kirka støtter klimastreikende ungdom»

Komitéinnstillinger og Kirkemøtets vedtak

KM 02/19 Kontrollutvalgets rapport om Kirkerådets oppfølging av Kirkemøtets vedtak

Saksdokument:

KM 02/19 Kontrollutvalgets rapport om Kirkerådets oppfølging av Kirkemøtets vedtak

Innstilling frå kontrollutvalet

Kyrkjemøtet vedtok i 2016 å opprette eit Kontrollutval for Den norske kyrkja og fastsette reglar for utvalet. I følgje mandatet er ei av utvalet sine oppgåver – på vegner av Kyrkjemøtet – å føre løpande kontroll med Kyrkjerådet si verksemd, under dette også å kontrollere at Kyrkjemøtet sine vedtak blir følgt opp etter innhald og føresetnader. Denne rapporten gjeld dette punktet i Kontrollutvalet sitt mandat, og erstattar tilsvarande rapport som Kyrkjemøtet sin protokollkomité tidligare hadde ansvar for å levere.

Etter reglane skal første kyrkjemøte etter eit kyrkjeval nemne opp kontrollutval for den etterfølgjande valperioden. Noverande kontrollutval blei oppnemnd på Kyrkjemøtet i 2017. Utvalet er leia av Ann Kristin Sørvik og har desse medlemmane: Finn Huseby (nestleiar), Laila Riksaasen Dahl, Ola T. Lånke og Brit Skjelbred. Sekretariatsfunksjonane er tekne hand om av Opplysningsvesenets fond.

Kontrollutvalet sin leiar tek del som observatør under delar av Kyrkjerådsmøta, for å kunne ha den løpande kontrollen. Det er gjort ein systematisk gjennomgang av Kyrkjerådet sine protokollar for å kontrollere at Kyrkjemøtet sine vedtak blir følgde opp etter innhald og føresetnader.

Kyrkjemøtet i 2018 hadde mange saker kor endringar i reglar og føresegner blei vedtekne. Dette gjeld ordning for utpeiking av biskop, kyrkjevalreglane, Kyrkjemøtet sin forretningsorden, ordning for samisk kyrkjelege valmøte, føresegn om Den norske kyrkja sitt medlemsregister, reglar om formene for bispedømerådet si verksemd, tenesteordning for biskopar og reglar for Kyrkjerådet si verksemd. Desse regelendringane er anten kunngjorde i Norsk Lovtidend og/eller kunngjorde på lovsamlinga på internett.

Kyrkjemøtet vedtok eit visjonsdokument 2019-2021. Kyrkjerådet har følgt opp visjonsdokumentet gjennom vedtatt årsplan 2019 for dei sentralkyrkjelege råda. Visjonsdokumentet ligg til grunn for dei nye resultatmåla og nøkkellindikatorane for bispedømeråda og Kyrkjerådet 2019-2021. Visjonsdokumentet er også lagt lett tilgjengeleg på kyrkja.no

Kyrkjemøtet vedtok at verksemda i *Kirkelig Utdannings senter i Nord* (KUN) blir overført frå Den norske kyrkja til *VID vitenskapelig høyskole*. Dette blei gjennomført i 2018. Kyrkjerådet har sett i gang evaluering av *Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning* (KIFO), i tråd med Kyrkjemøtet sitt vedtak.

Høyringsuttalen kring ny trussamfunnslov blei sendt departementet i rett tid.

Ei av dei store sakene på Kyrkjemøtet i 2018 var rapport og vegval for Den norske kyrkja si kunst- og kultursatsing. Kyrkjerådet har følgd opp ved å ta relevante delar inn i ny Handbok for sokneråd og ved å bruke både kyrkja.no og Kyrkjebakken. Kunst- og kultursatsinga har vore omtala i eit nyheitsbrev og er tatt opp i møte mellom Kyrkjerådet sin direktør og stiftsdirektørane og KA. Dette er også tema i møte med relevante organisasjonar. Kontrollutvalet har ingen merknader til Kyrkjerådet si oppfølging av Kyrkjemøtet sitt vedtak. Sidan dette er ei meir langsiktig satsing, bør dette bli følgd opp over fleire år av Kyrkjerådet, med oppfølgingskontroll frå Kontrollutvalet.

Kontrollutvalet har ikkje gjort funn som medfører kritikk av Kyrkjerådet si gjennomføring av Kyrkjemøtet sine vedtak.

Underskrevet av Ann Kristin Sørvik, Finn Huseby, Laila Riksaasen Dahl, Ola T. Lånke, Brit Skjelbred.

Plenumsbehandling

Dirigent: Lill Tone Grahl-Jacobsen

Kontrollutvalets leiar Ann Kristin Sørvik la fram Kontrollutvalet sin innstilling.

Kyrkjemøtet sitt vedtak

Kontrollutvalet sin rapport til Kyrkjemøtet takast til orientering.

KM 03/19 Val og oppnemningar

Saksdokument

KM 03.2/19	Val av teljekorps
KM 03.3/19	Supplerande fordeling av medlemmer på Kyrkjemøtekomiteane
KM 03.4/19	Val av komitéleiarar for møtet
KM 03.5/19	Val av nominasjonskomité for KM 2020-2024

KM 03.2/19 Val av teljekorps

I forretningsorden for Kyrkjemøtet § 3-4 er det fastsett at det skal veljast eit teljekorps som består av 5 medlemmer frå sekretariatet.

Framlegg til vedtak

Kyrkjerådet tilrår at Kyrkjemøtet vel følgjande teljekorps:

Øyvind Meling (leiar)
Berit Hagen Agøy
Ole Inge Bekkelund
Jens Bjelland-Grønvold
Risten Turi Aleksandersen

Kyrkjemøtet sitt vedtak

Kyrkjemøtet valde dette teljekorpset:

Øyvind Meling (leiar)
Berit Hagen Agøy
Ole Inge Bekkelund
Jens Bjelland-Grønvold
Risten Turi Aleksandersen

KM 03.3/19 Supplerande fordeling av medlemmer på kyrkjemøtekomiteane

Medlemene i Kyrkjemøtet og andre med tale og forslagsrett blei fordelte på komitear for heile valperioden under KM 2016. Ei supplerande liste som tek omsyn til forfall mm, blei lagt fram i møtet.

Framlegg til vedtak

Kyrkjerådet tilrår at Kyrkjemøtet gir sin tilslutning til forslaget til komitéansetning.

Kyrkjemøtet sitt vedtak

Kyrkjemøtet gir sin tilslutning til det framlagte forslaget til Supplerande fordeling av medlemmer på Kyrkjemøtet sine komitear.

KM 03.2/19 Val av komitéleiarar for møtet

Kyrkjemøtet vel leiar i dei einskilde komiteane (§ 5-3).

Framlegg til vedtak

Kyrkjerådet tilrår at Kyrkjemøtet vel følgjande komiteleiarar:

- Komité A: Gudsteneste Karin Elin Berg, Borg
- Komité B: Undervisning, diakoni og samfunnsspørsmål - Ann Christin Elvemo, Nord-Hålogaland
- Komité C: Økonomi og kyrkjeordning – Kristin Skjøtskift, Oslo
- Komité D: Kyrkjeordning – Karl Johan Kirkebø, Bjørgvin
- Komité E: Personal, arbeidsgjevarspørsmål og utdanning – Per Eilert Orten
- Komité F: Informasjon, urfolk, internasjonale og økumeniske forhold – Kjetil Drangsholt, Agder og Telemark

Kyrkjemøtet sitt vedtak

Kyrkjemøtet valde desse komitéleiarane:

- Komité A: Gudsteneste Karin Elin Berg, Borg
- Komité B: Undervisning, diakoni og samfunnsspørsmål - Ann Christin Elvemo, Nord-Hålogaland
- Komité C: Økonomi og kyrkjeordning – Kristin Skjøtskift, Oslo
- Komité D: Kyrkjeordning – Karl Johan Kirkebø, Bjørgvin
- Komité E: Personal, arbeidsgjevarspørsmål og utdanning – Per Eilert Orten
- Komité F: Informasjon, urfolk, internasjonale og økumeniske forhold – Kjetil Drangsholt, Agder og Telemark

KM 03.5/19 Val av nominasjonskomité for KM 2020-2024

Framlegg til vedtak

1. Valkomiteen fremjar følgjande kandidatar til nominasjonskomiteen:

Medlem

Fast medlem prest:

Petter Dille, Oslo

Fast medlem, lek kyrkjelig tilsett:

Marit Sofie Teistedal Vikre, Stavanger

Leke:

Fast medlem: Bjørn Solberg, Borg

Fast medlem: May Lisbeth H. Aurdal,
Møre

Fast medlem: Karen Helene Bøhn Melhus,
Agder og Telemark

Varamedlem

Kjartan Bergslid, Nidaros

Ingjerd Grøm, Sør-Hålogaland

Kjell Rune Wirgenes, Tunsberg

Berit Nøst Dale, Bjørgvin

Ole Midthun, Hamar

2. Om det blir naudsynt, gjev Kyrkjemøtet Kyrkjerådet fullmakt til å supplere nominasjonskomiteen.

Kyrkjemøtet sitt vedtak

1. Kyrkjemøtet valde følgjande nominasjonskomité for KM 2020-2024:

Medlem

Fast medlem prest:

Petter Dille, Oslo

Fast medlem, lek kyrkjelig tilsett:

Marit Sofie Teistedal Vikre, Stavanger

Leke:

Fast medlem: Bjørn Solberg, Borg

Fast medlem: May Lisbeth H. Aurdal,
Møre

Fast medlem: Karen Helene Bøhn Melhus,
Agder og Telemark

Varamedlem

Kjartan Bergslid, Nidaros

Ingjerd Grøm, Sør-Hålogaland

Kjell Rune Wirgenes, Tunsberg

Berit Nøst Dale, Bjørgvin

Ole Midthun, Hamar

2. Om det blir naudsynt, gjev Kyrkjemøtet Kyrkjerådet fullmakt til å supplere nominasjonskomiteen.

KM 03.6/19 Suppleringsval av medlem til protokollkomiteen

Kyrkjemøtet gjorde slikt val av medlemmer i 2016:

Ragnar Løsnesløkken med Steinar Aanstad som vara, Rolf Magne Haukalid med Kai Steffen Østensen som vara og Oddhild Klevberg med Beate Husa som vara.

Både Løsnesløkken og Aanstad har gått ut av Kyrkjemøtet. Kyrkjemøtet blei derfor bedt om å oppnemne ein representant til protokollkomiteen under Kyrkjemøtet 2019.

Kyrkjemøtet sitt vedtak

Aud Sunde Smemo blei oppnemnt som medlem av protokollkomiteen under Kyrkjemøtet 2019.

KM 04/19 Orienteringssaker

- KM 04.1/19 Årsrapport Bispemøtet 2018
- KM 04.2/19 Protokoll fra UKM 2018
- KM 04.3/19 Årsmelding fra Døvekirken 2018
- KM 04.4/19 Årsmelding fra Sjømannskirken/Norsk kirke i utlandet 2018
- KM 04.5/19 Rapport fra økumenisk samarbeid i Europa 2018
- KM 04.6/19 Orientering om Den norske kirkes arbeid med FNs bærekraftsmål

Dirigent: Lill Tone Grahl-Jacobsen

Kirkerådets direktør ga en orientering om den kommende Årsrapporten for Den norske kirke 2018, og en refleksjon om Den norske kirke i dag.

Disse hadde ordet:

Ingrid Vad Nilsen, Odd Einar Dørum, Rolf Reikvam, Kari Karstensen, Dag Landmark, Atle Sommerfeldt, Egil Morland, Erling Birkedal.

KM 04.1/19 Årsrapport Bispemøtet 2018

Preses i Bispemøtet, Helga Haugland Byfuglien, ga en orientering om protokollen.

Disse hadde ordet:

Vidar Haanes.

KM 04.2/19 Protokoll fra UKM 2018

Representantene fra UKM ga en orientering om årsrapporten.

Disse hadde ordet:

May-Eldri Hanssen, Henrik Wirak Onsrud, Silje Håve Smørvik, Kjersti Jåvold Landmark, Karl Johan Kirkebø, Therese Kristin Børnes Utgård, Atle Sommerfeldt, Vidar Haanes, Katja Eidesen, Rikke Elisabeth Grevstad Kopperstad, Olav Myklebust, Kristin Gunleiksrud Raaum, Kari Veiteberg, Kristin Skjøtskift.

KM 04.3/19 Årsmelding fra Døvekirken 2018

Kirkeverge i Døvekirken i Oslo, Camilla Høiberg, ga en orientering om årsmeldingen.

Disse hadde ordet:

Katja Eidesen, Solveig Fiske, Alex Ramstad Døsvik, Per Winsnes.

KM 04.4/19 Årsmelding fra Sjømannskirken/Norsk kirke i utlandet 2018

Disse hadde ordet:

Rolf Reikvam, Berit Nøst Dale, Halvor Nordhaug.

KM 04.5/19 Rapport fra økumenisk samarbeid i Europa 2018

Kristine Sandmæl presenterte rapporten.

Disse hadde ordet:

Kjellfred Dekko, Rikke Elisabeth Grevstad Kopperstad.

KM 04.6/19 Orientering om Den norske kirkes arbeid med FNs bærekraftsmål

Frøydis Indgjerdingen orienterte om bærekraftsmålene.

Disse hadde ordet:

Harald Hauge, Kristin Skjøtskift, Kjetil Hafstad, Ann Christin Elvemo, Ingeborg Midttømme, Odd Einar Dørum.

Forslag til vedtak

Kirkemøtet tar de framlagte sakene til orientering

Kirkemøtets vedtak

Kirkemøtet tar de framlagte sakene til orientering

KM 05/19 Justering av ordning for hovedgudstjenesten og alminnelige bestemmelser

Saksdokument:

KM 05.0/19 Justering av ordning for hovedgudstjenesten
KM 05.1/19 samlingsbønner forbønner litanier kirkeårsprefasjoner og nattverdbønner
KM 05.2/19 Hovedgudstjenesten bokmålsutgaven til KM 2019
KM 05.3/19 Hovedgudstjenesta nynorsk utgåve til KM 2019
KM 05.4/19 Høringssammendrag Hovedgudstjenesten
KM 05.5/19 Første innstilling
KM 05.6/19 Endelig innstilling

Første innstilling fra komité A

Sammendrag

Gudstjenestereformen ble innført i alle menighetene i Den norske kirke 1. søndag i advent 2011 ved at den nye tekstboken ble tatt i bruk. Ordning for hovedgudstjeneste og Alminnelige bestemmelser for Ordning for hovedgudstjeneste ble tatt i bruk i de aller fleste menighetene innen utgangen av 2012, etter hvert som menighetene utarbeidet og vedtok sin lokale grunnordning og biskopen godkjente at denne var i overensstemmelse med den nye gudstjenesteboken.

Det var Kirkemøtet 2011 som vedtok ordningen, men allerede på Kirkemøtet 2010 ble det vedtatt at «Det legges til rette for erfaringsdeling slik at det kan gjøres justeringer og korrigeringer av den nye ordning i løpet av 3-6 år» (KM 4/10). Slike justeringer og korrigeringer i liturgien skjedde også ved den forrige gudstjenestereformen, som kom i 1977. Denne ordningen ble justert og fullført med nye liturgier og ble til slutt samlet i den omfattende gudstjenesteboken i to bind fra 1992.

Et forslag til en justert ordning for hovedgudstjeneste og alminnelige bestemmelser ble sendt på høring 10. januar 2018 med høringsfrist 10. april. I tillegg til de ordinære høringsinstansene ble alle menighetene «invitert til å gi høringssvar». 180 menigheter besvarte høringen og Kirkerådet mottok i alt 240 høringssvar. Det vises til et eget vedlegg med et utførlig sammendrag av høringen. Høringssammendraget ble presentert for Bispemøtet 24. mai 2018. Deretter ble den behandlet i Nemnd for gudstjenesteliv (NFG) i møtet 25. mai, som fattet vedtak i saken (NFG sak 12/18). Denne nemnda hadde ikke vært involvert i saken tidligere, ettersom den ble oppnevnt for perioden 2018-2021.

Kirkerådet behandlet et justert forslag til hovedgudstjeneste i september 2018 (KR sak 47/18). Saken ble så oversendt til Bispemøtet i oktober 2018 (BM sak 37/18), og Kirkerådet sluttet seg i desember 2018 til de endringene Bispemøtet fattet vedtak om. Kirkerådet behandlet også saken i januar 2019 (KR sak 13/19 med tanke på at saken fremmes for Kirkemøtet 2019. I tillegg behandlet både Kirkerådet (sak 6/19) og Bispemøtet (sak 7/19) en egen sak om

Samlingsbønner med kirkeårsvariable ledd og syndsbejennelse D. Disse bønnene er nå tatt inn i saken Justert ordning for hovedgudstjeneste 2019.

Komiteens merknader

Komiteen viser til prosessen og det foreliggende forslaget og har ønsket å gjøre færrest mulig endringer. Komiteen er glad for at det er utarbeidet samlingsbønner med kirkeårsvariable ledd.

Komiteen har merket seg Ungdommens kirkemøtes ønske om at forordnet gudstjeneste kan avvike fra hovedgudstjenesteordningen ved særlige anledninger og vil påpeke at det er rom for dette i ordningen som foreslås. Komiteen er enig i at det er viktig at dette gjennomføres på en måte som fremmer lokalt initiativ

Komiteen registrerer at saksdokumentet er framlagt på bokmål og legger til grunn at liturgien må utarbeides på nynorsk og justeres på tegnspråk og de samiske språk. Både bokmåls- og nynorskutgaven må språkvaskes.

To medlemmer i komiteen legger større vekt på fleksibilitet og lokal variasjon enn gjenkjennelse i liturgiene. Dette har preget diskusjonen i komiteen.

Under samtalen har det fremkommet følgende kommentarer i komiteen:

Ledd 2 Inngangssalme:

For å ikke være for detaljert i rubrikkene, foreslår komiteen å stryke de siste ordene i andre avsnitt: *i denne rekkefølgen.*

Komiteen har diskutert hvorvidt det skal være obligatorisk å stå under inngangssalmen. Komiteen er delt i dette spørsmålet. Halvparten mener at dette bør være valgfritt, og den andre halvparten ønsker å la forslaget stå som det er.

Ordet II:

Det ble fremmet forslag i komiteen om at det ikke skal lese fra Det gamle testamentet under Hovedgudstjenesten. Et flertall på 17 avviser forslaget. Dette er ikke innenfor rammen av saken som er lagt fram for Kirkemøtet. Ut over dette er begrunnelsen at Det gamle testamente gir et rikt teksttilfang og er en nødvendig bakgrunn for forståelsen av Det nye testamente. I de kommende år skal det dessuten arbeides med kirkeårets tekstrekker. Dette har en læremessig betydning.

Et mindretall på to støtter forslaget og har følgende begrunnelse:

I Bibelen finnes det ulike Gudsbilder. Et tydelig og klart skille går mellom Det gamle testamentet og det Det nye. Gudstjenesten skal synliggjøre Jesus gudsbilde slik det framgår i ulike tekster i Det nye testamentet. Det kan skape frustrasjon å møte et alternativt Gudsbilde i samme Gudstjeneste. En straffende, dømmende og hevngjerrig Gud kan ikke presenteres parallelt med den nådige, omsorgsfulle og inkluderende Gud. Derfor bør alle tre tekstlesningene være fra Det nye testamentet.

12/ Evangelium:

Komiteen har diskutert om man skal kunne ha en salme eller sang uten Hallelujatekst eller -omkvad. Et mindretall på tre medlemmer ønsker dette. Flertallet avviser forslaget og viser bl.a. til at dette er en økumenisk tradisjon.

20/ Forberedelse av måltidet:

Komiteen har diskutert å sløyfe siste setning i rubrikken: *Brød legges på disken og vin helles i begeret*. Det legges til grunn at denne ikke utelukker tilpasning til lokale forhold. Et mindretall på 6 medlemmer ønsker likevel å fjerne setningen.

21/ Prefasjonsdialogen:

Et mindretall på to ønsker at prefasjonsdialogen og prefasjonen skal være et 'kan'-ledd. Man ønsker en enklere inngang til Sanctus. Flertallet avviser dette.

22/ Nattverdsmåltidet:

Komiteen er delt i hvorvidt *Amen* etter tilsigelsesordene skal stå som nå eller fjernes og er uenige om hvem som eventuelt skal si det. Et flertall på 14 medlemmer mener at *Amen* kan strykes. Mindretallet ønsker at det skal sies av alle.

23/ Før takkebønnen:

Komiteen har diskutert hvorvidt liturgen/medliturgen kan si: *La oss takke og be* når alle er kommet tilbake til sine plasser. Komiteen anbefaler at dette legges inn som et valgfritt ledd. Dette er god veiledning for menigheten og en god introduksjon for neste ledd. Komiteen foreslår derfor at det står slik: **L/ML: La oss takke og be.**

Komiteen har diskutert ordet *barnekår* i 4. takkebønn for nattverden, som er i ferd med å bli ukjent. Et flertall på 14 medlemmer ønsker å justere dette i forhold til bibeloversettelsen 2011 og foreslår å endre til: *du som i dåpen har gitt oss rett til å være dine barn...*

25/ Velsignelse:

Komiteen har diskutert hvorvidt setningen: *Velsignelsen kan mottas ved at den enkelte gjør korsets tegn* skal tas bort, flyttes til der menigheten svarer *Amen* eller endres. Komiteen foreslår å beholde plasseringen og endre ordlyden til: *Den enkelte kan gjøre korsets tegn etter velsignelsen.*

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vedtar følgende Justert Ordning for hovedgudstjeneste og alminnelige bestemmelser for denne.

Justert ordning for hovedgudstjeneste 2019

Et stjernetegn () er satt til ledd der menigheten skal stå.*

1. Samling

1 | Forberedelse

Kirkerommet er åpent en stund før gudstjenesten, med anledning til stillhet, lystenning og bønn.

Klokkeringing

Her eller etter 3 Hilsen kan det være:

Kort informasjon om dagens gudstjeneste ved medliturg eller liturg

Informasjonen avsluttes med:

ML/L: «La oss være stille for Gud»

Kort stillhet

Tre klokkeslag

**2 | Inngangssalme*

Som preludium kan det fremføres vokal- eller instrumentalmusikk som svarer til dagens karakter. Dette skjer normalt som forspill til salmen.

Det kan være prosesjon under preludiet/forspillet og/eller inngangssalmen. Prosesjonskors bæres først i prosesjonen. Lys, tekstbok, dåpsvann, brød og vin kan også bæres inn,

Hvis brød og vin ikke er satt fram på et eget sidebord, eller på alteret før gudstjenesten, bæres det inn i prosesjonen og settes på sidebordet eller på alteret.

Menigheten står under prosesjon, Inngangssalme og Hilsen.

**3 | Hilsen*

Når det er dåp i hovedgudstjenesten, velges et av de to første inngangsordene.

Før de to første alternativene til inngangsord kan liturgen si: Kjære menighet.

L | Nåde være med dere og fred fra Gud, vår Far, og Herren Jesus Kristus.

ELLER

L | Vår Herre Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet og Den hellige ånds samfunn være med dere alle.

ELLER

L | I Faderens og (✠) Sønnens og Den hellige ånds navn.

ELLER

L | I Faderens og (✠) Sønnens og Den hellige ånds navn: Vår skaper, frigjører og livgiver.

Tekster på samisk og kvensk, se side

Menigheten setter seg.

Om kort informasjon om dagens gudstjeneste ikke er gitt under ledd 1, kan den gis her.

4 / Samlingsbønn

ML | La oss be.

Samlingsbønner, se side (1 – 6 i eget vedlegg.)

ML | Gud, vi ber.

A | **Amen.**

5 / Syndsbekjennelse

Plasseres her eller som ledd 17

Den bes høyt av alle.

Syndsbekjennelsen innledes med:

L La oss bøye oss for Gud og bekjenne våre synder.

ELLER

L La oss bøye oss for Gud og be om tilgivelse.

ELLER

L I tillit til Guds nåde vil vi bekjenne våre synder.

ELLER

L I tillit til Guds nåde vil vi be om tilgivelse.

Kort stillhet.

Liturgen kneler under syndsbekjennelse og stillhet. Også menigheten kan knele.

ENTEN A

A Gud, vær meg nådig!

**Jeg har syndet mot deg og sviktet min neste
med tanker og ord, med det jeg har gjort
og med det jeg har forsømt.**

Tilgi meg min synd for Jesu Kristi skyld.

**Skap i meg et rent hjerte,
og gi meg kraft til nytt liv ved din hellige Ånd.**

ELLER B:

A Gud, vær meg nådig!

Tilgi meg min synd for Jesu Kristi skyld.

**Skap i meg et rent hjerte,
og gi meg kraft til nytt liv ved din hellige Ånd.**

ELLER C:

A Gud, du kjenner og elsker oss alle.

Du vil at vi skal ta vare på hverandre og på jorden.

Vi vet at vi svikter og gjør deg imot.

Tilgi oss og hjelp oss

for Jesu skyld.

ELLER D

**A Hellige Gud, vår skaper,
se i nåde til oss.
Vi har syndet mot deg
og brutt dine bud.
Tilgi oss for Jesu Kristi skyld.
Sett oss fri til å tjene deg,
verne om skaperverket
og møte vår neste med kjærlighet.**

Det er også anledning til å bruke syndsbejennelsen fra 1977-ordningen.

Til enkelte gudstjenester kan det brukes andre syndsbejennelser enn disse fem alternativene. Bønnen kan hentes fra ulike kilder, eller utformes lokalt.

Liturgen kan si et løftesord etter syndsbejennelsen:

L: Guds ord sier: Dersom vi bejenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og rensar oss for all urett. 1 Joh 1,9

ELLER

L: Så høy som himmelen er over jorden, så veldig er Herrens miskunn over dem som frykter ham. Så langt som øst er fra vest, tar han syndene våre bort fra oss. Sal 103,11-12

6 / Bønnerop Kyrie

Kyrie eleison synges.

Musikken og teksten til gudstjenestens ordinarieledd hentes normalt fra Den norske kirkes fem godkjente hovedserier. Se noter til musikken side

Ved enkelte anledninger kan bønneropet utformes som et litani (N13 nr 981) eller som lokalt utformet kyrielitani med omkved fra N13 nr 976.1-7. I særskilte gudstjenester kan også et annet kyrie benyttes.

Kyrie eleison.

Kriste eleison.

Kyrie eleison.

Eller

**Kyrie eleison. (Gud Fader,) miskunne deg (over oss).
Kriste eleison. (Herre Krist,) miskunne deg (over oss).
Kyrie eleison. (Hellig Ånd,) miskunne deg (over oss).**

Tekster på samisk og kvensk, se side

7/ Lovsang Gloria

Lovsang gloria synges.

Kan utelates i fastetiden.

L/ML | Ære være Gud i det høyeste

M | og fred på jorden blant mennesker som Gud har glede i.

Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg. Amen.

ELLER

L/ML | Ære være Gud i det høyeste

M | og fred på jorden blant mennesker som Gud har glede i. **Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.**

ML | Vi hyller deg for din store herlighet, Herre Gud, himmelske konge, allmektige Fader.

M | **Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.**

ML | Herre, Guds enbårne Sønn, Jesus Kristus,

Guds Lam som bærer verdens synder, miskunne deg over oss.

Du som sitter ved Faderens høyre hånd, hør vår bønn.

M | **Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.**

ML | For du alene er hellig, du alene er Herren,

du alene er Den høyeste, Jesus Kristus med Den hellige ånd i Faderens herlighet.

Musikken og teksten hentes normalt fra den vedtatte liturgiske musikken (se side ...) Ved enkelte gudstjenester kan en annen lovsang eller ett eller flere lovsangsomkvad benyttes.

Dåp i hovedgudstjenesten skjer normalt her.

8/ Dagens bønn

Dagens bønn kan utelates.

Bønnen fremsies eller messes.

Bønnen innledes med:

L | La oss alle be.

Bønnen avsluttes med:

M | **Amen.**

II.Ordet

I andre hovedgudstjenester enn høymessen kan det være to lesninger, eller én lesning (evangeliet). Da kan ledd 10 Bibelsk salme / Salme falle bort.

Menigheten står under evangelielesningen og sitter under de øvrige lesningene.

L/ML | La oss høre Herrens ord.

9/ Første lesning

Fra Det gamle testamentet

ML | Det står skrevet hos/i ...

Lesningen avsluttes med:

ML | Slik lyder Herrens ord.

10/ Bibelsk salme / Salme

Det kan synges en bibelsk salme eller en annen salme, være korsang eller kort stillhet mellom lesningene.

11/ Andre lesning

Fra Det nye testamentet utenom evangeliene

ML | Det står skrevet hos/i ...

Lesningen avsluttes med:

ML | Slik lyder Herrens ord.

**12/ Evangelium*

Halleluja

Evangelielesningen innledes med hallelujaomkved eller et salmevers med hallelujaomkved. Det kan være evangelieprosesjon. Den som bærer boken kan ledsages av lysbærere.

Menigheten står under halleluja, lesning og respons.

I fastetiden kan halleluja erstattes av et sunget svarledd som innholdsmessig svarer til fastetiden (tractus.)

Lesning

L/ML | Det står skrevet i evangeliet etter ...

Lesningen avsluttes med:

L/ML | Slik lyder det hellige evangelium.

Respons

Halleluja-omkved gjentas, eller det synges en kort salme eller et annet svarledd ved menighet eller kor. På førstedager kan det synges et høytidsvers som respons (N13 nr 41, 193, 228)

13/ Preken

Predikanten kan først be en kort bønn.

Predikanten preker over evangelieteksten.

Prekenen kan avsluttes med en av disse lovprisningene:

L| Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd,
som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet.

ELLER

L| Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd: Vår skaper, frigjører og livgiver.

Etter prekenen kan det gis tid til stillhet, en kort salme eller meditativ musikk.

*14/ Trosbekjennelse credo

Trosbekjennelsen synges eller fremsies.

Dersom det er dåp i gudstjenesten kan trosbekjennelsen utelates her. Eventuelt kan det synges en trosbekjennessalme.

Menigheten står under trosbekjennelsen.

ML/L | La oss bekjenne vår hellige tro.

**A | Jeg tror på Gud Fader, den allmektige,
himmelens og jordens skaper.**

**Jeg tror på Jesus Kristus,
Guds enbårne Sønn, vår Herre,
som ble unnfanget ved Den hellige ånd,
født av jomfru Maria,
pint under Pontius Pilatus,
korsfestet, død og begravet,
før ned til dødsriket,
stod opp fra de døde tredje dag,
før opp til himmelen,
sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd,
skal derfra komme igjen
for å dømme levende og døde.**

**Jeg tror på Den hellige ånd,
en hellig, allmenn kirke,
de helliges samfunn,
syndenes forlatelse,
legemets oppstandelse**

og det evige liv.

Amen. *Den apostoliske trosbekjennelse.*

Tekster på samisk og kvensk, se side

Eller

**A | Vi tror på én Gud,
den allmektige Far,
som har skapt himmel og jord,
alt synlig og usynlig.**

**Vi tror på én Herre, Jesus Kristus,
Guds enbårne Sønn,
født av Faderen før alle tider,
Gud av Gud, lys av lys,
sann Gud av sann Gud,
født, ikke skapt,
av samme vesen som Faderen.
Ved ham er alt blitt skapt.
For oss mennesker og til vår frelse
steg han ned fra himmelen,
og ved Den hellige ånd og av jomfru Maria
ble han menneske av kjøtt og blod.
Han ble korsfestet for oss under Pontius Pilatus,
led og ble begravet,
oppstod den tredje dag etter Skriftene
og fór opp til himmelen,
sitter ved Faderens høyre hånd,
skal komme igjen i herlighet
for å dømme levende og døde,
og hans rike skal være uten ende.**

**Vi tror på Den hellige ånd,
som er Herre og gjør levende,
som utgår fra Faderen og Sønnen,
tilbes og æres sammen med Faderen og Sønnen,
og som har talt gjennom profetene.
Vi tror på én hellig, allmenn og apostolisk kirke.
Vi bekjenner én dåp til syndenes forlatelse
og venter de dødes oppstandelse
og et liv i den kommende verden.
Amen. *Den nikenske trosbekjennelse.***

15/ Salme

Salmen kan falle bort dersom trosbekjennelsen synges. Salmen kan alternativt synges mellom ledd 13 Preken og ledd 14 Trosbekjennelse.

16 / Kunngjøringer

Kan legges her eller et annet sted i gudstjenesten, eller formidles til menigheten på annen måte.

17 / Syndsbekjennelse

Plasseres enten her eller som ledd 5.

Den bes høyt av alle.

Før innledningsordet kan liturgen si:

L | Vår Herre Jesus Kristus sier: Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand. Dette er det største og første budet. Men det andre er like stort: Du skal elske din neste som deg selv. **Matt 22, 37–39**

Syndsbekjennelsen innledes med:

L La oss bøye oss for Gud og bekjenne våre synder.

ELLER

L La oss bøye oss for Gud og be om tilgivelse.

ELLER

L I tillit til Guds nåde vil vi bekjenne våre synder.

ELLER

L I tillit til Guds nåde vil vi be om tilgivelse.

Kort stillhet.

Liturgen kneler under syndsbekjennelse og stillhet. Også menigheten kan knele.

ENTEN A

A Gud, vær meg nådig!

**Jeg har syndet mot deg og sviktet min neste
med tanker og ord, med det jeg har gjort
og med det jeg har forsømt.**

Tilgi meg min synd for Jesu Kristi skyld.

**Skap i meg et rent hjerte,
og gi meg kraft til nytt liv ved din hellige Ånd.**

ELLER B:

A Gud, vær meg nådig!

Tilgi meg min synd for Jesu Kristi skyld.

**Skap i meg et rent hjerte,
og gi meg kraft til nytt liv ved din hellige Ånd.**

ELLER C:

**A Gud, du kjenner og elsker oss alle.
Du vil at vi skal ta vare på hverandre og på jorden.
Vi vet at vi svikter og gjør deg imot.
Tilgi oss og hjelp oss
for Jesu skyld.**

ELLER D

**A Hellige Gud, vår skaper,
se i nåde til oss.
Vi har syndet mot deg
og brutt dine bud.
Tilgi oss for Jesu Kristi skyld.
Sett oss fri til å tjene deg,
verne om skaperverket
og møte vår neste med kjærlighet.**

Det er også anledning til å bruke syndsbekjennelsen fra 1977-ordningen.

Til enkelte gudstjenester kan det brukes andre syndsbekjennelser enn disse fem alternativene. Bønnen kan hentes fra ulike kilder, eller utformes lokalt.

Liturgen kan si et løftesord etter syndsbekjennelsen:

L: Guds ord sier: Dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og renser oss for all urett. *1 Joh 1,9*

ELLER

L: Så høy som himmelen er over jorden, så veldig er Herrens miskunn over dem som frykter ham. Så langt som øst er fra vest, tar han syndene våre bort fra oss.
Sal 103,11-12

18. / Forbønn for kirken og verden

Forbønnen kan utformes lokalt, eller en kan bruke ferdig formulerte bønner.

Forbønnen ledes fortrinnsvis av en medliturg. De enkelte bønneavsnitt kan leses av flere.

Hvert bønneavsnitt kan avsluttes med
Gud, vi ber

Eller

Det ber vi deg om, Gud.

Lest eller sunget av den som ber bønneavsnittet, eller forbønnslederen, liturgen eller kantor/forsanger.

En lokalt utarbeidet forbønn kan disponeres etter følgende temaområder:

1. Jordens folk og nasjoner.
2. Vårt land og folk.
3. Den verdensvide kirke og kirken i vårt land.
4. Vår menighet, våre familier og stedet hvor vi bor.
5. Aktuelle hendelser.

En ber for aktuelle hendelser i de temaområder hvor de naturlig hører hjemme (1-4), eller i et eget avsnitt (5). Når det er dåp i gudstjenesten, kan en av de tre forbønnene i dåpsliturgien (ledd 7) bes i forbønnsdelen.

I fastetiden og på Bots- og bønnedag brukes som hovedregel litaniet (Se s.00)

Forbønnen kan innledes med:

ML/L: La oss be for kirken og verden.

Menighetssvar

Etter hvert bønneavsnitt følger et menighetssvar, sunget eller lest. (*Forbønner side 6-19 i eget vedlegg*).

Vi minnes de døde og ber for de sørgende

Forbønnen kan avsluttes med at menigheten minnes dem som er døde, og som det er holdt gravferd for den siste uken, eller siden sist menigheten var samlet.

ML/L: Vi reiser oss og minnes dem i vår menighet det er holdt gravferd for siden sist vi var samlet.

Menigheten reiser seg.

Navnene til de avdøde leses opp.

Kort stillhet.

ML/L: Lær oss å telle våre dager, så vi kan få visdom i hjertet. *Sal 90,12*

Eller

ML/L: Jesus sier: «Jeg er oppstandelsen og livet. Den som tror på meg, skal leve om han enn dør.» *Joh 11,26*

Eller

ML/L: Nå er livet gjemt hos Gud. Vi overgir alt til ham. Håpet er tent i liv og død. Ingen er glemt av Gud. *(N13 872,5)*

Deretter kan denne eller en lignende bønn bes:

ML/L: Barmhjertige Gud, trøst de sørgende og vær dem nær i tiden som kommer.

Her kan forbønnens menighetssvar synges.

Bønnevandring skjer som hovedregel under forbønnen i gudstjenesten (ledd 18), men kan eventuelt skje samtidig med nattverdutdelingen, når en felles forbønn er bedt i forbønnsdelen. Om det bes en bønn for dem som har deltatt på ulike bønnevandringsstasjoner, kombineres ikke denne bønnen med Takkebønn for nattverden etter måltidet.

19. / Menighetens takkoffer

Menighetens takkoffer kan samles inn her eller under ledd 20, eventuelt under ledd 27. Under takkofferet kan det fremføres egnet instrumental- eller vokalmusikk. Innsamlingen kan skje i kirkebenkene eller ved at man går rundt alteret.

Takkofferet avsluttes med:

L: Evige Gud, din er jorden og det som fyller den. Alt vi eier tilhører deg. Av ditt eget gir vi deg tilbake.

A eller L: Ta imot oss og våre gaver i Jesu navn. Amen.

III. NATTVERD

20. / Forberedelse av måltidet

Nattverdsalme

Menighetens takkoffer kan samles inn her eller under ledd 19, eventuelt under ledd 27. Innsamlingen kan skje før salmen synges eller mens den synges. Bordet dekkes. Brød legges på disken og vin helles i begeret.

Ofringen avsluttes med:

L: Velsignet er du, Gud. Din er jorden og alt som fyller den. Av ditt eget gir vi deg tilbake. Foren din kirke av alle folkeslag og tungemål. Likesom kornet er blitt ett i brødet og druene i vinen, så gjør oss til ett med hverandre og med Herren Jesus Kristus.

A eller L: Ta imot oss og våre gaver i Jesu navn. Amen.

ELLER

L: Evige Gud, din er jorden og det som fyller den. Alt vi eier tilhører deg. Av ditt eget gir vi deg tilbake.

A eller L: Ta imot oss og våre gaver i Jesu navn. Amen.

**21. / Takksigelse og bønn*

Hilsen PREFASJONSDIALOG

L: synger eller sier: Herren være med dere.
M: reiser seg og synger: Og med deg være Herren.
L: Løft deres hjerter.
M: Vi løfter våre hjerter til Herren.
L: La oss takke Herren vår Gud.
M: Det er verdig og rett.

Innledende lovprisning PREFASJON

Den innledende lovprisningen er enten knyttet til kirkeåret (*s 19-21 i eget vedlegg*) eller tilpasset den enkelte nattverdbønn.

Hellig SANCTUS

A synger: Hellig, hellig, hellig, er Herren Sebaot. All jorden er full av din herlighet. Hosianna i det høyeste. Velsignet være han som kommer i Herrens navn. Hosianna i det høyeste.

Nattverdbønn med innstiftelsesordene VERBA

(*Nattverdbønner med innstiftelsesord, se side 22 – 29 i eget vedlegg*).

Mens ordene messes eller fremsies, eller etter hver del av innstiftelsesordene, løfter liturgen først brødet, deretter vinen.

Fadervår

leses eller synges.

A Vår Far i himmelen!
La navnet ditt helliges.
La riket ditt komme.
La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.
Gi oss i dag vårt daglige brød,
og tilgi oss vår skyld,
slik også vi tilgir våre skyldnere.
Og la oss ikke komme i fristelse,
men frels oss fra det onde.
For riket er ditt, og makten og æren i evighet.
Amen.

Det er også anledning til å benytte Fadervår etter 1977- og 1920-liturgiene.
Tekster på samisk og kvensk, se s. 00.

**22. | Nattverdmåltidet*

Menigheten står helt til de første går fram til nattverd.

Fredshilsen PAX

L: Guds fred være med dere.

M Guds fred være med deg.

Her kan en føye til:

L: La oss hilse hverandre med et tegn på fred.

Menigheten hilser hverandre med håndtrykk og sier «Guds fred» eller lignende ord.

Her kan følge:

Brødsbrytelse

L: Brødet som vi bryter, gir oss del i Kristi kropp.

Fordi det er ett brød, er vi alle én kropp.

Du Guds Lam AGNUS DEI

A synger: Du Guds Lam, som bærer verdens synder,
miskunne deg over oss.

**Du Guds Lam, som bærer verdens synder,
miskunne deg over oss.**

**Du Guds Lam, som bærer verdens synder,
gi oss din fred.**

L: Kom, for alt er gjort ferdig.

Invitasjonen kan alternativt gis før *Du Guds Lam* synges.

Utdeling

Under utdelingen kan det synges en eller flere salmer, eller det kan være korsang eller annen egnet musikk.

Utdelingsordet lyder slik:

Kristi kropp, gitt for deg.

Kristi blod, gitt for deg.

De som kommer fram og som viser at de ikke skal motta nattverden, velsignes av den som bærer brødet, med håndspåleggelse eller korstegning.

Liturgen kan si dette eller lignende ord:

Herren velsigne deg og bevare deg og føre deg til det evige liv.

Når det er utdeling med felles knefall, kommer fredsønsket enten etter hvert knefall eller til slutt.

Etter utdelingen:

L: Den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus har nå gitt oss sin kropp og sitt blod som han gav til soning for alle våre synder.

A (eller L): **Han styrke oss og holde oss oppe i en sann tro til det evige liv.**

L: Fred være med dere.

Tekster på samisk og kvensk, se s. 00.

23. / Måltidets avslutning

Alteret ryddes. Beger og disk dekkes med nattverdklede.

Takkebønn

Her kan liturgen/medliturgen si

L/ML: La oss takke og be

En av de fire følgende takkebønnene bes, den første kan messes:

L/ML: Vi takker deg, himmelske Far, for dine velsignede gaver. Vi ber deg at du ved disse gavene vil bevare oss i troen på deg, forene oss i din kjærlighet og stadfeste i oss håpet om det evige liv, for Jesu Kristi skyld.

Eller

L/ML: Vi takker deg, visdommens Gud, for ditt måltids dype hemmelighet: Brødet vi har brutt, er ett. Din Sønn har gitt sitt liv for én verden og én menneskehet. Vi ber deg:

A eller L/ML: **Hjelp oss å høre det ropet du har hørt, å se den nøden du har sett, og å elske vår neste som oss selv.**

Eller

L/ML: Vi takker deg, nådige Gud, du som gjennom brødet og vinen har gitt oss del i Jesu Kristi seierrike død og oppstandelse. Vi ber deg:

A eller L/ML: **Styrk oss ved din Ånd til vitnesbyrd og tjeneste i verden.**

Eller

L/ML: Trofaste Gud,

du som i dåpen har gitt oss rett til å være dine barn og gjort oss til arvinger i ditt rike.

Vi takker deg for dette måltidet, hvor du har gitt oss syndenes forlatelse og fornyet i oss troen på dine løfter. Vi ber deg:

A eller L/ML: Styrk oss ved din Ånd til vitnesbyrd og tjeneste i verden.

IV. Sendelse

**24. / Salme*

Salmen kan flyttes til Postludium/Utgangsprosesjon, ledd 27.

**25. / Velsignelse*

Velsignelsesord som kan benyttes på andre hovedgudstjenester enn høymessen, se s. 00.

Velsignelsen leses eller synges.

Menigheten står under velsignelsen.

Den enkelte kan gjøre korsets tegn etter velsignelsen.

Innledning til velsignelsen kan være:

Lovprisning BENEDICAMUS

L/ML synger eller sier: La oss prise Herren.

M Gud være lovet. Halleluja. Halleluja. Halleluja.

Eller

Hilsen SALUTATIO

L synger eller sier: Herren være med dere.

M Og med deg være Herren.

Eller

L sier: Ta imot velsignelsen.

L: Herren velsigne deg og bevare deg.

Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig.

Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred. ✠

Tekster på samisk og kvensk, se s. 00.

Menigheten kan synge:

M Amen. Amen. Amen.

3 x 3 BØNNESLAG

*26. / Utsendelse

Dersom menigheten blir sittende under det etterfølgende postludiet, kan utsendelsesordene sies etter postludiet.

Her kan følge:

L/ML: La oss gå i fred,

A i Jesu Kristi navn.

L/ML: Gå i fred. Tjen Herren med glede.

*27. / Postludium/Utgangsprosesjon

Dersom det er utgangsprosesjon, kan menigheten følge etter prosesjonen.

I stedet for postludium kan det synges en salme mens menigheten går ut.

Etter gudstjenesten kan kirkerommet være åpent en stund, med anledning til stille bønn og ettertanke.

Oppdraget ved utsendelsen kan også følges opp med fellesskapssamling, soknebud og annen besøkstjeneste, forbønnstjeneste og andre diakonale og misjonale handlinger.

2. Kirkemøtet vedtar vedlagte samlingsbønner, forbønner, litanier, kirkeårsprefasjoner og nattverdbønner til bruk i Den norske kirke.

Samlingsbønner, forbønner, litanier, kirkeårsprefasjoner og nattverdbønner til vedtak:

SAMLINGSBØNNER

Samlingsbønnen bes av en medliturg eller av hele menigheten. Når syndsbekjennelsen er lagt til samlingsdelen, bes samlingsbønnen av en medliturg, mens hele menigheten ber syndsbekjennelsen.

(NB. Rekkefølgen på samlingsbønner er endret slik at de tre bønnene som kan bes med kirkeårsvariable ledd kommer først).

1.

Gud, vi er kommet inn i ditt hellige hus
for å ta imot det du vil gi oss.

Lukk nå opp våre hjerter,
så vi kan fornyes i troen på deg.

2.

Hellige Gud, vi er samlet for ditt ansikt
for å møte din kjærlighet og sannhet.

Send oss din Ånd
og gjør oss åpne for det du vil gi oss.

La ditt ord slå rot i våre hjerter,
så Kristus lever i oss, og vi blir ett i deg

og tjener deg i alle ting.

3.

Gode Gud, du som gir liv til alt som lever,
vi priser deg for jordens skjønnhet,
og for alt som lar oss kjenne at du er god.
Her for ditt ansikt ber vi: Gi oss lyttende ører,
takknemlige hjerter og tjenende hender,
så vi kan høre ditt ord, lovprise deg for din godhet,
og i ord og gjerning vitne om dine storverk.

4.

Herre, jeg er kommet inn i dette ditt hellige hus
for å ta imot hva du Gud Fader, min skaper,
du Herre Jesus, min frelser,
du Hellige Ånd, min trøster i liv og død,
vil gi meg.
Lukk nå opp mitt hjerte ved din Hellige Ånd,
så jeg kan sørge over mine synder,
leve i troen på din nåde
og sammen med hele ditt folk fornyes hver dag
i et sant og hellig liv.

5.

Bønnen kan bes av alle, eller som «hermebønn» ved at den som leder bønner, sier en og en setning som gjentas av alle.

ML Gud, du er midt iblant oss.

A Gud, du er midt iblant oss.

ML Du omgir oss på alle sider.

A Du omgir oss på alle sider.

ML Hold oss i din hånd.

A Hold oss i din hånd.

6.

I og med at denne samlingsbønnen inneholder syndsbekjennelse, kan syndsbekjennelsen utelates ellers i gudstjenesten.

Bønnen synges som vekselsang mellom Liturg, **ML** (forsanger/e) og menighet.

L: Trofaste Gud, du gir oss nytt liv i den hellige dåp.

Vi blir merket med korsets tegn ✠.

L/M: Vi er dine barn. Forny i dag vår tro og vår kjærlighet.

M/L øser opp vann tre ganger fra døpefonten, som ved dåp.

L: Som regnbuen lyser dine løfter, Gud

- et tegn på din pakt med hver levende skapning.

ML: Vi kommer til deg med vår takk og vår sang.
M Vi kommer til deg med vår takk og vår sang.
ML: Du er vårt håp.
M Du er vårt håp.

L: Du kjenner våre liv. Ingenting er skjult for deg.
ML: Vi har gjort imot din vilje, vi bryter dine bud.
M Vi har gjort imot din vilje og brutt dine bud
ML: Tilgi oss, Gud.
M Tilgi oss, Gud.

L: Du reiste Jesus opp fra graven.
I dåpen reises vi opp til nytt liv med ham.
ML: Som regnbuen lyser dine løfter, Gud
M Som regnbuen lyser dine løfter, Gud
ML: - et tegn på din pakt med hver levende skapning
M - et tegn på din pakt med hver levende skapning

7.

Denne bønnen er spesielt anvendelig i gudstjenester med mange barn.
En gruppe barn kan stå foran menigheten og vise tegnene. De i menigheten som ønsker det, kan gjøre håndbevegelsene sammen med barna.

Løftede hender

ML/L: Kjære Gud, du er hos oss.
Tenn ditt lys i oss.

Hendene i kryss foran brystet

ML/L: Kjære Jesus, du går med oss.
La oss få leve i din fred.

Hendene mot hverandre foran brystet med fingertuppene opp

ML/L: Kjære Gud, du ser oss.
Ta imot våre tanker og stille bønner.

Hendene strakt ut foran oss med håndflatene opp

ML/L: Kjære Jesus, du tar våre hender i dine.
Led oss på din gode vei.

Vi tar dem som sitter ved siden av oss, i hånden.

ML/L: Gode Hellige Ånd, takk for at vi ikke er alene.
Hjelp oss å se hverandre med kjærlighet.

8.

Hellige Gud, du som har gitt oss livet i gave.
Takk for at du tar imot oss i dåpen

og styrker oss i nattverdens måltid.
Led oss ved ditt ord
og gjør oss åpne for det du vil gi oss.

9.

Samlingsbønner med kirkeårsvariable ledd

Adventstiden

Vi venter på Jesus Kristus. Han kommer for å bryte mørkets makt.

Gud, vi er kommet inn ditt hellige hus
for å ta imot det du vil gi oss.
Vi venter på Jesus Kristus. Han kommer for å bryte mørkets makt.
Vi ber: Lukk nå opp våre hjerter,
så vi kan fornyes i troen på deg.

Hellige Gud, vi er samlet for ditt ansikt
for å møte din kjærlighet og sannhet.
Vi venter på Jesus Kristus. Han kommer for å bryte mørkets makt.
Vi ber: Send oss din Ånd
og gjør oss åpne for det du vil gi oss.
La ditt ord slå rot i våre hjerter,
så Kristus lever i oss, og vi blir ett i deg
og tjener deg i alle ting.

Gode Gud,
Vi venter på Jesus Kristus. Han kommer for å bryte mørkets makt.
Her for ditt ansikt ber vi: Gi oss lyttende ører,
takknemlige hjerter og tjenende hender,
så vi kan høre ditt ord, lovprise deg for din godhet,
og i ord og gjerning vitne om dine storverk.

Juletiden

Julaften

*Du gav oss barnet i krybben
i den hellige natt da englene sang
om frelse og fred på jorden.*

Juledag

*Du lot Ordet bli menneske og ta bolig iblant oss
da Kristus, vår frelser, ble født.*

Nyttårsdag

Du gir frelse og fred i Jesu navn og går med oss inn i det nye året.

Åpenbaringstiden

I Kristus ser vi din herlighet.

*Han er verdens lys
som skinner for alle folkeslag.*

Fastetiden
Etterfølgelse

*Du kaller oss til å følge Jesus,
han som ga avkall på sitt eget for å tjene deg.*

Pasjon
*Du gav oss Jesus til frelse og fred.
Hans død gir liv og soning for våre synder.*

Maria budskapsdag
*Du støtte herskere ned fra tronen og løftet opp de lave.
Vi takker deg for Maria som fødte verdens frelser.*

Påsketiden
Du reiste Jesus opp av graven og seiret over dødens makt.

Kristi himmelfartsdag
Du opphøyet din sønn Jesus Kristus og satte ham ved din høyre hånd.

Pinsedagene
Du sendte tunger av ild over disiplene og fylte dem med din hellige Ånd.

Treenighetstiden – Allmenn
Du har gitt oss ditt rike i Jesus Kristus og kaller oss ved din hellige Ånd til tro og tjeneste.

Skaperverkets dag
*Du sender ut din Ånd, og det skapes liv.
Du fornyer jordens ansikt og metter oss med gode gaver.*

Olsok

*Du sendte dine budbringere
for å reise korsets merke her nord.
Du lar oss se den kraft som fullendes i svakhet.*

Bots-og bønnedag

Du tilgir våre synder og kaller oss til daglig å vende om.

Allehelgenssøndag

*Vi takker deg for dem som har stridd den gode strid,
fullført løpet og bevart troen.
Du har satt oss et evig mål hos deg.*

Allehelgenssøndag / Minnedag/ Siste søndag i kirkeåret

Du er den første og den siste. Din nåde er vårt håp og vår trøst.

Konfirmasjon

Du tar imot oss i dåpen og er med oss alle våre dager.

Samefolkets dag og 17. mai

Du har kalt alle jordens folk til å være ett og til å leve i fred og rettferd.

For rettferd og fred / søndag for forfulgte/ 8. mars / 1. mai

*Du har skapt alle mennesker i ditt bilde
og kaller oss til å verne om menneskeverdet.*

10.

Modell for lokalt utformet samlingsbønn

Til enkelte gudstjenester kan det brukes andre samlingsbønner enn de som foreligger her. Bønner kan hentes fra ulike kilder, eller utformes lokalt.

1. Bønnen skal være et uttrykk for vår kirkes tro og bekjennelse og den skal ha liturgisk og poetisk bærekraft.
2. Det viktigste i bønnen er å gi ord til at vi er sammen for Guds ansikt, som fellesskap, som enkeltmennesker og som del av skaperverket. Bønnen skal uttrykke forventning og glede over møtet med Gud i gudstjenesten.
3. Samlingsbønnen kan vektlegge ulike motiver, for eksempel:
 - Søndag som oppstandelsesdag.
 - Jesu Kristi nærvær når vi samles i hans navn.
 - Lengsel etter å være i Guds hus.
 - Takknemlighet over å være funnet og tatt imot av Gud.
 - Overgivelse til Gud.
 - Dåpspåminnelse.
 - Åpenhet for Ordets gjerning i våre liv.
 - Samlingen om ord og sakramenter.
 - Kallet til oppbrudd og etterfølgelse.

11.

Samlingsbønn når det har skjedd ulykker eller katastrofer

Når en ulykke eller katastrofe har rammet lokalsamfunnet, nasjonen eller et annet område i verden, er det naturlig å la åpningen av menighetens hovedgudstjeneste bære preg av dette.

Dette bør gjøres når ulykken og katastrofen er av en slik art at den berører hele menigheten, eller nyheten om den er allment kjent og menigheten dermed er innforstått med hvorfor dette nevnes. Når ulykke og sorg angår en eller noen få i menigheten, er det mer naturlig å ta dette med i menighetens forbønn.

Et eller flere passende bibelord, kan benyttes på samlingsbønnens plass, for eksempel Sal 130,1-2; Sal 38,22-23; Sal 44,25-27; Sal 10,1.12b.14

Sammen med eller i stedet for bibelordet kan det bes en egnet bønn, utformet lokalt eller hentet fra Sørgegudstjenesten, Bønnebok for Den norske kirke (se bønn nr 144, 145, 146 og 163) - eller andre kilder. Som bønn kan også et velvalgt salmevers benyttes, for eksempel Norsk salmebok nr 747, 749, 750, 751 og 678.

Bønnen kan innledes med noen ord om den aktuelle ulykke/katastrofe. Dersom bibelord benyttes kan det sies:

L: Våre ord kommer til kort i møte med det ufattelige. La oss derfor hente ord fra Bibelen til vår klage og bønn:

Etter bønningen kan det være stillhet, som kan innledes slik:

L: La oss være stille i ettertanke og bønn

Deretter anbefales det at gudstjenesten fortsetter med Kyrie eleison eller et passende Kyrielitani.

FORBØNNER

I. TEMAOMRÅDER

Forbønn for kirken og verden – lokalt forankret

Forbønnen forankres lokalt enten det er ferdig formulerte bønner eller forbønn som skrives til den enkelte gudstjeneste.

Lokal forankring skapes ved å involvere menighetens medlemmer både i utarbeidelsen av forbønnen og ved å lede forbønnen i gudstjenesten.

En lokalt utarbeidet forbønn kan disponeres etter temaområdene nedenfor. Under hvert temaområde er det listet opp en rekke stikkord, til hjelp i menighetens forarbeid med bønningen. Når den konkrete bønningen skal utformes, vil det være nødvendig å gjøre et utvalg i stikkordslisten, eventuelt også ta inn andre tema ut fra den aktuelle situasjonen og ut fra det preget man vil at gudstjenesten skal ha.

Noen stikkord er i det følgende listet opp under flere temaområder. Det betyr at de kan komme til uttrykk under den del av forbønnen hvor det er aktuelt og naturlig.

Rekkefølgen for temaområdene kan endres. Det samme gjelder rekkefølgen på stikkordene under det enkelte temaområde. Slik vil forbønnen i praksis kunne fokusere på det som er karakteristisk for den aktuelle gudstjenesten.

Forbønn for gudstjenestens takkeoffer tas inn under det tema som er naturlig.

(NB: Følgende tekst er flyttet fram hit, fra side 2.65 i Gudstjenesteboken 2011)

Menighetssvarene kan være lest eller sunget. Ulike menighetssvar finnes i:

- **Liturgisk musikk for hovedgudstjeneste i Den norske kirke**
- **Godkjente salmebøker**
- **Bønneboken**
- **Den norske kirkes digitale gudstjenestebibliotek**
- **Organistens gudstjenestebok**
- **Andre kilder**

1. Jordens folk og nasjoner

Mennesker i nød: Mennesker rammet av ulykker og katastrofer, fattigdom, krig og konflikter og annen nød og krise.

Kamp for fred og rettferdighet.

Vern om menneskeverdet, fra livets begynnelse til livets slutt.

Vern om skaperverket.

Annen internasjonal forvaltertjeneste.

Mennesker med lederansvar i verdenssamfunnet.

Internasjonale organer og organisasjoner.

2. Vårt land og folk

Mennesker i nød: Syke, ensomme, fattige, mennesker utsatt for vold og overgrep, mennesker rammet av ulykker, katastrofer og kriser.

Mennesker med lederansvar (nasjonalt, regionalt og lokalt).

Kongen og hans hus (Kongen bør nevnes ved navn).

Barns og unges oppvekstvilkår.

Arbeid med å integrere og inkludere ulike grupper.

Vern om menneskeverdet, fra livets begynnelse til livets slutt.

Vern om skaperverket.

Vårt eget lands rolle i verdenssamfunnet.

Annen forvaltertjeneste, nasjonalt og regionalt.

3. Den verdensvide kirke og kirken i vårt eget land

Den verdensvide kirken. Misjon og diakoni.

Misjonsprosjekter og vennskapsmenigheter.

Mennesker som blir forfulgt på grunn av sin tro.

Den norske kirkes lederskap og styrende organer, nasjonalt og regionalt.

Bispedømmets biskop (bør nevnes ved navn).

Kirkens gudstjenesteliv, diakoni og trosopplæring.

Andre kirkesamfunn i Norge.

Kontakt og dialog med andre trossamfunn.
Evangeliets fremgang.

4. Vår menighet, våre familier og stedet hvor vi bor

Lokalmenighet, døpte, konfirmanter, barn, unge og andre.

Mennesker med lederansvar i menigheten.

Aktuelle planer og prosjekter.

Gudstjenesteliv, diakoni og trosopplæring.

Mennesker, grupperinger og institusjoner i lokalsamfunnet. Barnehage, skole, syke/aldershjem og lignende.

Arbeidsplasser, familie, nære relasjoner, naboskap, alle som er sammen på gudstjenesten.

Mennesker som har bedt om forbønn.

Lokal forvaltertjeneste og vern om skaperverket.

Kall til tro og tjeneste.

5. Aktuelle hendelser.

Det bes for aktuelle hendelser i de temaområder ovenfor hvor de naturlig hører hjemme, eller det kan bes for dem i et eget avsnitt.

II. MODELLER FOR LOKALT TILRETTELAGTE FORBØNNER

Forbønnsmodell 1 (følger temaområdene)

Når denne bønnen forberedes, bør det gjøres klart om bare bønneemner skal nevnes, eller om det skal utarbeides fullstendige bønner. Et bønneemne bør være kort og presist formulert og på den måten angi retning og være til hjelp for den enkeltes stille bønn.

Dersom det utarbeides fullstendige bønner, kan stillheten i hvert bønneledd utelates.

ML/L: La oss be for jordens folk og nasjoner.

ML: Vi ber for/om.../takker for

Her nevnes noen konkrete bønneemner, eller en formulert bønn om temaet i overskriften.

(Stille bønn)

Gud, vi ber.

M Menighetssvar

ML/L: La oss be for vårt (Utgår: eget) land og folk.

ML: Vi ber for/om.../takker for

Her nevnes noen konkrete bønneemner, eller en formulert bønn om temaet i overskriften.

(Stille bønn)

Gud, vi ber.

M Menighetssvar

ML/L: La oss be for den verdensvide kirke og kirken i vårt land.

ML: Vi ber for/om.../takker for

Her nevnes noen konkrete bønneemner, eller en formulert bønn om temaet i overskriften.

(Stille bønn)

Gud, vi ber.

M Menighetssvar

ML/L: La oss be for vår menighet og stedet hvor vi bor.

ML: Vi ber for/om.../takker for

Her nevnes noen konkrete bønneemner, eller en formulert bønn om temaet i overskriften.

(Stille bønn)

Gud, vi ber.

M Menighetssvar

Forbønnen kan avsluttes med:

ML/ L: I stillhet vil vi nå legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet.

Stille bønn

L: Gud, vi ber.

(eller: I dine hender, Gud, legger vi alt og alle vi nå har bedt for, i Jesu Kristi navn).

M Menighetssvar

Forbønnsmodell 2 (lystenning)

Denne modellen kan være aktuell blant annet i gudstjenester hvor barn og unge (for eksempel konfirmanter) tar del i forberedelse og gjennomføring gudstjenesten.

Velg 3 – 6 av bønneemnene og utform dem i samsvar med modellen nedenfor.

Eventuelt kan bønnen disponeres etter temaområdene (se s. 000)

Hvert [...]bønneavsnitt kan gjennomføres slik:

ML/ L: La oss vende oss til Gud i bønn

Vi tenner et lys for...

Et lys tennes på en lysglobe eller på et bord med bønnelys.

og takker / ber for / om...

Her følger en eller flere bønner for det bønneemnet lyset ble tent for.

Deretter kan det følge

Stille bønn

ML/ L: Gud, vi ber.

M Menighetssvar

Forbønnsmodell 3 (salme)

Salmer kan egne seg til bruk under forbønnen, gjerne slik at de synges vers for vers.

Det kan da utformes aktuelle bønner med utgangspunkt i hvert enkelt vers.

Eksempel på noen egnede salmer:

Vi rekker våre hender frem (678)

Vær meg nær, å Gud (626)

Jeg folder mine hender små (731)

Da jeg trengte en neste (671)

Gi fred, å Herre Gud, gi fred (730)
Vår himmelske Far (632)

Forbønnsmodell 4 (fire himmelretninger)

Denne modellen kan blant annet være aktuell i gudstjenester med misjon og internasjonal diakoni som tema.

Det utarbeides aktuelle bønner som har sammenheng med hver av de fire himmelretningene. Det kan være bønner for søsterkirker, mennesker i for konflikter og katastrofer, for skaperverket eller aktuelle hendelser. Forbønn for gudstjenestens takkeoffer kan plasseres ved den himmelretningen der det er naturlig.

Forbønnen kan innledes slik:

ML/L: La oss be for kirken og verden ved å reise oss og vende oss i de fire himmelretningene.

Menigheten reiser seg.

1. Øst

ML/L: Vi vender oss mot øst og ber for våre søsken der.

Menigheten vender seg i den angitte himmelretningen.

Et lys kan tennes mot øst, på en lysglobe eller på et bord med fire bønnelys.

Vi ber for/om... /takker for ...

Her følger en eller flere bønner som har sammenheng med Øst.

Den som ber, avslutter bønner med: Gud, vi ber

A Din vilje skje, din vilje skje, din vilje skje på jorden, å Gud.
eller et annet passende menighetssvar.

2. Vest

L: Vi vender oss mot vest og ber for våre søsken der.

Menigheten vender seg i den angitte himmelretning.

Et lys kan tennes mot vest, på en lysglobe eller på et bord med fire bønnelys.

Vi ber for/om... /takker for ...

Her følger en eller flere bønner som har sammenheng med Vest.

Den som ber, avslutter bønner med: Gud, vi ber

A Din vilje skje, din vilje skje, din vilje skje på jorden, å Gud.
eller et annet passende menighetssvar.

3. Sør

L: Vi vender oss mot sør og ber for våre søsken der.

Menigheten vender seg i den angitte himmelretning.

Et lys kan tennes mot sør, på en lysglobe eller på et bord med fire bønnelys.

Vi ber for/om... /takker for ...

Her følger en eller flere bønner som har sammenheng med Sør

Den som ber, avslutter bønner med: Gud, vi ber

A Din vilje skje, din vilje skje, din vilje skje på jorden, å Gud.
eller et annet passende menighetssvar.

4. Nord

L: Vi vender oss mot nord og ber for våre søsken her.

Menigheten vender seg i den angitte himmelretning.

Et lys kan tennes mot nord, på en lysglobe eller på et bord med fire bønnelys.

Vi ber for/om... /takker for ...

Her følger en eller flere bønner som har sammenheng med Nord.

Den som ber, avslutter bønnen med: Gud, vi ber

A Din vilje skje, din vilje skje, din vilje skje på jorden, å Gud.
eller et annet passende menighetssvar.

Forbønnsmodell 5 (Bønnevandring)

Se veiledning, s.000.

Bønnevandring skjer som hovedregel under forbønnen i gudstjenesten (ledd 18), men kan eventuelt skje samtidig med nattverdutdelingen, når en felles forbønn er bedt i forbønnsdelen. Om det bes en bønn for dem som har deltatt på ulike bønnevandringsstasjoner, kombineres ikke denne bønnen med Takkebønn for nattverden etter måltidet.

Bønnevandringen kan også utvides til å bli en egen vandregudstjeneste.

Underveis i vandringen bør det være musikk, gjerne en veksling mellom instrumentalmusikk og sang, enten korsang eller solosang.

Eksempler på stasjoner i bønnevandringen:

- Stille bønn ved alterringen – mulighet til å knele ned i bønn og ettertanke.
- Personlig forbønn, eventuelt med håndspåleggelse – på et sted i rommet der det er mulig å være litt tilbaketrukket.
- Velsignelse – den enkelte kan knele mens en medarbeider legger hånden på hodet og velsigner med en fast formulert velsignelse.
- Dåpspåminnelse – ved døpefonten. Den enkelte blir tegnet med korsets tegn og hører et løftesord.
- Bønnekrukke – mulighet for å skrive bønnelapper, eventuelt tegne bønner (for barn og voksne som lettere uttrykker seg med tegning enn med ord). Velg gjerne papir i forskjellige farger, med opplysning om at de som skriver på et bestemt farget ark, ønsker bønnene lest opp. Bønnelappene kan legges i krukker og bæres fram til alteret når bønnevandringen er slutt.
- Lystenning – i lysglobe og/eller annet sted i rommet.
- Skriftemål – de som ønsker å få tilsagt syndenes forlatelse, kan knele ned ved framsatte stoler og bekjenne sine synder (se Veiledning om skriftemål s. 000). Liturgen/medliturgen legger hendene på hodet til den som kneler og sier tilsigelsordene.
- Fotvasking – Dette er mest aktuelt på spesielle gudstjenestedager, for eksempel skjærtorsdag.

- Andre elementer, for eksempel knyttet til temaet i gudstjenestens. Stasjoner som gir informasjon om og hjelp til fordypning. Symbolhandlinger, formingsoppgaver og lignende.
- Kunstverk som sted for ettertanke og bønn. Gjerne installasjoner eller samtidskunst som man kan låne/leie av kunstnere.

I gudstjenester uten nattverd kan bønnevandringen avsluttes med at man ber Fadervår som fellesbønn.

I gudstjenester hvor bønnevandringen skjer samtidig med nattverdmåltidet, avsluttes nattverdhandlingen med tilsigelsesordet, og med takkebønnen (ledd 23). Deretter kan noen av bønnene eventuelt leses dersom det er opplyst om det på forhånd. Det hele kan avsluttes med denne eller en annen passende bønn:

L: I dine hender, Gud, legger vi alt og alle vi nå har bedt for, i Jesu Kristi navn.

III. FORMULERTE FORBØNNER

Forbønn 1

ML/L: For din kirke på jorden, for fellesskap mellom de troende, for evangeliets fremgang i hele verden ber vi deg, Gud.

M: Menighetssvar (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: For din kirke i vårt land, for vår biskop og våre menigheter, for alle dine tjenere og medarbeidere ber vi deg, Gud.

M: Menighetssvar (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: Om vekst i troen gjennom Ord og Sakrament, om trofasthet i bønn, om tålmodighet og glede ber vi deg, Gud.

M: Menighetssvar (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: Om frihet og fred i verden, om brød til de sultende, om rettferdighet for flyktninger og forfulgte, om fellesskap over grensene ber vi deg, Gud.

M: Menighetssvar (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: For vår konge og hans hus, for alle som har lederansvar iblant oss ber vi deg, Gud.

M: Menighetssvar (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: For alle syke og nedbrutte, for ensomme og forlatte, for alle i fristelse og fare ber vi deg, Gud.

M: Menighetssvar (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: Om ditt nærvær i all nød, om kraft til å tjene og til en gang å nå det evige liv ber vi deg, Gud.

M: Menighetssvar (kort menighetssvar – lest eller sunget)

Eventuelt kan det følge bønnestillhet innledet med ordene:

ML/L: I stillhet vil vi nå legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet

Stille bønn

ML/L avslutter med:

Gud, vi ber deg.

M: Menighetssvar (kort menighetssvar – lest eller sunget)

Forbønn 2

Allmektige, evige Gud, vi takker deg og priser ditt hellige navn,
for du er god og din barmhjertighet tar aldri slutt.

Vi ber for den verdensvide kirke.
Gi enhet mellom alle troende.
La evangeliet ha fremgang i alle land.
Se i nåde til det folk som du ga
dine løfter i den gamle pakt.
Styrk forkynnere og misjonærer
og alle som strider troens gode strid.
(Aktuelle bønneemner kan nevnes)
Hold oss fast i din sannhet.
Det ber vi deg om, Gud.

M: Menighetssvar

Vi ber for menigheten vår.
Styrk oss gjennom ditt Ord og dine sakramenter.
Gi oss mot og vilje til å tjene deg i ord og handling.
Hold din vernende hånd over barn og unge
og kall oss alle til et liv i tro og tjeneste.
(Aktuelle bønneemner kan nevnes)
Forny oss i din nåde.
Det ber vi deg om, Gud.

M: Menighetssvar

Vi ber for mennesker som har det vondt,
for syke og ensomme,
for hjemløse,
for flyktninger og krigsofre,
for alle som lider urett og er undertrykt,
og for dem som nylig er kommet til landet vårt.
(Aktuelle bønneemner kan nevnes)
Hjelp oss å verne om menneskets verd

fra livets begynnelse til livets slutt,
det ber vi deg om Gud.

M: Menighetssvar

Vi ber for vår verden:

Bevar alle jordens folk fra flom og tørke
og velsign oss med godt og tjenlig vær.
Styrk vår vilje
til å ta vare på jorden du har gitt.
Gi fred og frihet for folk og nasjoner
og rettferdighet i samfunn, arbeidsliv og skole.
Velsign våre fellesskap
og gi oss evne og vilje til å dele på en rettferdig måte.
(Aktuelle bønneemner kan nevnes)
Gi oss din fred.
Det ber vi deg om, Gud.

M: Menighetssvar

FORBØNN 3

Evige Gud, himmelens og jordens skaper,
vi takker og lovpriser deg for all din godhet mot oss.
Vi ber for ditt skaperverk.
Vis oss hvordan vi selv er en del av alt du har skapt,
så vi kan verne om skaperverket slik du vil.
Led folk og nasjoner til å leve i fellesskap og fred.
Bevar vår konge og hans hus.
Gi visdom og mot til alle som har lederansvar blant oss.
(Aktuelle bønneemner kan nevnes)
Fri oss alle fra misunnelse og mistenksomhet
og hjelp oss til å leve i fred og forsoning.
Gud, vi ber.

eller

Det ber vi deg om, Gud.

M: Menighetssvar

Vi ber for alle som lever i fattigdom.
Gi vern og ly for dem som er på flukt fra krig og katastrofer.
Vi ber om fred for Jerusalem og for alle
som knytter sine håp til denne byen.
Vær nær hos alle som er syke og som trenger hjelp.
Vi ber for alle som savner fellesskap og tilhørighet.
Hold din vernende hånd over barnet i mors liv.
Gi kraft til dem som utsettes for vold og overgrep.
(Aktuelle bønneemner kan nevnes)
Gjør oss til tjenere som kan lytte, lindre og lege.

Gud, vi ber.

eller

Det ber vi deg om, Gud.

M: Menighetssvar

Vi ber for din kirke på jord.

Fyll den med din Ånd.

Vern oss mot vrang lære og død tro.

Vær hos alle som blir forfulgt for ditt navns skyld.

Vi ber for vår biskop (*navnet kan nevnes*)

og for alle med lederansvar i vår kirke.

Vi ber for vår menighet, for gudstjenester og samvær,

for de som *er døpt / skal døpes* i dag (*den/de dømte nevnes med fornavn*),

for deres foreldre, faddere og andre som står dem nær.

Vi ber for våre konfirmanter.

Hjelp dem å finne din vei gjennom livet.

La dem kjenne seg omsluttet av din kjærlighet.

(Aktuelle bønneemner kan nevnes)

Gi oss et åpent sinn i møte med mennesker av en annen tro eller overbevisning,
så vi taler sant om hverandre.

Gud, vi ber.

eller

Det ber vi deg om, Gud.

M: Menighetssvar

Gode Gud, vi ber for de fellesskap hvor vi hører til,
i menighet, familie, vennekrets og nabolag.

Vi ber for våre barnehager og skoler,

for bedrifter og arbeidsplasser

og de som er uten fast arbeid.

Gi oss alle en meningsfull hverdag.

(Aktuelle bønneemner kan nevnes)

Vi ber for våre hjem.

La troskap og respekt prege vår omgang med hverandre.

Gud, vi ber.

eller

Det ber vi deg om, Gud.

Forbønnen kan avsluttes med

L: I stillhet vil vi nå legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet.

L: Gud, vi ber.

eller

Det ber vi deg om, Gud.

M: Menighetssvar

Forbønn 4

Vår Far i himmelen,
Takk for at du skapte oss og jorden vi bor på.
Takk for at du kjenner og elsker oss alle.
Hjelp oss til å ta vare på hverandre
og på alt du har skapt.
Gud vi ber.

M: Menighetssvar

Kjære Jesus:
Du kom til jorden og ble menneske som oss.
Du fant venner du kunne glede deg sammen med og gråte hos.
Takk for evnen vår til vennskap.
La alle mennesker finne noen de kan stole på.
Du har vist oss at alle mennesker er like viktige og verdifulle.
Vær hos alle som lider.
Lær oss å kjempe mot undertrykkelse og urett.
Gud, vi ber.

M: Menighetssvar

Gode hellige Ånd:
Du har kalt oss til å være din kirke
Kom til oss med dine gaver
så vi kan være lys og salt i verden.
Vis oss veien vi skal gå
og gi oss vilje og kraft til å gå den.
Gud, vi ber.

M: Menighetssvar

Forbønn 5

Forbønn (Oversettelse/bearbeiding av forbønn 1, Svenska kyrkans handbok)

Gud, du har skapt himmel og jord.
Vi takker deg for alt som lever.
Lær oss å ta vare på ditt skaperverk
og forvalte det med omsorg og visdom.

Gud, du elsker alle mennesker.
Vi takker deg for frihet og fellesskap.
Gi oss kraft til å støtte de svake
og kjempe for rettferd og fred.

Gud, du bor i våre hjerter.
Vi takker deg for glede og livskraft.
Hjelp oss å følge ditt kall
og gi oss nåde til å leve i troen på deg.

Gud, du gir din kirke styrke.
Takk for alle som med sitt liv har vitnet om deg.
Hjelp oss å se din vilje
og gi oss mot til å leve etter den.
I Jesu navn.
Amen

LITANIER

Fredslitaniet

Det kan bes en kort bønn med aktuelle bønneemner etter dette litaniet. Eventuelt kan det avsluttes slik:
«La oss i stillhet legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet.»
Litaniets tekst kan også danne mønster for utforming av aktuelle bønner, som kan erstatte enkelte eller alle bønnene.

ML Vi ber om velsignelse

L Velsignet være ditt rike, Fader, Sønn og Hellig Ånd, nå og alltid og i evighet.

A Amen

Litaniet kan eventuelt begynne her:

ML La oss be i fred til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML Om fred fra det høye og frelse for vår sjel,
la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML Om fred i hele verden, om samhold i Guds hellige kirke, og om alles enhet,
la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML For dette hellige hus og for dem som trer inn i det med tro, ærbødighet og
gudsfrykt, la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML For hele Guds folk, for alle vår kirkes tjenere, for våre prester
og vår biskop (navn kan nevnes), la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML For denne by/bygd og for alle land og steder, og for de troende som bor der,
la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML Om tjenlig vær, om rikelig grøde på jorden og om fredelige tider,
la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML For dem som ferdes til sjøs, på land og i luften,
for de syke og for dem som lider, for fanger og deres frelse,
la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML At vi må bli befridd fra all trengsel, vrede, nød og fare,

la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML Hjelp oss, frels oss, miskunn deg over oss, og vern oss, Herre, i din nåde.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML La oss komme dem i hu som var tro like til døden, så vi overgir oss selv og hverandre og våre liv til Herren Jesus Kristus.

A Ja, til deg, vår Herre.

L For seieren, æren og makten tilhører deg, Fader, Sønn og Hellig Ånd, nå og alltid og i evighet.

A Amen. / Amen, amen, amen.

Litaniet

Dette mest tradisjonelle litaniet i vår kirke ble utformet av Martin Luther, på grunnlag av det middelalderske helgenlitaniet. Det har særlig vært knyttet til fastetiden og Bots- og bønnedag (se 980).

Menigheten kan synge hele vers 2 og 8.

På gudstjenester med nattverd kan det avsluttende "O du Guds Lam" utelates i litaniet.

1

A Kyrie eleison, Gud Fader, miskunne deg.

Kriste eleison, Herre Krist, miskunne deg.

Kyrie eleison, Hellig Ånd, miskunne deg.

2

ML/L/A Gud, vår Far i himmelen,

A miskunne deg over oss.

ML/L/A Herre Jesus, verdens Frelser,

A miskunne deg over oss.

ML/L/A Hellig Ånd, vår trøster,

A miskunne deg over oss.

3

ML/L Fra alle synder, fra all villfarelse, fra alt det som ondt er,

A fri oss, kjære Herre Gud.

4

ML/L Fra en ond og brå død, fra krig og undertrykkelse, fra ulykker og ødeleggelse,

A fri oss, kjære Herre Gud.

ML/L Fra den evige død,

A fri oss, kjære Herre Gud.

5

ML/L For Kristi hellige fødsels skyld, for hans kors og hans død, for hans seierrike oppstandelse og himmelfart, i vår lykkes tid, i vår sorg og vår nød,

i vår siste time og på dommens dag,

A hjelp oss, kjære Herre Gud.

6

ML/L Styr og led din hellige kristne kirke,
og la den forenes i din sannhet.

Gi kirken tjenere som holder fast på ditt ord.

Bevar oss fra vrang lære og død tro.

A Hør oss, kjære Herre Gud.

ML/L Styrk vår menighet med din Ånd og kraft.

Kall de frafalne tilbake, og la ditt ord ha fremgang på jorden.

A Hør oss, kjære Herre Gud.

7

ML/L Gi fred og samhold i alle land. Vern vårt folk og vår konge.

Bevar vår jord og velsign vårt arbeid.

A Hør oss, kjære Herre Gud.

ML /L Kom dem til hjelp som er i nød og fare.

Gjør vel mot dem som gjør ondt mot oss.

Miskunn deg over alle mennesker.

A Hør oss, kjære Herre Gud.

ML/L Jesus Kristus, Guds Sønn.

A Herre, ta imot vår bønn.

8

ML/L/A O du Guds Lam, som bærer verdens synder,

A miskunne deg over oss.

ML /L/A O du Guds Lam, som bærer verdens synder,

A miskunne deg over oss.

ML/L /A O du Guds Lam, som bærer verdens synder,

A gi oss din fred.

9

A Å Herre, hør vår bønn, og la vårt rop komme til deg. Amen.

Det kan bes noen korte bønner mellom litaniet og fastekollekten. Eventuelt kan bønnene avsluttes med
”La oss i stillhet legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet.”

L/ML: Vi takker deg, Gud, vår Far,
du som har gitt oss din enbårne Sønn, Jesus Kristus,
for at hver den som tror på ham,
ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.

Vi takker deg, Jesus Kristus,
du som har båret våre synder på ditt hellige legeme
og slettet ut vår skyld med ditt blod.

Vi takker deg, Hellige Ånd,
du som gir oss denne tro i våre hjerter

at Jesus Kristus er vår eneste redning og frelse.

Gud, gi oss din nåde, så vi fullt og fast tror at alle våre synder er tilgitt for Jesu Kristi lidelse og døds skyld. Styrk oss ved din hellige Ånd, så vi daglig motstår synd og fristelser og alltid holder oss nær til Jesus, inntil vi ser ham ansikt til ansikt.

Vi ber i Jesu Kristi navn.

A Amen.

KIRKEÅRSPREFASJONER

Liturgen messer eller fremsier kirkeårsprefasjonen.

Advent

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som du sendte til frelse for verden for å oppfylle de løfter du gav ditt folk gjennom profetene. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Jul og Maria budskapsdag

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som for vår skyld ble menneske for at vi skulle bli dine barn, frelst ut av mørket og inn i ditt underfulle lys. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Åpenbaringstiden

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som åpenbarte din herlighet for verden, så den som følger ham ikke skal vandre i mørket, men ha lys og evig liv. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Faste

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som elsket oss og gav seg selv for oss, så han ble lydig til døden, ja døden på korset. Ved ham lovsynger englene din herlighet,

og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Påske

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre. Han er det rette påskelam, som har båret våre synder, og ved sin oppstandelse har han seiret over døden. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Kristi himmelfartsdag og søndag før pinse

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som for opp til himmelen og nå sitter ved din høyre hånd. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Pinse

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som troner ved din høyre hånd og har sendt Den hellige ånd over sine vitner, så ditt folk kan juble av glede og forkynne dine store gjerninger på mange tungemål. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Treenighetstiden

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som du sendte til frelse for verden, for at vi ved hans død skulle få tilgivelse for syndene og ved hans oppstandelse vinne det evige liv. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

eller

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre. Han er det levende brød som kommer ned fra himmelen og gir verden liv, så den som kommer til ham, ikke skal hunge, og den som tror på ham, aldri skal tørste. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig

jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

eller

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som kom til oss med himlenes rike og forkynte det glade budskap, så syndere får sitte til bords i Guds rike. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

eller

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som gjorde oss til sine disipler og lovt å være med oss alle dager inntil verdens ende. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Allehelgensdag, martyrdager

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som var Frelser og forbilde for alle dine hellige som har fullført løpet og bevart troen. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

NATTVERDBØNNER

Nattverdbønn A

(Fra høymessen 1977 revidert)

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon:

I sannhet verdig og rett er det...

A Hellig Sanctus

L/ML: Vi priser deg, hellige Gud, himmelens og jordens Skaper, du som har elsket verden og gitt din Sønn, Jesus Kristus, for at han skulle frelse oss fra synd og død og vinne deg et hellig folk.

L: Vi ber deg: Send din Ånd over disse gaver, så vi kan ta imot Jesus Kristus i brødet og vinen.

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg.

Her kan følge:

Troens mysterium

L: Stort er troens mysterium.

A Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.

Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.

L/ML: Nådige Gud, vi feirer dette måltidet med glede og takk for din Sønn fullbrakte offer, i troen på hans seierrike oppstandelse og himmelfart og i forventning om hans gjenkomst i herlighet. Vi ber deg: Fyll oss med din Ånd og kjærlighet, så vi kan gjenkjenne Kristus i den som sulter og tørster. Lær oss å elske hverandre som han har elsket oss, og la oss en gang samles hos deg i ditt fullendte rike.

A Fadervår

Nattverdbønn B

(Etter Hippolyt 200-tallet)

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon, eller følgende ord:

Vi takker deg, Gud, ved din elskede Sønn Jesus Kristus. Han er det evige Ord, og ved dette Ord skapte du alt. Da tiden var inne, sendte du ham til verden som frelser og befrier. For dette priser vi deg, sammen med alle dine hellige i himmelen og på jorden:

A Hellig Sanctus

L/ML: Vi priser deg Gud for Jesus Kristus, din tjener. Han kom fra himmelen, og ved Den hellige ånd og jomfru Maria ble han menneske av kjøtt og blod. Han oppfylte din vilje da han strakte ut sine hender på korsets tre. Slik tilintetgjorde han døden, brøt ondskapens lenker og åpenbarte oppstandelsen fra de døde. Derfor minnes vi hans død og oppstandelse når vi bærer brødet og vinen fram for deg.

L: Vi ber deg: Send din hellige Ånd over disse gaver, så de for oss blir livets brød og frelsens beger.

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg.

Her kan følge:

Troens mysterium

L: Stort er troens mysterium.

**A Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.
Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.**

L/ML: La alle som får del i brødet og vinen, forenes til ett. Fyll oss med din hellige Ånd og grunnfest oss i sannheten, så vi kan prise deg i din hellige kirke nå og i all evighet.

A Fadervår

Nattverdbønn C

(Bygger på paulinske tekster)

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon, eller følgende ord:

Å, dyp av rikdom og visdom og kunnskap hos deg, Gud!

Himlene forteller om din herlighet, og jorden vitner om dine henders verk.

Sammen med de troende gjennom alle tider vil vi prise ditt hellige navn:

A Hellig Sanctus

L/ML: Hellig og barmhjertig er du, Gud,
som ikke vendte deg bort da mennesket syndet,
men gav løfte til Abraham om velsignelse for alle folkeslag.
Mektig og trofast er du, som befridde ditt folk fra trelldom,
og fornyet løftene gjennom profetene.

Da tiden var inne, sendte du din Sønn, født av Maria,
for å kjøpe oss fri og gi oss retten til å være dine barn.

Ved hans død på korset forsonte du alt med deg selv og skapte fred,
og ved hans oppstandelse ble døden overvunnet.

L: Vi ber deg: Send din Ånd over disse dine gaver.
Foren oss i troen på din nåde, så vi kan ta imot Jesu legeme og blod
til forsoning og fred, og forkynne hans død til han kommer.

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg.

Her kan følge:

Troens mysterium

L: Stort er troens mysterium.

**A Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.
Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.**

L/ML: Evige Gud, forny oss ved din Ånd. Sammen med alt som er skapt, venter vi med lengsel på å bli frigjort fra forgjengelighet og få del i den frihet som dine barn skal eie i herligheten. Fra deg og ved deg og til deg er alle ting. Deg være ære i all evighet!

A Fadervår

Nattverdbønn D

(Bygger på Emmausberetningen, Luk 24)

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon, eller følgende ord:

Vi priser deg, evige Gud,
du som har skapt verden og alt som er i den.
Det er i deg vi lever, beveger oss og er til.
Sammen med din menighet i himmelen og på jorden
lovsynger vi ditt hellige navn:

A Hellig Sanctus

L/ML: Vi takker deg, all godhets kilde. Du sendte din Sønn.
Han ble korsfestet og stod opp fra de døde. Han åpnet skriftene
og åpenbarte seg for sine venner da han brøt brødet og gav dem.

L: Nå ber vi deg: La din hellige Ånd komme over brødet og vinen, så våre øyne åpnes, og vi kjenner ham igjen som vår korsfestede og oppstandne Frelser.

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg.

Her kan følge:

Troens mysterium

L: Stort er troens mysterium.

A Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen. Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.

L/ML: Hellige Gud, fyll oss med din Ånd. Gi oss brennende hjerter, så vi i undring og glede tar vare på ditt ord og viser barmhjertighet mot den som lider. Bli hos oss, også når vi tviler og sørger. Gå med oss, inntil savn og smerte har veket for evig jubel og lovsang!

A Fadervår

Nattverdbønn E

(Bearbeidet etter Familiemessen fra 2003)

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon, eller følgende ord:

L: Vi takker deg, gode Gud, du som holder himmel og jord i dine hender. Du har skapt oss i ditt bilde og gitt oss livet i gave. Sammen med englene og din menighet i himmelen og på jorden lovsynger vi ditt hellige navn:

A Hellig Sanctus

L/ML: Hellige Gud, vi takker deg for Jesus Kristus, verdens frelser. Han døde og stod opp igjen for å gi oss evig liv. Vi takker deg for dåpens gave, der vi blir født på ny, og for nattverden, der du samler oss som din store familie.

L: Vi ber deg: Send din hellige Ånd over brødet og vinen. Gjør oss til ett med hverandre og med Jesus Kristus.

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg.

Her kan følge:

Troens mysterium

L: Stort er troens mysterium.

**A Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.
Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.**

L/ML: Gud, fyll oss med din Ånd. Ta oss alle i favn, slik en kjærlig mor samler barna sine om seg. La de små bli opphøyet og de sultne bli mett med gode gaver.

Liturgen og/eller ett eller flere barn sier:

Sammen med alle dine barn ber vi den bønn som din Sønn har lært oss:

A Fadervår

Nattverdbønn F

(Etter Gudstjenesteboken fra 1992, alternativ II.1 «Johannesordningen»)

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon, eller følgende ord:

L: Evige, allmektige Gud, du holder himmel og jord i dine hender, du nevner oss alle ved navn, så vi skal tilhøre deg og være ditt folk på jorden. Sammen med de troende gjennom alle tider og med de himmelske hærskarer vil vi prise ditt hellige navn.

A Hellig Sanctus

L/ML: Hellige Gud, uten ende er din miskunn, og evig er ditt herredømme. Du har fylt ditt skaperverk med lys og liv; himmelen og jorden er fulle av din

herlighet. Gjennom Abraham lovte du å velsigne alle folkeslag. Du berget Israel, ditt utvalgte folk. Gjennom profetene fornyet du ditt løfte. Og da tiden var kommet, sendte du din Sønn, han som i ord og gjerning forkynte ditt rike og var lydige mot din vilje helt til døden.

L: Vi ber deg: Send din Ånd over disse gaver, så vi i tro kan ta imot Jesus Kristus i brødet og vinen.

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg.

L/ML: Derfor, så ofte som vi spiser dette brødet og drikker av begeret, forkynder vi Herrens død, inntil han kommer.

Her følger:

Troens mysterium

L: Stort er troens mysterium.

**A Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.
Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.**

L/ML: Derfor, barmhjertige Far, vil vi med dette brødet og dette komme i hu at Herren gav sitt liv for oss. Og i troen på hans oppstandelse venter vi på at han kommer igjen i makt og herlighet og vil holde sitt store gjestebud sammen med sitt folk.

A Amen. Ja, kom, Herre Jesus.

L: Vi ber deg, allmektige Gud, vår skaper, gi oss din hellige Ånd. La oss kjenne kraften av Kristi oppstandelse, så vi som tar imot hans legeme og blod, kan leve til pris og ære for din herlighet og få del i den arven som de hellige får i lyset.

A Amen. Ja, kom, du hellige Ånd.

L: Forèn vår bønn med bønnene fra dine tjenere alle steder og gjennom alle tider, og med forbønnen fra vår store øversteprest, som alltid ber for oss, inntil han kommer med seier, som Herren over alle ting. Ved Ham og i Ham og i samfunn med Den hellige ånd skal du ha all herlighet og ære, allmektige Far, evige Gud, nå og til evig tid.

A *Fadervår* **Nattverdbønn G**

Denne korte nattverdbønnen kan brukes ved særskilte anledninger, for eksempel når det er mange som blir døpt i gudstjenesten. Også denne bønningen kommer etter prefasjonsdialogen (ledd 21) og før fredshilsen (ledd 22).

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon, eller følgende ord:

L: Gode Gud, du har skapt oss og kalt oss ved navn. Du åpner din hånd og metter alt som lever med det gode. Sammen med din menighet i himmelen og på jorden lovsynger vi ditt hellige navn:

A *Hellig Sanctus*

L: Vi takker deg for Jesus Kristus, vår frelser. Han er det levende brød som kommer ned fra himmelen og gir verden liv. Vi ber deg: Send din Ånd over oss og disse gaver, så vi kan ta imot Jesus Kristus i brødet og vinen.

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg.

Her kan følge:

Troens mysterium

L: Stort er troens mysterium.

**A Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.
Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.**

L:/ML: Sammen med alle dine barn ber vi den bønn som din Sønn har lært oss.

A *Fadervår*

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Ole Martin Grevstad
Saksordfører: Harald Hauge

Disse hadde ordet:

Harald Hauge, Jostein Ådna, Alex Ramstad Døsvik, Gunnhild M. Andreassen, Kari Veiteberg, Agnes Sofie Gjeset, Egil Morland, Helga Haugland Byfuglien, Geir Ivar Bjerkestrand, Stian Berg, Ann Christin Elvemo, Aud Sunde Smemo, Kjersti Brakestad Boge, Kari Karstensen, Solveig Fiske, Linn Strømme Hummelvoll, Marie Sofie Teistedal Vikre, Rolf Reikvam, Gunnar Gjevre, Dag Landmark, Harald Hegstad, Therese Kristin Børnes Utgård, Arne Jon Myskja, Atle Sommerfeldt.

Endringsforslag

Jostein Ådna:

Forslag 1 - linje 256

Tilføyelse: med mindre første eller andre lesetekst er satt opp som pretekst.

Forslag 2 - linje 584-585

Erstattes av komplett sitat av 1 Kor 10,16-17a

Forslag 3 - linje 622

Ordlyd: ... sin hellige kropp og sitt dyrebare blod

Forslag 4 - linje 540

din endres til hans

Gunnhild M. Andreassen

Forslag 1 – linje 31 og 673

Fjerne stjernen som indikerer at menigheten skal stå.

Forslag 2 – linje 60

Beholde «Vi ber i Jesu navn» i stedet for «Gud vi ber»

Forslag 3 – linje 256

Beholde ordet «normalt».

Forslag 4 – linje 254

Beholde dagens ordning: «På høytidsdager og når det ellers er ønskelig, kan prekenen begynne med en kort innledningsdel før preteksten leses».

Forslag 5 – linje 606 og 607

Utdelingsordene «Dette er Jesu legeme. Dette er Jesu blod» kan også benyttes.

Forslag 6 - Linje 663

Stryke «rett til»

Agnes Sofie Gjeset

Linje 31

Menigheten står under prosesjon. Menigheten kan også stå under Inngangssalme og Hilsen.

Kari Veiteberg

Linje 662-669

Stryke 4. takkebønn etter nattverd

Egil Morland

Forslag 1 - linje 254

På høgtidsdager, og når det ellers er ønskeleg, kan preika ta til med ein kort innleiingsdel før ein les preiketeksten.

Forslag 2 - linje 606 og 607

Kristi kropp gjeven for deg. Kristi blod utrent for deg. At vi dessutan kan seia: Dette er Jesu lekam, dette er Jesu blod.

Geir Ivar Bjerkestrand

Linje 126, 127

Musikken til gudstjenestens ordinarieledd anbefales hentet fra Den norske kirkes fem godkjente hovedserier. Se noter til musikken side....

Stian Berg

Linje 234: Evangelielesningen kan innledes med hallelujaomkved (...) eller annen salme eller lovsang

Linje 248: Dersom evangelielesningen ble innledet med hallelujaomkved kan dette gjentas, ellers synges det (...)

Linje 254: Predikanten, eller andre, kan først be en kort bønn.

Alternativt: Predikanten, eller medliturg, kan først be en kort bønn.

Linje 627: M Amen

Linje 680: Velsignelsen kan mottas ved at den enkelte gjør korsets tegn.

Ann Christin Elvemo

Forslag 1 - linje 1363

-og for den som nylig er kommet til landet vårt

Forslag 2 - linje 1403

Gi vern og ly for den som er uten arbeid

Forslag 3 - linje 1409

Gi kraft til den som utsettes for vold og overgrep

Forslag 4 - linje 1441

-og den som er uten arbeid

Forslag 5 - linje 1497

Gi oss kraft til å støtte den svake

Forslag 6 - linje 1546

For den som ferdes til sjøs

Forslag 7 - linje 1608

Kom den til hjelp som er i nød og fare

Forslag 8 - linje 2401

-så vi tar imot hans kropp og hans blod

Kjersti Brakestad Boge

Forslag 1 - linje 203

I andre hovedgudstjenester enn høymesse og i høymesse med mange dåp (og nattverd) kan det være to eller en tekstlesing (evangeliet).

Forslag 2 - linje 1007

...eller et passende kyrielitani. Gloria kan utelates.

Aud Sunde Smemo

Linje 1497

i oss kraft til å støtte der livet er truet

Kari Karstensen

Linje 9-10 endres til:

Kirkerommet er åpent en stund før gudstjenesten, og skal være preget av stillhet, med anledning til lystenning og bønn.

Solveig Fiske

Ta ut linje 680 - 681

Den enkelte kan gjøre korsets tegn etter velsignelsen.

Saken ble sendt tilbake til komiteen.

Endelig innstilling fra komité

Komiteens merknader

Komiteen viser til prosessen og det foreliggende forslaget og har ønsket å gjøre færrest mulig endringer. Komiteen er glad for at det er utarbeidet samlingsbønner med kirkeårsvariable ledd.

Komiteen har merket seg Ungdommens kirkemøtes ønske om at forordnet gudstjeneste kan avvike fra hovedgudstjenesteordningen ved særlige anledninger og vil påpeke at det er rom for dette i ordningen som foreslås. Komiteen er enig i at det er viktig at dette gjennomføres på en måte som fremmer lokalt initiativ

Komiteen registrerer at saksdokumentet er framlagt på bokmål og legger til grunn at liturgien må utarbeides på nynorsk og justeres på tegnspråk og de samiske språk. Både bokmåls- og nynorskutgaven må språkvaskes.

Flertallet legger vekt på bestilling fra tidligere Kirkemøter om å få en gudstjenesteordning som legger til rette for gjenkjennelse også på tvers av soknene.

Tre medlemmer i komiteen legger større vekt på fleksibilitet og lokal variasjon enn gjenkjennelse i liturgiene.

Gudstjenesten må bygges opp med forventning om at alle generasjoner kan feire gudstjeneste sammen. Det finnes allerede velfungerende lokale grunnordninger i menigheter med stor gudstjenestedeltakelse. Kjennetegn for en del av disse er stor oppslutning av unge familier og tjenlige kirkebygg. Disse har lyktes i å etablere attraktive gudstjenestefelleskap som når bredt ut til befolkningen i soknet. Her er bevissthet på god og trygg gudstjenesteledelse og fokus på inkluderende fellesskap sentralt. Mindretallet mener derfor at det er viktig å videreføre fleksibiliteten som kjennetegner 2011-liturgien.

Under samtalen har det fremkommet følgende kommentarer i komiteen:

Komiteen har diskutert om det er anledning til å ha færre enn tre lesninger i høymessen. Med hovedgudstjeneste menes menighetens hovedsamling på søn- og helligdager slik dette er forordnet av biskopen (Gudstjenesteboken 2011 2.3). Høymessen er hovedgudstjenesten i sin fullstendige form og inkluderer tre skriftlesninger. Den enkelte menighet kan utforme andre former for hovedgudstjeneste på søn- og helligdager, med eller uten nattverd eller dåp.

Om bruken av stjerne:

Komiteen har diskutert bruken av stjerne (*) og finner at dette skal stå, for å legge føringer for en nasjonal liturgisk praksis. Ved tilføyelse av ordene «*som hovedregel*» gir dette rom for at den eller de som av ulike grunner ønsker eller må sitte, kan gjøre det.

Ledd 2 Inngangssalme:

For å ikke være for detaljert i rubrikkene, foreslår komiteen å stryke de siste ordene i andre avsnitt: *i denne rekkefølgen.*

Komiteen har diskutert hvorvidt det skal være obligatorisk å stå under inngangssalmen. Komiteen er delt i dette spørsmålet. Halvparten mener at dette bør være valgfritt, og den andre halvparten ønsker å la forslaget stå som det er.

Ordet II:

Det ble fremmet forslag i komiteen om at det ikke skal leses fra Det gamle testamentet under Hovedgudstjenesten. Et flertall på 17 avviser forslaget. Dette er ikke innenfor rammen av saken som er lagt fram for Kirkemøtet. Ut over dette er begrunnelsen at Det gamle testamente gir et rikt teksttilfang og er en nødvendig bakgrunn for forståelsen av Det nye testamente. I de kommende år skal det dessuten arbeides med kirkeårets teksttrekker. Dette har en læremessig betydning.

Et mindretall på to støtter forslaget og har følgende begrunnelse:

I Bibelen finnes det ulike gudsbilder. Et tydelig og klart skille går mellom Det gamle testamentet og det Det nye. Gudstjenesten skal synliggjøre Jesus gudsbilde slik det framgår i ulike tekster i Det nye testamentet. Det kan skape frustrasjon å møte et alternativt gudsbilde i samme gudstjeneste. En straffende, dømmende og hevngjerrig Gud kan ikke presenteres parallelt med den nådige, omsorgsfulle og inkluderende Gud. Derfor bør alle tre tekstlesningene være fra Det nye testamentet.

12/ Evangelium:

Komiteen har diskutert om man skal kunne ha en salme eller sang uten hallelujatekst eller -omkvad. Et mindretall på tre medlemmer ønsker dette. Flertallet avviser forslaget og viser bl.a. til at dette er en økumenisk tradisjon.

13/ Preken

Komiteen har diskutert kort bønn før prekenen og viser til at dette ligger til det pastorale skjønnet. Komiteen mener derfor at det er unødvendig med ytterligere regulering på dette punktet og foreslår å stryke setningen.

18/ Forbønner

Komiteen har diskutert språket i forbønnene og ønsker et mer inkluderende språk og endrer ordlyden enkelte steder fra *dem* til *alle*.

20/ Forberedelse av måltidet:

Komiteen har diskutert å sløyfe siste setning i rubrikken: *Brød legges på disken og vin helles i begeret.* Det legges til grunn at denne ikke utelukker tilpasning til lokale forhold. Et mindretall på 6 medlemmer ønsker likevel å fjerne setningen.

21/ Prefasjonsdialogen:

Et mindretall på to ønsker at prefasjonsdialogen og prefasjonen skal være et 'kan'-ledd og ønsker en enklere inngang til Sanctus. Flertallet avviser dette.

22/ Nattverdmåltidet:

Merknad: Komiteen har diskutert alternative utdelingsord. Et flertall avviser forslaget om å beholde *dette er Jesu legeme, dette er Jesu blod* som et alternativt utdelingsord, begrunnet

med ønsket om enhet i utdelingsordene. Et mindretall på 2 ønsker å ha dette inn som alternativ.

Komiteen er delt i hvorvidt *Amen* etter tilsigelsesordene skal stå som nå eller fjernes og er uenige om hvem som eventuelt skal si det. Et flertall på 14 medlemmer mener at *Amen* kan strykes. Mindretallet ønsker at det skal sies av alle.

23/ Før takkebønnen:

Komiteen har diskutert hvorvidt liturgen/medliturgen kan si: *La oss takke og be* når alle er kommet tilbake til sine plasser. Komiteen anbefaler at dette legges inn som et valgfritt ledd. Dette er god veiledning for menigheten og en god introduksjon for neste ledd. Komiteen foreslår derfor at det står slik: L/ML: *La oss takke og be.*

Komiteens har diskutert takkebønn 4. Komiteen foreslår en lett omskriving som ivaretar dåpen, arven og løftene:

Trofaste Gud, du har i dåpen gitt oss barnekår og gjort oss til arvinger i ditt rike. Vi takker deg for dette hellige måltidet, der du tilgir oss alle våre synder. Vi ber deg:

A eller L/ML: *Forny oss i troen på dine løfter.*

25/ Velsignelse:

Komiteen har diskutert hvorvidt setningen: *Velsignelsen kan mottas ved at den enkelte gjør korsets tegn* skal tas bort, flyttes til der menigheten svarer *Amen* eller endres. Komiteen foreslår å beholde plasseringen og endre ordlyden til: *Den enkelte kan gjøre korsets tegn etter velsignelsen.*

Komiteen ønsker at det eksplisitt skal stå at menigheten *kan* korse seg etter at liturgen har lyst velsignelsen. Korstegning som et trosuttrykk i gudstjenesten er igjen blitt mer vanlig de siste årene. Det er i de fleste menigheter likevel ikke en utbredt praksis. Komiteen mener det er viktig at det gis plass for flere trosuttrykk i Den norske kirkes gudstjenesteliv, og at det er behov for å understreke at det å korse seg også kan være en naturlig måte å respondere når en er blitt velsignet. Komiteen vil understreke at det er flere steder det også kan være naturlig å tegne seg med korsets tegn, men om det er ett sted i gudstjenesten en skal synliggjøre dette, er velsignelsen et naturlig sted.

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Lill Tone Grahl Jacobsen

Saksordfører: Harald Hauge

Disse hadde ordet:

Harald Hauge, Karin-Elin Berg, Jostein Ådna, Jofrid Brennsæter, Egil Morland, Gunnar Gjevre, Gard Realf Sandaker-Nielsen, Stian Berg, Halvor Nordhaug, Kari Veiteberg, Gunhild M. Andreassen, Geir Ivar Bjerkestrand, Jan Otto Myrseth, Kjersti Brakestad Boge, Ann Christin Elvemo, Kari Karstensen, Gro Bergrabb, Ingeborg Midttømme, Rikke Elisabeth Grevstad Kopperstad.

Endringsforslag fra 1. behandling

Jostein Ådna:

Forslag 1 - linje 256

Tilføyelse: med mindre første eller andre lesetekst er satt opp som prekentekest.

Komiteen anså forslaget som ivaretatt.

Forslag 2 - linje 584-585

Erstattes av komplett sitat av 1 Kor 10,16-17a

Forslaget ble avvist. Forslagsstiller opprettholdt.

Votering:

For: 24 stemmer. Mot: 83 stemmer. Forslaget falt.

107 stemmeberettigede

Forslag 3 - linje 622

Ordlyd: ... sin hellige kropp og sitt dyrebare blod

Forslaget ble avvist. Forslagsstiller opprettholdt.

Votering:

For: 33 stemmer. Mot: 76 stemmer. Forslaget falt.

109 stemmeberettigede

Forslag 4 - linje 540

din endres til hans

Forslaget ble avvist og ble trukket.

Gunnhild M. Andreassen

Forslag 1 – linje 31 og 673

Fjerne stjernen som indikerer at menigheten skal stå.

Forslaget ble avvist. Forslagsstiller opprettholdt.

Votering:

For: 40 stemmer. Mot: 69 stemmer. Forslaget falt.

109 stemmeberettigede

Forslag 2 – linje 60

Beholde «Vi ber i Jesu navn» i stedet for «Gud vi ber»

Forslaget ble avvist og trukket.

Forslag 3 – linje 256

Beholde ordet «normalt».

Komiteen anså forslaget som ivaretatt.

Forslag 4 – linje 254

Beholde dagens ordning: «På høytidsdager og når det ellers er ønskelig, kan prekenen begynne med en kort innledningsdel før prekenteaksten leses».

Forslaget ble avvist og trukket.

Forslag 5 – linje 606 og 607

Utdelingsordene «Dette er Jesu legeme. Dette er Jesu blod» kan også benyttes.

Forslaget ble avvist. Forslagsstiller opprettholdt.

Votering:

For: 68 stemmer. Mot: 41 stemmer. Forslaget ble vedtatt.

109 stemmeberettigede

Forslag 6 - Linje 663

Stryke «rett til»

Komiteen anså forslaget som ivaretatt.

Agnes Sofie Gjeset

Linje 31

Menigheten står under prosesjon. Menigheten kan også stå under Inngangssalme og Hilsen
Forslaget ble delvis innarbeidet av komiteen.

Kari Veiteberg

Linje 662-669

Stryke 4. takkebønn etter nattverd

Forslaget ble avvist og trukket.

Egil Morland

Forslag 1 - linje 254

På høgtidsdagar, og når det elles er ønskjeleg, kan preika ta til med ein kort innleiingsdel før ein les preiketeksten

Forslaget er avvist. Forslagsstiller opprettholdt.

Votering:

For: 52 stemmer. Mot: 57 stemmer. Forslaget falt.

109 stemmeberettigede

Forslag 2 - linje 606 og 607

Kristi kropp gjeven for deg. Kristi blod utrent for deg.

Forslaget er avvist. Forslagsstiller opprettholdt.

Votering:

For: 37 stemmer. Mot: 72 stemmer. Forslaget falt.

109 stemmeberettigede

Geir Ivar Bjerkestrand

Linje 126, 127

Musikken til gudstjenestens ordinarieledd anbefales hentet fra Den norske kirkes fem godkjente hovedserier. Se noter til musikken side....

Forslaget er avvist. Forslagsstiller opprettholdt.

Votering:

For: 37 stemmer. Mot: 72 stemmer. Forslaget falt.

109 stemmeberettigede

Stian Berg – se forslag fremmet i 2. plenum.

Linje 234: Evangelielesningen kan innledes med hallelujaomkved (...) eller annen salme eller lovsang

Linje 248: Dersom evangelielesningen ble innledet med hallelujaomkved kan dette gjentas, ellers synges det (...)

Linje 254: Predikanten, eller andre, kan først be en kort bønn.

Alternativt: Predikanten, eller medliturg, kan først be en kort bønn.

Linje 627: M Amen

Linje 680: Velsignelsen kan mottas ved at den enkelte gjør korsets tegn.

Forslaget ble avvist. Forslaget ble opprettholdt og delt opp til enkelte nye forslag pr. linje i 2. plenumsbehandling.

Ann Christin Elvemo

Forslag 1 - linje 1363

-og for den som nylig er kommet til landet vårt

Komiteen anså forslaget som ivaretatt.

Forslag 2 - linje 1403

Gi vern og ly for den som er uten arbeid

Komiteen anså forslaget som ivaretatt.

Forslag 3 - linje 1409

Gi kraft til den som utsettes for vold og overgrep

Komiteen anså forslaget som ivaretatt.

Forslag 4 - linje 1441

-og den som er uten arbeid

Komiteen anså forslaget som ivaretatt.

Forslag 5 - linje 1497

Gi oss kraft til å støtte den svake

Komiteen anså forslaget som ivaretatt.

Forslag 6 - linje 1546

For den som ferdes til sjøs

Forslaget ble avvist og trukket.

Forslag 7 - linje 1608

Kom den til hjelp som er i nød og fare

Forslaget ble avvist og trukket.

Forslag 8 - linje 2401

-så vi tar imot hans kropp og hans blod

Komiteen anså forslaget som ivaretatt.

Kjersti Brakestad Boge

Forslag 1 - linje 203

I andre hovedgudstjenester enn høymesse og i høymesse med mange dåp (og nattverd) kan det være to eller en tekstlesing (evangeliet).

Forslaget ble avvist. Forslagsstiller opprettholdt.

Votering:

For: 33 stemmer. Mot: 76 stemmer. Forslaget falt.

109 stemmeberettigede

Forslag 2 - linje 1007

...eller et passende kyrielitani. Gloria kan utelates.

Forslaget er avvist. Forslagsstiller opprettholdt.

Votering:

For: 33 stemmer. Mot: 76 stemmer. Forslaget falt.

109 stemmeberettigede

Aud Sunde Smemo

Linje 1497

i oss kraft til å støtte der livet er truet

Komiteen anså forslaget som ivaretatt.

Kari Karstensen

Linje 9-10 endres til:

Kirkerommet er åpent en stund før gudstjenesten, og skal være preget av stillhet, med anledning til lystenning og bønn.

Forslaget ble avvist. Forslagsstiller opprettholdt.

Votering:

For: 24 stemmer. Mot: 85 stemmer. Forslaget falt.
109 stemmeberettigede

Solveig Fiske

Ta ut linje 680 - 681

Den enkelte kan gjøre korsets tegn etter velsignelsen.

Forslaget ble avvist og trukket.

Endringsforslag fra 2. behandling

Jofrid Brennsæter

Linje 678

Legge til: ...og fornyer oss i troen på dine løfter

Forslaget ble trukket.

Gard Realf Sandaker Nielsen

Linje 627

Beholde linje 627 M Amen

Votering:

For: 51 stemmer. Mot: 58 stemmer. Forslaget falt.
109 stemmeberettigede

Kari Veiteberg

Linje 664 gjort oss til arvinger i ditt rike.

Linje 665 Vi takker deg for dette hellige måltidet til næring og styrke. Vi ber deg:

Linje 667 Gis oss mot til å leve og frimodighet til tro.

Forslaget ble trukket.

Stian Berg (samsvar med forslag fra 1. behandling – 14 – men delt opp)0

Forslag 1 - linje 234 Evangelielesningen **kan** innledes med hallelujaomkvad (...) eller annen salme **eller lovsang**

Votering:

For: 52 stemmer. Mot: 57 stemmer. Forslaget falt.
109 stemmeberettigede

Forslag 2 - linje 248 **Dersom** evangelielesningen ble innledet med hallelujaomkvad **kan** dette gjentas, **ellers** synges det (...)

Votering:

For: 44 stemmer. Mot: 65 stemmer. Forslaget falt.
109 stemmeberettigede

Forslag 3 –linje 254 Predikanten, **eller andre**, kan først be en kort bønn.

Forslaget ble trukket.

Forslag 4 – linje 254 Predikanten, **eller medliturg**, kan først be en kort bønn.

Forslaget ble trukket.

Forslag 5 –linje 627 M Amen

Forslaget ble trukket.

Forslag 6 –linje 680 Velsignelsen kan mottas ved at den enkelte gjør korsets tegn.

Forslaget ble trukket.

Kirkemøtets vedtak

1. Kirkemøtet vedtar følgende Justert Ordning for hovedgudstjeneste:

Justert ordning for hovedgudstjeneste 2019

Et stjernetegn () er satt til ledd der menigheten som hovedregel står.*

I. Samling

1 | Forberedelse

Kirkerommet er åpent en stund før gudstjenesten, med anledning til stillhet, lystenning og bønn.

Klokkeringing

Her eller etter 3 Hilsen kan det være:

Kort informasjon om dagens gudstjeneste ved medliturg eller liturg

Informasjonen avsluttes med:

ML/L: «La oss være stille for Gud»

Kort stillhet

Tre klokkeslag

**2 | Inngangssalme*

Som preludium kan det fremføres vokal- eller instrumentalmusikk som svarer til dagens karakter. Dette skjer normalt som forspill til salmen.

Det kan være prosesjon under preludiet/forspillet og/eller inngangssalmen. Prosesjonskors bæres først i prosesjonen. Lys, tekstbok, dåpsvann, brød og vin kan også bæres inn.

Hvis brød og vin ikke er satt fram på et eget sidebord, eller på alteret før gudstjenesten, bæres det inn i prosesjonen og settes på sidebordet eller på alteret.

Menigheten står under prosesjon, Inngangssalme og Hilsen.

**3 | Hilsen*

Når det er dåp i hovedgudstjenesten, velges et av de to første inngangsordene.

Før de to første alternativene til inngangsord kan liturgen si: **Kjære menighet.**

L | Nåde være med dere og fred fra Gud, vår Far, og Herren Jesus Kristus.

ELLER

L | Vår Herre Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet og Den hellige ånds samfunn være med dere alle.

ELLER

L | I Faderens og (✠) Sønnens og Den hellige ånds navn.

ELLER

L | I Faderens og (✠) Sønnens og Den hellige ånds navn: Vår skaper, frigjører og livgiver.

Tekster på samisk og kvensk, se side

Menigheten setter seg.

Om kort informasjon om dagens gudstjeneste ikke er gitt under ledd 1, kan den gis her.

4 / Samlingsbønn

ML | La oss be.

Samlingsbønner, se side (1 – 6 i eget vedlegg.)

ML | Gud, vi ber.

A | **Amen.**

5 / Syndsbekjennelse

Plasseres her eller som ledd 17

Den bes høyt av alle.

Syndsbekjennelsen innledes med:

L La oss bøye oss for Gud og bekjenne våre synder.

ELLER

L La oss bøye oss for Gud og be om tilgivelse.

ELLER

L I tillit til Guds nåde vil vi bekjenne våre synder.

ELLER

L I tillit til Guds nåde vil vi be om tilgivelse.

Kort stillhet.

Liturgen kneler under syndsbekjennelse og stillhet. Også menigheten kan knele.

ENTEN A

A Gud, vær meg nådig!

**Jeg har syndet mot deg og sviktet min neste
med tanker og ord, med det jeg har gjort
og med det jeg har forsømt.**

**Tilgi meg min synd for Jesu Kristi skyld.
Skap i meg et rent hjerte,
og gi meg kraft til nytt liv ved din hellige Ånd.**

ELLER B:

**A Gud, vær meg nådig!
Tilgi meg min synd for Jesu Kristi skyld.
Skap i meg et rent hjerte,
og gi meg kraft til nytt liv ved din hellige Ånd.**

ELLER C:

**A Gud, du kjenner og elsker oss alle.
Du vil at vi skal ta vare på hverandre og på jorden.
Vi vet at vi svikter og gjør deg imot.
Tilgi oss og hjelp oss
for Jesu skyld.**

ELLER D

**A Hellige Gud, vår skaper,
se i nåde til oss.
Vi har syndet mot deg
og brutt dine bud.
Tilgi oss for Jesu Kristi skyld.
Sett oss fri til å tjene deg,
verne om skaperverket
og møte vår neste med kjærlighet.**

Det er også anledning til å bruke syndsbekjennelsen fra 1977-ordningen.

*Til enkelte gudstjenester kan det brukes andre syndsbekjennelser enn disse fem alternativene.
Bønnen kan hentes fra ulike kilder, eller utformes lokalt.*

Liturgen kan si et løftesord etter syndsbekjennelsen:

L: Guds ord sier: Dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og rensar oss for all urett. *1 Joh 1,9*

ELLER

L: Så høy som himmelen er over jorden, så veldig er Herrens miskunn over dem som frykter ham. Så langt som øst er fra vest, tar han syndene våre bort fra oss.

Sal 103,11-12

6 / Bønnerop Kyrie

Kyrie eleison synges.

Musikken og teksten til gudstjenestens ordinarieledd hentes normalt fra Den norske kirkes fem godkjente serier. Se noter til musikken side

Ved enkelte anledninger kan bønneropet utformes som et litani (N13 nr 981) eller som lokalt utformet kyrielitani med omkved fra N13 nr 976.1-7. I særskilte gudstjenester kan også et annet kyrie benyttes.

Kyrie eleison.

Kriste eleison.

Kyrie eleison.

Eller

Kyrie eleison. (Gud Fader,) miskunne deg (over oss).

Kriste eleison. (Herre Krist,) miskunne deg (over oss).

Kyrie eleison. (Hellig Ånd,) miskunne deg (over oss).

Tekster på samisk og kvensk, se side

7/ Lovsang Gloria

Lovsang gloria synges.

Kan utelates i fastetiden.

L/ML | Ære være Gud i det høyeste

M | og fred på jorden blant mennesker som Gud har glede i.

Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg. Amen.

ELLER

L/ML | Ære være Gud i det høyeste

M | og fred på jorden blant mennesker som Gud har glede i. Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.

ML | Vi hyller deg for din store herlighet, Herre Gud, himmelske konge, allmektige Fader.

M | Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.

ML | Herre, Guds enbårne Sønn, Jesus Kristus, Guds Lam som bærer verdens synder, miskunne deg over oss. Du som sitter ved Faderens høyre hånd, hør vår bønn.

M | Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.

ML | For du alene er hellig, du alene er Herren, du alene er Den høyeste, Jesus Kristus med Den hellige ånd i Faderens herlighet.

M | Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg. Amen.

Musikken og teksten hentes normalt fra den vedtatte liturgiske musikken (se side ...) Ved enkelte gudstjenester kan en annen lovsang eller ett eller flere lovsangsomkvad benyttes.

Dåp i hovedgudstjenesten skjer normalt her.

8/ Dagens bønn

Dagens bønn kan utelates.

Bønnen fremsies eller messes.

Bønnen innledes med:

L | La oss alle be.

Bønnen avsluttes med:

M | Amen.

II.Ordet

I andre hovedgudstjenester enn høymessen kan det være to lesninger, eller én lesning (evangeliet). Da kan ledd 10 Bibelsk salme / Salme falle bort.

Menigheten står under evangelielesningen og sitter under de øvrige lesningene.

L/ML | La oss høre Herrens ord.

9/ Første lesning

Fra Det gamle testamentet

ML | Det står skrevet hos/i ...

Lesningen avsluttes med:

ML | Slik lyder Herrens ord.

10/ Bibelsk salme / Salme

Det kan synges en bibelsk salme eller en annen salme, være korsang eller kort stillhet mellom lesningene.

11/ Andre lesning

Fra Det nye testamentet utenom evangeliene

ML | Det står skrevet hos/i ...

Lesningen avsluttes med:

ML | Slik lyder Herrens ord.

**12/ Evangelium*

Halleluja

Evangelielesningen innledes med hallelujaomkved eller et salmevers med hallelujaomkved. Det kan være evangelieprosesjon. Den som bærer boken kan ledsages av lysbærere.

Menigheten står under halleluja, lesning og respons.

I fastetiden kan halleluja erstattes av et sunget svarledd som innholdsmessig svarer til fastetiden (tractus.)

Lesning

L/ML | Det står skrevet i evangeliet etter ...

Lesningen avsluttes med:

L/ML | Slik lyder det hellige evangelium.

Respons

Halleluja-omkved gjentas, eller det synges en kort salme eller et annet svarledd ved menighet eller kor. På førstedager kan det synges et høytidsvers som respons (N13 nr 41, 193, 228)

13/ Preken

Predikanten preker over evangelieteksten eller annen oppsatt prekentekest.

Prekenen kan avsluttes med en av disse lovprisningene:

L | Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd,
som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet.

ELLER

L | Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd: Vår skaper, frigjører og livgiver.

Etter prekenen kan det gis tid til stillhet, en kort salme eller mediativ musikk.

**14/ Trosbekjennelse credo*

Trosbekjennelsen synges eller fremsies.

Dersom det er dåp i gudstjenesten kan trosbekjennelsen utelates her. Eventuelt kan det synges en trosbekjennessalme.

Menigheten står under trosbekjennelsen.

ML/L | La oss bekjenne vår hellige tro.

A | **Jeg tror på Gud Fader, den allmektige,
himmelens og jordens skaper.**

**Jeg tror på Jesus Kristus,
Guds enbårne Sønn, vår Herre,
som ble unnfanget ved Den hellige ånd,
født av jomfru Maria,
pint under Pontius Pilatus,
korsfestet, død og begravet,
før ned til dødsriket,
stod opp fra de døde tredje dag,
før opp til himmelen,
sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd,
skal derfra komme igjen
for å dømme levende og døde.**

**Jeg tror på Den hellige ånd,
en hellig, allmenn kirke,
de helliges samfunn,
syndenes forlatelse,
legemets oppstandelse
og det evige liv.**

Amen. *Den apostoliske trosbekjennelse.*

Tekster på samisk og kvensk, se side

Eller

**A | Vi tror på én Gud,
den allmektige Far,
som har skapt himmel og jord,
alt synlig og usynlig.**

**Vi tror på én Herre, Jesus Kristus,
Guds enbårne Sønn,
født av Faderen før alle tider,
Gud av Gud, lys av lys,
sann Gud av sann Gud,
født, ikke skapt,
av samme vesen som Faderen.
Ved ham er alt blitt skapt.
For oss mennesker og til vår frelse
steg han ned fra himmelen,
og ved Den hellige ånd og av jomfru Maria
ble han menneske av kjøtt og blod.
Han ble korsfestet for oss under Pontius Pilatus,
led og ble begravet,**

**oppstod den tredje dag etter Skriftene
og fór opp til himmelen,
sitter ved Faderens høyre hånd,
skal komme igjen i herlighet
for å dømme levende og døde,
og hans rike skal være uten ende.**

**Vi tror på Den hellige ånd,
som er Herre og gjør levende,
som utgår fra Faderen og Sønnen,
tilbes og æres sammen med Faderen og Sønnen,
og som har talt gjennom profetene.
Vi tror på én hellig, allmenn og apostolisk kirke.
Vi bekjenner én dåp til syndenes forlatelse
og venter de dødes oppstandelse
og et liv i den kommende verden.**

Amen. *Den nikenske trosbekjennelse.*

15/ Salme

Salmen kan falle bort dersom trosbekjennelsen synges. Salmen kan alternativt synges mellom ledd 13 Preken og ledd 14 Trosbekjennelse.

16 / Kunngjøringer

Kan legges her eller et annet sted i gudstjenesten, eller formidles til menigheten på annen måte.

17 / Syndsbekjennelse

Plasseres enten her eller som ledd 5.

Den bes høyt av alle.

Før innledningsordet kan liturgen si:

L | Vår Herre Jesus Kristus sier: Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand. Dette er det største og første budet. Men det andre er like stort: Du skal elske din neste som deg selv. *Matt 22, 37–39*

Syndsbekjennelsen innledes med:

L La oss bøye oss for Gud og bekjenne våre synder.

ELLER

L La oss bøye oss for Gud og be om tilgivelse.

ELLER

L I tillit til Guds nåde vil vi bekjenne våre synder.

ELLER

L I tillit til Guds nåde vil vi be om tilgivelse.

Kort stillhet.

Liturgen kneler under syndsbekjennelse og stillhet. Også menigheten kan knele.

ENTEN A

A Gud, vær meg nådig!

**Jeg har syndet mot deg og sviktet min neste
med tanker og ord, med det jeg har gjort
og med det jeg har forsømt.**

Tilgi meg min synd for Jesu Kristi skyld.

**Skap i meg et rent hjerte,
og gi meg kraft til nytt liv ved din hellige Ånd.**

ELLER B:

A Gud, vær meg nådig!

Tilgi meg min synd for Jesu Kristi skyld.

**Skap i meg et rent hjerte,
og gi meg kraft til nytt liv ved din hellige Ånd.**

ELLER C:

A Gud, du kjenner og elsker oss alle.

Du vil at vi skal ta vare på hverandre og på jorden.

Vi vet at vi svikter og gjør deg imot.

**Tilgi oss og hjelp oss
for Jesu skyld.**

ELLER D

A Hellige Gud, vår skaper,
se i nåde til oss.

**Vi har syndet mot deg
og brutt dine bud.**

Tilgi oss for Jesu Kristi skyld.

**Sett oss fri til å tjene deg,
verne om skaperverket
og møte vår neste med kjærlighet.**

Det er også anledning til å bruke syndsbekjennelsen fra 1977-ordningen.

Til enkelte gudstjenester kan det brukes andre syndsbekjennelser enn disse fem alternativene.
Bønnen kan hentes fra ulike kilder, eller utformes lokalt.

Liturgen kan si et løftesord etter syndsbekjennelsen:

L: Guds ord sier: Dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og renser oss for all urett. 1 Joh 1,9

ELLER

L: Så høy som himmelen er over jorden, så veldig er Herrens miskunn over dem som frykter ham. Så langt som øst er fra vest, tar han syndene våre bort fra oss.

Sal 103,11-12

18. / Forbønn for kirken og verden

Forbønnen kan utformes lokalt, eller en kan bruke ferdig formulerte bønner.

Forbønnen ledes fortrinnsvis av en medliturg. De enkelte bønneavsnitt kan leses av flere.

Hvert bønneavsnitt kan avsluttes med
Gud, vi ber

Eller

Det ber vi deg om, Gud.

Lest eller sunget av den som ber bønneavsnittet, eller forbønnslederen, liturgen eller kantor/forsanger.

En lokalt utarbeidet forbønn kan disponeres etter følgende temaområder:

1. Jordens folk og nasjoner.
2. Vårt land og folk.
3. Den verdensvide kirke og kirken i vårt land.
4. Vår menighet, våre familier og stedet hvor vi bor.
5. Aktuelle hendelser.

En ber for aktuelle hendelser i de temaområder hvor de naturlig hører hjemme (1-4), eller i et eget avsnitt (5). Når det er dåp i gudstjenesten, kan en av de tre forbønnene i dåpsliturgien (ledd 7) bes i forbønnsdelen.

I fastetiden og på Bots- og bønnedag brukes som hovedregel litaniet (Se s.00)

Forbønnen kan innledes med:

ML/L: La oss be for kirken og verden.

Menighetssvar

Etter hvert bønneavsnitt følger et menighetssvar, sunget eller lest. (*Forbønner side 6-19 i eget vedlegg*).

Vi minnes de døde og ber for de sørgende

Forbønnen kan avsluttes med at menigheten minnes dem som er døde, og som det er holdt gravferd for den siste uken, eller siden sist menigheten var samlet.

ML/L: Vi reiser oss og minnes dem i vår menighet det er holdt gravferd for siden sist vi var samlet.

Menigheten reiser seg.
Navnene til de avdøde leses opp.
Kort stillhet.

ML/L: Lær oss å telle våre dager, så vi kan få visdom i hjertet. *Sal 90,12*

Eller

ML/L: Jesus sier: «Jeg er oppstandelsen og livet. Den som tror på meg, skal leve om han enn dør.» *Joh 11,26*

Eller

ML/L: Nå er livet gjemt hos Gud. Vi overgir alt til ham.
Håpet er tent i liv og død. Ingen er glemt av Gud. *(N13 872,5)*

Deretter kan denne eller en lignende bønn bes:

ML/L: Barmhjertige Gud, trøst de sørgende og vær dem nær i tiden som kommer.

Her kan forbønnens menighetssvar synges.

Bønnevandring skjer som hovedregel under forbønnen i gudstjenesten (ledd 18), men kan eventuelt skje samtidig med nattverdutdelingen, når en felles forbønn er bedt i forbønnsdelen. Om det bes en bønn for dem som har deltatt på ulike bønnevandringsstasjoner, kombineres ikke denne bønnen med Takkebønn for nattverden etter måltidet.

19. / Menighetens takkoffer

Menighetens takkoffer kan samles inn her eller under ledd 20, eventuelt under ledd 27.
Under takkofferet kan det fremføres egnet instrumental- eller vokalmusikk.
Innsamlingen kan skje i kirkebenkene eller ved at man går rundt alteret.

Takkofferet avsluttes med:

L: Evige Gud, din er jorden og det som fyller den. Alt vi eier tilhører deg. Av ditt eget gir vi deg tilbake.

A eller L: Ta imot oss og våre gaver i Jesu navn. Amen.

III. NATTVERD

20. / *Forberedelse av måltidet*

Nattverdsalme

Menighetens takkoffer kan samles inn her eller under ledd 19, eventuelt under ledd 27. Innsamlingen kan skje før salmen synges eller mens den synges. Bordet dekkes. Brød legges på disken og vin helles i begeret.

Ofringen avsluttes med:

L: Velsignet er du, Gud. Din er jorden og alt som fyller den. Av ditt eget gir vi deg tilbake. Foren din kirke av alle folkeslag og tungemål. Likesom kornet er blitt ett i brødet og druene i vinen, så gjør oss til ett med hverandre og med Herren Jesus Kristus.

A eller L: Ta imot oss og våre gaver i Jesu navn. Amen.

ELLER

L: Evige Gud, din er jorden og det som fyller den. Alt vi eier tilhører deg. Av ditt eget gir vi deg tilbake.

A eller L: Ta imot oss og våre gaver i Jesu navn. Amen.

*21. / *Takksigelse og bønn*

Hilsen PREFASJONSDIALOG

L: synger eller sier: Herren være med dere.

M: reiser seg og synger: Og med deg være Herren.

L: Løft deres hjerter.

M: Vi løfter våre hjerter til Herren.

L: La oss takke Herren vår Gud.

M: Det er verdig og rett.

Innledende lovprisning PREFASJON

Den innledende lovprisningen er enten knyttet til kirkeåret (*s 19-21 i eget vedlegg*) eller tilpasset den enkelte nattverdbønn.

Hellig SANCTUS

A synger: Hellig, hellig, hellig, er Herren Sebaot. All jorden er full av din herlighet. Hosianna i det høyeste. Velsignet være han som kommer i Herrens navn. Hosianna i det høyeste.

Nattverdbønn med innstiftelsesordene VERBA

(Nattverdbønner med innstiftelsesord, se side 22 – 29 i eget vedlegg).

Mens ordene messes eller fremsies, eller etter hver del av innstiftelsesordene, løfter liturgen først brødet, deretter vinen.

Fadervår

leses eller synges.

A Vår Far i himmelen!

La navnet ditt helliges.

La riket ditt komme.

La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.

Gi oss i dag vårt daglige brød,

og tilgi oss vår skyld,

slik også vi tilgir våre skyldnere.

Og la oss ikke komme i fristelse,

men frels oss fra det onde.

Før riket er ditt, og makten og æren i evighet.

Amen.

Det er også anledning til å benytte Fadervår etter 1977- og 1920-liturgiene.

Tekster på samisk og kvensk, se s. 00.

**22. / Nattverdmåltidet*

Menigheten står helt til de første går fram til nattverd.

Fredshilsen PAX

L: Guds fred være med dere.

M Guds fred være med deg.

Her kan en føye til:

L: La oss hilse hverandre med et tegn på fred.

Menigheten hilser hverandre med håndtrykk og sier «Guds fred» eller lignende ord.

Her kan følge:

Brødsbrytelse

L: Brødet som vi bryter, gir oss del i Kristi kropp.

Fordi det er ett brød, er vi alle én kropp.

Du Guds Lam AGNUS DEI

A synger: Du Guds Lam, som bærer verdens synder,
miskunne deg over oss.

Du Guds Lam, som bærer verdens synder,
miskunne deg over oss.

Du Guds Lam, som bærer verdens synder,
gi oss din fred.

L: Kom, for alt er gjort ferdig.

*Invitasjonen kan alternativt gis før *Du Guds Lam* synges.*

Utdeling

Under utdelingen kan det synges en eller flere salmer, eller det kan være korsang eller annen egnet musikk.

Utdelingsordet lyder slik:

Enten

Kristi kropp, gitt for deg.

Kristi blod, gitt for deg.

*Det er også anledning til å benytte utdelingsordene *Dette er Jesu legeme. Dette er Jesu blod.**

De som kommer fram og som viser at de ikke skal motta nattverden, velsignes av den som bærer brødet, med håndspåleggelse eller korstegning.

Liturgen kan si dette eller lignende ord:

Herren velsigne deg og bevare deg og føre deg til det evige liv.

Når det er utdeling med felles knefall, kommer fredsønsket enten etter hvert knefall eller til slutt.

Etter utdelingen:

L: Den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus
har nå gitt oss sin kropp og sitt blod
som han gav til soning for alle våre synder.

A (eller L): Han styrke oss og holde oss oppe i en sann tro til det evige liv.

L: Fred være med dere.

Tekster på samisk og kvensk, se s. 00.

23. / Måltidets avslutning

Alteret ryddes. Beger og disk dekkes med nattverdklede.

Takkebønn

Her kan liturgen/medliturgen si

L/ML: La oss takke og be.

En av de fire følgende takkebønnene bes, den første kan messes:

L/ML: Vi takker deg, himmelske Far, for dine velsignede gaver. Vi ber deg at du ved disse gavene vil bevare oss i troen på deg, forene oss i din kjærlighet og stadfeste i oss håpet om det evige liv, for Jesu Kristi skyld.

Eller

L/ML: Vi takker deg, visdommens Gud, for ditt måltids dype hemmelighet: Brødet vi har brutt, er ett. Din Sønn har gitt sitt liv for én verden og én menneskehet. Vi ber deg:

A eller L/ML: **Hjelp oss å høre det ropet du har hørt, å se den nøden du har sett, og å elske vår neste som oss selv.**

Eller

L/ML: Vi takker deg, nådige Gud, du som gjennom brødet og vinen har gitt oss del i Jesu Kristi seierrike død og oppstandelse. Vi ber deg:

A eller L/ML: **Styrk oss ved din Ånd til vitnesbyrd og tjeneste i verden.**

Eller

L/ML: Trofaste Gud,

du som i dåpen har gitt oss barnekår og gjort oss til arvinger i ditt rike.

Vi takker deg for dette måltidet, hvor du har gitt oss syndenes forlatelse og fornyet i oss troen på dine løfter. Vi ber deg:

A eller L/ML: **Styrk oss ved din Ånd til vitnesbyrd og tjeneste i verden.**

IV. Sendelse

*24. / *Salme*

Salmen kan flyttes til Postludium/Utgangsprosesjon, ledd 27.

*25. / *Velsignelse*

Velsignelsesord som kan benyttes på andre hovedgudstjenester enn høymessen, se s. 00.

Velsignelsen leses eller synges.

Menigheten står under velsignelsen.

Den enkelte kan gjøre korsets tegn etter velsignelsen.

Innledning til velsignelsen kan være:

Lovprisning BENEDICAMUS

L/ML synger eller sier: La oss prise Herren.

M Gud være lovet. Halleluja. Halleluja. Halleluja.

Eller

Hilsen SALUTATIO

L synger eller sier: Herren være med dere.

M Og med deg være Herren.

Eller

L sier: Ta imot velsignelsen.

L: Herren velsigne deg og bevare deg.

Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig.

Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred. ✠

Tekster på samisk og kvensk, se s. 00.

Menigheten kan synge:

M Amen. Amen. Amen.

3 x 3 BØNNESLAG

**26. / Utsendelse*

Dersom menigheten blir sittende under det etterfølgende postludiet, kan utsendelsesordene sies etter postludiet.

Her kan følge:

L/ML: La oss gå i fred,

A i Jesu Kristi navn.

L/ML: Gå i fred. Tjen Herren med glede.

**27. / Postludium/Utgangsprosesjon*

Dersom det er utgangsprosesjon, kan menigheten følge etter prosesjonen.

I stedet for postludium kan det synges en salme mens menigheten går ut.

Etter gudstjenesten kan kirkerommet være åpent en stund, med anledning til stille bønn og ettertanke.

Oppdraget ved utsendelsen kan også følges opp med fellesskapssamling, soknebud og annen besøkstjeneste, forbønnstjeneste og andre diakonale og misjonale handlinger.

Vedtak 2

Kirkemøtet vedtar vedlagte samlingsbønner, forbønner, litanier, kirkeårsprefasjoner og nattverdbønner til bruk i Den norske kirke.

Samlingsbønner, forbønner, litanier, kirkeårsprefasjoner og nattverdbønner til vedtak:

SAMLINGSBØNNER

Samlingsbønnen bes av en medliturg eller av hele menigheten. Når syndsbekjennelsen er lagt til samlingsdelen, bes samlingsbønnen av en medliturg, mens hele menigheten ber syndsbekjennelsen. (NB. Rekkefølgen på samlingsbønner er endret slik at de tre bønnene som kan bes med kirkeårsvariable ledd kommer først).

1.

Gud, vi er kommet inn i ditt hellige hus
for å ta imot det du vil gi oss.
Lukk nå opp våre hjerter,
så vi kan fornyes i troen på deg.

2.

Hellige Gud, vi er samlet for ditt ansikt
for å møte din kjærlighet og sannhet.
Send oss din Ånd
og gjør oss åpne for det du vil gi oss.
La ditt ord slå rot i våre hjerter,
så Kristus lever i oss, og vi blir ett i deg
og tjener deg i alle ting.

3.

Gode Gud, du som gir liv til alt som lever,
vi priser deg for jordens skjønnhet,
og for alt som lar oss kjenne at du er god.
Her for ditt ansikt ber vi: Gi oss lyttende ører,
takknemlige hjerter og tjenende hender,
så vi kan høre ditt ord, lovprise deg for din godhet,
og i ord og gjerning vitne om dine storverk.

4.

Herre, jeg er kommet inn i dette ditt hellige hus
for å ta imot hva du Gud Fader, min skaper,
du Herre Jesus, min frelser,
du Hellige Ånd, min trøster i liv og død,
vil gi meg.

Lukk nå opp mitt hjerte ved din Hellige Ånd,
så jeg kan sørge over mine synder,
leve i troen på din nåde
og sammen med hele ditt folk fornyes hver dag
i et sant og hellig liv.

5.

Bønnen kan bes av alle, eller som «hermebønn» ved at den som leder bønner, sier en og en setning som gjentas av alle.

ML Gud, du er midt iblant oss.

A Gud, du er midt iblant oss.

ML Du omgir oss på alle sider.

A Du omgir oss på alle sider.

ML Hold oss i din hånd.

A Hold oss i din hånd.

6.

I og med at denne samlingsbønnen inneholder syndsbekjennelse, kan syndsbekjennelsen utelates ellers i gudstjenesten.

Bønnen synges som vekselsang mellom Liturg, ML (forsanger/e) og menighet.

L: Trofaste Gud, du gir oss nytt liv i den hellige dåp.

Vi blir merket med korsets tegn ✠.

L/M: Vi er dine barn. Forny i dag vår tro og vår kjærlighet.

M/L øser opp vann tre ganger fra døpefonten, som ved dåp.

L: Som regnbuen lyser dine løfter, Gud

- et tegn på din pakt med hver levende skapning.

ML: Vi kommer til deg med vår takk og vår sang.

M Vi kommer til deg med vår takk og vår sang.

ML: Du er vårt håp.

M Du er vårt håp.

L: Du kjenner våre liv. Ingenting er skjult for deg.

ML: Vi har gjort imot din vilje, vi bryter dine bud.

M Vi har gjort imot din vilje, vi bryter dine bud.

ML: Tilgi oss, Gud.

M Tilgi oss, Gud.

L: Du reiste Jesus opp fra graven.

I dåpen reises vi opp til nytt liv med ham.

ML: Som regnbuen lyser dine løfter, Gud

M Som regnbuen lyser dine løfter, Gud

ML: - et tegn på din pakt med hver levende skapning

M - et tegn på din pakt med hver levende skapning

7.

Denne bønnen er spesielt anvendelig i gudstjenester med mange barn.

En gruppe barn kan stå foran menigheten og vise tegnene. De i menigheten som ønsker det, kan gjøre håndbevegelsene sammen med barna.

Løftede hender

ML/L: Kjære Gud, du er hos oss.

Tenn ditt lys i oss.

Hendene i kryss foran brystet

ML/L: Kjære Jesus, du går med oss.

La oss få leve i din fred.

Hendene mot hverandre foran brystet med fingertuppene opp

ML/L: Kjære Gud, du ser oss.

Ta imot våre tanker og stille bønner.

Hendene strakt ut foran oss med håndflatene opp

ML/L: Kjære Jesus, du tar våre hender i dine.

Led oss på din gode vei.

Vi tar dem som sitter ved siden av oss, i hånden.

ML/L: Gode Hellige Ånd, takk for at vi ikke er alene.

Hjelp oss å se hverandre med kjærlighet.

8.

Hellige Gud, du som har gitt oss livet i gave.

Takk for at du tar imot oss i dåpen
og styrker oss i nattverdens måltid.

Led oss ved ditt ord

og gjør oss åpne for det du vil gi oss.

9.

Samlingsbønner med kirkeårsvariable ledd

Adventstiden

Vi venter på Jesus Kristus. Han kommer for å bryte mørkets makt.

Gud, vi er kommet inn ditt hellige hus

for å ta imot det du vil gi oss.

*Vi venter på Jesus Kristus. Han kommer for å bryte mørkets makt.
Vi ber: Lukk nå opp våre hjerter,
så vi kan fornyes i troen på deg.*

Hellige Gud, vi er samlet for ditt ansikt
for å møte din kjærlighet og sannhet.
*Vi venter på Jesus Kristus. Han kommer for å bryte mørkets makt.
Vi ber: Send oss din Ånd
og gjør oss åpne for det du vil gi oss.
La ditt ord slå rot i våre hjerter,
så Kristus lever i oss, og vi blir ett i deg
og tjener deg i alle ting.*

Gode Gud,
*Vi venter på Jesus Kristus. Han kommer for å bryte mørkets makt.
Her for ditt ansikt ber vi: Gi oss lyttende ører,
takknemlige hjerter og tjenende hender,
så vi kan høre ditt ord, lovprise deg for din godhet,
og i ord og gjerning vitne om dine storverk.*

Juletiden

Julaften

*Du gav oss barnet i krybben
i den hellige natt da englene sang
om frelse og fred på jorden.*

Juledag

*Du lot Ordet bli menneske og ta bolig iblant oss
da Kristus, vår frelser, ble født.*

Nyttårsdag

Du gir frelse og fred i Jesu navn og går med oss inn i det nye året.

Åpenbaringstiden

*I Kristus ser vi din herlighet.
Han er verdens lys
som skinner for alle folkeslag.*

Fastetiden

Etterfølgelse

*Du kaller oss til å følge Jesus,
han som ga avkall på sitt eget for å tjene deg.*

Pasjon

*Du gav oss Jesus til frelse og fred.
Hans død gir liv og soning for våre synder.*

Maria budskapsdag

Du støtte herskere ned fra tronen og løftet opp de lave.

Vi takker deg for Maria som fødte verdens frelser.

Påsketiden

Du reiste Jesus opp av graven og seiret over dødens makt.

Kristi himmelfartsdag

Du opphøyet din sønn Jesus Kristus og satte ham ved din høyre hånd.

Pinsedagene

Du sendte tunger av ild over disiplene og fylte dem med din hellige Ånd.

Treenighetstiden – Allmenn

Du har gitt oss ditt rike i Jesus Kristus og kaller oss ved din hellige Ånd til tro og tjeneste.

Skaperverkets dag

Du sender ut din Ånd, og det skapes liv.

Du fornyer jordens ansikt og metter oss med gode gaver.

Olsok

Du sendte dine budbringere

for å reise korsets merke her nord.

Du lar oss se den kraft som fullendes i svakhet.

Bots-og bønnedag

Du tilgir våre synder og kaller oss til daglig å vende om.

Allehelgenssøndag

Vi takker deg for dem som har stridd den gode strid,

fullført løpet og bevart troen.

Du har satt oss et evig mål hos deg.

Allehelgenssøndag / Minnedag/ Siste søndag i kirkeåret

Du er den første og den siste. Din nåde er vårt håp og vår trøst.

Konfirmasjon

Du tar imot oss i dåpen og er med oss alle våre dager.

Samefolkets dag og 17. mai

Du har kalt alle jordens folk til å være ett og til å leve i fred og rettferd.

For rettferd og fred / søndag for forfulgte/ 8. mars / 1. mai

Du har skapt alle mennesker i ditt bilde

og kaller oss til å verne om menneskeverdet.

10.

Modell for lokalt utformet samlingsbønn

Til enkelte gudstjenester kan det brukes andre samlingsbønner enn de som foreligger her.

Bønner kan hentes fra ulike kilder, eller utformes lokalt.

1. Bønnen skal være et uttrykk for vår kirkes tro og bekjennelse og den skal ha liturgisk og poetisk bærekraft.
2. Det viktigste i bønnen er å gi ord til at vi er sammen for Guds ansikt, som fellesskap, som enkeltmennesker og som del av skaperverket. Bønnen skal uttrykke forventning og glede over møtet med Gud i gudstjenesten.
3. Samlingsbønnen kan vektlegge ulike motiver, for eksempel:
 - Søndag som oppstandelsesdag.
 - Jesu Kristi nærvær når vi samles i hans navn.
 - Lengsel etter å være i Guds hus.
 - Takknemlighet over å være funnet og tatt imot av Gud.
 - Overgivelse til Gud.
 - Dåpspåminnelse.
 - Åpenhet for Ordets gjerning i våre liv.
 - Samlingen om ord og sakramenter.
 - Kallet til oppbrudd og etterfølgelse.

11.

Samlingsbønn når det har skjedd ulykker eller katastrofer

Når en ulykke eller katastrofe har rammet lokalsamfunnet, nasjonen eller et annet område i verden, er det naturlig å la åpningen av menighetens hovedgudstjeneste bære preg av dette.

Dette bør gjøres når ulykken og katastrofen er av en slik art at den berører hele menigheten, eller nyheten om den er allment kjent og menigheten dermed er innforstått med hvorfor dette nevnes. Når ulykke og sorg angår en eller noen få i menigheten, er det mer naturlig å ta dette med i menighetens forbønn.

Et eller flere passende bibelord, kan benyttes på samlingsbønnens plass, for eksempel Sal 130,1-2; Sal 38,22-23; Sal 44,25-27; Sal 10,1.12b.14

Sammen med eller i stedet for bibelordet kan det bes en egnet bønn, utformet lokalt eller hentet fra Sørgegudstjenesten, Bønnebok for Den norske kirke (se bønn nr 144, 145, 146 og 163) - eller andre kilder. Som bønn kan også et velvalgt salmevers benyttes, for eksempel Norsk salmebok nr 747, 749, 750, 751 og 678.

Bønnen kan innledes med noen ord om den aktuelle ulykke/katastrofe. Dersom bibelord benyttes kan det sies:

L: Våre ord kommer til kort i møte med det ufattelige. La oss derfor hente ord fra Bibelen til vår klage og bønn:

Etter bønnen kan det være stillhet, som kan innledes slik:

L: La oss være stille i ettertanke og bønn

Deretter anbefales det at gudstjenesten fortsetter med Kyrie eleison eller et passende Kyrielitani.

FORBØNNER

I. TEMAOMRÅDER

Forbønn for kirken og verden – lokalt forankret

Forbønnen forankres lokalt enten det er ferdig formulerte bønner eller forbønn som skrives til den enkelte gudstjeneste.

Lokal forankring skapes ved å involvere menighetens medlemmer både i utarbeidelsen av forbønnen og ved å lede forbønnen i gudstjenesten.

En lokalt utarbeidet forbønn kan disponeres etter temaområdene nedenfor. Under hvert temaområde er det listet opp en rekke stikkord, til hjelp i menighetens forarbeid med bønner. Når den konkrete bønner skal utformes, vil det være nødvendig å gjøre et utvalg i stikkordlisten, eventuelt også ta inn andre tema ut fra den aktuelle situasjonen og ut fra det preget man vil at gudstjenesten skal ha.

Noen stikkord er i det følgende listet opp under flere temaområder. Det betyr at de kan komme til uttrykk under den del av forbønnen hvor det er aktuelt og naturlig.

Rekkefølgen for temaområdene kan endres. Det samme gjelder rekkefølgen på stikkordene under det enkelte temaområde. Slik vil forbønnen i praksis kunne fokusere på det som er karakteristisk for den aktuelle gudstjenesten.

Forbønn for gudstjenestens takkeoffer tas inn under det tema som er naturlig.

Menighetssvarene kan være lest eller sunget. Ulike menighetssvar finnes i:

- **Liturgisk musikk for hovedgudstjeneste i Den norske kirke**
- **Godkjente salmebøker**
- **Bønneboken**
- **Den norske kirkes digitale gudstjenestebibliotek**
- **Organistens gudstjenestebok**
- **Andre kilder**

1. Jordens folk og nasjoner

Mennesker i nød: Mennesker rammet av ulykker og katastrofer, fattigdom, krig og konflikter og annen nød og krise.

Kamp for fred og rettferdighet.

Vern om menneskeverdet, fra livets begynnelse til livets slutt.

Vern om skaperverket.

Annen internasjonal forvaltertjeneste.

Mennesker med lederansvar i verdenssamfunnet.

Internasjonale organer og organisasjoner.

2. Vårt land og folk

Mennesker i nød: Syke, ensomme, fattige, mennesker utsatt for vold og overgrep, mennesker rammet av ulykker, katastrofer og kriser.

Mennesker med lederansvar (nasjonalt, regionalt og lokalt).

Kongen og hans hus (Kongen bør nevnes ved navn).

Barns og unges oppvekstvilkår.

Arbeid med å integrere og inkludere ulike grupper.

Vern om menneskeverdet, fra livets begynnelse til livets slutt.

Vern om skaperverket.

Vårt eget lands rolle i verdenssamfunnet.

Annen forvaltertjeneste, nasjonalt og regionalt.

3. Den verdensvide kirke og kirken i vårt eget land

Den verdensvide kirken. Misjon og diakoni.

Misjonsprosjekter og vennskapsmenigheter.

Mennesker som blir forfulgt på grunn av sin tro.

Den norske kirkes lederskap og styrende organer, nasjonalt og regionalt.

Bispedømmets biskop (bør nevnes ved navn).

Kirkens gudstjenesteliv, diakoni og trosopplæring.

Andre kirkesamfunn i Norge.

Kontakt og dialog med andre trossamfunn.

Evangeliets fremgang.

4. Vår menighet, våre familier og stedet hvor vi bor

Lokalmenighet, døpte, konfirmanter, barn, unge og andre.

Mennesker med lederansvar i menigheten.

Aktuelle planer og prosjekter.

Gudstjenesteliv, diakoni og trosopplæring.

Mennesker, grupperinger og institusjoner i lokalsamfunnet. Barnehage, skole, syke/aldershjem og lignende.

Arbeidsplasser, familie, nære relasjoner, naboskap, alle som er sammen på gudstjenesten.

Mennesker som har bedt om forbønn.

Lokal forvaltertjeneste og vern om skaperverket.

Kall til tro og tjeneste.

5. Aktuelle hendelser.

Det bes for aktuelle hendelser i de temaområder ovenfor hvor de naturlig hører hjemme, eller det kan bes for dem i et eget avsnitt.

II. MODELLER FOR LOKALT TILRETTELAGTE FORBØNNER

Forbønnsmodell 1 (følger temaområdene)

Når denne bønnen forberedes, bør det gjøres klart om bare bønneemner skal nevnes, eller om det skal utarbeides fullstendige bønner. Et bønneemne bør være kort og presist formulert og på den måten angi retning og være til hjelp for den enkeltes stille bønn.

Dersom det utarbeides fullstendige bønner, kan stillheten i hvert bønneledd utelates.

ML/L: La oss be for jordens folk og nasjoner.

ML: Vi ber for/om.../takker for

Her nevnes noen konkrete bønneemner, eller en formulert bønn om temaet i overskriften.

(Stille bønn)

Gud, vi ber.

M Menighetssvar

ML/L: La oss be for vårt (Utgår: eget) land og folk.

ML: Vi ber for/om.../takker for

Her nevnes noen konkrete bønneemner, eller en formulert bønn om temaet i overskriften.

(Stille bønn)

Gud, vi ber.

M Menighetssvar

ML/L: La oss be for den verdensvide kirke og kirken i vårt land.

ML: Vi ber for/om.../takker for

Her nevnes noen konkrete bønneemner, eller en formulert bønn om temaet i overskriften.

(Stille bønn)

Gud, vi ber.

M Menighetssvar

ML/L: La oss be for vår menighet og stedet hvor vi bor.

ML: Vi ber for/om.../takker for

Her nevnes noen konkrete bønneemner, eller en formulert bønn om temaet i overskriften.

(Stille bønn)

Gud, vi ber.

M Menighetssvar

Forbønnen kan avsluttes med:

ML/ L: I stillhet vil vi nå legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet.

Stille bønn

L: Gud, vi ber.

(eller: I dine hender, Gud, legger vi alt og alle vi nå har bedt for, i Jesu Kristi navn).

M Menighetssvar

Forbønnsmodell 2 (lystenning)

Denne modellen kan være aktuell blant annet i gudstjenester hvor barn og unge (for eksempel konfirmanter) tar del i forberedelse og gjennomføring gudstjenesten.

Velg 3 – 6 av bønneemnene og utform dem i samsvar med modellen nedenfor.

Eventuelt kan bønnen disponeres etter temaområdene (se s. 000)

Hvert [...]bønneavsnitt kan gjennomføres slik:

ML/ L: La oss vende oss til Gud i bønn

Vi tenner et lys for...

Et lys tennes på en lysglobe eller på et bord med bønnelys.

og takker / ber for / om...

Her følger en eller flere bønner for det bønneemnet lyset ble tent for.

Deretter kan det følge
Stille bønn

ML/ L: Gud, vi ber.
M Menighetssvar

Forbønnsmodell 3 (salme)

Salmer kan egne seg til bruk under forbønnen, gjerne slik at de synges vers for vers. Det kan da utformes aktuelle bønner med utgangspunkt i hvert enkelt vers.

Eksempel på noen egnede salmer:
Vi rekker våre hender frem ([678](#))
Vær meg nær, å Gud ([626](#))
Jeg folder mine hender små ([731](#))
Da jeg trengte en neste ([671](#))
Gi fred, å Herre Gud, gi fred ([730](#))
Vår himmelske Far ([632](#))

Forbønnsmodell 4 (fire himmelretninger)

Denne modellen kan blant annet være aktuell i gudstjenester med misjon og internasjonal diakoni som tema.

Det utarbeides aktuelle bønner som har sammenheng med hver av de fire himmelretningene. Det kan være bønner for søsterkirker, mennesker i for konflikter og katastrofer, for skaperverket eller aktuelle hendelser. Forbønn for gudstjenestens takkeoffer kan plasseres ved den himmelretningen der det er naturlig.

Forbønnen kan innledes slik:

ML/L: La oss be for kirken og verden ved å reise oss og vende oss i de fire himmelretningene.
Menigheten reiser seg.

1. Øst

ML/L: Vi vender oss mot øst og ber for våre søsken der.

Menigheten vender seg i den angitte himmelretningen.

Et lys kan tennes mot øst, på en lysglobe eller på et bord med fire bønnelys.

Vi ber for/om... /takker for ...

Her følger en eller flere bønner som har sammenheng med Øst.

Den som ber, avslutter bønner med: Gud, vi ber

A Din vilje skje, din vilje skje, din vilje skje på jorden, å Gud.
eller et annet passende menighetssvar.

2. Vest

L: Vi vender oss mot vest og ber for våre søsken der.

Menigheten vender seg i den angitte himmelretning.

Et lys kan tennes mot vest, på en lysglobe eller på et bord med fire bønnelys.

Vi ber for/om... /takker for ...

Her følger en eller flere bønner som har sammenheng med Vest.

Den som ber, avslutter bønnen med: Gud, vi ber

A Din vilje skje, din vilje skje, din vilje skje på jorden, å Gud.
eller et annet passende menighetssvar.

3. Sør

L: Vi vender oss mot sør og ber for våre søsken der.

Menigheten vender seg i den angitte himmelretning.

Et lys kan tennes mot sør, på en lysglobe eller på et bord med fire bønnelys.

Vi ber for/om... /takker for ...

Her følger en eller flere bønner som har sammenheng med Sør

Den som ber, avslutter bønnen med: Gud, vi ber

A Din vilje skje, din vilje skje, din vilje skje på jorden, å Gud.
eller et annet passende menighetssvar.

4. Nord

L: Vi vender oss mot nord og ber for våre søsken her.

Menigheten vender seg i den angitte himmelretning.

Et lys kan tennes mot nord, på en lysglobe eller på et bord med fire bønnelys.

Vi ber for/om... /takker for ...

Her følger en eller flere bønner som har sammenheng med Nord.

Den som ber, avslutter bønnen med: Gud, vi ber

A Din vilje skje, din vilje skje, din vilje skje på jorden, å Gud.
eller et annet passende menighetssvar.

Forbønnsmodell 5 (Bønnevandring)

Se veiledning, s.000.

Bønnevandring skjer som hovedregel under forbønnen i gudstjenesten (ledd 18), men kan eventuelt skje samtidig med nattverdutdelingen, når en felles forbønn er bedt i forbønnsdelen. Om det bes en bønn for dem som har deltatt på ulike bønnevandringsstasjoner, kombineres ikke denne bønnen med Takkebønn for nattverden etter måltidet.

Bønnevandringen kan også utvides til å bli en egen vandregudstjeneste.

Underveis i vandringen bør det være musikk, gjerne en veksling mellom instrumentalmusikk og sang, enten korsang eller solosang.

Eksempler på stasjoner i bønnevandringen:

- Stille bønn ved alterringen – mulighet til å knele ned i bønn og ettertanke.
- Personlig forbønn, eventuelt med håndspåleggelse – på et sted i rommet der det er mulig å være litt tilbaketrukket.

- Velsignelse – den enkelte kan knele mens en medarbeider legger hånden på hodet og velsigner med en fast formulert velsignelse.
- Dåpspåminnelse – ved døpefonten. Den enkelte blir tegnet med korsets tegn og hører et løftesord.
- Bønnekrukke – mulighet for å skrive bønnelapper, eventuelt tegne bønner (for barn og voksne som lettere uttrykker seg med tegning enn med ord). Velg gjerne papir i forskjellige farger, med opplysning om at de som skriver på et bestemt farget ark, ønsker bønnene lest opp. Bønnelappene kan legges i krukker og bæres fram til alteret når bønnevandringen er slutt.
- Lystenning – i lysløbe og/eller annet sted i rommet.
- Skriftemål – de som ønsker å få tilsagt syndenes forlatelse, kan knele ned ved framsatte stoler og bekjenne sine synder (se Veiledning om skriftemål s. 000). Liturgen/medliturgen legger hendene på hodet til den som kneler og sier tilsigelsordene.
- Fotvasking – Dette er mest aktuelt på spesielle gudstjenestedager, for eksempel skjærtorsdag.
- Andre elementer, for eksempel knyttet til temaet i gudstjenestens. Stasjoner som gir informasjon om og hjelp til fordypning. Symbolhandlinger, formingsoppgaver og lignende.
- Kunstverk som sted for ettertanke og bønn. Gjerne installasjoner eller samtidskunst som man kan låne/leie av kunstnere.

I gudstjenester uten nattverd kan bønnevandringen avsluttes med at man ber Fadervår som fellesbønn.

I gudstjenester hvor bønnevandringen skjer samtidig med nattverdmåltidet, avsluttes nattverdhandlingen med tilsigelsesordet, og med takkebønnen (ledd 23). Deretter kan noen av bønnene eventuelt leses dersom det er opplyst om det på forhånd. Det hele kan avsluttes med denne eller en annen passende bønn:

L: I dine hender, Gud, legger vi alt og alle vi nå har bedt for, i Jesu Kristi navn.

III. FORMULERTE FORBØNNER

Forbønn 1

ML/L: For din kirke på jorden, for fellesskap mellom de troende, for evangeliets fremgang i hele verden ber vi deg, Gud.

M: Menighetssvar (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: For din kirke i vårt land, for vår biskop og våre menigheter, for alle dine tjenere og medarbeidere ber vi deg, Gud.

M: Menighetssvar (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: Om vekst i troen gjennom Ord og Sakrament, om trofasthet i bønn, om tålmodighet og glede ber vi deg, Gud.

M: Menighetssvar (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: Om frihet og fred i verden, om brød til de sultende, om rettferdighet for flyktninger og forfulgte, om fellesskap over grensene ber vi deg, Gud.

M: Menighetssvar (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: For vår konge og hans hus, for alle som har lederansvar iblant oss ber vi deg, Gud.

M: Menighetssvar (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: For alle syke og nedbrutte, for ensomme og forlatte, for alle i fristelse og fare ber vi deg, Gud.

M: Menighetssvar (kort menighetssvar – lest eller sunget)

ML/L: Om ditt nærvær i all nød, om kraft til å tjene og til en gang å nå det evige liv ber vi deg, Gud.

M: Menighetssvar (kort menighetssvar – lest eller sunget)

Eventuelt kan det følge bønnestillhet innledet med ordene:

ML/L: I stillhet vil vi nå legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet

Stille bønn

ML/L avslutter med:

Gud, vi ber deg.

M: Menighetssvar (kort menighetssvar – lest eller sunget)

Forbønn 2

Allmektige, evige Gud, vi takker deg og priser ditt hellige navn, for du er god og din barmhjertighet tar aldri slutt.

Vi ber for den verdensvide kirke.
Gi enhet mellom alle troende.
La evangeliet ha fremgang i alle land.
Se i nåde til det folk som du ga
dine løfter i den gamle pakt.
Styrk forkynnere og misjonærer
og alle som strider troens gode strid.
(Aktuelle bønneemner kan nevnes)
Hold oss fast i din sannhet.
Det ber vi deg om, Gud.

M: Menighetssvar

Vi ber for menigheten vår.
Styrk oss gjennom ditt Ord og dine sakramenter.

Gi oss mot og vilje til å tjene deg i ord og handling.
Hold din vernende hånd over barn og unge
og kall oss alle til et liv i tro og tjeneste.

(Aktuelle bønneemner kan nevnes)

Forny oss i din nåde.
Det ber vi deg om, Gud.

M: Menighetssvar

Vi ber for mennesker som har det vondt,
for syke og ensomme,
for hjemløse,
for flyktninger og krigsofre,
for alle som lider urett og er undertrykt,
og for alle som nylig er kommet til landet vårt.

(Aktuelle bønneemner kan nevnes)

Hjelp oss å verne om menneskets verd
fra livets begynnelse til livets slutt,
det ber vi deg om Gud.

M: Menighetssvar

Vi ber for vår verden:

Bevar alle jordens folk fra flom og tørke
og velsign oss med godt og tjenlig vær.

Styrk vår vilje

til å ta vare på jorden du har gitt.

Gi fred og frihet for folk og nasjoner
og rettferdighet i samfunn, arbeidsliv og skole.

Velsign våre fellesskap

og gi oss evne og vilje til å dele på en rettferdig måte.

(Aktuelle bønneemner kan nevnes)

Gi oss din fred.

Det ber vi deg om, Gud.

M: Menighetssvar

FORBØNN 3

Evige Gud, himmelens og jordens skaper,
vi takker og lovpriser deg for all din godhet mot oss.

Vi ber for ditt skaperverk.

Vis oss hvordan vi selv er en del av alt du har skapt,
så vi kan verne om skaperverket slik du vil.

Led folk og nasjoner til å leve i fellesskap og fred.

Bevar vår konge og hans hus.

Gi visdom og mot til alle som har lederansvar blant oss.

(Aktuelle bønneemner kan nevnes)

Fri oss alle fra misunnelse og mistenksomhet

og hjelp oss til å leve i fred og forsoning.
Gud, vi ber.

eller

Det ber vi deg om, Gud.

M: Menighets svar

Vi ber for alle som lever i fattigdom.
Gi vern og ly for alle som er på flukt fra krig og katastrofer.
Vi ber om fred for Jerusalem og for alle
som knytter sine håp til denne byen.
Vær nær hos alle som er syke og som trenger hjelp.
Vi ber for alle som savner fellesskap og tilhørighet.
Hold din vernende hånd over barnet i mors liv.
Gi kraft til alle som utsettes for vold og overgrep.
(Aktuelle bønneemner kan nevnes)
Gjør oss til tjenere som kan lytte, lindre og lege.
Gud, vi ber.

eller

Det ber vi deg om, Gud.

M: Menighets svar

Vi ber for din kirke på jord.
Fyll den med din Ånd.
Vern oss mot vrang lære og død tro.
Vær hos alle som blir forfulgt for ditt navns skyld.
Vi ber for vår biskop *(navnet kan nevnes)*
og for alle med lederansvar i vår kirke.
Vi ber for vår menighet, for gudstjenester og samvær,
for de som *er døpt / skal døpes* i dag *(den/de dømte nevnes med fornavn)*,
for deres foreldre, faddere og andre som står dem nær.
Vi ber for våre konfirmanter.
Hjelp dem å finne din vei gjennom livet.
La dem kjenne seg omsluttet av din kjærlighet.
(Aktuelle bønneemner kan nevnes)
Gi oss et åpent sinn i møte med mennesker av en annen tro eller overbevisning,
så vi taler sant om hverandre.
Gud, vi ber.

eller

Det ber vi deg om, Gud.

M: Menighets svar

Gode Gud, vi ber for de fellesskap hvor vi hører til,
i menighet, familie, vennekrets og nabolag.
Vi ber for våre barnehager og skoler,
for bedrifter og arbeidsplasser
og alle som er uten arbeid.

Gi oss en meningsfull hverdag.

(Aktuelle bønneemner kan nevnes)

Vi ber for våre hjem.

La troskap og respekt prege vår omgang med hverandre.

Gud, vi ber.

eller

Det ber vi deg om, Gud.

Forbønnen kan avsluttes med

L: I stillhet vil vi nå legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet.

L: Gud, vi ber.

eller

Det ber vi deg om, Gud.

M: Menighetssvar

Forbønn 4

Vår Far i himmelen,

Takk for at du skapte oss og jorden vi bor på.

Takk for at du kjenner og elsker oss alle.

Hjelp oss til å ta vare på hverandre

og på alt du har skapt.

Gud vi ber.

M: Menighetssvar

Kjære Jesus:

Du kom til jorden og ble menneske som oss.

Du fant venner du kunne glede deg sammen med og gråte hos.

Takk for evnen vår til vennskap.

La alle mennesker finne noen de kan stole på.

Du har vist oss at alle mennesker er like viktige og verdifulle.

Vær hos alle som lider.

Lær oss å kjempe mot undertrykkelse og urett.

Gud, vi ber.

M: Menighetssvar

Gode hellige Ånd:

Du har kalt oss til å være din kirke

Kom til oss med dine gaver

så vi kan være lys og salt i verden.

Vis oss veien vi skal gå

og gi oss vilje og kraft til å gå den.

Gud, vi ber.

M: Menighetssvar

Forbønn 5

Forbønn (Oversettelse/bearbeiding av forbønn 1, Svenska kyrkans handbok)

Gud, du har skapt himmel og jord.
Vi takker deg for alt som lever.
Lær oss å ta vare på ditt skaperverk
og forvalte det med omsorg og visdom.

Gud, du elsker alle mennesker.
Vi takker deg for frihet og fellesskap.
Gi oss kraft til å støtte den som er svak
og kjempe for rettferd og fred.

Gud, du bor i våre hjerter.
Vi takker deg for glede og livskraft.
Hjelp oss å følge ditt kall
og gi oss nåde til å leve i troen på deg.

Gud, du gir din kirke styrke.
Takk for alle som med sitt liv har vitnet om deg.
Hjelp oss å se din vilje
og gi oss mot til å leve etter den.
I Jesu navn.
Amen

LITANIER

Fredslitaniet

Det kan bes en kort bønn med aktuelle bønneemner etter dette litaniet. Eventuelt kan det avsluttes slik:
«La oss i stillhet legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet.»
Litaniets tekst kan også danne mønster for utforming av aktuelle bønner, som kan erstatte enkelte eller alle bønnene.

ML Vi ber om velsignelse

L Velsignet være ditt rike, Fader, Sønn og Hellig Ånd, nå og alltid og i evighet.

A Amen

Litaniet kan eventuelt begynne her:

ML La oss be i fred til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML Om fred fra det høye og frelse for vår sjel,
la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML Om fred i hele verden, om samhold i Guds hellige kirke, og om alles enhet,
la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML For dette hellige hus og for dem som trer inn i det med tro, ærbødighet og guds frykt, la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML For hele Guds folk, for alle vår kirkes tjenere, for våre prester og vår biskop (*navn kan nevnes*), la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML For denne by/bygd og for alle land og steder, og for de troende som bor der, la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML Om tjenlig vær, om rikelig grøde på jorden og om fredelige tider, la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML For dem som ferdes til sjøs, på land og i luften, for de syke og for dem som lider, for fanger og deres frelse, la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML At vi må bli befridd fra all trengsel, vrede, nød og fare, la oss be til Herren.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML Hjelp oss, frels oss, miskunne deg over oss, og vern oss, Herre, i din nåde.

A Herre, miskunne deg / Kyrie eleison

ML La oss komme dem i hu som var tro like til døden, så vi overgir oss selv og hverandre og våre liv til Herren Jesus Kristus.

A Ja, til deg, vår Herre.

L For seieren, æren og makten tilhører deg, Fader, Sønn og Hellig Ånd, nå og alltid og i evighet.

A Amen. / Amen, amen, amen.

Litaniet

Dette mest tradisjonelle litaniet i vår kirke ble utformet av Martin Luther, på grunnlag av det middelalderske helgenlitaniet. Det har særlig vært knyttet til fastetiden og Bots- og bønnedag (se 980).

Menigheten kan synge hele vers 2 og 8.

På gudstjenester med nattverd kan det avsluttende "O du Guds Lam" utelates i litaniet.

1

A Kyrie eleison, Gud Fader, miskunne deg.

Kriste eleison, Herre Krist, miskunne deg.

Kyrie eleison, Hellig Ånd, miskunne deg.

2

ML/L/A Gud, vår Far i himmelen,

A miskunne deg over oss.

ML/L/A Herre Jesus, verdens Frelser,

A miskunne deg over oss.

ML/L/A Hellig Ånd, vår trøster,
A miskunne deg over oss.

3

ML/L Fra alle synder, fra all villfarelse, fra alt det som ondt er,
A fri oss, kjære Herre Gud.

4

ML/L Fra en ond og brå død, fra krig og undertrykkelse,
fra ulykker og ødeleggelse,

A fri oss, kjære Herre Gud.

ML/L Fra den evige død,

A fri oss, kjære Herre Gud.

5

ML/L For Kristi hellige fødsels skyld, for hans kors og hans død,
for hans seierrike oppstandelse og himmelfart,
i vår lykkes tid, i vår sorg og vår nød,
i vår siste time og på dommens dag,

A hjelp oss, kjære Herre Gud.

6

ML/L Styr og led din hellige kristne kirke,
og la den forenes i din sannhet.

Gi kirken tjenere som holder fast på ditt ord.

Bevar oss fra vrang lære og død tro.

A Hør oss, kjære Herre Gud.

ML/L Styrk vår menighet med din Ånd og kraft.

Kall de frafalne tilbake, og la ditt ord ha fremgang på jorden.

A Hør oss, kjære Herre Gud.

7

ML/L Gi fred og samhold i alle land. Vern vårt folk og vår konge.
Bevar vår jord og velsign vårt arbeid.

A Hør oss, kjære Herre Gud.

ML /L Kom dem til hjelp som er i nød og fare.

Gjør vel mot dem som gjør ondt mot oss.

Miskunn deg over alle mennesker.

A Hør oss, kjære Herre Gud.

ML/L Jesus Kristus, Guds Sønn.

A Herre, ta imot vår bønn.

8

ML/L/A O du Guds Lam, som bærer verdens synder,
A miskunne deg over oss.

ML /L/A O du Guds Lam, som bærer verdens synder,

A miskunne deg over oss.

ML/L /A O du Guds Lam, som bærer verdens synder,

A gi oss din fred.

9

A Å Herre, hør vår bønn, og la vårt rop komme til deg. Amen.

Det kan bes noen korte bønner mellom litaniet og fastekollekten. Eventuelt kan bønnene avsluttes med ”La oss i stillhet legge fram for deg det hver og en av oss har på hjertet.”

L/ML: Vi takker deg, Gud, vår Far,
du som har gitt oss din enbårne Sønn, Jesus Kristus,
for at hver den som tror på ham,
ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.

Vi takker deg, Jesus Kristus,
du som har båret våre synder på ditt hellige legeme
og slettet ut vår skyld med ditt blod.

Vi takker deg, Hellige Ånd,
du som gir oss denne tro i våre hjerter
at Jesus Kristus er vår eneste redning og frelse.

Gud, gi oss din nåde, så vi fullt og fast tror
at alle våre synder er tilgitt for Jesu Kristi lidelse og døds skyld.
Styrk oss ved din hellige Ånd, så vi daglig motstår
synd og fristelser og alltid holder oss nær til Jesus,
inntil vi ser ham ansikt til ansikt.

Vi ber i Jesu Kristi navn.

A Amen.

KIRKEÅRSPREFASJONER

Liturgien messer eller fremsier kirkeårsprefasjonen.

Advent

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg,
allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som du
sendte til frelse for verden for å oppfylle de løfter du gav ditt folk gjennom
profetene. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din
menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig
jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende syng:

Jul og Maria budskapsdag

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg,
allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som
for vår skyld ble menneske for at vi skulle bli dine barn,

frelst ut av mørket og inn i ditt underfulle lys. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Åpenbaringstiden

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmechtige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som åpenbarte din herlighet for verden, så den som følger ham ikke skal vandre i mørket, men ha lys og evig liv. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Faste

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmechtige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som elsket oss og gav seg selv for oss, så han ble lydig til døden, ja døden på korset. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Påske

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmechtige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre. Han er det rette påskelam, som har båret våre synder, og ved sin oppstandelse har han seiret over døden. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Kristi himmelfartsdag og søndag før pinse

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmechtige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som for opp til himmelen og nå sitter ved din høyre hånd. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Pinse

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmechtige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som troner ved din høyre hånd og har sendt Den hellige ånd over sine vitner, så ditt folk kan juble av glede og forkynne dine store gjerninger på mange tungemål. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Treenighetstiden

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmechtige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som du sendte til frelse for verden, for at vi ved hans død skulle få tilgivelse for syndene og ved hans oppstandelse vinne det evige liv. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

eller

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmechtige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre. Han er det levende brød som kommer ned fra himmelen og gir verden liv, så den som kommer til ham, ikke skal hunge, og den som tror på ham, aldri skal tørste. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

eller

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmechtige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som kom til oss med himlenes rike og forkynte det glade budskap, så syndere får sitte til bords i Guds rike. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

eller

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmechtige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som gjorde oss til sine disipler og lovte å være med oss alle dager inntil verdens ende. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Allehelgensdag, martyrdager

I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmechtige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som var Frelser og forbilde for alle dine hellige som har fullført løpet og bevart troen. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

NATTVERDBØNNER

Nattverdbønn A

(Fra høymessen 1977 revidert)

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon:

I sannhet verdig og rett er det...

A *Hellig* Sanctus

L/ML: Vi priser deg, hellige Gud, himmelens og jordens Skaper, du som har elsket verden og gitt din Sønn, Jesus Kristus, for at han skulle frelse oss fra synd og død og vinne deg et hellig folk.

L: Vi ber deg: Send din Ånd over disse gaver, så vi kan ta imot Jesus Kristus i brødet og vinen.

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg.

Her kan følge:

Troens mysterium

L: Stort er troens mysterium.

A **Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.**
Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.

L/ML: Nådige Gud, vi feirer dette måltidet med glede og takk for din Sønn fullbrakte offer, i troen på hans seierrike oppstandelse og himmelfart og i forventning om hans gjenkomst i herlighet. Vi ber deg: Fyll oss med din Ånd og kjærlighet, så vi kan gjenkjenne Kristus i den som sulter og tørster. Lær oss å elske hverandre som han har elsket oss, og la oss en gang samles hos deg i ditt fullendte rike.

A *Fadervår*

Nattverdbønn B

(Etter Hippolyt 200-tallet)

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon, eller følgende ord:

Vi takker deg, Gud, ved din elskede Sønn Jesus Kristus. Han er det evige Ord, og ved dette Ord skapte du alt. Da tiden var inne, sendte du ham til verden som frelser og befrier. For dette priser vi deg, sammen med alle dine hellige i himmelen og på jorden:

A *Hellig Sanctus*

L/ML: Vi priser deg Gud for Jesus Kristus, din tjener. Han kom fra himmelen, og ved Den hellige ånd og jomfru Maria ble han menneske av kjøtt og blod. Han oppfylte din vilje da han strakte ut sine hender på korsets tre. Slik tilintetgjorde han døden, brøt ondskapens lenker og åpenbarte oppstandelsen fra de døde. Derfor minnes vi hans død og oppstandelse når vi bærer brødet og vinen fram for deg.

L: Vi ber deg: Send din hellige Ånd over disse gaver, så de for oss blir livets brød og frelsens beger.

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg.

Her kan følge:

Troens mysterium

L: Stort er troens mysterium.

A **Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.
Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.**

L/ML: La alle som får del i brødet og vinen, forenes til ett. Fyll oss med din hellige Ånd og grunnfest oss i sannheten, så vi kan prise deg i din hellige kirke nå og i all evighet.

A *Fadervår*

Nattverdbønn C

(Bygger på paulinske tekster)

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon, eller følgende ord:

Å, dyp av rikdom og visdom og kunnskap hos deg, Gud!

Himlene forteller om din herlighet, og jorden vitner om dine henders verk.

Sammen med de troende gjennom alle tider vil vi prise ditt hellige navn:

A *Hellig Sanctus*

L/ML: Hellig og barmhjertig er du, Gud,
som ikke vendte deg bort da mennesket syndet,
men gav løfte til Abraham om velsignelse for alle folkeslag.
Mektig og trofast er du, som befridde ditt folk fra treldom,
og fornyet løftene gjennom profetene.

Da tiden var inne, sendte du din Sønn, født av Maria,
for å kjøpe oss fri og gi oss retten til å være dine barn.

Ved hans død på korset forsonte du alt med deg selv og skapte fred,
og ved hans oppstandelse ble døden overvunnet.

L: Vi ber deg: Send din Ånd over disse dine gaver.

Foren oss i troen på din nåde, så vi kan ta imot Jesu legeme og blod
til forsoning og fred, og forkynne hans død til han kommer.

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket,
brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for
dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket,
ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i mitt blod som
utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til
minne om meg.

Her kan følge:

Troens mysterium

L: Stort er troens mysterium.

A **Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.**
Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.

L/ML: Evige Gud, forny oss ved din Ånd. Sammen med alt som er skapt, venter
vi med lengsel på å bli frigjort fra forgjengelighet og få del i den frihet som dine
barn skal eie i herligheten. Fra deg og ved deg og til deg er alle ting. Deg være
ære i all evighet!

A *Fadervår*

Nattverdbønn D

(Bygger på Emmausberetningen, Luk 24)

Innledende loyprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon, eller følgende ord:

Vi priser deg, evige Gud,
du som har skapt verden og alt som er i den.
Det er i deg vi lever, beveger oss og er til.
Sammen med din menighet i himmelen og på jorden
lovsynger vi ditt hellige navn:

A *Hellig* Sanctus

L/ML: Vi takker deg, all godhets kilde. Du sendte din Sønn.
Han ble korsfestet og stod opp fra de døde. Han åpnet skriftene
og åpenbarte seg for sine venner da han brøt brødet og gav dem.

L: Nå ber vi deg: La din hellige Ånd komme over brødet og
vinen, så våre øyne åpnes, og vi kjenner ham igjen som vår
korsfestede og oppstandne Frelser.

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket,
brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for
dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket,
ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i mitt blod som
utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til
minne om meg.

Her kan følge:

Troens mysterium

L: Stort er troens mysterium.

A **Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.
Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.**

L/ML: Hellige Gud, fyll oss med din Ånd. Gi oss brennende
hjerter, så vi i undring og glede tar vare på ditt ord og viser
barmhjertighet mot den som lider. Bli hos oss, også når vi tviler
og sørger. Gå med oss, inntil savn og smerte har veket for evig
jubel og lovsang!

A *Fadervår*

Nattverdbønn E

(Bearbeidet etter Familiemessen fra 2003)

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon, eller følgende ord:

L: Vi takker deg, gode Gud, du som holder himmel og jord i dine hender. Du har skapt oss i ditt bilde og gitt oss livet i gave. Sammen med englene og din menighet i himmelen og på jorden lovsynger vi ditt hellige navn:

A Hellig Sanctus

L/ML: Hellige Gud, vi takker deg for Jesus Kristus, verdens frelser. Han døde og stod opp igjen for å gi oss evig liv. Vi takker deg for dåpens gave, der vi blir født på ny, og for nattverden, der du samler oss som din store familie.

L: Vi ber deg: Send din hellige Ånd over brødet og vinen. Gjør oss til ett med hverandre og med Jesus Kristus.

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg.

Her kan følge:

Troens mysterium

L: Stort er troens mysterium.

**A Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.
Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.**

L/ML: Gud, fyll oss med din Ånd. Ta oss alle i favn, slik en kjærlig mor samler barna sine om seg. La de små bli opphøyet og de sultne bli mett med gode gaver.

Liturgen og/eller ett eller flere barn sier:

Sammen med alle dine barn ber vi den bønn som din Sønn har lært oss:

A Fadervår

Nattverdbønn F

(Etter Gudstjenesteboken fra 1992, alternativ II.1 «Johannesordningen»)

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon, eller følgende ord:

L: Evige, allmektige Gud, du holder himmel og jord i dine hender, du nevner oss alle ved navn, så vi skal tilhøre deg og være ditt folk på jorden. Sammen med de troende gjennom alle tider og med de himmelske hærskarer vil vi prise ditt hellige navn.

A Hellig Sanctus

L/ML: Hellige Gud, uten ende er din miskunn, og evig er ditt herredømme. Du har fylt ditt skaperverk med lys og liv; himmelen og jorden er fulle av din herlighet. Gjennom Abraham lovte du å velsigne alle folkeslag. Du berget Israel, ditt utvalgte folk. Gjennom profetene fornyet du ditt løfte. Og da tiden var kommet, sendte du din Sønn, han som i ord og gjerning forkynte ditt rike og var lydige mot din vilje helt til døden.

L: Vi ber deg: Send din Ånd over disse gaver, så vi i tro kan ta imot Jesus Kristus i brødet og vinen.

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i mitt blod som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg.

L/ML: Derfor, så ofte som vi spiser dette brødet og drikker av begeret, forkynner vi Herrens død, inntil han kommer.

Her følger:

Troens mysterium

L: Stort er troens mysterium.

**A Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.
Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.**

L/ML: Derfor, barmhjertige Far, vil vi med dette brødet og dette begeret komme i hu at Herren gav sitt liv for oss. Og i troen på hans oppstandelse venter vi på at han kommer igjen i makt og herlighet og vil holde sitt store gjestebud sammen med sitt folk.

A Amen. Ja, kom, Herre Jesus.

L: Vi ber deg, allmektige Gud, vår skaper, gi oss din hellige Ånd. La oss kjenne kraften av Kristi oppstandelse, så vi som tar imot hans kropp og blod, kan leve til pris og ære for din herlighet og få del i den arven som de hellige får i lyset.

A Amen. Ja, kom, du hellige Ånd.

L: Forèn vår bønn med bønnene fra dine tjenere alle steder og gjennom alle tider, og med forbønnen fra vår store øversteprest, som alltid ber for oss, inntil han kommer med seier, som Herren over alle ting. Ved Ham og i Ham og i samfunn med Den hellige ånd skal du ha all herlighet og ære, allmektige Far, evige Gud, nå og til evig tid.

A *Fadervår*

Nattverdbønn G

Denne korte nattverdbønnen kan brukes ved særskilte anledninger, for eksempel når det er mange som blir døpt i gudstjenesten. Også denne bønningen kommer etter prefasjonsdialogen (ledd 21) og før fredshilsen (ledd 22).

Innledende lovprisning

L messer eller fremsier kirkeårets prefasjon, eller følgende ord:

L: Gode Gud, du har skapt oss og kalt oss ved navn. Du åpner din hånd og metter alt som lever med det gode. Sammen med din menighet i himmelen og på jorden lovsynger vi ditt hellige navn:

A *Hellig Sanctus*

L: Vi takker deg for Jesus Kristus, vår frelser. Han er det levende brød som kommer ned fra himmelen og gir verden liv. Vi ber deg: Send din Ånd over oss og disse gaver, så vi kan ta imot Jesus Kristus i brødet og vinen.

Innstiftelsesordene VERBA

L: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av det. Dette beger er den nye pakt i mitt blod som

utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg.

Her kan følge:

Troens mysterium

L: Stort er troens mysterium.

**A Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen.
Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.**

L:/ML: Sammen med alle dine barn ber vi den bønn som din Sønn har lært oss.

A Fadervår

Vedtak 3. Kirkemøtet vedtar følgende justeringer i Alminnelige bestemmelser for ordning for hovedgudstjeneste.

- a. Det tas inn i alminnelige bestemmelser følgende formulering i pkt 6:
«Biskopen kan i særlige tilfeller samtykke i et opplegg av søndagens gudstjeneste som avviker fra gjeldende ordning».
- b. Det innføres en forenkling i godkjenningsprosedyren ved at menighetene ikke behøver *søke* om biskopens godkjenning for sin lokale grunnordning, men *oversender* denne til biskopen (pkt. 55 og 68). Dette er under forutsetning av at den lokale grunnordningen ikke avviker fra den vedtatte ordningen. Når den avviker, må menigheten søke biskopen om godkjenning.
- c. I tillegg justeres øvrige bestemmelser i tråd med de justeringer som er gjort i liturgien.

Vedtatt mot 9 stemmer.

109 stemmeberettigede.

KM 06/19 Kirkeordning for Den norske kirke

Saksdokument:

KM 06.0.19 Kirkeordning for Den norske kirke

KM 06.1/19 Første innstilling

KM 06.2/19 Endelig innstilling

Første innstilling fra komité D

Sammendrag av saksorienteringen

Kirkerådet sendte i september 2018 ut et forslag til en helhetlig kirkeordning som kan erstatte kirkeloven når denne oppheves. Kirkerådet la opp til å gjøre bare få innholdsmessige endringer sammenlignet med dagens kirkelov. Forslaget har vært ute til bred høring og Kirkerådet har vurdert alle bestemmelsene på nytt i lys av alle innspill.

Kirkeordningen inneholder reguleringer av de samme forhold som dagens kirkelov. I tillegg fremmes forslag om et grunnlagskapittel som inneholder det som er Den norske kirkes læregrunnlag.

Komiteens merknader

Komiteen har lagt saksorienteringen til grunn for sin behandling, og har videre disse merknadene:

1. Komiteen er enig i Kirkerådets vurdering om at det ikke er hensiktsmessig å følge opp Kirkemøtets tidligere vedtak om en modell for samordnet arbeidsgiverorganisering (modell C). Komiteen forutsetter at det blir lagt frem forslag om en endelig kirkeordning tidligst mulig i løpet av neste kirkemøteperiode.
2. Komiteen slutter seg til Kirkerådets forslag og Bispemøtets vedtak om at § 1 er tilstrekkelig som Den norske kirkes læregrunnlag. Komiteen vil bemerke at det i kirkens kommunikasjon om læregrunnlaget er behov for å sette bekjennelsesskriftene inn i sin historiske sammenheng. Særlig er det nødvendig å se fordømmelsesutsagnene i Confessio Augustana i lys av de senere års økumeniske forsoningsprosesser.
3. Komiteen mener at §§ 2-7 i høringsutkastet beskriver grunnleggende forhold ved Den norske kirke. Høringsprosessen og den videre behandling har vist at det er behov for å arbeide videre for å finne samlende formuleringer.
4. Komiteen vil understreke dåpens grunnleggende betydning for medlemskap i kirken. Komiteen ønsker at dette også skal formuleres eksplisitt, og foreslår en endret innledning til § 4: *Dåp er en forutsetning for medlemskap i Den norske kirke.* Komiteen mener at det opprinnelige andre ledd dermed blir overflødig, og foreslår å stryke dette.

5. Komiteen ønsker å skille tydeligere mellom §§ 4 og 6 og foreslår derfor en endring av overskriften i § 6 til *Soknetilknytning*.
6. Komiteen slutter seg til forslaget i § 8 tredje ledd om at det kan etableres felles menighetsråd for flere sokn. Komiteen forutsetter at Kirkerådet kommer med forslag om nærmere regler for fellesmenighetsråd til Kirkemøtet i 2020.
7. Komiteen foreslår noen redaksjonelle endringer: Paragrafene 34 og 35 om Samisk kirkeråd har en identisk formulering i siste setning. Den første av disse omhandler valg, og rettes i tråd med dette, slik at det står: «Kirkemøtet gir nærmere bestemmelser for valg av Samisk kirkeråd». Paragraf 33 har feil henvisning I bokstav a). Her skal det være henvisning til *tredje* ledd.
8. Komiteen mener regelverket for ungdomsdemokrati bør være likt for alle bispedømmer. Komiteen mener at Kirkemøtet bør fastsette nærmere bestemmelser om organer for ungdomsdemokratiet, og foreslår derfor en endring i § 36. Kirkemøtet ber Kirkerådet komme med forslag til nærmere bestemmelser for ungdomsdemokrati på Kirkemøtet i 2020. Komiteen mener at man i arbeidet med nærmere bestemmelser for organer for ungdomsdemokrati, også vurderer muligheten for å gi leder av Ufung stemmerett i Kirkemøtet. Komiteen foreslår også å stryke siste del av overskriften til paragrafen: «i Den norske kirke».
9. Komiteen slutter seg til forslaget om å få en sak til Kirkemøtet i 2020 om nytt regelverk for Mellomkirkelig råd. Her imøteser vi en gjennomgang av både organisering, mandat, sammensetning og oppnevning. Komiteen mener derfor det må være opp til Kirkemøtet 2020 å bestemme hvorvidt det skal gjennomføres valg til Mellomkirkelig råd. Komiteen foreslår derfor å stryke siste setning i vedtakspunkt 6.
10. Ansvar for kvensk kirkeliv ligger i dag i praksis i Nord-Hålogaland bispedømme. Komiteen anbefaler at kvensk kirkeliv også får en nasjonal-kirkelig tilknytning, og ber kirkerådet å arbeide med det i samarbeid med Nord-Hålogaland bispedømmeråd.

Forslag til vedtak

1. Komiteen anbefaler å vedta Kirkerådets innstilling til kirkeordning med følgende endringer:

Paragraf 4 nytt første ledd:

Dåp er en forutsetning for medlemskap i Den norske kirke.

Paragrafens opprinnelige andre ledd: «Den som ikke tidligere er døpt, blir medlem gjennom dåp etter Den norske kirkes ritual» strykes.

Endre overskriften på § 6 til *Soknetilknytning*

Paragraf 33 bokstav a) endres til:

«a) avgjør klager etter kirkeordningen § 39 *tredje* ledd»

Paragraf 34 siste ledd endres til:

«Kirkemøtet gir nærmere bestemmelser for *valg av* Samisk kirkeråd.»

Paragraf 36 siste ledd endres til:

«*Kirkemøtet* fastsetter nærmere bestemmelser ...»

Siste del av overskriften: «i Den norske kirke» strykes.

2.

Vedtaket skjer med forbehold om at kirkeloven oppheves og erstattes med en ny trossamfunnslov der Kirkemøtet gis hjemmel til å treffe slikt vedtak om kirkeordning.

3.

Så langt de passer vil vedtak truffet av departementet i medhold av kirkeloven, fortsatt gjelde frem til Kirkemøtet eller annet kirkelig organ har truffet eget vedtak om de samme spørsmål.

4.

Dersom Stortinget gjør endringer i departementets forslag fra 2017 til ny trossamfunnslov som gjør at deler av kirkeordningen ikke kan legges til grunn, ber Kirkemøtet Kirkerådet om å forberede de nødvendige endringer i kirkeordningen i en sak til Kirkemøtet.

Dersom ny trossamfunnslov trer i kraft før disse endringene er vedtatt av Kirkemøtet, ber Kirkemøtet om at Kirkerådet treffer de nødvendige midlertidige bestemmelser som kan gjelde frem til neste gang Kirkemøte kan behandle saken.

5.

Kirkemøtet ber Kirkerådet om så snart som mulig *i kommende kirkemøteperiode* å fremme et forslag til Kirkemøtet om fremtidig arbeidsgiverorganisering *og den øvrige kirkeordning*.

6.

Kirkemøtet ber Kirkerådet forberede en sak om nytt regelverk for Mellomkirkelig råd til Kirkemøtet 2020. ~~Bestemmelsene i statutter for Mellomkirkelig råd pkt. 5 fravikes ved at det ikke gjennomføres valg til nytt Mellomkirkelig råd på Kirkemøtet 2020.~~

7.

Kirkemøtet ber Kirkerådet forberede en sak om regelverk for ungdomsdemokrati til Kirkemøtet i 2020

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Lill Tone Grahl-Jacobsen

Saksordfører: Anne Berit Evang

Disse hadde ordet:

Anne Berit Evang, Kjersti Jåvold Landmark, Rolf Reikvam, Egil Morland, Rolf Magne Haukalid, Erling Birkedal, Kjersti Brakestad Boge, Stian Berg, Finn Ragnvald Huseby, Helga Haugland Byfuglien, Sara Ellen Anne Eira, Aud Valborg Tønnessen, Heidi Nordkvelde, Silje Håve Smørvik, Jofrid Brennsæter, Odd Einar Dørum, Kjetil Hafstad, Sondre Karstad, Therese

Kristin Børnes Utgård, Kristine Fostervold, Marie Klakegg Grastveit, Atle Sommerfeldt, Karin-Elin Berg, Alex Ramstad Døsvik, Gard Realf Sandaker-Nielsen

Endringsforslag

Rolf Reikvam

Forslaget fra Kirkerådet om Kirkeordning er en videreføring av tidligere statskirkeordning. Endringen består stort sett i at myndighet og beslutninger sentralt er flyttet fra departement/regjering til Kirkemøtet. Sjøl om dette skal være en midlertidig ordning, er faren at dette låser fast etablerte strukturer ved overgangen fra statskirke til en sjølstendig folkekirke. Dette er en kirkeordning som har sine røtter i enevoldstiden der kongen var kirkens ubestridte leder. Overgang fra sentralstyrt statskirke til sjølstendig folkekirke er en omfattende frigjøringsprosess som krever nytenkning og omfattende endringer.

Det er flere grunner til at kirken må nyorientere seg. Medlemstallene går ned. I dag er under 70 % av befolkningen medlemmer. Andelen fødte som døpes og meldes inn i kirken, utgjør om lag 51 %.

Så lenge kirken er finansiert av det offentlige, må en være forberedt på at færre medlemmer vil få konsekvenser for offentlige bevilgninger. Organisasjonen må tilpasses denne utviklingen. En kan ikke operere med flere parallelle strukturer.

Kirken lever sitt liv lokalt der folk bor og lever. Den lokale kirke må styrke sin posisjon. En kirke som skal være demokratisk, må sikre at beslutningene legges til organer nærmest der kirken lever og møter medlemmene.

Allerede i dag får kirken 2/3 av sine inntekter fra lokale politiske organer og lokale gaver og donasjoner. Nærmere 4 milliarder kommer over kommunale budsjetter. En kan da ikke holde liv i en struktur som om det er sentrale politiske myndigheter som er største bidragsyter.

Med dette som forutsetninger mener Kirkemøtet at:

Den nye kirkeordningen skal ha én arbeidsgiverlinje. Fellestrådet skal ansette i alle stillinger i sokna som inngår i fellestrådet.

Bispedømmerrådet legges ned som eget demokratisk valgt organ. Oppgavene flyttes til fellestrådene. Det innføres en ordning med direkte valg til Kirkemøtet.

Biskopens rolle rendyrkes til veiledning og tilsyn. Biskopen skal være kirkens teologiske ressursperson regionalt og sentralt og være kirkens teologiske ansikt i offentligheten.

Kirkeordning erstattes med kirkeorganisering.

Flere av oppgavene som er foreslått lagt til Kirkerådet, legges til menighetsrådet/fellestråd. Kirkerådet legger fram en sak til Kirkemøtet i 2021 med sikte på å implementere nyorganiseringen fra og med valget til kirkemøtet i 2023.

Egil Morland

Paragraf 14

Første linje erstattes av gjeldende formulering i KL: Menighetsmøtet avgjør saker om innføring av gudstjenestelige bøker i kirken og andre saker som etter bestemmelse av Kirkemøtet overlates til menighetsmøtets avgjørelse.

Kjersti Brakestad Boge

Linje 117

For de valgte medlemmer velges samtidig minst 4 varamedlemmer.

Stian Berg

Linje 40

Dåp i Faderens, Sønnens og Den Hellige Ånds navn er en forutsetning for medlemskap i Den norske kirke.

Alternativt: Kristen dåp er en forutsetning for medlemskap i Den norske kirke.

Sara Ellen Anne Eira

Linje 515

Beholde det opprinnelige forslaget.

Finn Ragnvald Huseby

Linje 466

I vedtakets linje 466 erstattes ordet «avgjør» med ordet «behandler».

Saken ble sendt tilbake til komiteen.

Endelig innstilling fra komité D

Sammendrag av saksorienteringen

Kirkerådet sendte i september 2018 ut et forslag til en helhetlig kirkeordning som kan erstatte kirkeloven når denne oppheves. Kirkerådet la opp til å gjøre bare få innholdsmessige endringer sammenlignet med dagens kirkelov. Forslaget har vært ute til bred høring og Kirkerådet har vurdert alle bestemmelsene på nytt i lys av alle innspill.

Kirkeordningen inneholder reguleringer av de samme forhold som dagens kirkelov. I tillegg fremmes forslag om et grunnlagskapittel som inneholder det som er Den norske kirkes læregrunnlag.

Komiteens merknader

Komiteen har lagt saksorienteringen til grunn for sin behandling, og har videre disse merknadene:

1. Komiteen er enig i Kirkerådets vurdering om at det ikke er hensiktsmessig å følge opp Kirkemøtets tidligere vedtak om en modell for samordnet arbeidsgiverorganisering (modell C). Komiteen forutsetter at det blir lagt frem forslag om en endelig kirkeordning tidligst mulig i løpet av neste kirkemøteperiode.

2. Komiteen slutter seg til Kirkerådets forslag og Bispemøtets vedtak om at § 1 er tilstrekkelig som Den norske kirkes læregrunnlag. Komiteen vil bemerke at det i kirkens kommunikasjon om læregrunnlaget er behov for å sette bekjennelsesskriftene inn i sin historiske sammenheng. Særlig er det nødvendig å se fordømmelsesutsagnene i Confessio Augustana i lys av de senere års økumeniske forsoningsprosesser.
3. Komiteen mener at §§ 2-7 i høringsutkastet beskriver grunnleggende forhold ved Den norske kirke. Høringsprosessen og den videre behandling har vist at det er behov for å arbeide videre for å finne samlende formuleringer.
4. Komiteen vil understreke dåpens grunnleggende betydning for medlemskap i kirken. Komiteen ønsker at dette også skal formuleres eksplisitt, og foreslår en endret innledning til § 4: *Dåp er en forutsetning for medlemskap i Den norske kirke*. Komiteen mener at det opprinnelige andre ledd dermed blir overflødig, og foreslår å stryke dette.
5. Komiteen ønsker å skille tydeligere mellom §§ 4 og 6 og foreslår derfor en endring av overskriften i § 6 til *Soknetilknytning*.
6. Komiteen slutter seg til forslaget i § 8 tredje ledd om at det kan etableres felles menighetsråd for flere sokn. Komiteen forutsetter at Kirkerådet kommer med forslag om nærmere regler for fellesmenighetsråd til Kirkemøtet i 2020.
7. Komiteen foreslår noen redaksjonelle endringer: Paragrafene 34 og 35 om Samisk kirkeråd har en identisk formulering i siste setning. Den første av disse omhandler valg, og rettes i tråd med dette, slik at det står: «Kirkemøtet gir nærmere bestemmelser for valg av Samisk kirkeråd». Paragraf 33 har feil henvisning I bokstav a). Her skal det være henvisning til *tredje* ledd.
8. Komiteen mener regelverket for ungdomsdemokrati bør være likt for alle bispedømmer. Komiteen mener at Kirkemøtet bør fastsette nærmere bestemmelser om organer for ungdomsdemokratiet, og foreslår derfor en endring i § 36. Kirkemøtet ber Kirkerådet komme med forslag til nærmere bestemmelser for ungdomsdemokrati på Kirkemøtet i 2020. Komiteen mener at man i arbeidet med nærmere bestemmelser for organer for ungdomsdemokrati, også vurderer muligheten for å gi leder av Utvalg for ungdomsspørsmål (Ufung) stemmerett i Kirkemøtet. Det må også arbeides for å avklare rollen til Samisk ungdomsutvalg (Sung) i ungdomsdemokratiet. Komiteen foreslår også å stryke siste del av overskriften til paragrafen: «i Den norske kirke».
9. Komiteen slutter seg til forslaget om å få en sak til Kirkemøtet i 2020 om nytt regelverk for Mellomkirkelig råd. Her imøteser vi en gjennomgang av både organisering, mandat, sammensetning og oppnevning. Komiteen mener derfor det må være opp til Kirkemøtet 2020 å bestemme hvorvidt det skal gjennomføres valg til Mellomkirkelig råd. Komiteen foreslår derfor å stryke siste setning i vedtakspunkt 6.

10. Ansvar for kvensk kirkeliv ligger i dag i praksis i Nord-Hålogaland bispedømme. Komiteen anbefaler at kvensk kirkeliv også får en nasjonal-kirkelig tilknytning, og ber kirkerådet å arbeide med det i samarbeid med Nord-Hålogaland bispedømmeråd.
11. Komiteen er oppmerksom på at kravene i § 24 om at det skal velges en nordsamisk representant i Nord-Hålogaland og en lulesamiske representant i Sør-Hålogaland innebærer at mange samer i disse bispedømmene holdes utenfor det samiske demokratiet. Komiteen ber Samisk kirkeråd og Samisk kirkelig valgkomité om å vurdere om kravene til en bestemt samisk tilhørighet bør utelates, og ber om at saken kommer til behandling i sammenheng med ny kirkeordning. Komiteen vil peke på at de tre nordlige bispedømmeråd og biskoper har en ansvar for å ivareta de tre samiske språk.
12. Et stort flertall i komiteen støtter Kirkerådets innstilling til § 14 første ledd. Formuleringen innebærer en klargjøring av forholdet mellom menighetsmøtet og Kirkemøtet i samsvar med gjeldende praksis og lovtolkning. Dette er bl.a. eksplisitt uttrykt i Kirkemøtets vedtak i KM sak 06/17 *Vigsel og forbønnsliturgi 2017*.
- Komiteens mindretall på 2 ønsker å opprettholde formuleringen i dagens kirkelov, og at myndighetsforholdet mellom soknet og Kirkemøtet klargjøres bedre i fremtidig kirkeordning.
13. Komiteen vil bemerke at det er en diskrepans mellom bestemmelsene i § 2 og § 43, som ikke gir bestemmelsene i kapittel 1 det rettsvern de er tiltenkt. Komiteen foreslår derfor å legge til en formulering i § 43 som ivaretar dette vernet.

Komiteens *mindretall* har følgende forslag til vedtak:

Ny § 14 første ledd:

Menighetsmøtet avgjør saker om innføring av gudstjenstlige bøker i kirken og andre saker som etter bestemmelse av Kirkemøtet overlates til menighetsmøtets avgjørelse.

Forslag til vedtak

1.

Komiteen anbefaler å vedta Kirkerådets innstilling til kirkeordning med følgende endringer: (markert med spor endring)

§ 1. *Den norske kirkes læregrunnlag*

Den norske kirke er en evangelisk-luthersk kirke som bekjenner troen på den treenige Gud og evangeliet om frelse i Jesus Kristus slik det er gitt oss i Det gamle og Det nye testamente og uttrykt i den apostoliske, den nikenske og den athanasianske trosbekjennelse samt Den uforandrede augsburgske bekjennelse fra 1530 og Luthers lille katekisme.

§ 2. Forholdet til den øvrige kirkeordning

Den norske kirkes ordninger og praksis skal være i samsvar med Den norske kirkes grunnlag.

Forslag til endringer i bestemmelsene i kapittel 1 må fremsettes på det første, andre eller tredje kirkemøtet etter et valg. Det første, andre eller tredje kirkemøtet etter neste valg tar stilling til forslaget. Et vedtak om endring krever tilslutning fra to tredjedeler av Kirkemøtets medlemmer. Før Kirkemøtet tar stilling til forslag til endringer i bestemmelsene, skal forslaget ha vært gjenstand for en forutgående behandling i Bispemøtet etter nærmere regler gitt av Kirkemøtet.

Kapittel 2. Kirkelig inndeling, kirkens organer, medlemskap, kirkelige registre og kirkelig stemmerett

§ 3. Kirkelig inndeling, navn på kirker og kirkelige enheter, særskilte menighetsformer

Soknet er den geografiske rammen om menigheten.

Hvert sokn hører til et prosti. Hvert prosti hører til et bispedømme.

Opprettelse av og navn på nye bispedømmer og andre endringer i grensene for bispedømmer fastsettes av Kirkemøtet. Andre endringer i den kirkelige inndeling samt navn på kirke, sokn og prosti fastsettes av bispedømmerådet etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet.

Kirkerådet treffer de bestemmelser som er nødvendige for gjennomføring av inndelingsendringer, og foretar samtidig de nødvendige lempninger i anvendelsen av kirkeordningen.

Særskilt ordning for katekismenigheter og valgmenigheter fastsettes av Kirkemøtet.

§ 4. Medlemskap og tilhørighet

Dåp er en forutsetning for medlemskap i Den norske kirke.

Bare person som er bosatt i riket og norsk statsborger bosatt i utlandet, kan være medlem av Den norske kirke. Biskopen kan etter nærmere regler fastsatt av Kirkemøtet bestemme at også andre personer kan være medlem av kirken.

~~Den som ikke tidligere er døpt, blir medlem gjennom dåp etter Den norske kirkes ritual.~~

Barn anses å høre inn under Den norske kirke fra fødselen dersom foreldrene er medlemmer.

Et barn registreres som tilhørig når foreldrene gir melding om det. Foreldrene må gi slik melding også når barnet anses å høre inn under Den norske kirke fra fødselen. Melding kan gis selv om bare en eller ingen av foreldrene er medlem av Den norske kirke. Når barnet har fylt 18 år uten å ha blitt medlem, faller tilhørigheten bort.

Kirkemøtet fastsetter nærmere regler om framgangsmåte for inn- og utmelding samt for registrering av tilhørighet i Den norske kirke.

Biskopen avgjør i tvilstilfelle om en person skal anses som medlem av Den norske kirke.

§ 5. Registrering i Den norske kirkes medlemsregister

I Den norske kirkes medlemsregister registreres i tillegg til medlemmer også personer som er tilhørig til kirken.

Opplysninger om døpte, konfirmerte, vigsler til ekteskap, jordfestelser ved prest i Den norske kirke samt inn- og utmeldinger skal også inntas i registeret.

§ 6. Soknetilknytning

Medlemskap i Den norske kirke er knyttet til det sokn medlemmet er bosatt i.

Biskopen kan etter søknad fra et medlem samtykke i at dette får sin tilknytning overført til et annet sokn enn det vedkommende er bosatt i.

Medlemmer av Den norske kirke blir betjent i det soknet de er knyttet til og får likeledes tilbud om kirkens tjenester i gudstjenester og kirkelige handlinger.

§ 7. Stemmerett og valg

Hvert medlem av Den norske kirke som bor i eller er registrert i soknet og som senest i det år det stemmes vil ha fylt 15 år, har kirkelig stemmerett.

Ingen kan ha stemmerett i mer enn ett sokn.

Kirkemøtet gir regler om kirkelig manntall og om innføring i dette.

Kapittel 3. Virksomheten i soknet. Soknets organer og deres oppgavefordeling m.m.

§ 8. *Soknets organer*

I hvert sokn skal det være et menighetsråd. I kommuner med flere sokn skal det i tillegg være et kirkelig fellelsråd.

Menighetsrådet treffer avgjørelser og opptre på vegne av soknet når det ikke er fastsatt i eller i medhold av kirkeordningen at myndigheten er lagt til kirkelig fellelsråd eller annet organ. I kommuner med bare ett sokn utøver menighetsrådet de funksjoner som ellers ligger til kirkelig fellelsråd. Kirkerådet avgjør i tvilstilfelle hvilket organ som treffer avgjørelse og opptre på vegne av soknet samt når den kommunale representanten skal tiltre menighetsrådet i henhold til annet punktum.

Menighetsråd innenfor en og samme kommune kan med bispedømmerådets godkjenning etablere et felles menighetsråd etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet. Det felles menighetsrådet overtar den myndigheten som i og i medhold av trossamfunnsloven og kirkeordningen er lagt til menighetsrådet.

I prosti hvor ikke alle sokn hører til samme kommune og i andre tilfeller der det ligger til rette for det, kan Kirkerådet etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet samtykke til etablering av kirkelig fellelsråd som omfatter flere kommuner. I kommuner med særlig mange sokn kan Kirkerådet etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet også foreta andre tilpasninger av bestemmelsene om kirkelig fellelsråd.

For å fremme hensiktsmessige organisasjonsformer og en hensiktsmessig oppgavefordeling i og mellom soknene kan Kirkerådet godkjenne forsøk som avviker fra kirkeordningens bestemmelser om organiseringen av soknets organer i kommuner med mer enn ett sokn, oppgavefordelingen mellom disse og deres sammensetning. Kirkerådet kan gi nærmere retningslinjer for forsøk etter denne bestemmelse.

Ved endringer i kommunegrenser eller sammenslåing av kommuner gjelder bestemmelsene i inndelingslova om økonomisk oppgjør i kapittel V og gjennomføring i kapittel VI tilsvarende for kirkelig fellelråd så langt det passer. Bispedømmerådet utøver den myndighet som i inndelingslova er lagt til Fylkesmannen.

§ 9. Menighetsrådets sammensetning

Menighetsrådet består av soknepresten og – etter menighetsmøtets bestemmelse – fire, seks, åtte eller ti andre medlemmer som velges ved flertalls- eller forholdsvalg for fire år etter regler fastsatt av Kirkemøtet. For de valgte medlemmer velges samtidig minst fem varamedlemmer. Endring av tallet på de medlemmer som skal velges, må være vedtatt i menighetsmøtet før valget kunngjøres.

I kommuner med bare ett sokn kan kommunen velge ett medlem og ett varamedlem til menighetsrådet, som tiltrer rådet når dette behandler saker som i kommuner med flere sokn tilligger kirkelig fellelråd. Dette medlem kommer i tillegg til dem som velges etter første ledd.

Valgbar til menighetsråd og pliktig til å ta imot valg, er alle som har stemmerett ved valget og som vil ha fylt 18 år innen utgangen av valgåret, og som ikke er fritatt.

Rett til å kreve seg fritatt for valg til menighetsråd har den som avgir skriftlig erklæring om at vedkommende ikke ønsker å stille til valg på den aktuelle valglisten. Slik erklæring må settes frem innen den frist menighetsrådet setter, ellers tapes retten til å strykes fra listeforslaget. Den som unnlater å kreve seg fritatt fra å stå på liste, kan ikke nekte å motta valg.

Biskopen kan bestemme at en annen prest enn soknepresten skal være medlem av menighetsrådet. Biskopen bestemmer også hvordan prestene skal være varamedlemmer for hverandre.

Biskopen og prosten har rett til å ta del i menighetsrådsmøte, men uten stemmerett. Det samme gjelder soknepresten dersom vedkommende ikke er medlem av rådet. Menighetsrådet kan innkalle andre til å ta del i forhandlingene, men uten stemmerett.

§ 10. Uttreden av menighetsrådet i valgperioden

Den som taper valgbarheten til menighetsrådet i valgperioden, trer endelig ut av rådet. Hvis tap av valgbarhet skyldes registrert utflytting fra soknet for to år eller mindre, trer vedkommende ut av vervet for den tid utflyttingen varer.

Menighetsrådet kan etter søknad frita, for et kortere tidsrom eller resten av valgperioden, den som ikke uten uforholdsmessige vanskeligheter eller belastning kan skjømte sine plikter i vervet.

Hvis det blir tatt ut siktelse eller tiltale mot et menighetsrådsmedlem for et straffbart forhold som er nevnt i straffeloven §§ 151 til 154, 170 bokstav b, 171 til 173, 208 til 211, 353, kapittel 27 eller 30, samt straffebud som nevnt i politiregisterloven § 39, og forholdet er knyttet til utøvelse av tjeneste eller et verv for menighetsråd eller kirkelig fellelråd, kan menighetsrådet vedta å suspendere vedkommende fra vervet inntil saken er rettskraftig avgjort. Hvis det dreier seg om forhold som er nevnt i straffeloven §§ 151 til 154 eller straffebud nevnt i politiregisterloven § 39, gjelder ikke vilkåret om at forholdet skal være knyttet til utøvelse av verv eller tjeneste for menighetsrådet eller kirkelig fellelråd. Hvis et menighetsrådsmedlem dømmes for ett eller flere av de nevnte straffbare forholdene, kan menighetsrådet selv vedta at vedkommende skal tre endelig ut av rådet.

Hvis medlemmer av menighetsrådet trer endelig ut, og de er valgt ved flertallsvalg, skal varamedlemmer tre inn i den nummerorden de er valgt. Hvis medlemmer av menighetsrådet trer endelig ut, og de er valgt ved forholdsvalg, skal varamedlemmer fra samme liste tre inn i deres sted i den nummerorden varamedlemmene er valgt.

§ 11. Formene for menighetsrådets virksomhet

Menighetsrådet kan gi lederen eller et arbeidsutvalg bestående av lederen og minst to av rådets øvrige medlemmer fullmakt til på saklig begrensede områder å treffe avgjørelse i saker som skulle ha vært avgjort av rådet. Avgjørelse som er truffet med hjemmel i slik fullmakt, skal refereres i første møte etter at avgjørelsen er truffet.

Menighetsrådet kan bestemme at en av soknets tilsatte skal være daglig leder av virksomheten.

Nærmere regler om formene for menighetsrådets virksomhet gis av Kirkemøtet.

§ 12. Menighetsrådets oppgaver

Menighetsrådet skal ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i soknet, særlig at Guds ord kan bli rikelig forkynt, syke og døende betjent med det, døpte gis trosopplæring, barn og unge samlet om gode formål og legemlig og åndelig nød avhjulpet.

Menighetsrådet har ansvar for at kirkelig undervisning, kirkemusikk og diakoni innarbeides og utvikles i soknet.

Menighetsrådet avgjør om det skal tas opp offer eller foretas innsamling i kirken og forvalter de midler som blir samlet inn, bevilget eller gitt som gave til kristelig virksomhet i soknet, med mindre annet er fastsatt. Regler om budsjettordning, regnskapsføring og revisjon gis av Kirkemøtet. Avgjørelse om opprettelse av stillinger skal godkjennes av kirkelig fellesråd.

Menighetsrådet medvirker ved tilsetting i kirkelige stillinger etter de regler som gjelder til enhver tid.

Menighetsrådet innbyr minst en gang i året de tilsatte i soknet til å ta del i rådets drøftinger om menighetsforholdene og de oppgaver som foreligger.

Menighetsrådet forbereder og gir innstilling til avgjørelse i alle saker som legges frem for menighetsmøtet, jf. § 13, eller som menighetsmøtet selv tar opp.

Menighetsrådet gir hvert år menighetsmøtet en orientering om det kristelige arbeidet i soknet.

Menighetsrådet skaffer til veie de opplysninger og gir de uttalelser som kirkelig myndighet ber om.

§ 13. Menighetsmøtet

Menighetsmøtet består av de stemmeberettigede i soknet. Bare de som møter frem personlig, kan stemme. Også biskopen, prosten og soknepresten kan ta del i møtet, men bare stemme om de ellers er stemmeberettiget i soknet.

Menighetsmøtet kalles sammen av menighetsrådet så ofte det er påkrevd eller finnes ønskelig eller når minst 20 av soknets stemmeberettigede krever det.

Nærmere regler om formene for menighetsmøtets virksomhet gis av Kirkemøtet.

§ 14. Menighetsmøtets oppgaver

Menighetsmøtet avgjør saker om innføring av gudstjenstlige bøker i kirken når Kirkemøtet har overlatt spørsmålet til menighetsmøtets avgjørelse. Menighetsmøtet avgjør også andre saker som etter nærmere bestemmelse av Kirkemøtet eller andre kirkelige organer blir overlatt til menighetsmøtets avgjørelse.

Før vedkommende myndighet treffer avgjørelse, skal menighetsmøtet gis anledning til å uttale seg om oppføring eller nedlegging av kirke og om deling, sammenslåing eller andre endringer i grensene for sokn.

For øvrig gir menighetsmøtet uttalelse når kirkelige myndigheter ber om det eller når menighetsmøtet av eget tiltak ønsker å uttale seg.

§ 15. Kirkelig fellesråds sammensetning

Kirkelig fellesråd består av:

- a) to menighetsrådsmedlemmer fra hvert menighetsråd i kommunen, valgt av det enkelte menighetsråd, og
- b) en prost eller annen prest oppnevnt av biskopen. Biskopen kan unnlate oppnevning dersom det er valgt inn en prest etter bokstav a.

I tillegg kan kommunen velge en representant.

Er det fem eller flere sokn i kommunen, velges bare ett menighetsrådsmedlem fra hvert menighetsråd.

Representantene velges sammen med et tilsvarende antall vararepresentanter for fire år.

Nærmere regler om valg av kirkelig fellesråd gis av Kirkemøtet.

Biskopen har rett til å ta del i fellesrådsmøte, men uten stemmerett. Fellesrådet kan innkalle andre til å ta del i forhandlingene, men uten stemmerett.

§ 16. Formene for kirkelig fellesråds virksomhet

Kirkelig fellesråd kan gi lederen eller et arbeidsutvalg bestående av lederen og minst to av rådets øvrige medlemmer fullmakt til på saklig begrensede områder å treffe avgjørelse i saker som skulle ha vært avgjort av rådet. Avgjørelse som er truffet med hjemmel i slik fullmakt, skal refereres i første møte etter at avgjørelsen er truffet.

Kirkelig fellesråd skal ha en daglig leder av virksomheten.

Nærmere regler om formene for kirkelig fellesråds virksomhet gis av Kirkemøtet.

§ 17. Kirkelig fellesråds oppgaver

Kirkelig fellesråd skal ivareta administrative og økonomiske oppgaver på vegne av soknene, utarbeide mål og planer for den kirkelige virksomhet i kommunen, fremme samarbeid mellom menighetsrådene og ivareta soknenes interesser i forhold til kommunen.

Kirkelig fellesråd er ansvarlig for

- a) bygging, drift og vedlikehold av kirker,
- b) anlegg, drift og forvaltning av gravplasser,
- c) opprettelse og nedleggelse av stillinger som lønnes over fellesrådets budsjett,
- d) anskaffelse og drift av kirkekontor,
- e) administrativ hjelp for prosten når kirkens virksomhet nasjonalt yter tilskudd til det,

f) anskaffelse av lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring.

Kirkelig fellesråd foretar tilsetting av og har arbeidsgiveransvaret for alle tilsatte som lønnes over fellesrådets budsjett. Før tilsetting og fastsetting av instruks skal vedkommende menighetsråd gis anledning til å uttale seg. Kirkelig fellesråd kan bemyndige menighetsråd til å utøve tilsettingsmyndighet og andre arbeidsgiverfunksjoner for stilling hvor dette ellers ville ligge til fellesrådet. Kirkelig fellesråd kan også tildele utvalg som nevnt i § 41 første ledd myndighet til å foreta tilsetting og treffe avgjørelser i saker som gjelder forholdet mellom soknene eller soknet som arbeidsgiver og de tilsatte.

Kirkelig fellesråd forvalter inntekter og formue knyttet til kirke og kirkefond, tilskudd til kirkelig virksomhet fra kommunen eller kirkens virksomhet nasjonalt og midler menighetsråd stiller til fellesrådets disposisjon for å løse oppgaver i soknene. Regler om budsjettordning, regnskapsføring og revisjon gis av Kirkemøtet.

Kirkelig fellesråd utfører for øvrig de oppgaver som etter avtale blir overlatt det av det enkelte menighetsråd.

§ 18. Opptak av lån på soknets vegne

På soknets vegne kan det bare opptas lån når dette er godkjent av bispedømmerådet.

På soknets vegne er det ikke tillatt å garantere for andres økonomiske forpliktelser eller stille eiendeler til sikkerhet for andres gjeld.

Kirkelig fellesråd plikter å treffe vedtak om betalingsinnstilling når et sokn på grunn av vanskeligheter som ikke er helt forbigående, ikke kan betale forfalt gjeld. Melding om slikt vedtak skal straks sendes bispedømmerådet. Bispedømmerådet iverksetter de tiltak som anses nødvendig.

Kapittel 4. Kirker

§ 19. Definisjon av og eiendomsrett til kirke

Med kirke menes i dette kapittel soknekirke eller kapell som er godkjent av Kongen eller departementet, som er kirke fra gammelt av eller som etter kirkeordningens ikrafttredelse er godkjent som kirke av Kirkerådet.

Det skal være kirke i hvert sokn.

Kirkene er soknets eiendom, med mindre annet følger av særskilt rettsgrunnlag. Soknene i en kommune kan i fellesskap eie kirker.

§ 20. Forvaltning av kirkene og begrensning av rådighet

Forvaltningen av kirkene hører under kirkelig fellesråd, med mindre annet er bestemt av departementet før kirkeordningens ikrafttredelse eller deretter av Kirkerådet.

Kirker kan ikke avhendes, pantsettes eller påheftes bruksretter. Kirkerådet kan likevel samtykke i salg når særlige grunner tilsier det.

Formuesrettigheter som er knyttet til en kirke, kan ikke skilles fra den. Fast eiendom som ikke er nødvendig for kirken, kan likevel avhendes med samtykke av bispedømmerådet.

Menighetsrådet fører fortegnelse over inventar og utstyr i soknets kirker. Anskaffelse og avhendelse av kirkens inventar og utstyr skal godkjennes av biskopen.

§ 21. Kirkefond

Kapital som er knyttet til en kirke, samles i et kirkefond. Fondet forvaltes av kirkelig fellesråd. Kirkerådet kan gi nærmere regler om forvaltningen. Avkastningen skal benyttes til kirkens drift og vedlikehold. Med bispedømmerådets samtykke kan avkastningen benyttes til andre kirkelige formål i soknet eller i andre sokn i kommunen.

Fondets kapital kan med bispedømmerådets samtykke benyttes til kirkelige formål i soknet eller i andre sokn innen kommunen.

Reglene i første og annet ledd gjelder ikke dersom noe annet følger av testamentariske eller andre særlige bestemmelser.

§ 22. Betaling for bruk av kirken mv.

For benyttelse av kirken til gudstjeneste eller annen oppbyggelse tas det ikke betaling. Det samme gjelder kirkelige handlinger som utføres i forbindelse med en gudstjeneste.

For benyttelse til andre formål eller kirkelige handlinger utenfor gudstjeneste kan kirkelig fellesråd kreve betaling etter nærmere regler godkjent av bispedømmerådet.

Kirkemøtet gir nærmere bestemmelser om bruk av kirkene.

§ 23. Oppføring av ny kirke mv.

Ny kirke skal bygges når en kirke er tilintetgjort eller på grunn av vesentlige mangler er ubrukbar og ikke kan utbedres, når den under vanlige gudstjenester ikke gir tilstrekkelig plass for de kirkesøkende og ikke hensiktsmessig kan utvides, eller når det dannes et nytt sokn der det fra før ikke er kirke.

Ny kirke skal i kirkerommet ha sitteplass til en tidel av Den norske kirkes medlemmer i soknet. Det kreves likevel minst 200 og ikke mer enn 500 sitteplasser.

Når særlige grunner tilsier det, kan Kirkerådet gjøre unntak fra reglene i første og annet ledd.

Oppføring av ny kirke og nedlegging av kirke skal godkjennes av Kirkerådet. Det samme gjelder tomt til oppføring av kirke, tegninger, kostnadsoverslag og finansieringsplan.

Ombygging og utvidelse av kirke skal godkjennes av biskopen etter nærmere bestemmelser om saksbehandling og klageadgang fastsatt av Kirkemøtet

Kapittel 5. Regionale og nasjonale kirkelige organer

§ 24. Bispedømmerådets sammensetning

Bispedømmerådet består av:

- a) biskopen,
- b) en prest valgt av prestene i bispedømmet,
- c) en lek kirkelig tilsatt valgt av de leke kirkelig tilsatte i bispedømmet,
- d) sju andre leke valgt direkte av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer ved flertalls- eller forholdsvalg,
- e) en nordsamisk representant i Nord-Hålogaland bispedømmeråd, en lulesamisk representant i Sør-Hålogaland bispedømmeråd, og en sørsamisk representant i Nidaros bispedømmeråd og
- f) en representant fra døvemenighetene i Oslo bispedømmeråd.

Presten og de leke medlemmene velges for fire år. For medlemmene valgt ved flertallsvalg etter bokstav d), velges det like mange varamedlemmer. For medlemmene valgt ved forholdsvalg etter bokstav d), skal hver liste tildeles like mange varamedlemmer som den får medlemmer, med tillegg av ett. For medlemmene valgt etter bokstav b), c), e) og f), velges det to varamedlemmer. Kirkemøtet gir nærmere regler om valget, herunder regler som presiserer hvem som er stemmeberettiget og valgbar etter første ledd bokstavene b, c, d, e og f.

Reglene i § 9 tredje og fjerde ledd og § 10 gjelder tilsvarende for bispedømmerådet.

§ 25. Formene for bispedømmerådets virksomhet

Bispedømmerådet kan gi lederen eller et arbeidsutvalg bestående av lederen og minst to av rådets øvrige medlemmer fullmakt til på saklig begrensede områder å treffe avgjørelse i saker som skulle ha vært avgjort av rådet. Avgjørelse som er truffet med hjemmel i slik fullmakt, skal refereres i første møte etter at avgjørelsen er truffet.

Bispedømmerådet skal ha en daglig leder av virksomheten.

Nærmere regler om formene for bispedømmerådets virksomhet gis av Kirkemøtet.

§ 26. Bispedømmerådets oppgaver

Bispedømmerådet skal ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene, og det skal fremme samarbeidet mellom de enkelte menighetsråd og andre lokale arbeidsgrupper innen bispedømmet.

Bispedømmerådet utfører de gjøremål som det til enhver tid er pålagt av Kirkemøtet eller Kirkerådet.

Bispedømmerådet utfører de oppgaver som det etter avtale blir overlatt av det enkelte menighetsråd eller kirkelige fellelsråd.

§ 27. Kirkemøtets sammensetning

Kirkemøtet består av preses i Bispemøtet, medlemmene av bispedømmerådene og lederen av Samisk kirkeråd valgt etter nærmere regler fastsatt av Kirkemøtet.

§ 28. Kirkemøtets oppgaver

Kirkemøtet er Den norske kirkes øverste representative og besluttede organ og fastsetter kirkens grunnlag og lære og alle liturgier og gudstjenstlige bøker i kirken. Kirkemøtet skal ha sin oppmerksomhet henvendt på saker av felles kirkelig karakter og ellers på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene, og det skal fremme samarbeidet innen Den norske kirke. Kirkemøtet skal verne og fremme samisk kirkeliv og ivareta Den norske kirkes økumeniske oppgaver og internasjonale samarbeid.

Kirkemøtet

- a) gir uttalelse i saker om vesentlige endringer i bestemmelsene i kapittel 3 i trossamfunnsloven,
- b) fastsetter retningsgivende planer og programmer for den kirkelige undervisning, diakoni, kirkemusikk og for økumenisk virksomhet,
- c) fastsetter kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for særskilte stillinger innen kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk,

- d) gir regler om kirkens inventar og utstyr.
- e) utfører de oppgaver det er gitt i trossamfunnsloven eller kirkeordningen.

Kirkemøtet kan uten hinder av bestemmelsene i kirkeordningen her godkjenne forsøk med valgperiode på to år til kirkelig fellelsråd og bispedømmeråd og direkte valg til kirkelig fellelsråd. Nærmere vilkår for det enkelte forsøk fastsettes av Kirkemøtet.

Saker av læremessig karakter forelegges Bispemøtet før behandling i Kirkemøtet. Saker som omhandler kirkens liturgier og gudstjenstlige bøker, skal være behandlet i henhold til reglene for saksbehandling i liturgisaker før endelig vedtak om ordninger fattes.

Hvis en tilråding etter fjerde ledd som har minst 2/3 flertall i Bispemøtet, ikke får flertall i Kirkemøtet, sendes saken tilbake til Bispemøtet. Ved annen gangs behandling i Kirkemøtet stilles krav om minst 2/3 flertall dersom vedtaket ikke er i samsvar med Bispemøtets siste tilråding.

Kirkemøtet kan delegere sin myndighet til Bispemøtet, bispedømmerådene, biskopene, prostene og til Den norske kirkes klagenemnd.

§ 29. Kirkerådets sammensetning

Kirkerådet består av elleve leke medlemmer, ett fra hvert bispedømme, en lek kirkelig tilsatt og fire prester valgt av Kirkemøtet og en biskop valgt av Bispemøtet. For hvert medlem velges det ett varamedlem.

Reglene i § 10 gjelder tilsvarende for Kirkerådet.

Nærmere regler for valg av Kirkerådet fastsettes av Kirkemøtet.

§ 30. Kirkerådets oppgaver m.m.

Kirkerådet forbereder de saker som skal behandles av Kirkemøtet, og iverksetter Kirkemøtets beslutninger.

Kirkerådet leder kirkens arbeid på nasjonalt nivå.

Kirkerådet har ansvaret for at økonomiforvaltningen og økonomistyringen av de midlene som Kirkemøtet disponerer, er forsvarlig. Kirkerådet fastsetter regnskapet.

Saker av læremessig karakter hvor Kirkerådet er vedtaksorgan, forelegges Bispemøtet før behandling i Kirkerådet. Saker som omhandler kirkens liturgier og gudstjenstlige bøker, skal være behandlet i henhold til reglene for saksbehandling i liturgisaker før endelig vedtak om ordninger fattes.

Hvis en tilråding etter fjerde ledd som har minst 2/3 flertall i Bispemøtet, ikke får flertall i Kirkerådet, sendes saken tilbake til Bispemøtet. Hvis Kirkerådets vedtak i andre gangs behandling ikke er i samsvar med Bispemøtets siste tilråding, oversendes saken til Kirkemøtet for avgjørelse. Reglene i § 28 femte ledd kommer da til anvendelse.

Kirkerådet skal ha en daglig leder av virksomheten.

Kirkemøtet fastsetter nærmere regler for Kirkerådets virksomhet.

§ 31. Bispemøtet

Bispemøtet består av samtlige tjenestegjørende biskoper.

Bispemøtet har et særskilt ansvar for kirkens lære og skal bidra til å fremme enhet i kirken og med andre kirker. Den kollegiale siden ved biskopenes tilsyn utøves i Bispemøtet. Bispemøtet virker også for samordning av de gjøremål som etter gjeldende regler tilligger biskopene. Bispemøtet utfører for øvrig de gjøremål som til enhver tid er pålagt ved

bestemmelse av Kirkemøtet og avgir uttalelse i saker som det blir forelagt av Kirkemøtet, Kirkerådet og Den norske kirkes klagenemnd.

Bispemøtet kan ikke binde den enkelte biskop i utøvelsen av egne tjenestefunksjoner, med mindre det er særskilt bestemt i medhold av kirkeordningen.

Bispemøtet avgjør behandler lareklager mot enkeltpersoner etter nærmere regler fastsatt av Kirkemøtet.

Bispemøtet skal ha sekretær.

Bispemøtet fastsetter nærmere forretningsorden for sin virksomhet.

§ 32. Klagenemndas sammensetning

Den norske kirkes klagenemnd består av følgende medlemmer:

- en leder som er eller har vært dommer i de alminnelige domstoler eller i Arbeidsretten,
- ett medlem som har juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap,
- ett medlem som har teologisk doktorgrad,
- ett medlem som er prest og har særlig kompetanse i kirkerett,
- ett øvrig medlem.

Klagenemndas medlemmer velges med et tilsvarende antall personlige varamedlemmer av Kirkemøtet på det første møtet i dets valgperiode. Blant medlemmene skal det være minst to personer av hvert kjønn og tilsvarende for varamedlemmene. Medlemmene velges for fire år.

Kirkemøtet velger leder av klagenemnda. Klagenemnda velger selv sin nestleder.

Utelukket fra å bli valgt inn i klagenemnda er biskoper, medlemmer av Kirkerådet og de øvrige sentralkirkelige råd, tilsatte i den sentralkirkelige administrasjon samt tilsatte i bispedømmeadministrasjonene.

§ 33. Klagenemndas oppgaver

Klagenemnda

- a) avgjør klager etter kirkeordningen § 39 ~~annet~~ tredje ledd,
- b) avgjør klager på vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed i de saker der det er bestemt av Kirkemøtet,
- c) treffer vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed av biskop,
- d) avgjør klager på Kirkerådets vedtak om avslag på innsynskrav etter offentleglova og
- e) utfører for øvrig de oppgaver den er pålagt av Kirkemøtet.

Klagenemndas avgjørelser kan ikke påklages.

Kirkemøtet gir nærmere regler om klagenemnda.

§ 34. Samisk kirkeråds sammensetning

Samisk kirkeråd består av:

- a) Samisk kirkeråds leder, valgt av Kirkemøtet,
- b) fire andre medlemmer, valgt av Kirkemøtet,
- c) en biskop, valgt av Bispemøtet.

I tillegg kan Sametinget oppnevne ett medlem med varamedlem. For hvert medlem skal det velges ett personlig varamedlem.

Kirkemøtet gir nærmere bestemmelser for valg av Samisk kirkeråd.

§ 35. Samisk kirkeråds oppgaver

Samisk kirkeråd for Den norske kirke er Kirkemøtets organ for samisk kirkeliv og har som oppgave å fremme, verne og samordne samisk kirkeliv i Den norske kirke.

Kirkemøtet gir nærmere bestemmelser for Samisk kirkeråd.

§ 36. Ungdomsdemokrati *i Den norske kirke*

Den norske kirke skal ha en ungdomsstruktur bestående av regionale og nasjonale organer som skal gi unge i alderen 15–30 år mulighet til å medvirke i aktuelle saker regionalt, nasjonalt og internasjonalt i Den norske kirke.

I hvert bispedømme skal det være et ungdomsting og et ungdomsråd. På nasjonalt nivå skal det være et Ungdommens kirkemøte og et ungdomsutvalg.

Forslag til vesentlige endringer i denne paragraf skal forelegges Ungdommens kirkemøte.

Kirkemøtet fastsetter nærmere bestemmelser om organene etter annet ledd.

Kapittel 6. Forskjellige bestemmelser

§ 37. Retningslinjer for arbeid i møter og råd.

De kirkelige møter og råd etter denne ordning skal utføre sitt arbeid i lojalitet mot Den norske kirkes læregrunnlag.

§ 38. Rett og plikt til å delta i møte

Medlemmer av et kirkelig organ plikter å delta i organets møter hvis de ikke har gyldig forfall.

Medlemmer som er til stede i et kirkelig organ når en sak tas opp til avstemning, plikter å stemme. Ved valg og vedtak om tilsetning er det adgang til å stemme blankt.

Medlemmer i et kirkelig organ omtalt i § 36 kan avstå fra å stemme.

§ 39. Prestenes, prostenes og biskopenes tjeneste

Ingen kan tilsettes som prest eller ordineres til prestetjeneste i Den norske kirke uten å ha de kvalifikasjoner som fastsettes av Kirkemøtet.

All prestetjeneste skal organiseres slik at prestene kan utøve sin tjeneste i samsvar med ordinasjonens forutsetninger og forpliktelser.

Prest som gjør seg skyldig i grovt pliktbrudd eller annet vesentlig brudd på ordinasjonsforpliktelsen, kan fratras retten til å utføre prestetjeneste etter nærmere regler om saksbehandling og klageadgang fastsatt av Kirkemøtet.

Kirkemøtet fastsetter tjenesteordning og gir nærmere regler om vilkår mv. for prester, proster og biskoper.

§ 40. Adgang til å oppstille vilkår om medlemskap i Den norske kirke for tilsatte og ombud

Kirkelige ombud skal være medlem av Den norske kirke. Biskopen kan dispensere fra kravet når særlige grunner tilsier det. For nasjonale ombud er preses i Bispemøtet dispensasjonsmyndighet. Ved tilsetting i kirkelige stillinger som er av betydning for å virkeliggjøre Den norske kirkes formål, skal tilsettingsmyndigheten oppstille krav om medlemskap i Den norske kirke i tråd med adgangen til dette i likestillings- og diskrimineringsloven § 9, jf. § 30. Det skal oppgis i utlysningen av stillingen at medlemskap kreves. Biskopen kan gi dispensasjon fra tilsettingsmyndighetens plikt til å oppstille slikt krav til medlemskap når særlige grunner tilsier det.

§ 41. Partssammensatt utvalg m.m.

I tilknytning til kirkelig fellesråd og menighetsråd som utøver arbeidsgiveransvar, skal det opprettes et partssammensatt utvalg for behandling av saker som gjelder forholdet mellom de tilsatte og soknene eller soknet som arbeidsgiver. Hvis partene avtaler det, kan slike utvalg erstattes med andre ordninger. Utvalget settes sammen av representanter for rådet og representanter for de tilsatte. De tilsattes representanter velges av og blant de tilsatte for to år av gangen. Flertallet i utvalget skal bestå av representanter for rådet. Rådet velger utvalgets leder og nestleder blant disse.

Menighetsrådet og kirkelig fellesråd kan selv gi en arbeidsgiverorganisasjon fullmakt til å inngå og si opp tariffavtale, samt å gi eller motta kollektiv arbeidsoppsigelse på soknets vegne.

Representanter for de tilsatte har møte- og talerett i kirkelig fellesråd og menighetsråd samt i underutvalg oppnevnt av slikt organ når disse behandler saker som gjelder forholdet mellom de tilsatte og fellesråd/menighetsråd som arbeidsgiverorgan.

Representanter for de tilsatte har ikke rett til å delta i behandlingen av saker som gjelder arbeidsgivers forberedelse av forhandlinger med arbeidstakere, arbeidskonflikt, rettstvister med arbeidstakere eller oppsigelse av tariffavtaler.

Kirkelig fellesråd fastsetter selv nærmere retningslinjer for møterett etter annet ledd.

§ 42. Saksbehandlingsregler

Forvaltningsloven, offentleglova og regler om offentlige organer i arkivlova gjelder for den virksomhet som drives av kirkelige organer. For saker om ansettelse, oppsigelse eller andre personalsaker kommer likevel bare forvaltningsloven kapittel II og III til anvendelse.

Vedtak i et kirkelig organ kan ikke påklages med mindre annet er særskilt bestemt. Vedtak etter offentleglova som er truffet av menighetsrådet eller kirkelig fellesråd, kan påklages til bispedømmerådet. Vedtak etter offentleglova som er truffet av bispedømmerådet, kan påklages til Kirkerådet. Vedtak etter offentleglova som er truffet av Kirkerådet, kan påklages til Den norske kirkes klagenemnd.

Om ugildhet gjelder reglene i forvaltningsloven kapittel II, med følgende særregler:

- a) Ugildhet inntreffer ikke ved valg til tillitsverv eller ved fastsetting av godtgjøring o.l. for slike verv.
- b) Kirkelig tilsatte som i denne egenskap har medvirket ved tilretteleggelsen av grunnlaget for en avgjørelse, eller ved tidligere avgjørelse i samme sak, skal alltid anses som ugild når saken behandles i et kirkelig organ. Biskopen regnes ikke som kirkelig tilsatt i forhold til denne bestemmelse. Det samme gjelder prost og

annen prest som enten i kraft av sin stilling eller etter oppnevning av biskopen er medlem av et organ for soknet.

Bokmål og nynorsk er likeverdige målformer og skal være likestilte skriftspråk i kirkelige organer. For kirkelige organer som opptrer på vegne av rettssubjektet Den norske kirke, anvendes mållovas regler for statstjenesten for så vidt gjelder den administrative delen av virksomheten.

§ 43. Endringsregler

Endringer av bestemmelsene i kapittel 1 skjer slik det er bestemt i § 2. Et vedtak om endring av § 28 fjerde og femte ledd, § 30 fjerde og femte ledd og § 43 krever tilslutning fra to tredjedeler av Kirkemøtets medlemmer.

Øvrige bestemmelser kan endres ved alminnelig flertall.

2.

Vedtaket skjer med forbehold om at kirkeloven oppheves og erstattes med en ny trossamfunnslov der Kirkemøtet gis hjemmel til å treffe slikt vedtak om kirkeordning.

3.

Så langt de passer vil vedtak truffet av departementet i medhold av kirkeloven, fortsatt gjelde frem til Kirkemøtet eller annet kirkelig organ har truffet eget vedtak om de samme spørsmål.

4.

Dersom Stortinget gjør endringer i departementets forslag fra 2017 til ny trossamfunnslov som gjør at deler av kirkeordningen ikke kan legges til grunn, ber Kirkemøtet Kirkerådet om å forberede de nødvendige endringer i kirkeordningen i en sak til Kirkemøtet.

Dersom ny trossamfunnslov trer i kraft før disse endringene er vedtatt av Kirkemøtet, ber Kirkemøtet om at Kirkerådet treffer de nødvendige midlertidige bestemmelser som kan gjelde frem til neste gang Kirkemøte kan behandle saken.

5.

Kirkemøtet ber Kirkerådet om så snart som mulig i kommende kirkemøteperiode å fremme et forslag til Kirkemøtet om fremtidig arbeidsgiverorganisering og den øvrige kirkeordning.

6.

Kirkemøtet ber Kirkerådet forberede en sak om nytt regelverk for Mellomkirkelig råd til Kirkemøtet 2020.

7.

Kirkemøtet ber Kirkerådet forberede en sak om regelverk for ungdomsdemokrati til Kirkemøtet i 2020

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Kai Steffen Østensen
Saksordfører: Anne Berit Evang

Disse hadde ordet:

Anne Berit Evang, Egil Morland, Jostein Ådna, Helga Haugland Byfuglien, Rolf Reikvam, Gunhild M. Andreassen, Dag Landmark, Atle Sommerfeldt, Beate Husa, Harald Hegstad, Kari Karstensen, Kjetil Hafstad, Karin Elin Berg.

Endringsforslag fra 1. gangs behandling

Rolf Reikvam

Forslaget fra Kirkerådet om Kirkeordning er en videreføring av tidligere statskirkeordning. Endringen består stort sett i at myndighet og beslutninger sentralt er flyttet fra departement/regjering til Kirkemøtet. Sjøl om dette skal være en midlertidig ordning, er faren at dette låser fast etablerte strukturer ved overgangen fra statskirke til en sjølstendig folkekirke. Dette er en kirkeordning som har sine røtter i enevoldstiden der kongen var kirkens ubestridte leder. Overgang fra sentralstyrt statskirke til sjølstendig folkekirke er en omfattende frigjøringsprosess som krever nytenkning og omfattende endringer.

Det er flere grunner til at kirken må nyorientere seg. Medlemstallene går ned. I dag er under 70 % av befolkningen medlemmer. Andelen fødte som døpes og meldes inn i kirken, utgjør om lag 51 %.

Så lenge kirken er finansiert av det offentlige, må en være forberedt på at færre medlemmer vil få konsekvenser for offentlige bevilgninger. Organisasjonen må tilpasses denne utviklingen. En kan ikke operere med flere parallelle strukturer.

Kirken lever sitt liv lokalt der folk bor og lever. Den lokale kirke må styrke sin posisjon. En kirke som skal være demokratisk, må sikre at beslutningene legges til organer nærmest der kirken lever og møter medlemmene.

Allerede i dag får kirken 2/3 av sine inntekter fra lokale politiske organer og lokale gaver og donasjoner. Nærmere 4 milliarder kommer over kommunale budsjetter. En kan da ikke holde liv i en struktur som om det er sentrale politiske myndigheter som er største bidragsyter.

Med dette som forutsetninger mener Kirkemøtet at:

Den nye kirkeordningen skal ha én arbeidsgiverlinje. Fellesrådet skal ansette i alle stillinger i sokna som inngår i fellesrådet.

Bispedømmerådet legges ned som eget demokratisk valgt organ. Oppgavene flyttes til fellesrådene. Det innføres en ordning med direkte valg til Kirkemøtet.

Biskopens rolle rendyrkes til veiledning og tilsyn. Biskopen skal være kirkens teologiske ressursperson regionalt og sentralt og være kirkens teologiske ansikt i offentligheten.

Kirkeordning erstattes med kirkeorganisering.

Flere av oppgavene som er foreslått lagt til Kirkerådet, legges til menighetsrådet/fellesråd.

Kirkerådet legger fram en sak til Kirkemøtet i 2021 med sikte på å implementere nyorganiseringen fra og med valget til kirkemøtet i 2023.

Forslaget ble avvist av komiteen og ble trukket.

Egil Morland

Paragraf 14

Første linje erstattes av gjeldende formulering i KL: Menighetsmøtet avgjør saker om innføring av gudstjenestelige bøker i kirken og andre saker som etter bestemmelse av Kirkemøtet overlates til menighetsmøtets avgjørelse.
Forslaget ble avvist av komiteen og ble opprettholdt.

Kjersti Brakestad Boge

Linje 117

For de valgte medlemmer velges samtidig minst 4 varamedlemmer.

Forslaget ble avvist av komiteen og ble ikke opprettholdt.

Stian Berg

Linje 40

Dåp i Faderens, Sønnens og Den Hellige Ånds navn er en forutsetning for medlemskap i Den norske kirke.

Alternativt: Kristen dåp er en forutsetning for medlemskap i Den norske kirke.

Forslaget ble avvist av komiteen og ble ikke opprettholdt.

Sara Ellen Anne Eira

Linje 515

Beholde det opprinnelige forslaget.

Komiteen anså forslaget som ivaretatt.

Finn Ragnvald Huseby

Linje 466

I vedtakets linje 466 erstattes ordet «avgjør» med ordet «behandler».

Komiteen anså forslaget som ivaretatt.

Votering

Egil Morland (Komiteens mindretall)

For: 27 stemmer. Mot: 83 stemmer. Forslaget falt.

110 stemmeberettigede.

Kirkemøtets vedtak

1.

Komiteen anbefaler å vedta Kirkerådets innstilling til kirkeordning med følgende endringer: (markert med spor endring)

§ 1. Den norske kirkes læregrunnlag

Den norske kirke er en evangelisk-luthersk kirke som bekjenner troen på den treenige Gud og evangeliet om frelse i Jesus Kristus slik det er gitt oss i Det gamle og Det nye testamente og uttrykt i den apostoliske, den nikenske og den athanasianske trosbekjennelse samt Den uforandrede augsburgske bekjennelse fra 1530 og Luthers lille katekisme.

§ 2. Forholdet til den øvrige kirkeordning

Den norske kirkes ordninger og praksis skal være i samsvar med Den norske kirkes grunnlag.

Forslag til endringer i bestemmelsene i kapittel 1 må fremsettes på det første, andre eller tredje kirkemøtet etter et valg. Det første, andre eller tredje kirkemøtet etter neste valg tar stilling til forslaget. Et vedtak om endring krever tilslutning fra to tredjedeler av Kirkemøtets medlemmer. Før Kirkemøtet tar stilling til forslag til endringer i bestemmelsene, skal forslaget ha vært gjenstand for en forutgående behandling i Bispemøtet etter nærmere regler gitt av Kirkemøtet.

Kapittel 2. Kirkelig inndeling, kirkens organer, medlemskap, kirkelige registre og kirkelig stemmerett

§ 3. Kirkelig inndeling, navn på kirker og kirkelige enheter, særskilte menighetsformer

Soknet er den geografiske rammen om menigheten.

Hvert sokn hører til et prosti. Hvert prosti hører til et bispedømme.

Opprettelse av og navn på nye bispedømmer og andre endringer i grensene for bispedømmer fastsettes av Kirkemøtet. Andre endringer i den kirkelige inndeling samt navn på kirke, sokn og prosti fastsettes av bispedømmerådet etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet.

Kirkerådet treffer de bestemmelser som er nødvendige for gjennomføring av inndelingsendringer, og foretar samtidig de nødvendige lempninger i anvendelsen av kirkeordningen.

Særskilt ordning for katekismemenigheter og valgmenigheter fastsettes av Kirkemøtet.

§ 4. Medlemskap og tilhørighet

Dåp er en forutsetning for medlemskap i Den norske kirke.

Bare person som er bosatt i riket og norsk statsborger bosatt i utlandet, kan være medlem av Den norske kirke. Biskopen kan etter nærmere regler fastsatt av Kirkemøtet bestemme at også andre personer kan være medlem av kirken.

Barn anses å høre inn under Den norske kirke fra fødselen dersom foreldrene er medlemmer.

Et barn registreres som tilhørig når foreldrene gir melding om det. Foreldrene må gi slik melding også når barnet anses å høre inn under Den norske kirke fra fødselen. Melding kan gis selv om bare en eller ingen av foreldrene er medlem av Den norske kirke. Når barnet har fylt 18 år uten å ha blitt medlem, faller tilhørigheten bort.

Kirkemøtet fastsetter nærmere regler om framgangsmåte for inn- og utmelding samt for registrering av tilhørighet i Den norske kirke.

Biskopen avgjør i tvilstilfelle om en person skal anses som medlem av Den norske kirke.

§ 5. Registrering i Den norske kirkes medlemsregister

I Den norske kirkes medlemsregister registreres i tillegg til medlemmer også personer som er tilhørig til kirken.

Opplysninger om døpte, konfirmerte, vigsler til ekteskap, jordfestelser ved prest i Den norske kirke samt inn- og utmeldinger skal også inntas i registeret.

§ 6. Soknetilknytning

Medlemskap i Den norske kirke er knyttet til det sokn medlemmet er bosatt i.

Biskopen kan etter søknad fra et medlem samtykke i at dette får sin tilknytning overført til et annet sokn enn det vedkommende er bosatt i.

Medlemmer av Den norske kirke blir betjent i det soknet de er knyttet til og får likeledes tilbud om kirkens tjenester i gudstjenester og kirkelige handlinger.

§ 7. Stemmerett og valg

Hvert medlem av Den norske kirke som bor i eller er registrert i soknet og som senest i det år det stemmes vil ha fylt 15 år, har kirkelig stemmerett.

Ingen kan ha stemmerett i mer enn ett sokn.

Kirkemøtet gir regler om kirkelig manntall og om innføring i dette.

Kapittel 3. Virksomheten i soknet. Soknets organer og deres oppgavefordeling m.m.

§ 8. Soknets organer

I hvert sokn skal det være et menighetsråd. I kommuner med flere sokn skal det i tillegg være et kirkelig fellesråd.

Menighetsrådet treffer avgjørelser og opptre på vegne av soknet når det ikke er fastsatt i eller i medhold av kirkeordningen at myndigheten er lagt til kirkelig fellesråd eller annet organ. I kommuner med bare ett sokn utøver menighetsrådet de funksjoner som ellers ligger til kirkelig fellesråd. Kirkerådet avgjør i tvilstilfelle hvilket organ som treffer avgjørelse og opptre på vegne av soknet samt når den kommunale representanten skal tiltre menighetsrådet i henhold til annet punktum.

Menighetsråd innenfor en og samme kommune kan med bispedømmerrådets godkjenning etablere et felles menighetsråd etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet. Det felles menighetsrådet overtar den myndigheten som i og i medhold av trossamfunnsloven og kirkeordningen er lagt til menighetsrådet.

I prosti hvor ikke alle sokn hører til samme kommune og i andre tilfeller der det ligger til rette for det, kan Kirkerådet etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet samtykke til etablering av kirkelig fellesråd som omfatter flere kommuner. I kommuner med særlig mange sokn kan Kirkerådet etter nærmere bestemmelser fastsatt av Kirkemøtet også foreta andre tilpasninger av bestemmelsene om kirkelig fellesråd.

For å fremme hensiktsmessige organisasjonsformer og en hensiktsmessig oppgavefordeling i og mellom soknene kan Kirkerådet godkjenne forsøk som avviker fra kirkeordningens bestemmelser om organiseringen av soknets organer i kommuner med mer enn ett sokn, oppgavefordelingen mellom disse og deres sammensetning. Kirkerådet kan gi nærmere retningslinjer for forsøk etter denne bestemmelse.

Ved endringer i kommunegrenser eller sammenslåing av kommuner gjelder bestemmelsene i inndelingslova om økonomisk oppgjør i kapittel V og gjennomføring i kapittel VI tilsvarende for kirkelig fellesråd så langt det passer. Bispedømmerrådet utøver den myndighet som i inndelingslova er lagt til Fylkesmannen.

§ 9. Menighetsrådets sammensetning

Menighetsrådet består av soknepresten og – etter menighetsmøtets bestemmelse – fire, seks, åtte eller ti andre medlemmer som velges ved flertalls- eller forholdsvalg for fire år etter regler fastsatt av Kirkemøtet. For de valgte medlemmer velges samtidig minst fem varamedlemmer. Endring av tallet på de medlemmer som skal velges, må være vedtatt i menighetsmøtet før valget kunngjøres.

I kommuner med bare ett sokn kan kommunen velge ett medlem og ett varamedlem til menighetsrådet, som tiltrer rådet når dette behandler saker som i kommuner med flere sokn tilligger kirkelig fellesråd. Dette medlem kommer i tillegg til dem som velges etter første ledd.

Valgbar til menighetsråd og pliktig til å ta imot valg, er alle som har stemmerett ved valget og som vil ha fylt 18 år innen utgangen av valgåret, og som ikke er fritatt.

Retten til å kreve seg fritatt for valg til menighetsråd har den som avgir skriftlig erklæring om at vedkommende ikke ønsker å stille til valg på den aktuelle valglisten. Slik erklæring må settes frem innen den frist menighetsrådet setter, ellers tapes retten til å strykes fra listeforslaget. Den som unnlater å kreve seg fritatt fra å stå på liste, kan ikke nekte å motta valg.

Biskopen kan bestemme at en annen prest enn soknepresten skal være medlem av menighetsrådet. Biskopen bestemmer også hvordan prestene skal være varamedlemmer for hverandre.

Biskopen og prosten har rett til å ta del i menighetsrådsmøte, men uten stemmerett. Det samme gjelder soknepresten dersom vedkommende ikke er medlem av rådet. Menighetsrådet kan innkalle andre til å ta del i forhandlingene, men uten stemmerett.

§ 10. Uttreden av menighetsrådet i valgperioden

Den som taper valgbarheten til menighetsrådet i valgperioden, trer endelig ut av rådet. Hvis tap av valgbarhet skyldes registrert utflytting fra soknet for to år eller mindre, trer vedkommende ut av vervet for den tid utflyttingen varer.

Menighetsrådet kan etter søknad fritta, for et kortere tidsrom eller resten av valgperioden, den som ikke uten uforholdsmessige vanskeligheter eller belastning kan skjønne sine plikter i vervet.

Hvis det blir tatt ut siktelse eller tiltale mot et menighetsrådsmedlem for et straffbart forhold som er nevnt i straffeloven §§ 151 til 154, 170 bokstav b, 171 til 173, 208 til 211, 353, kapittel 27 eller 30, samt straffebud som nevnt i politiregisterloven § 39, og forholdet er knyttet til utøvelse av tjeneste eller et verv for menighetsråd eller kirkelig fellesråd, kan menighetsrådet vedta å suspendere vedkommende fra vervet inntil saken er rettskraftig avgjort. Hvis det dreier seg om forhold som er nevnt i straffeloven §§ 151 til 154 eller straffebud nevnt i politiregisterloven § 39, gjelder ikke vilkåret om at forholdet skal være knyttet til utøvelse av verv eller tjeneste for menighetsrådet eller kirkelig fellesråd. Hvis et menighetsrådsmedlem dømmes for ett eller flere av de nevnte straffbare forholdene, kan menighetsrådet selv vedta at vedkommende skal tre endelig ut av rådet.

Hvis medlemmer av menighetsrådet trer endelig ut, og de er valgt ved flertallsvalg, skal varamedlemmer tre inn i den nummerorden de er valgt. Hvis medlemmer av menighetsrådet trer endelig ut, og de er valgt ved forholdsvalg, skal varamedlemmer fra samme liste tre inn i deres sted i den nummerorden varamedlemmene er valgt.

§ 11. Formene for menighetsrådets virksomhet

Menighetsrådet kan gi lederen eller et arbeidsutvalg bestående av lederen og minst to av rådets øvrige medlemmer fullmakt til på saklig begrensede områder å treffe avgjørelse i saker som skulle ha vært avgjort av rådet. Avgjørelse som er truffet med hjemmel i slik fullmakt, skal refereres i første møte etter at avgjørelsen er truffet.

Menighetsrådet kan bestemme at en av soknets tilsatte skal være daglig leder av virksomheten.

Nærmere regler om formene for menighetsrådets virksomhet gis av Kirkemøtet.

§ 12. Menighetsrådets oppgaver

Menighetsrådet skal ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i soknet, særlig at Guds ord kan bli rikelig forkynt, syke og døende betjent med det, døpte gis trosopplæring, barn og unge samlet om gode formål og legemlig og åndelig nød avhjulpet.

Menighetsrådet har ansvar for at kirkelig undervisning, kirkemusikk og diakoni innarbeides og utvikles i soknet.

Menighetsrådet avgjør om det skal tas opp offer eller foretas innsamling i kirken og forvalter de midler som blir samlet inn, bevilget eller gitt som gave til kristelig virksomhet i soknet, med mindre annet er fastsatt. Regler om budsjettordning, regnskapsføring og revisjon gis av Kirkemøtet. Avgjørelse om opprettelse av stillinger skal godkjennes av kirkelig fellesråd.

Menighetsrådet medvirker ved tilsetting i kirkelige stillinger etter de regler som gjelder til enhver tid.

Menighetsrådet innbyr minst en gang i året de tilsatte i soknet til å ta del i rådets drøftinger om menighetsforholdene og de oppgaver som foreligger.

Menighetsrådet forbereder og gir innstilling til avgjørelse i alle saker som legges frem for menighetsmøtet, jf. § 13, eller som menighetsmøtet selv tar opp.

Menighetsrådet gir hvert år menighetsmøtet en orientering om det kristelige arbeidet i soknet.

Menighetsrådet skaffer til veie de opplysninger og gir de uttalelser som kirkelig myndighet ber om.

§ 13. Menighetsmøtet

Menighetsmøtet består av de stemmeberettigede i soknet. Bare de som møter frem personlig, kan stemme. Også biskopen, prosten og soknepresten kan ta del i møtet, men bare stemme om de ellers er stemmeberettiget i soknet.

Menighetsmøtet kalles sammen av menighetsrådet så ofte det er påkrevd eller finnes ønskelig eller når minst 20 av soknets stemmeberettigede krever det.

Nærmere regler om formene for menighetsmøtets virksomhet gis av Kirkemøtet.

§ 14. Menighetsmøtets oppgaver

Menighetsmøtet avgjør saker om innføring av gudstjenstlige bøker i kirken når Kirkemøtet har overlatt spørsmålet til menighetsmøtets avgjørelse. Menighetsmøtet avgjør også andre saker som etter nærmere bestemmelse av Kirkemøtet eller andre kirkelige organer blir overlatt til menighetsmøtets avgjørelse.

Før vedkommende myndighet treffer avgjørelse, skal menighetsmøtet gis anledning til å uttale seg om oppføring eller nedlegging av kirke og om deling, sammenslåing eller andre endringer i grensene for sokn.

For øvrig gir menighetsmøtet uttalelse når kirkelige myndigheter ber om det eller når menighetsmøtet av eget tiltak ønsker å uttale seg.

§ 15. Kirkelig fellesråds sammensetning

Kirkelig fellesråd består av:

- c) to menighetsrådsmedlemmer fra hvert menighetsråd i kommunen, valgt av det enkelte menighetsråd, og
- d) en prost eller annen prest oppnevnt av biskopen. Biskopen kan unnlate oppnevning dersom det er valgt inn en prest etter bokstav a.

I tillegg kan kommunen velge en representant.

Er det fem eller flere sokn i kommunen, velges bare ett menighetsrådsmedlem fra hvert menighetsråd.

Representantene velges sammen med et tilsvarende antall vararepresentanter for fire år.

Nærmere regler om valg av kirkelig fellesråd gis av Kirkemøtet.

Biskopen har rett til å ta del i fellesrådsmøte, men uten stemmerett. Fellesrådet kan innkalle andre til å ta del i forhandlingene, men uten stemmerett.

§ 16. Formene for kirkelig fellesråds virksomhet

Kirkelig fellesråd kan gi lederen eller et arbeidsutvalg bestående av lederen og minst to av rådets øvrige medlemmer fullmakt til på saklig begrensede områder å treffe avgjørelse i saker som skulle ha vært avgjort av rådet. Avgjørelse som er truffet med hjemmel i slik fullmakt, skal refereres i første møte etter at avgjørelsen er truffet.

Kirkelig fellesråd skal ha en daglig leder av virksomheten.

Nærmere regler om formene for kirkelig fellesråds virksomhet gis av Kirkemøtet.

§ 17. Kirkelig fellesråds oppgaver

Kirkelig fellesråd skal ivareta administrative og økonomiske oppgaver på vegne av soknene, utarbeide mål og planer for den kirkelige virksomhet i kommunen, fremme samarbeid mellom menighetsrådene og ivareta soknenes interesser i forhold til kommunen.

Kirkelig fellesråd er ansvarlig for

- g) bygging, drift og vedlikehold av kirker,
- h) anlegg, drift og forvaltning av gravplasser,
- i) opprettelse og nedleggelse av stillinger som lønnes over fellesrådets budsjett,
- j) anskaffelse og drift av kirkekontor,
- k) administrativ hjelp for prosten når kirkens virksomhet nasjonalt yter tilskudd til det,
- l) anskaffelse av lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring.

Kirkelig fellesråd foretar tilsetning av og har arbeidsgiveransvaret for alle tilsatte som lønnes over fellesrådets budsjett. Før tilsetning og fastsetting av instruks skal vedkommende menighetsråd gis anledning til å uttale seg. Kirkelig fellesråd kan bemyndige menighetsråd til å utøve tilsettingsmyndighet og andre arbeidsgiverfunksjoner for stilling hvor dette ellers ville ligge til fellesrådet. Kirkelig fellesråd kan også tildele utvalg som nevnt i § 41 første ledd

myndighet til å foreta tilsetting og treffe avgjørelser i saker som gjelder forholdet mellom soknene eller soknet som arbeidsgiver og de tilsatte.

Kirkelig fellesråd forvalter inntekter og formue knyttet til kirke og kirkefond, tilskudd til kirkelig virksomhet fra kommunen eller kirkens virksomhet nasjonalt og midler menighetsråd stiller til fellesrådets disposisjon for å løse oppgaver i soknene. Regler om budsjettordning, regnskapsføring og revisjon gis av Kirkemøtet.

Kirkelig fellesråd utfører for øvrig de oppgaver som etter avtale blir overlatt det av det enkelte menighetsråd.

§ 18. Opptak av lån på soknets vegne

På soknets vegne kan det bare opptas lån når dette er godkjent av bispedømmerrådet.

På soknets vegne er det ikke tillatt å garantere for andres økonomiske forpliktelser eller stille eiendeler til sikkerhet for andres gjeld.

Kirkelig fellesråd plikter å treffe vedtak om betalingsinnstilling når et sokn på grunn av vanskeligheter som ikke er helt forbigående, ikke kan betale forfalt gjeld. Melding om slikt vedtak skal straks sendes bispedømmerrådet. Bispedømmerrådet iverksetter de tiltak som anses nødvendig.

Kapittel 4. Kirker

§ 19. Definisjon av og eiendomsrett til kirke

Med kirke menes i dette kapittel soknekirke eller kapell som er godkjent av Kongen eller departementet, som er kirke fra gammelt av eller som etter kirkeordningens ikrafttredelse er godkjent som kirke av Kirkerådet.

Det skal være kirke i hvert sokn.

Kirkene er soknets eiendom, med mindre annet følger av særskilt rettsgrunnlag. Soknene i en kommune kan i fellesskap eie kirker.

§ 20. Forvaltning av kirkene og begrensning av rådighet

Forvaltningen av kirkene hører under kirkelig fellesråd, med mindre annet er bestemt av departementet før kirkeordningens ikrafttredelse eller deretter av Kirkerådet.

Kirker kan ikke avhendes, pantsettes eller påheftes bruksretter. Kirkerådet kan likevel samtykke i salg når særlige grunner tilsier det.

Formuesrettigheter som er knyttet til en kirke, kan ikke skilles fra den. Fast eiendom som ikke er nødvendig for kirken, kan likevel avhendes med samtykke av bispedømmerrådet.

Menighetsrådet fører fortegnelse over inventar og utstyr i soknets kirker. Anskaffelse og avhendelse av kirkens inventar og utstyr skal godkjennes av biskopen.

§ 21. Kirkefond

Kapital som er knyttet til en kirke, samles i et kirkefond. Fondet forvaltes av kirkelig fellesråd. Kirkerådet kan gi nærmere regler om forvaltningen. Avkastningen skal benyttes til kirkens drift og vedlikehold. Med bispedømmerrådets samtykke kan avkastningen benyttes til andre kirkelige formål i soknet eller i andre sokn i kommunen.

Fondets kapital kan med bispedømmerådets samtykke benyttes til kirkelige formål i soknet eller i andre sokn innen kommunen.

Reglene i første og annet ledd gjelder ikke dersom noe annet følger av testamentariske eller andre særlige bestemmelser.

§ 22. Betaling for bruk av kirken mv.

For benyttelse av kirken til gudstjeneste eller annen oppbyggelse tas det ikke betaling. Det samme gjelder kirkelige handlinger som utføres i forbindelse med en gudstjeneste.

For benyttelse til andre formål eller kirkelige handlinger utenfor gudstjeneste kan kirkelig fellesråd kreve betaling etter nærmere regler godkjent av bispedømmerådet.

Kirkemøtet gir nærmere bestemmelser om bruk av kirkene.

§ 23. Oppføring av ny kirke mv.

Ny kirke skal bygges når en kirke er tilintetgjort eller på grunn av vesentlige mangler er ubrukbar og ikke kan utbedres, når den under vanlige gudstjenester ikke gir tilstrekkelig plass for de kirkesøkende og ikke hensiktsmessig kan utvides, eller når det dannes et nytt sokn der det fra før ikke er kirke.

Ny kirke skal i kirkerommet ha sitteplass til en tidel av Den norske kirkes medlemmer i soknet. Det kreves likevel minst 200 og ikke mer enn 500 sitteplasser.

Når særlige grunner tilsier det, kan Kirkerådet gjøre unntak fra reglene i første og annet ledd.

Oppføring av ny kirke og nedlegging av kirke skal godkjennes av Kirkerådet. Det samme gjelder tomt til oppføring av kirke, tegninger, kostnadsoverslag og finansieringsplan.

Ombygging og utvidelse av kirke skal godkjennes av biskopen etter nærmere bestemmelser om saksbehandling og klageadgang fastsatt av Kirkemøtet

Kapittel 5. Regionale og nasjonale kirkelige organer

§ 24. Bispedømmerådets sammensetning

Bispedømmerådet består av:

- g) biskopen,
- h) en prest valgt av prestene i bispedømmet,
- i) en lek kirkelig tilsatt valgt av de leke kirkelig tilsatte i bispedømmet,
- j) sju andre leke valgt direkte av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer ved flertalls- eller forholdsvalg,
- k) en nordsamisk representant i Nord-Hålogaland bispedømmeråd, en lulesamisk representant i Sør-Hålogaland bispedømmeråd, og en sørsamisk representant i Nidaros bispedømmeråd og
- l) en representant fra døvemenighetene i Oslo bispedømmeråd.

Presten og de leke medlemmene velges for fire år. For medlemmene valgt ved flertallsvalg etter bokstav d), velges det like mange varamedlemmer. For medlemmene valgt ved forholdsvalg etter bokstav d), skal hver liste tildeles like mange varamedlemmer som den får medlemmer, med tillegg av ett. For medlemmene valgt etter bokstav b), c), e) og f), velges det to varamedlemmer. Kirkemøtet gir nærmere regler om valget, herunder regler som

presiserer hvem som er stemmeberettiget og valgbar etter første ledd bokstavene b, c, d, e og f.

Reglene i § 9 tredje og fjerde ledd og § 10 gjelder tilsvarende for bispedømmerådet.

§ 25. Formene for bispedømmerådets virksomhet

Bispedømmerådet kan gi lederen eller et arbeidsutvalg bestående av lederen og minst to av rådets øvrige medlemmer fullmakt til på saklig begrensede områder å treffe avgjørelse i saker som skulle ha vært avgjort av rådet. Avgjørelse som er truffet med hjemmel i slik fullmakt, skal refereres i første møte etter at avgjørelsen er truffet.

Bispedømmerådet skal ha en daglig leder av virksomheten.

Nærmere regler om formene for bispedømmerådets virksomhet gis av Kirkemøtet.

§ 26. Bispedømmerådets oppgaver

Bispedømmerådet skal ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene, og det skal fremme samarbeidet mellom de enkelte menighetsråd og andre lokale arbeidsgrupper innen bispedømmet.

Bispedømmerådet utfører de gjøremål som det til enhver tid er pålagt av Kirkemøtet eller Kirkerådet.

Bispedømmerådet utfører de oppgaver som det etter avtale blir overlatt av det enkelte menighetsråd eller kirkelige fellesråd.

§ 27. Kirkemøtets sammensetning

Kirkemøtet består av preses i Bispemøtet, medlemmene av bispedømmerådene og lederen av Samisk kirkeråd valgt etter nærmere regler fastsatt av Kirkemøtet.

§ 28. Kirkemøtets oppgaver

Kirkemøtet er Den norske kirkes øverste representative og besluttende organ og fastsetter kirkens grunnlag og lære og alle liturgier og gudstjenstlige bøker i kirken. Kirkemøtet skal ha sin oppmerksomhet henvendt på saker av felles kirkelig karakter og ellers på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene, og det skal fremme samarbeidet innen Den norske kirke. Kirkemøtet skal verne og fremme samisk kirkeliv og ivareta Den norske kirkes økumeniske oppgaver og internasjonale samarbeid.

Kirkemøtet

- f) gir uttalelse i saker om vesentlige endringer i bestemmelsene i kapittel 3 i trossamfunnsloven,
- g) fastsetter retningsgivende planer og programmer for den kirkelige undervisning, diakoni, kirkemusikk og for økumenisk virksomhet,
- h) fastsetter kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for særskilte stillinger innen kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk,
- i) gir regler om kirkens inventar og utstyr.
- j) utfører de oppgaver det er gitt i trossamfunnsloven eller kirkeordningen.

Kirkemøtet kan uten hinder av bestemmelsene i kirkeordningen her godkjenne forsøk med valgperiode på to år til kirkelig fellesråd og bispedømmeråd og direkte valg til kirkelig fellesråd. Nærmere vilkår for det enkelte forsøk fastsettes av Kirkemøtet.

Saker av læremessig karakter forelegges Bispemøtet før behandling i Kirkemøtet. Saker som omhandler kirkens liturgier og gudstjenstlige bøker, skal være behandlet i henhold til reglene for saksbehandling i liturgisaker før endelig vedtak om ordninger fattes.

Hvis en tilråding etter fjerde ledd som har minst 2/3 flertall i Bispemøtet, ikke får flertall i Kirkemøtet, sendes saken tilbake til Bispemøtet. Ved annen gangs behandling i Kirkemøtet stilles krav om minst 2/3 flertall dersom vedtaket ikke er i samsvar med Bispemøtets siste tilråding.

Kirkemøtet kan delegere sin myndighet til Bispemøtet, bispedømmerådene, biskopene, prostene og til Den norske kirkes klagenemnd.

§ 29. Kirkerådets sammensetning

Kirkerådet består av elleve leke medlemmer, ett fra hvert bispedømme, en lek kirkelig tilsatt og fire prester valgt av Kirkemøtet og en biskop valgt av Bispemøtet. For hvert medlem velges det ett varamedlem.

Reglene i § 10 gjelder tilsvarende for Kirkerådet.

Nærmere regler for valg av Kirkerådet fastsettes av Kirkemøtet.

§ 30. Kirkerådets oppgaver m.m.

Kirkerådet forbereder de saker som skal behandles av Kirkemøtet, og iverksetter Kirkemøtets beslutninger.

Kirkerådet leder kirkens arbeid på nasjonalt nivå.

Kirkerådet har ansvaret for at økonomiforvaltningen og økonomistyringen av de midlene som Kirkemøtet disponerer, er forsvarlig. Kirkerådet fastsetter regnskapet.

Saker av læremessig karakter hvor Kirkerådet er vedtaksorgan, forelegges Bispemøtet før behandling i Kirkerådet. Saker som omhandler kirkens liturgier og gudstjenstlige bøker, skal være behandlet i henhold til reglene for saksbehandling i liturgisaker før endelig vedtak om ordninger fattes.

Hvis en tilråding etter fjerde ledd som har minst 2/3 flertall i Bispemøtet, ikke får flertall i Kirkerådet, sendes saken tilbake til Bispemøtet. Hvis Kirkerådets vedtak i andre gangs behandling ikke er i samsvar med Bispemøtets siste tilråding, oversendes saken til Kirkemøtet for avgjørelse. Reglene i § 28 femte ledd kommer da til anvendelse.

Kirkerådet skal ha en daglig leder av virksomheten.

Kirkemøtet fastsetter nærmere regler for Kirkerådets virksomhet.

§ 31. Bispemøtet

Bispemøtet består av samtlige tjenestegjørende biskoper.

Bispemøtet har et særskilt ansvar for kirkens lære og skal bidra til å fremme enhet i kirken og med andre kirker. Den kollegiale siden ved biskopenes tilsyn utøves i Bispemøtet. Bispemøtet virker også for samordning av de gjøremål som etter gjeldende regler tilligger biskopene. Bispemøtet utfører for øvrig de gjøremål som til enhver tid er pålagt ved bestemmelse av Kirkemøtet og avgir uttalelse i saker som det blir forelagt av Kirkemøtet, Kirkerådet og Den norske kirkes klagenemnd.

Bispemøtet kan ikke binde den enkelte biskop i utøvelsen av egne tjenestefunksjoner, med mindre det er særskilt bestemt i medhold av kirkeordningen.

Bispemøtet behandler læreklager mot enkeltpersoner etter nærmere regler fastsatt av Kirkemøtet.

Bispemøtet skal ha sekretær.

Bispemøtet fastsetter nærmere forretningsorden for sin virksomhet.

§ 32. Klagenemndas sammensetning

Den norske kirkes klagenemnd består av følgende medlemmer:

- en leder som er eller har vært dommer i de alminnelige domstoler eller i Arbeidsretten,
- ett medlem som har juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap,
- ett medlem som har teologisk doktorgrad,
- ett medlem som er prest og har særlig kompetanse i kirkerett,
- ett øvrig medlem.

Klagenemndas medlemmer velges med et tilsvarende antall personlige varamedlemmer av Kirkemøtet på det første møtet i dets valgperiode. Blant medlemmene skal det være minst to personer av hvert kjønn og tilsvarende for varamedlemmene. Medlemmene velges for fire år.

Kirkemøtet velger leder av klagenemnda. Klagenemnda velger selv sin nestleder.

Utelukket fra å bli valgt inn i klagenemnda er biskoper, medlemmer av Kirkerådet og de øvrige sentralkirkelige råd, tilsatte i den sentralkirkelige administrasjon samt tilsatte i bispedømmeadministrasjonene.

§ 33. Klagenemndas oppgaver

Klagenemnda

- f) avgjør klager etter kirkeordningen § 39 tredje ledd,
- g) avgjør klager på vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed i de saker der det er bestemt av Kirkemøtet,
- h) treffer vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed av biskop,
- i) avgjør klager på Kirkerådets vedtak om avslag på innsynskrav etter offentleglova og
- j) utfører for øvrig de oppgaver den er pålagt av Kirkemøtet.

Klagenemndas avgjørelser kan ikke påklages.

Kirkemøtet gir nærmere regler om klagenemnda.

§ 34. Samisk kirkeråds sammensetning

Samisk kirkeråd består av:

- d) Samisk kirkeråds leder, valgt av Kirkemøtet,
- e) fire andre medlemmer, valgt av Kirkemøtet,
- f) en biskop, valgt av Bispemøtet.

I tillegg kan Sametinget oppnevne ett medlem med varamedlem. For hvert medlem skal det velges ett personlig varamedlem.

Kirkemøtet gir nærmere bestemmelser for valg av Samisk kirkeråd.

§ 35. Samisk kirkeråds oppgaver

Samisk kirkeråd for Den norske kirke er Kirkemøtets organ for samisk kirkeliv og har som oppgave å fremme, verne og samordne samisk kirkeliv i Den norske kirke.

Kirkemøtet gir nærmere bestemmelser for Samisk kirkeråd.

§ 36. Ungdomsdemokrati

Den norske kirke skal ha en ungdomsstruktur bestående av regionale og nasjonale organer som skal gi unge i alderen 15–30 år mulighet til å medvirke i aktuelle saker regionalt, nasjonalt og internasjonalt i Den norske kirke.

I hvert bispedømme skal det være et ungdomsting og et ungdomsråd. På nasjonalt nivå skal det være et Ungdommens kirkemøte og et ungdomsutvalg.

Forslag til vesentlige endringer i denne paragraf skal forelegges Ungdommens kirkemøte.

Kirkemøtet fastsetter nærmere bestemmelser om organene etter annet ledd.

Kapittel 6. Forskjellige bestemmelser

§ 37. Retningslinjer for arbeid i møter og råd.

De kirkelige møter og råd etter denne ordning skal utføre sitt arbeid i lojalitet mot Den norske kirkes læregrunnlag.

§ 38. Rett og plikt til å delta i møte

Medlemmer av et kirkelig organ plikter å delta i organets møter hvis de ikke har gyldig forfall.

Medlemmer som er til stede i et kirkelig organ når en sak tas opp til avstemning, plikter å stemme. Ved valg og vedtak om tilsetning er det adgang til å stemme blankt.

Medlemmer i et kirkelig organ omtalt i § 36 kan avstå fra å stemme.

§ 39. Prestenes, prostenes og biskopenes tjeneste

Ingen kan tilsettes som prest eller ordineres til prestetjeneste i Den norske kirke uten å ha de kvalifikasjoner som fastsettes av Kirkemøtet.

All prestetjeneste skal organiseres slik at prestene kan utøve sin tjeneste i samsvar med ordinasjonens forutsetninger og forpliktelser.

Prest som gjør seg skyldig i grovt pliktbrudd eller annet vesentlig brudd på ordinasjonsforpliktelsen, kan fratras retten til å utføre prestetjeneste etter nærmere regler om saksbehandling og klageadgang fastsatt av Kirkemøtet.

Kirkemøtet fastsetter tjenesteordning og gir nærmere regler om vilkår mv. for prester, proster og biskoper.

§ 40. Adgang til å oppstille vilkår om medlemskap i Den norske kirke for tilsatte og ombud

Kirkelige ombud skal være medlem av Den norske kirke. Biskopen kan dispensere fra kravet når særlige grunner tilsier det. For nasjonale ombud er preses i Bispemøtet dispensasjonsmyndighet.

Ved tilsetning i kirkelige stillinger som er av betydning for å virkeliggjøre Den norske kirkes formål, skal tilsettingsmyndigheten oppstille krav om medlemskap i Den norske kirke i tråd med adgangen til dette i likestillings- og diskrimineringsloven § 9, jf. § 30. Det skal oppgis i utlysningen av

stillingen at medlemskap kreves. Biskopen kan gi dispensasjon fra tilsettingsmyndighetens plikt til å oppstille slikt krav til medlemskap når særlige grunner tilsier det.

§ 41. Partssammensatt utvalg m.m.

I tilknytning til kirkelig fellelråd og menighetsråd som utøver arbeidsgiveransvar, skal det opprettes et partssammensatt utvalg for behandling av saker som gjelder forholdet mellom de tilsatte og soknene eller soknet som arbeidsgiver. Hvis partene avtaler det, kan slike utvalg erstattes med andre ordninger. Utvalget settes sammen av representanter for rådet og representanter for de tilsatte. De tilsattes representanter velges av og blant de tilsatte for to år av gangen. Flertallet i utvalget skal bestå av representanter for rådet. Rådet velger utvalgets leder og nestleder blant disse.

Menighetsrådet og kirkelig fellelråd kan selv gi en arbeidsgiverorganisasjon fullmakt til å inngå og si opp tariffavtale, samt å gi eller motta kollektiv arbeidsoppsigelse på soknets vegne.

Representanter for de tilsatte har møte- og talerett i kirkelig fellelråd og menighetsråd samt i underutvalg oppnevnt av slikt organ når disse behandler saker som gjelder forholdet mellom de tilsatte og fellelråd/menighetsråd som arbeidsgiverorgan.

Representanter for de tilsatte har ikke rett til å delta i behandlingen av saker som gjelder arbeidsgivers forberedelse av forhandlinger med arbeidstakere, arbeidskonflikt, rettstvister med arbeidstakere eller oppsigelse av tariffavtaler.

Kirkelig fellelråd fastsetter selv nærmere retningslinjer for møterett etter annet ledd.

§ 42. Saksbehandlingsregler

Forvaltningsloven, offentleglova og regler om offentlige organer i arkivlova gjelder for den virksomhet som drives av kirkelige organer. For saker om ansettelse, oppsigelse eller andre personalsaker kommer likevel bare forvaltningsloven kapittel II og III til anvendelse.

Vedtak i et kirkelig organ kan ikke påklages med mindre annet er særskilt bestemt. Vedtak etter offentleglova som er truffet av menighetsrådet eller kirkelig fellelråd, kan påklages til bispedømmerådet. Vedtak etter offentleglova som er truffet av bispedømmerådet, kan påklages til Kirkerådet. Vedtak etter offentleglova som er truffet av Kirkerådet, kan påklages til Den norske kirkes klagenemnd.

Om ugildhet gjelder reglene i forvaltningsloven kapittel II, med følgende særregler:

- c) Ugildhet inntreffer ikke ved valg til tillitsverv eller ved fastsetting av godtgjøring o.l. for slike verv.
- d) Kirkelig tilsatte som i denne egenskap har medvirket ved tilretteleggelsen av grunnlaget for en avgjørelse, eller ved tidligere avgjørelse i samme sak, skal alltid anses som ugild når saken behandles i et kirkelig organ. Biskopen regnes ikke som kirkelig tilsatt i forhold til denne bestemmelse. Det samme gjelder prost og annen prest som enten i kraft av sin stilling eller etter oppnevning av biskopen er medlem av et organ for soknet.

Bokmål og nynorsk er likeverdige målformer og skal være likestilte skriftspråk i kirkelige organer. For kirkelige organer som opptrer på vegne av rettssubjektet Den norske kirke, anvendes mållovas regler for statstjenesten for så vidt gjelder den administrative delen av virksomheten.

§ 43. Endringsregler

Endringer av bestemmelsene i kapittel 1 skjer slik det er bestemt i § 2. Et vedtak om endring av § 28 fjerde og femte ledd, § 30 fjerde og femte ledd og § 43 krever tilslutning fra to tredjedeler av Kirkemøtets medlemmer.

Øvrige bestemmelser kan endres ved alminnelig flertall.

2.

Vedtaket skjer med forbehold om at kirkeloven oppheves og erstattes med en ny trossamfunnslov der Kirkemøtet gis hjemmel til å treffe slikt vedtak om kirkeordning.

3.

Så langt de passer vil vedtak truffet av departementet i medhold av kirkeloven, fortsatt gjelde frem til Kirkemøtet eller annet kirkelig organ har truffet eget vedtak om de samme spørsmål.

4.

Dersom Stortinget gjør endringer i departementets forslag fra 2017 til ny trossamfunnslov som gjør at deler av kirkeordningen ikke kan legges til grunn, ber Kirkemøtet Kirkerådet om å forberede de nødvendige endringer i kirkeordningen i en sak til Kirkemøtet.

Dersom ny trossamfunnslov trer i kraft før disse endringene er vedtatt av Kirkemøtet, ber Kirkemøtet om at Kirkerådet treffer de nødvendige midlertidige bestemmelser som kan gjelde frem til neste gang Kirkemøte kan behandle saken.

5.

Kirkemøtet ber Kirkerådet om så snart som mulig i kommende kirkemøteperiode å fremme et forslag til Kirkemøtet om fremtidig arbeidsgiverorganisering og den øvrige kirkeordning.

6.

Kirkemøtet ber Kirkerådet forberede en sak om nytt regelverk for Mellomkirkelig råd til Kirkemøtet 2020.

7.

Kirkemøtet ber Kirkerådet forberede en sak om regelverk for ungdomsdemokrati til Kirkemøtet i 2020

Vedtatt mot 4 stemmer.

110 stemmeberettigede.

KM 07/19 Regler for valg av Kirkerådet

Saksdokument:

KM 07.0/19 Regler for valg av Kirkerådet

KM 07.1/19 Første innstilling

KM 07.2/19 Endelig innstilling

Første innstilling fra komité B

Sammendrag av saksorienteringen

Kirkemøtet har behandlet regler for valg av Kirkerådet en rekke ganger, blant annet i 2008, 2009, 2010, 2011 og 2014. Bakgrunnen for dette har vært at de krav som har vært fastsatt i kirkeloven for sammensetningen av Kirkerådet, har gjort det vanskelig å finne en ideell ordning for valggjennomføringen.

Kirkemøtet vedtok i 2018 at Kirkerådets sammensetning skal endres fra valget av nytt Kirkeråd i 2020, jf. sak KM 15/18. Den nye sammensetningen innebærer at valgreglene må endres. Som følge av at Kirkerådet blant annet skal bestå av elleve leke medlemmer, ett fra hvert bispedømme, er det mulig å forenkle reglene. Samtidig er det også et spørsmål om hvordan en kan lage gode regler som sikrer kjønnsbalansen og representasjon av unge under 30 år.

Kirkerådet sendte høsten 2018 et høringsnotat med forslag til nye regler for valg av Kirkerådet til bispedømmerådene og Bispemøtet, med høringsfrist 15. desember 2018. I høringen var det bred oppslutning om at lederen skal velges i en særskilt valgomgang, at de andre medlemmene av Kirkerådet skal velges i to valgomganger og at varamedlemmene skal velges i en egen valgomgang. Kirkerådet fremmer på denne bakgrunn et forslag til nye regler for valg av Kirkerådet.

Kirkeloven fastslår at det skal velges personlige varamedlemmer til Kirkerådet. På bakgrunn av innspill fra høringsinstansene, ønsker Kirkerådet at varamedlemmene for prester skal velges i nummerert rekkefølge. Kirkerådet fremmer derfor forslag om dette med virkning fra det tidspunktet kirkeloven oppheves (forslag til vedtak II). Fordi dette ikke er mulig innenfor någjeldende kirkelov, foreslår Kirkerådet å videreføre ordningen med at det velges personlige varamedlemmer for prester frem til kirkeloven oppheves. Denne midlertidige ordningen er omtalt i forslag til vedtak I § 3-4 fjerde punktum.

Komiteens merknader

Komiteen legger saksorienteringen til grunn.

Komiteen finner det av pedagogiske hensyn hensiktsmessig å tydeliggjøre hvordan selve avstemningen skal foregå i de ulike valgomgangene. Ved skriftlig avstemning skal stemmeseddelen utformes i tråd med § 2-3 (for 1. til 3. valgomgang) og § 2-4 (for 4. valgomgang – valg av varamedlemmer). Det betyr følgende for de ulike valgomgangene:

1. valgomgang

I denne valgomgangen skal det velges en leder. Stemmeseddelen vil inneholde forslag til kandidater til leder av Kirkerådet, i alfabetisk rekkefølge. Kirkemøtets medlemmer kan sette ett kryss ved siden av en av kandidatene.

Hvis ingen ved første stemmegivning får flertall av de stemmer som er avgitt, holdes ny stemmegivning. Komiteen foreslår å presisere i § 3-2 at det her er snakk om alminnelig flertall. Ved den nye stemmegivningen skal det bare stemmes på de to som ved første stemmegivning har fått flest stemmer.

2. valgomgang

I denne valgomgangen skal det velges fem leke medlemmer, en lek kirkelig tilsatt og to prester. Stemmeseddelen vil inneholde følgende forslag til kandidater:

- tre leke kirkelig tilsatte kandidater, ordnet alfabetisk,
- de elleve prestene, ordnet bispedømmevis,
- 22 leke kandidater, to fra hvert bispedømme, ordnet bispedømmevis og i alfabetisk rekkefølge.

Kirkemøtets medlemmer kan sette et kryss ved siden av inntil ti leke kandidater, en lek kirkelig tilsatt og fire prester, altså inntil 15 kryss totalt. De som får flest stemmer innenfor hver sin kategori, er valgt (simpelt flertall).

I henhold til § 1-1 første ledd bokstav a) skal det bare velges en lek kandidat per bispedømme. Det betyr at det kun skal velges en lek kandidat per bispedømme. Kirkerådets forslag innebærer at det i denne valgomgangen kan avgis stemme på fem leke kandidater, uavhengig av hva slags bispedømme de er fra. Det kan derfor tenkes at den med nest flest stemmer kommer fra samme bispedømme som den med flest stemmer. Det vil da kun være den leke kandidaten med flest stemmer fra bispedømmet som blir valgt.

Komiteen foreslår derfor for det første å presisere at stemmer til leke kandidater kun kan gis til en lek kandidat per bispedømme. Komiteens flertall foreslår også at det skal stemmes på inntil ti leke kandidater, én per bispedømme, en lek kirkelig tilsatt og fire prester. Dette vil sikre at det blir størst mulig oppslutning om kandidatene.

Komiteen viser til at Kirkerådets forslag var at nominasjonskomiteen skulle fremme en valgliste med 33 leke kandidater, tre fra hvert bispedømme, jf. § 2-3 første ledd bokstav d. Komiteen foreslår å redusere dette til 22 leke kandidater, to fra hvert bispedømme. Komiteen foreslår dette både for å unngå at kirkemøtemedlemmenes stemmer sprer seg på for mange kandidater, for å unngå at flere enn nødvendig må stille seg til disposisjon som kandidater og for å unngå å svekke den innflytelsen bispedømmerådet har gjennom å foreslå kandidater i prioritert rekkefølge til nominasjonskomiteen. Det betyr også at bispedømmerådet skal foreslå fire leke kandidater til nominasjonskomiteen, inkludert lek kirkelig tilsatt på ønsket plass, i stedet for fem, jf. § 2-2.

3. valgomgang

I denne valgomgangen skal det velges fem leke medlemmer og to prester. Stemmeseddelen vil inneholde følgende forslag til kandidater:

- de ni prestene som ikke er valgt i 2. valgomgang, ordnet bispedømmevis,
- de 10 leke kandidatene fra de bispedømmer som ikke er valgt 1. eller 2. valgomgang, to fra hvert bispedømme, ordnet bispedømmevis og i alfabetisk rekkefølge.

Kirkemøtets medlemmer kan sette et kryss ved siden av inntil fem leke kandidater og to prester, altså inntil sju kryss totalt. De som får flest stemmer innenfor hver sin kategori, er valgt.

4. valgomgang – valg av varamedlemmer

I denne valgomgangen skal det velges elleve leke varamedlemmer, ett fra hvert bispedømme, et varamedlem for lek kirkelig tilsatt og fire varamedlemmer for prester. Stemmeseddelen vil inneholde følgende forslag til kandidater:

- to leke kirkelig tilsatte kandidater, ordnet alfabetisk,
- de sju prestene som ikke er valgt i tidligere valgomganger, ordnet bispedømmevis,
- de 22 leke kandidatene (de elleve som ikke er valgt i tidligere valgomganger og de elleve kandidatene bispedømmerådene har foreslått, som nominasjonskomiteen ikke har ført opp på valglisten etter § 2-3), to per bispedømme, ordnet bispedømmevis og i alfabetisk rekkefølge.

Kirkemøtets medlemmer kan sette et kryss ved siden av elleve leke kandidater, én per bispedømme, en lek kirkelig tilsatt og fire prester, altså inntil 16 kryss totalt. De som får flest stemmer innenfor hver sin kategori, er valgt. Komiteen mener det er tilstrekkelig at de to leke kirkelig tilsatte som ikke ble valgt i 2. valgomgang, er kandidater i 4. valgomgang. Komiteen foreslår derfor dette.

I tillegg til kandidatene nevnt ovenfor vil også kandidater foreslått av valgkomiteen og benkeforslag føres opp på stemmeseddelen.

Ved stemmegivning ved bruk av elektronisk møtesystem forutsetter komiteen at tilsvarende legges til grunn så langt det er mulig.

I tillegg foreslår komiteen å rette en henvisningsfeil i romertallsvedtak II, fra å vise til kirkeordningen § 17 til å vise til kirkeordningen § 10.

Forslag til vedtak

I

Kirkemøtet fastsetter følgende regler for valg av Kirkerådet med hjemmel i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke (kirkeloven) § 25 sjette ledd:

Regler for valg av Kirkerådet

Kapittel 1. Kirkerådets sammensetning og valgperiode

§ 1-1. Kirkerådets sammensetning

Kirkerådet består av:

- a) elleve leke medlemmer, ett fra hvert bispedømme, valgt av Kirkemøtet,
- b) en lek kirkelig tilsatt valgt av Kirkemøtet,
- c) fire prester valgt av Kirkemøtet og
- d) en biskop valgt av Bispemøtet.

For hvert av medlemmene skal det velges ett varamedlem.

Kirkerådets medlemmer og varamedlemmer må være medlemmer av Kirkemøtet.

§ 1-2. Valgperiode. Nyvalg i valgperioden.

Kirkerådets valgperiode er fire år fra Kirkemøtets første møte i bispedømmerådene valgperiode frem til Kirkemøtets første møte i den påfølgende valgperioden.

Kirkerådet tiltrer umiddelbart etter Kirkemøtet hvor valget har funnet sted. Ved nyvalg innenfor valgperioden tiltrer Kirkerådet straks det er valgt.

Mistillit til Kirkerådets leder eller samlet til alle medlemmene av Kirkerådet som er valgt av Kirkemøtet, kan fremmes av minst ett medlem av Kirkemøtet.

Hvis mistillitsforslaget får alminnelig flertall, skal det velges en ny leder eller et nytt Kirkeråd for resten av valgperioden.

Kapittel 2. Nominasjon

§ 2-1. Nominasjonskomité

Kirkemøtet velger en nominasjonskomité på sitt siste møte i bispedømmerådene valgperiode. Nominasjonskomiteen skal bestå av tre leke medlemmer, en lek kirkelig tilsatt og en prest. En av disse skal være under 30 år. Komiteen velger selv leder. En tilsatt i Kirkerådets sekretariat er sekretær for komiteen.

Ved nyvalg og suppleringsvalg innenfor Kirkerådets valgperiode skal Kirkemøtets valgkomité fungere som nominasjonskomité for valget.

§ 2-2. Forslag på kandidater

Nominasjonskomiteen ber bispedømmerådene om å foreslå fire av sine leke medlemmer som kandidater i prioritert rekkefølge, inkludert den leke kirkelig tilsatte på ønsket plass. Alle prester i Kirkemøtet er å anse som kandidater til Kirkerådet. Fra bispedømmene i Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bør minst en av de foreslåtte kandidatene være same.

Bispedømmerådene kan også komme med forslag til lederkandidater overfor nominasjonskomiteen.

Ved nyvalg i valgperioden ber valgkomiteen Kirkemøtets medlemmer om å fremme forslag til kandidater innen en frist.

Ved suppleringsvalg i valgperioden ber valgkomiteen vedkommende bispedømmeråd om å fremme forslag til en til to kandidater.

Kirkemøtets medlemmer kan fremme forslag til kandidater under Kirkemøtet.

§ 2-3. Valgliste ved valg av Kirkerådets leder og øvrige medlemmer

Nominasjonskomiteen fremmer på grunnlag av bispedømmerådene prioriteringer en valgliste med:

- a) forslag til kandidater til leder av Kirkerådet, i alfabetisk rekkefølge,
- b) forslag til tre leke kirkelig tilsatte, i alfabetisk rekkefølge,
- c) de elleve prestene, ordnet bispedømmevis, og
- d) forslag til 22 leke kandidater, to fra hvert bispedømme, ordnet bispedømmevis og i alfabetisk rekkefølge.

Kandidatene føres opp på listen med angivelse av fullstendig navn, stilling, menighet, alder, bispedømme og relevante opplysninger om kandidatene.

Nominasjonskomiteen skal sikre at hvert kjønn er representert med minst 40 prosent blant de foreslåtte kandidatene på valglisten. Tilsvarende skal nominasjonskomiteen så langt det er mulig sikre at det er en andel kandidater under 30 år på minst 20 prosent.

Ved nyvalg i valgperioden kommer første til tredje ledd til anvendelse så langt de passer.

Ved suppleringsvalg i valgperioden skal valgkomiteen fremme forslag på en til to kandidater til den plassen som står ubesatt.

Kandidater foreslått etter § 2-2 siste ledd skal føres opp på valglisten. Valgkomiteen kan også selv føre opp kandidater på listen. Kandidatene ført opp på valglisten etter dette ledd er ikke omfattet av kravet i tredje ledd.

§ 2-4. Valgliste ved valg av Kirkerådets varamedlemmer

Etter at Kirkerådets leder og øvrige medlemmer er valgt av Kirkemøtet, fremmer valgkomiteen en valgliste med:

- a) forslag til 22 leke kandidater, to fra hvert bispedømme, i alfabetisk rekkefølge,
- b) forslag til to leke kirkelig tilsatte kandidater, i alfabetisk rekkefølge, og
- c) de sju prestene som ikke har blitt valgt, ordnet bispedømmevis.

Reglene i § 2-3 annet til sjetten ledd kommer så langt de passer til anvendelse ved utarbeidelsen av valglisten.

Kapittel 3. Valg

§ 3-1. Valgkomiteen. Hemmelig valg.

Valgkomiteen leder valget og foretar valgoppgjøret.

Valgkomiteen sørger for stemmesedler til den enkelte valgomgang. Stemmegivningen kan i stedet gjennomføres ved bruk av elektronisk møtesystem.

Stemmegivningen er hemmelig.

§ 3-2. Valg av leder

Kirkemøtet velger først leder av Kirkerådet blant Kirkemøtets leke medlemmer ved særskilt avstemning. Det skal avgis stemme på én kandidat. Det er også adgang til å stemme blankt. Hvis ingen ved første stemmegivning får alminnelig flertall av de stemmer som er avgitt, holdes ny stemmegivning. Ved denne skal det bare stemmes på de to som ved første stemmegivning har fått flest stemmer.

Lederen velges for to år. Ved nyvalg velges lederen ut funksjonsperioden. Lederen kan gjenvelges. Kirkerådet velger selv nestleder for en periode på to år.

§ 3-3. Valg av øvrige medlemmer

Etter valget av leder velger Kirkemøtet først fem leke medlemmer, lek kirkelig tilsatt og to prester. De leke medlemmene skal velges fra bispedømmene leder ikke ble valgt fra. Det skal avgis stemme på inntil ti leke kandidater, én kandidat per bispedømme, en lek kirkelig tilsatt og fire prester. Det er også adgang til å stemme blankt. De som får flest stemmer innenfor sin kategori, er valgt.

Etter at resultatet av ovenstående valg foreligger, foretas valg av de resterende fem leke medlemmer og to prester. De leke medlemmene velges fra bispedømmene leder og de fem leke medlemmene ikke ble valgt fra. Det skal avgis stemme på inntil fem leke kandidater, én kandidat per bispedømme, og to prester. Det er også adgang til å stemme blankt. De som får flest stemmer innenfor sin kategori, er valgt.

§ 3-4. Valg av varamedlemmer

Etter valget av Kirkerådets leder og øvrige medlemmer velger Kirkemøtet varamedlemmer i en egen valgomgang. For de leke medlemmene skal det velges ett personlig varamedlem fra hvert bispedømme. For lek kirkelig tilsatt skal det velges ett personlig varamedlem. For prestene skal det velges fire personlige varamedlemmer. I valgomgangen skal det avgis stemme på inntil elleve leke kandidater, en lek kirkelig tilsatt og fire prester.

Det er også adgang til å stemme blankt. De som får flest stemmer innenfor sin kategori, er valgt.

Kapittel 4. Forskjellige bestemmelser

§ 4-1. Stemmelikhet. Forkasting av stemmesedler.

Ved stemmelikhet gjøres det omvalg mellom kandidatene som har fått like mange stemmer. Ved fortsatt stemmelikhet treffes avgjørelsen ved loddtrekning.

Valgkomiteen skal forkaste stemmesedler som er feil utfylt.

§ 4-2. Uttreden og fratredelse

Reglene i kirkeloven § 7 gjøres tilsvarende gjeldende for Kirkerådet.

Hvis Kirkemøtet vedtar mistillit til Kirkerådets leder eller til alle medlemmene av Kirkerådet som er valgt av Kirkemøtet, plikter vedkommende å tre ut av rådet fra det tidspunkt ny leder av Kirkerådet eller nytt Kirkeråd er valgt.

Har Kirkemøtet vedtatt mistillit til sittende leder i Kirkerådet, vil vedkommende være utelukket fra å stille til gjenvalg. Har Kirkemøtet vedtatt mistillit samlet til alle medlemmene av Kirkerådet som er valgt av Kirkemøtet, vil fratredende medlemmer, inkludert leder, kunne stille til gjenvalg.

§ 4-3. Mindre endringer

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i reglene.

§ 4-4. Ikrafttredelse

Reglene trer i kraft fra det tidspunkt Kirkerådet bestemmer. Samtidig oppheves regler 14. november 1997 nr. 4862 for valg av Kirkeråd.

II

Når kirkeloven oppheves gjøres følgende endringer i regler for valg av Kirkerådet:

§ 3-4 fjerde punktum skal lyde:

For prestene skal det velges *fire varamedlemmer i nummerert rekkefølge*.

§ 4-2 første ledd skal lyde:

Reglene i *kirkeordningen § 10* gjøres tilsvarende gjeldende for Kirkerådet.

Under forutsetning av at kirkeloven oppheves i tråd med forslaget til ny trossamfunnslov, trer endringen under II i kraft fra det tidspunkt kirkeloven oppheves og kirkeordningen trer i kraft.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Lill Tone Grahl-Jacobsen

Saksordfører: Tone Louise Stranden

Disse hadde ordet:

Tone Louise Stranden, Odd Einar Dørum, Karin-Elin Berg, Olav Myklebust, Ola Smeplass, Gunnar Gjevre, Kristin Gunleksrud Raaum, Kari Karstensen, Therese Kristin Børnes Utgård, Gard Realf Sandaker-Nielsen, Dag Landmark, Gro Bergrabb, Karl Johan Kirkebø, Aud Valborg Tønnessen.

Endringsforslag

Odd Einar Dørum

Paragraf 3,3 og 3,4

I paragrafene 3-3- i to avsnitt - og 3-4 om valg av leke medlemmer skal det stemmes på «inntil» 5 medlemmer. Komiteen bes vurdere om «inntil» 5 er en utilsiktet kumulering og at «inntil» bør utgå.

Olav Myklebust

Forslag 1 - linje 44-45, 60

Linje 44-45: Det settes punktum etter leke medlemmer i prioritert rekkefølge og resten av setningen strykes. Neste setning endres til: Alle prester og lek kirkelig tilsatte i Kirkemøtet er å anse som kandidater...

Linje 60 endres til: de elleve kirkelig tilsatte, ordnet bispedømmevis.

Forslag 2 - linje 62

Opprinnelig forslag beholdes (tre kandidater).

Ola Smeplass

Linje 1

Valg til Kirkerådet skal skje som beskrevet i alternativ 1 i saksutredningen.

Gard Realf Sandaker-Nielsen

Linje 108 og 114

Fjerne «inntil»

Kari Karstensen

Nytt punkt: Ligestillingslovens § 28 om kjønnsbalanse i offentlige utvalg gjelder for valg av Kirkeråd.

Saken ble sendt tilbake til komiteen.

Endelig innstilling fra komité B

Sammendrag av saksorienteringen

Kirkemøtet har behandlet regler for valg av Kirkerådet en rekke ganger, blant annet i 2008, 2009, 2010, 2011 og 2014. Bakgrunnen for dette har vært at de krav som har vært fastsatt i kirkeloven for sammensetningen av Kirkerådet, har gjort det vanskelig å finne en ideell ordning for valggjennomføringen.

Kirkemøtet vedtok i 2018 at Kirkerådets sammensetning skal endres fra valget av nytt Kirkeråd i 2020, jf. sak KM 15/18. Den nye sammensetningen innebærer at valgreglene må endres. Som følge av at Kirkerådet blant annet skal bestå av elleve leke medlemmer, ett fra hvert bispedømme, er det mulig å forenkle reglene. Samtidig er det også et spørsmål om hvordan en kan lage gode regler som sikrer kjønnsbalansen og representasjon av unge under 30 år.

Kirkerådet sendte høsten 2018 et høringsnotat med forslag til nye regler for valg av Kirkerådet til bispedømmerådene og Bispemøtet, med høringsfrist 15. desember 2018. I høringen var det bred oppslutning om at lederen skal velges i en særskilt valgomgang, at de andre medlemmene av Kirkerådet skal velges i to valgomganger og at varamedlemmene skal velges i en egen valgomgang. Kirkerådet fremmer på denne bakgrunn et forslag til nye regler for valg av Kirkerådet.

Kirkeloven fastslår at det skal velges personlige varamedlemmer til Kirkerådet. På bakgrunn av innspill fra høringsinstansene, ønsker Kirkerådet at varamedlemmene for prester skal velges i nummerert rekkefølge. Kirkerådet fremmer derfor forslag om dette med virkning fra det tidspunktet kirkeloven oppheves (forslag til vedtak II). Fordi dette ikke er mulig innenfor någjeldende kirkelov, foreslår Kirkerådet å videreføre ordningen med at det velges personlige varamedlemmer for prester frem til kirkeloven oppheves. Denne midlertidige ordningen er omtalt i forslag til vedtak I § 3-4 fjerde punktum.

Komiteens merknader

Komiteen legger saksorienteringen til grunn.

Komiteen finner det av pedagogiske hensyn hensiktsmessig å tydeliggjøre hvordan selve avstemningen skal foregå i de ulike valgomgangene. Ved skriftlig avstemning skal stemmeseddelen utformes i tråd med § 2-3 (for 1. til 3. valgomgang) og § 2-4 (for 4. valgomgang – valg av varamedlemmer). Det betyr følgende for de ulike valgomgangene:

1. valgomgang

I denne valgomgangen skal det velges en leder. Stemmeseddelen vil inneholde forslag til kandidater til leder av Kirkerådet, i alfabetisk rekkefølge. Kirkemøtets medlemmer kan sette et kryss ved siden av en av kandidatene.

Hvis ingen ved første stemmegivning får flertall av de stemmer som er avgitt, holdes ny stemmegivning. Komiteen foreslår å presisere i § 3-2 at det her er snakk om alminnelig flertall. Ved den nye stemmegivningen skal det bare stemmes på de to som ved første stemmegivning har fått flest stemmer.

2. valgomgang

I denne valgomgangen skal det velges fem leke medlemmer, én lek kirkelig tilsatt og to prester. Stemmeseddelen vil inneholde følgende forslag til kandidater:

- de elleve leke kirkelig tilsatte, ordnet bispedømmevis,
- de elleve prestene, ordnet bispedømmevis,
- 20 leke kandidater, to fra hvert bispedømme, ordnet bispedømmevis og i alfabetisk rekkefølge.

Kirkemøtets medlemmer skal sette et kryss ved siden av ti leke kandidater, én lek kirkelig tilsatt og fire prester, altså 15 kryss totalt. Det er også anledning til å levere en blank stemmesedel. De som får flest stemmer innenfor hver sin kategori, er valgt (simpelt flertall).

I henhold til § 1-1 første ledd bokstav a) skal det bare velges en lek kandidat per bispedømme. Kirkerådets forslag innebærer at det i denne valgomgangen kan avgis stemme på fem leke kandidater, uavhengig av hva slags bispedømme de er fra. Det kan derfor tenkes at den med nest flest stemmer kommer fra samme bispedømme som den med flest stemmer. Det vil da kun være den leke kandidaten med flest stemmer fra bispedømmet som blir valgt.

Komiteen foreslår derfor for det første å presisere at stemmer til leke kandidater kun kan gis til én lek kandidat per bispedømme. Komiteens flertall foreslår også at det skal stemmes på ti leke kandidater, én per bispedømme, én lek kirkelig tilsatt og fire prester. Dette vil sikre at det blir størst mulig oppslutning om kandidatene.

Videre foreslår et stort flertall i komiteen å fjerne «inntil» i §§ 3-3 og 3-4, for å sikre gjennomsiktlige prosedyrer og begrense muligheter for eventuell taktisk stemmegivning. Hvis Kirkemøtets medlemmer ikke ønsker å stemme på de som er foreslått som kandidater, vil de enten kunne fremme benkeforslag om andre kandidater, eller kunne levere en blank stemmeseddel.

Kirkerådets forslag var at nominasjonskomiteen skulle fremme en valgliste med 33 leke kandidater, tre fra hvert bispedømme, jf. § 2-3 første ledd bokstav d. Komiteen foreslår å redusere dette til 22 leke kandidater, to fra hvert bispedømme. Komiteen foreslår dette både for å unngå at kirkemøtemedlemmenes stemmer sprer seg på for mange kandidater, for å unngå at flere enn nødvendig må stille seg til disposisjon som kandidater og for å unngå å svekke den innflytelsen bispedømmerådet har gjennom å foreslå kandidater i prioritert rekkefølge til nominasjonskomiteen.

Komiteen foreslår at alle de leke kirkelig tilsatte skal være på valg og settes på valglisten etter § 2-3. Det får den konsekvens at bispedømmerådet skal foreslå tre leke kandidater til nominasjonskomiteen i prioritert rekkefølge, uten å inkludere lek kirkelig tilsatt i sin prioritering.

3. valgomgang

I denne valgomgangen skal det velges fem leke medlemmer og to prester. Stemmeseddelen vil inneholde følgende forslag til kandidater:

- de ni prestene som ikke er valgt i 2. valgomgang, ordnet bispedømmevis,
- de 10 leke kandidatene fra de bispedømmer som ikke er valgt 1. eller 2. valgomgang, to fra hvert bispedømme, ordnet bispedømmevis og i alfabetisk rekkefølge.

Kirkemøtets medlemmer skal sette et kryss ved siden av fem leke kandidater og to prester, altså sju kryss totalt. Det er også anledning til å levere en blank stemmeseddel. De som får flest stemmer innenfor hver sin kategori, er valgt.

4. valgomgang – valg av varamedlemmer

I denne valgomgangen skal det velges elleve leke varamedlemmer, ett fra hvert bispedømme, et varamedlem for lek kirkelig tilsatt og fire varamedlemmer for prester. Stemmeseddelen vil inneholde følgende forslag til kandidater:

- de ti leke kirkelig tilsatte kandidater som ikke er valgt i tidligere valgomganger, ordnet bispedømmevis, de sju prestene som ikke er valgt i tidligere valgomganger, ordnet bispedømmevis,
- de 22 leke kandidatene (de elleve som ikke er valgt i tidligere valgomganger og de elleve kandidatene bispedømmerådene har foreslått, som nominasjonskomiteen ikke har ført opp

på valglisten etter § 2-3), to per bispedømme, ordnet bispedømmevis og i alfabetisk rekkefølge.

Kirkemøtets medlemmer skal sette et kryss ved siden av elleve leke kandidater, én per bispedømme, én lek kirkelig tilsatt og fire prester, altså 16 kryss totalt. Det er også anledning til å levere en blank stemmeseddel. De som får flest stemmer innenfor hver sin kategori, er valgt.

I tillegg til kandidatene nevnt ovenfor vil også kandidater foreslått av valgkomiteen og benkeforslag føres opp på stemmeseddelen. Dette vil være mulig mellom hver valgomgang.

I tillegg foreslår komiteen å rette en henvisningsfeil i romertallsvedtak II, fra å vise til kirkeordningen § 17 til å vise til kirkeordningen § 10.

Alternativ 1:

Kravene om kjønnsbalanse i offentlige organer i likestillings- og diskrimineringsloven etter § 28 første ledd «gjelder ikke for utvalg mv. som etter lov bare skal ha medlemmer fra direkte valgte forsamlinger», jf. fjerde ledd. Ettersom Kirkerådet skal bestå av Kirkemøtets medlemmer, oppfylder valget av Kirkerådet med andre ord kravene i likestillings- og diskrimineringsloven § 28. Det er likevel et spørsmål om det bør fastsettes i bestemmelsene om Kirkerådets sammensetning at minst 40 prosent kvinner og minst 40 prosent menn skal være representert i Kirkerådet. *Et mindretall på fire medlemmer støtter bare første avsnitt av alternativ 1.*

Komiteen viser til bærekraftmål 5 som dreier seg om å oppnå likestilling mellom kjønn, herunder å «sikre kvinner fullstendig og reell deltakelse og like muligheter til ledende stillinger på alle nivåer i beslutningsprosessene i det politiske, økonomiske og offentlige liv». Komiteen mener Den norske kirke bør fremme kvinners fullstendige og reelle deltakelse og like muligheter til ledende stillinger og verv. Dette kan også fungere som støtte til kvinner i søsterkirker.

Komiteen viser til at nominasjonsprosessen pålegger nominasjonskomiteen å sikre at kvinner og menn er representert med minst 40 prosent blant de foreslåtte kandidatene på valglisten. Komiteen ber Kirkerådet ta med perspektivet på kjønnsbalanse ved neste gjennomgang av regler for valg av Kirkerådet. *Et flertall på 14 medlemmer støtter hele alternativ 1.*

Alternativ 2:

Kravene om kjønnsbalanse i offentlige organer i likestillings- og diskrimineringsloven etter § 28 første ledd «gjelder ikke for utvalg mv. som etter lov bare skal ha medlemmer fra direkte valgte forsamlinger», jf. fjerde ledd. Ettersom Kirkerådet skal bestå av Kirkemøtets medlemmer, oppfylder valget av Kirkerådet med andre ord kravene i likestillings- og diskrimineringsloven § 28. *Et mindretall i komiteen på fem medlemmer mener likevel at det bør fastsettes et krav om hvordan valgoppgjøret skal gjennomføres for å sikre at det blir minst 40 prosent representasjon av kvinner og menn i Kirkerådet. Kirkerådet har i saksorienteringen utredet et forslag til hvordan en slik bestemmelse kan se ut, med enkelte mindre språklige justeringer og presiseringer fra komiteen:*

Dersom Kirkerådet etter avstemningen i 3. valgomgang ikke får representasjon av minst 40 prosent kvinner og minst 40 prosent menn, rykker kandidater fra det

underrepresenterte kjønn fra 3. valgongang opp i det omfang det er nødvendig for å oppnå en slik balanse.

Mindretallet foreslår å ta dette inn som et siste ledd i § 3-3. Det betyr at det etter 3. valgongang blir foretatt en justering, hvor de kandidater fra det underrepresenterte kjønn rykker opp i det omfang det er nødvendig. Det vil være de fra det overrepresenterte kjønn med færrest stemmer i 3. valgongang, som vil rykke ned og erstattes av de kandidater av det underrepresenterte kjønn innen samme kategori som rykker opp i det omfang det er nødvendig. Mindretallet finner det hensiktsmessig å sitere et eksempel som illustrerer dette fra Kirkerådets saksorientering side 20:

«Det betyr altså at hvis det i utgangspunktet er valgt fem mannlige medlemmer (35,7 prosent) og ni kvinnelige medlemmer (64,3 prosent), skal det kvinnelige medlemmet som har lavest stemmetall i valgoppgjøret erstattes av det mannlige varamedlemmet innen samme kategori (lek/bispedømme, prest, lek kirkelig tilsatt) som har nest flest stemmer. Det vil sikre at det blir seks mannlige medlemmer (42,9 prosent) og åtte kvinnelige medlemmer (57,1 prosent).»

Mindretallet foreslår at dette også bør gjelde for varamedlemmene som i likestillings- og diskrimineringsloven § 28 annet ledd. Det fremmes derfor forslag om å ta inn en tilsvarende bestemmelse i § 3-4.

Mindretallet viser til bærekraftmål 5 som dreier seg om å oppnå likestilling mellom kjønn, herunder å «sikre kvinner fullstendig og reell deltakelse og like muligheter til ledende stillinger på alle nivåer i beslutningsprosessene i det politiske, økonomiske og offentlige liv». Komiteen mener Den norske kirke bør fremme kvinners fullstendige og reelle deltakelse og like muligheter til ledende stillinger og verv. Dette kan også fungere som støtte til kvinner i søsterkirker.

Dette mindretallet fremmer på denne bakgrunn følgende mindretallsforslag:

Linje 120: nytt § 3-3 tredje ledd:

Dersom Kirkerådet etter avstemningen i 3. valgongang ikke får representasjon av minst 40 prosent kvinner og minst 40 prosent menn, rykker kandidater fra det underrepresenterte kjønn fra 3. valgongang opp i det omfang det er nødvendig for å oppnå slik balanse.

Linje 128: nytt § 3-4 siste punktum:

Dersom Kirkerådet etter avstemningen ikke får representasjon av minst 40 prosent kvinner og minst 40 prosent menn, rykker kandidater fra det underrepresenterte kjønn opp i det omfang det er nødvendig for å oppnå slik balanse.

Forslag til vedtak

I

Kirkemøtet fastsetter følgende regler for valg av Kirkerådet med hjemmel i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke (kirkeloven) § 25 sjette ledd:

Regler for valg av Kirkerådet

Kapittel 1. Kirkerådets sammensetning og valgperiode

§ 1-1. Kirkerådets sammensetning

Kirkerådet består av:

- e) elleve leke medlemmer, ett fra hvert bispedømme, valgt av Kirkemøtet,
- f) en lek kirkelig tilsatt valgt av Kirkemøtet,
- g) fire prester valgt av Kirkemøtet og
- h) en biskop valgt av Bispemøtet.

For hvert av medlemmene skal det velges ett varamedlem.

Kirkerådets medlemmer og varamedlemmer må være medlemmer av Kirkemøtet.

§ 1-2. Valgperiode. Nyvalg i valgperioden.

Kirkerådets valgperiode er fire år fra Kirkemøtets første møte i bispedømmerådene valgperiode frem til Kirkemøtets første møte i den påfølgende valgperioden.

Kirkerådet tiltrer umiddelbart etter Kirkemøtet hvor valget har funnet sted. Ved nyvalg innenfor valgperioden tiltrer Kirkerådet straks det er valgt.

Mistillit til Kirkerådets leder eller samlet til alle medlemmene av Kirkerådet som er valgt av Kirkemøtet, kan fremmes av minst ett medlem av Kirkemøtet.

Hvis mistillitsforslaget får alminnelig flertall, skal det velges en ny leder eller et nytt Kirkeråd for resten av valgperioden.

Kapittel 2. Nominasjon

§ 2-1. Nominasjonskomité

Kirkemøtet velger en nominasjonskomité på sitt siste møte i bispedømmerådene valgperiode. Nominasjonskomiteen skal bestå av tre leke medlemmer, en lek kirkelig tilsatt og en prest. En av disse skal være under 30 år. Komiteen velger selv leder. En tilsatt i Kirkerådets sekretariat er sekretær for komiteen.

Ved nyvalg og suppleringsvalg innenfor Kirkerådets valgperiode skal Kirkemøtets valgkomité fungere som nominasjonskomité for valget.

§ 2-2. Forslag på kandidater

Nominasjonskomiteen ber bispedømmerådene om å foreslå tre av sine leke medlemmer som kandidater i prioritert rekkefølge. Alle prester og leke kirkelig tilsatte i Kirkemøtet er å anse som kandidater til Kirkerådet. Fra bispedømmene i Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bør minst en av de foreslåtte kandidatene være same.

Bispedømmerådene kan også komme med forslag til lederkandidater overfor nominasjonskomiteen.

Ved nyvalg i valgperioden ber valgkomiteen Kirkemøtets medlemmer om å fremme forslag til kandidater innen en frist.

Ved suppleringsvalg i valgperioden ber valgkomiteen vedkommende bispedømmeråd om å fremme forslag til en til to kandidater.

Kirkemøtets medlemmer kan fremme forslag til kandidater under Kirkemøtet.

§ 2-3. Valgliste ved valg av Kirkerådets leder og øvrige medlemmer

Nominasjonskomiteen fremmer på grunnlag av bispedømmerådene prioriteringer en valgliste med:

- e) forslag til kandidater til leder av Kirkerådet, i alfabetisk rekkefølge,
- f) de elleve leke kirkelig tilsatte, ordnet bispedømmevis,
- g) de elleve prestene, ordnet bispedømmevis, og
- h) forslag til 22 leke kandidater, to fra hvert bispedømme, ordnet bispedømmevis og i alfabetisk rekkefølge.

Kandidatene føres opp på listen med angivelse av fullstendig navn, stilling, menighet, alder, bispedømme og relevante opplysninger om kandidatene.

Nominasjonskomiteen skal sikre at kvinner og menn er representert med minst 40 prosent blant de foreslåtte kandidatene på valglisten. Tilsvarende skal nominasjonskomiteen så langt det er mulig sikre at det er en andel kandidater under 30 år på minst 20 prosent.

Ved nyvalg i valgperioden kommer første til tredje ledd til anvendelse så langt de passer.

Ved suppleringsvalg i valgperioden skal valgkomiteen fremme forslag på en til to kandidater til den plassen som står ubesatt.

Kandidater foreslått etter § 2-2 siste ledd skal føres opp på valglisten. Valgkomiteen kan også selv føre opp kandidater på listen. Kandidatene ført opp på valglisten etter dette ledd er ikke omfattet av kravet i tredje ledd.

§ 2-4. Valgliste ved valg av Kirkerådets varamedlemmer

Etter at Kirkerådets leder og øvrige medlemmer er valgt av Kirkemøtet, fremmer valgkomiteen en valgliste med:

- a) de ti leke kirkelig tilsatte som ikke har blitt valgt, ordnet bispedømmevis,
- b) de sju prestene som ikke har blitt valgt, ordnet bispedømmevis og
- c) forslag til 22 leke kandidater, to fra hvert bispedømme, ordnet bispedømmevis og i alfabetisk rekkefølge.

Reglene i § 2-3 annet til sjetten ledd kommer så langt de passer til anvendelse ved utarbeidelsen av valglisten.

Kapittel 3. Valg

§ 3-1. Valgkomiteen. Hemmelig valg.

Valgkomiteen leder valget og foretar valgoppgjøret.

Valgkomiteen sørger for stemmesedler til den enkelte valgongang. Stemmegivningen kan i stedet gjennomføres ved bruk av elektronisk møtesystem.

Stemmegivningen er hemmelig.

§ 3-2. Valg av leder

Kirkemøtet velger først leder av Kirkerådet blant Kirkemøtets leke medlemmer ved særskilt avstemning. Det skal avgis stemme på én kandidat. Det er også adgang til å stemme blankt. Hvis ingen ved første stemmegivning får alminnelig flertall av de stemmer som er avgitt, holdes ny stemmegivning. Ved denne skal det bare stemmes på de to som ved første stemmegivning har fått flest stemmer.

Lederen velges for to år. Ved nyvalg velges lederen ut funksjonsperioden. Lederen kan gjenvelges. Kirkerådet velger selv nestleder for en periode på to år.

§ 3-3. Valg av øvrige medlemmer

Etter valget av leder velger Kirkemøtet først fem leke medlemmer, lek kirkelig tilsatt og to prester. De leke medlemmene skal velges fra bispedømmene leder ikke ble valgt fra. Det skal avgis stemme på ti leke kandidater, én kandidat per bispedømme, en lek kirkelig tilsatt og

fire prester. Det er også adgang til å stemme blankt. De som får flest stemmer innenfor sin kategori, er valgt.

Etter at resultatet av ovenstående valg foreligger, foretas valg av de resterende fem leke medlemmer og to prester. De leke medlemmene velges fra bispedømmene leder og de fem leke medlemmene ikke ble valgt fra. Det skal avgis stemme på fem leke kandidater, én kandidat per bispedømme, og to prester. Det er også adgang til å stemme blankt. De som får flest stemmer innenfor sin kategori, er valgt.

§ 3-4. Valg av varamedlemmer

Etter valget av Kirkerådets leder og øvrige medlemmer velger Kirkemøtet varamedlemmer i en egen valgomgang. For de leke medlemmene skal det velges ett personlig varamedlem fra hvert bispedømme. For lek kirkelig tilsatt skal det velges ett personlig varamedlem. For prestene skal det velges fire personlige varamedlemmer. I valgomgangen skal det avgis stemme på elleve leke kandidater, en lek kirkelig tilsatt og fire prester. Det er også adgang til å stemme blankt. De som får flest stemmer innenfor sin kategori, er valgt.

Kapittel 4. Forskjellige bestemmelser

§ 4-1. Stemmelikhet. Forkasting av stemmesedler.

Ved stemmelikhet gjøres det omvalg mellom kandidatene som har fått like mange stemmer. Ved fortsatt stemmelikhet treffes avgjørelsen ved loddtrekning.

Valgkomiteen skal forkaste stemmesedler som er feil utfylt.

§ 4-2. Uttreden og fratredelse

Reglene i kirkeloven § 7 gjøres tilsvarende gjeldende for Kirkerådet.

Hvis Kirkemøtet vedtar mistillit til Kirkerådets leder eller til alle medlemmene av Kirkerådet som er valgt av Kirkemøtet, plikter vedkommende å tre ut av rådet fra det tidspunkt ny leder av Kirkerådet eller nytt Kirkeråd er valgt.

Har Kirkemøtet vedtatt mistillit til sittende leder i Kirkerådet, vil vedkommende være utelukket fra å stille til gjenvalg. Har Kirkemøtet vedtatt mistillit samlet til alle medlemmene av Kirkerådet som er valgt av Kirkemøtet, vil fratredende medlemmer, inkludert leder, kunne stille til gjenvalg.

§ 4-3. Mindre endringer

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i reglene.

§ 4-4. Ikrafttredelse

Reglene trer i kraft fra det tidspunkt Kirkerådet bestemmer. Samtidig oppheves regler 14. november 1997 nr. 4862 for valg av Kirkeråd.

II

Når kirkeloven oppheves gjøres følgende endringer i regler for valg av Kirkerådet:

§ 3-4 fjerde punktum skal lyde:

For prestene skal det velges *fire varamedlemmer i nummerert rekkefølge*.

§ 4-2 første ledd skal lyde:

Reglene i kirkeordningen § 10 gjøres tilsvarende gjeldende for Kirkerådet.

Under forutsetning av at kirkeloven oppheves i tråd med forslaget til ny trossamfunnslov, trer endringen under II i kraft fra det tidspunkt kirkeloven oppheves og kirkeordningen trer i kraft.

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Lill Tone Grahl-Jacobsen
Saksordfører: Tone Louise Stranden

Disse hadde ordet:

Tone Louise Stranden, Kjetil Hafstad, Karin-Elin Berg, Stian Berg, Therese Kristin Børnes Utgård, Kari Karstensen, Olav Myklebust, Ola Smeplass, Jofrid Brennsæter, Karl Johan Kirkebø.

Endringsforslag fra 1. behandling

Odd Einar Dørum

Paragraf 3,3 og 3,4

I paragrafene 3-3- i to avsnitt - og 3-4 om valg av leke medlemmer skal det stemmes på «inntil» 5 medlemmer. Komiteen bes vurdere om «inntil» 5 er en utilsiktet kumulering og at «inntil» bør utgå.

Forslaget ble innarbeidet av komiteen.

Olav Myklebust

Forslag 1 - linje 44-45, 60

Linje 44-45: Det settes punktum etter leke medlemmer i prioritert rekkefølge og resten av setningen strykes. Neste setning endres til: Alle prester og lek kirkelig tilsatte i Kirkemøtet er å anse som kandidater...

Linje 60 endres til: de elleve kirkelig tilsatte, ordnet bispedømmevis.

Forslaget ble innarbeidet av komiteen.

Forslag 2 - linje 62

Opprinnelig forslag beholdes (tre kandidater).

Forslaget ble avvist av komiteen og ble trukket.

Ola Smeplass

Linje 1

Valg til Kirkerådet skal skje som beskrevet i alternativ 1 i saksutredningen.

Forslaget ble avvist av komiteen. Forslagsstiller opprettholdt.

Votering:

For: 16 stemmer. Mot: 93 stemmer. Forslaget falt.

109 stemmeberettigede

Gard Realf Sandaker-Nielsen

Linje 108 og 114

Fjerne «inntil»

Forslaget ble innarbeidet av komiteen..

Kari Karstensen

Nytt punkt: Likestillingslovens § 28 om kjønnsbalanse i offentlige utvalg gjelder for valg av Kirkeråd.

Komiteen anså forslaget som ivaretatt.

Endringsforslag fra 2. behandling

Kjetil Hafstad

Mindretallets forslag – linje 120, 128

Linje 120: nytt § 3-3 tredje ledd:

Dersom Kirkerådet etter avstemningen i 3. valgomgang ikke får representasjon av minst 40 prosent kvinner og minst 40 prosent menn, rykker kandidater fra det underrepresenterte kjønn fra 3. valgomgang opp i det omfang det er nødvendig for å oppnå slik balanse.

Linje 128: nytt § 3-4 siste punktum:

Dersom Kirkerådet etter avstemningen ikke får representasjon av minst 40 prosent kvinner og minst 40 prosent menn, rykker kandidater fra det underrepresenterte kjønn opp i det omfang det er nødvendig for å oppnå slik balanse.

Votering:

For: 21 stemmer. Mot: 88 stemmer. Forslaget falt.
109 stemmeberettigede

Stian Berg

Linje 67: Nominasjonskomiteen skal sikre at både kvinner og menn er representert

Votering:

For: 36 stemmer. Mot: 73 stemmer. Forslaget falt.
109 stemmeberettigede

Kirkemøtets vedtak

I

Kirkemøtet fastsetter følgende regler for valg av Kirkerådet med hjemmel i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke (kirkeoven) § 25 sjette ledd:

Regler for valg av Kirkerådet

Kapittel 1. Kirkerådets sammensetning og valgperiode

§ 1-1. Kirkerådets sammensetning

Kirkerådet består av:

- i) elleve leke medlemmer, ett fra hvert bispedømme, valgt av Kirkemøtet,
- j) en lek kirkelig tilsatt valgt av Kirkemøtet,
- k) fire prester valgt av Kirkemøtet og
- l) en biskop valgt av Bispemøtet.

For hvert av medlemmene skal det velges ett varamedlem.

Kirkerådets medlemmer og varamedlemmer må være medlemmer av Kirkemøtet.

§ 1-2. Valgperiode. Nyvalg i valgperioden.

Kirkerådets valgperiode er fire år fra Kirkemøtets første møte i bispedømmerådene valgperiode frem til Kirkemøtets første møte i den påfølgende valgperioden.

Kirkerådet tiltrer umiddelbart etter Kirkemøtet hvor valget har funnet sted. Ved nyvalg innenfor valgperioden tiltrer Kirkerådet straks det er valgt.

Mistillit til Kirkerådets leder eller samlet til alle medlemmene av Kirkerådet som er valgt av Kirkemøtet, kan fremmes av minst ett medlem av Kirkemøtet.

Hvis mistillitsforslaget får alminnelig flertall, skal det velges en ny leder eller et nytt Kirkeråd for resten av valgperioden.

Kapittel 2. Nominasjon

§ 2-1. Nominasjonskomité

Kirkemøtet velger en nominasjonskomité på sitt siste møte i bispedømmerådene valgperiode. Nominasjonskomiteen skal bestå av tre leke medlemmer, en lek kirkelig tilsatt og en prest. En av disse skal være under 30 år. Komiteen velger selv leder. En tilsatt i Kirkerådets sekretariat er sekretær for komiteen.

Ved nyvalg og suppleringsvalg innenfor Kirkerådets valgperiode skal Kirkemøtets valgkomité fungere som nominasjonskomité for valget.

§ 2-2. Forslag på kandidater

Nominasjonskomiteen ber bispedømmerådene om å foreslå tre av sine leke medlemmer som kandidater i prioritert rekkefølge. Alle prester og leke kirkelig tilsatte i Kirkemøtet er å anse som kandidater til Kirkerådet. Fra bispedømmene i Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bør minst en av de foreslåtte kandidatene være same.

Bispedømmerådene kan også komme med forslag til lederkandidater overfor nominasjonskomiteen.

Ved nyvalg i valgperioden ber valgkomiteen Kirkemøtets medlemmer om å fremme forslag til kandidater innen en frist.

Ved suppleringsvalg i valgperioden ber valgkomiteen vedkommende bispedømmeråd om å fremme forslag til en til to kandidater.

Kirkemøtets medlemmer kan fremme forslag til kandidater under Kirkemøtet.

§ 2-3. Valgliste ved valg av Kirkerådets leder og øvrige medlemmer

Nominasjonskomiteen fremmer på grunnlag av bispedømmerådene prioriteringer en valgliste med:

- i) forslag til kandidater til leder av Kirkerådet, i alfabetisk rekkefølge,
- j) de elleve leke kirkelig tilsatte, ordnet bispedømmevis,
- k) de elleve prestene, ordnet bispedømmevis, og
- l) forslag til 22 leke kandidater, to fra hvert bispedømme, ordnet bispedømmevis og i alfabetisk rekkefølge.

Kandidatene føres opp på listen med angivelse av fullstendig navn, stilling, menighet, alder, bispedømme og relevante opplysninger om kandidatene.

Nominasjonskomiteen skal sikre at kvinner og menn er representert med minst 40 prosent blant de foreslåtte kandidatene på valglisten. Tilsvarende skal nominasjonskomiteen så langt det er mulig sikre at det er en andel kandidater under 30 år på minst 20 prosent.

Ved nyvalg i valgperioden kommer første til tredje ledd til anvendelse så langt de passer.

Ved suppleringsvalg i valgperioden skal valgkomiteen fremme forslag på en til to kandidater til den plassen som står ubesatt.

Kandidater foreslått etter § 2-2 siste ledd skal føres opp på valglisten. Valgkomiteen kan også selv føre opp kandidater på listen. Kandidatene ført opp på valglisten etter dette ledd er ikke omfattet av kravet i tredje ledd.

§ 2-4. Valgliste ved valg av Kirkerådets varamedlemmer

Etter at Kirkerådets leder og øvrige medlemmer er valgt av Kirkemøtet, fremmer valgkomiteen en valgliste med:

- d) de ti leke kirkelig tilsatte som ikke har blitt valgt, ordnet bispedømmevis,
- e) de sju prestene som ikke har blitt valgt, ordnet bispedømmevis og
- f) forslag til 22 leke kandidater, to fra hvert bispedømme, ordnet bispedømmevis og i alfabetisk rekkefølge.

Reglene i § 2-3 annet til sjette ledd kommer så langt de passer til anvendelse ved utarbeidelsen av valglisten.

Kapittel 3. Valg

§ 3-1. Valgkomiteen. Hemmelig valg.

Valgkomiteen leder valget og foretar valgoppgjøret.

Valgkomiteen sørger for stemmesedler til den enkelte valgomgang. Stemmegivningen kan i stedet gjennomføres ved bruk av elektronisk møtesystem.

Stemmegivningen er hemmelig.

§ 3-2. Valg av leder

Kirkemøtet velger først leder av Kirkerådet blant Kirkemøtets leke medlemmer ved særskilt avstemning. Det skal avgis stemme på én kandidat. Det er også adgang til å stemme blankt. Hvis ingen ved første stemmegivning får alminnelig flertall av de stemmer som er avgitt, holdes ny stemmegivning. Ved denne skal det bare stemmes på de to som ved første stemmegivning har fått flest stemmer.

Lederen velges for to år. Ved nyvalg velges lederen ut funksjonsperioden. Lederen kan gjenvelges. Kirkerådet velger selv nestleder for en periode på to år.

§ 3-3. Valg av øvrige medlemmer

Etter valget av leder velger Kirkemøtet først fem leke medlemmer, lek kirkelig tilsatt og to prester. De leke medlemmene skal velges fra bispedømmene leder ikke ble valgt fra. Det skal avgis stemme på ti leke kandidater, én kandidat per bispedømme, en lek kirkelig tilsatt og fire prester. Det er også adgang til å stemme blankt. De som får flest stemmer innenfor sin kategori, er valgt.

Etter at resultatet av ovenstående valg foreligger, foretas valg av de resterende fem leke medlemmer og to prester. De leke medlemmene velges fra bispedømmene leder og de fem leke medlemmene ikke ble valgt fra. Det skal avgis stemme på fem leke kandidater, én kandidat per bispedømme, og to prester. Det er også adgang til å stemme blankt. De som får flest stemmer innenfor sin kategori, er valgt.

§ 3-4. Valg av varamedlemmer

Etter valget av Kirkerådets leder og øvrige medlemmer velger Kirkemøtet varamedlemmer i en egen valgomgang. For de leke medlemmene skal det velges ett personlig varamedlem fra hvert bispedømme. For lek kirkelig tilsatt skal det velges ett personlig varamedlem. For prestene skal det velges fire personlige varamedlemmer. I valgomgangen

skal det avgis stemme på elleve leke kandidater, en lek kirkelig tilsatt og fire prester. Det er også adgang til å stemme blankt. De som får flest stemmer innenfor sin kategori, er valgt.

Kapittel 4. Forskjellige bestemmelser

§ 4-1. Stemmelikhet. Forkasting av stemmesedler.

Ved stemmelikhet gjøres det omvalg mellom kandidatene som har fått like mange stemmer. Ved fortsatt stemmelikhet treffes avgjørelsen ved loddrekning.

Valgkomiteen skal forkaste stemmesedler som er feil utfylt.

§ 4-2. Uttreden og fratredelse

Reglene i kirkeloven § 7 gjøres tilsvarende gjeldende for Kirkerådet.

Hvis Kirkemøtet vedtar mistillit til Kirkerådets leder eller til alle medlemmene av Kirkerådet som er valgt av Kirkemøtet, plikter vedkommende å tre ut av rådet fra det tidspunkt ny leder av Kirkerådet eller nytt Kirkeråd er valgt.

Har Kirkemøtet vedtatt mistillit til sittende leder i Kirkerådet, vil vedkommende være utelukket fra å stille til gjenvalg. Har Kirkemøtet vedtatt mistillit samlet til alle medlemmene av Kirkerådet som er valgt av Kirkemøtet, vil fratredende medlemmer, inkludert leder, kunne stille til gjenvalg.

§ 4-3. Mindre endringer

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i reglene.

§ 4-4. Ikrafttredelse

Reglene trer i kraft fra det tidspunkt Kirkerådet bestemmer. Samtidig oppheves regler 14. november 1997 nr. 4862 for valg av Kirkeråd.

II

Når kirkeloven oppheves gjøres følgende endringer i regler for valg av Kirkerådet:

§ 3-4 fjerde punktum skal lyde:

For prestene skal det velges *fire varamedlemmer i nummerert rekkefølge*.

§ 4-2 første ledd skal lyde:

Reglene i *kirkeordningen § 10* gjøres tilsvarende gjeldende for Kirkerådet.

Under forutsetning av at kirkeloven oppheves i tråd med forslaget til ny trossamfunnslov, trer endringen under II i kraft fra det tidspunkt kirkeloven oppheves og kirkeordningen trer i kraft.

Vedtatt mot 7 stemmer.

109 stemmeberettigede

KM 08/19 Endring av Kirkemøtets budsjettreglement

Saksdokument:

KM 08.0/19 Endring av Kirkemøtets budsjettreglement

KM 08.1/19 Forslag til endringer i budsjettreglementet med elektronisk signatur

KM 08.2/19 Første innstilling

KM 08.3/19 Endelig innstilling

Første innstilling fra komité D

Sammendrag av saksorienteringen

Kirkemøtets budsjettreglement ble vedtatt av Kirkemøtet i sak KM 05/16 etter at saken hadde vært på høring. Kirkemøtet ba samtidig om at budsjettreglementet skulle tas opp igjen til ny behandling senest på Kirkemøtet i 2019.

Det er nå kun foreslått endringer for å presisere og tydeliggjøre, ikke for å endre vesentlige materielle forhold i budsjett- og regnskapsprosessen. Det viktigste er å presisere at Kirkerådet ikke bare fastsetter regnskapet slik det fremgår av ordlyden i kirkeloven § 25 fjerde ledd annet punktum, men også skal godkjenne regnskapet.

Det er også foreslått en hjemmel for disponering av likvide midler som er mer i tråd med den praksis som er etablert, og som vil utvikles.

En grundigere gjennomgang av budsjettreglementet bør vurderes på sikt etter at Stortinget har behandlet forslag om ny tros- og livssynssamfunnslov og Kirkemøtes påfølgende vedtak om kirkeordningen.

Forslagene til endringer har vært på høring i bispedømmerådene. Bispedømmerådene ble bedt om å vurdere endringer av regelverkene med utgangspunkt i fire forhold som ligger til grunn for endringsforslagene:

1. Godkjenning av regnskapet for rettssubjektet Den norske kirke (Dnk)
2. Kirkemøtets behandling av regnskaps- og budsjettsaker
3. Overskuddslikviditet
4. Inndeling av budsjettet

Det er gjort rede for begrunnelsen for forslagene til endringer og bispedømmerådenes høringssvar i saken.

Komiteens merknader

Komiteen legger i hovedsak forslaget fra Kirkerådet til grunn for innstillingen.

Komiteen har følgende merknader og forslag til endringer:

Komiteen har merket seg at Kirkerådet i saksfremstillingen legger til grunn at regnskapet både skal fastsettes og godkjennes av Kirkerådet fordi dette tilsvarer ordningen i stiftelsesloven. Komiteen støtter ikke denne begrunnelsen, men mener likevel at Kirkerådet skal fastsette og

godkjenne årets regnskap. Dette sikrer at regnskapet blir vedtatt i nødvendig tempo og ansvarliggjør Kirkerådet.

Forslaget til budsjettreglement § 2 sier at det skal utarbeides et langtidsbudsjett. Komiteen mener at dette i seg selv gir Kirkemøtet liten mulighet til å peke på retning i forbindelse med utarbeiding av langtidsbudsjett. Komiteen anbefaler at Kirkerådet utarbeider et rullerende langtidsbudsjett på budsjettgruppenivå på minimum 3 år som vedtas av Kirkemøtet. På denne måten får Kirkemøtet større mulighet til å påvirke langtidsbudsjettet.

Komiteen foreslår å stryke forslaget til budsjettreglement § 3 fjerde ledd, som har følgende formulering: «Omtale av og begrunnelse for forslaget skal gi et tilstrekkelig grunnlag for behandling av forslaget.» Komiteen mener at dette avsnittet er overflødig.

Komiteen har drøftet nødvendigheten av å opprette en ny budsjettgruppe 1c, som gjelder «Rettssubjektskostnader» og hvilke konsekvenser dette eventuelt vil kunne få for fremtiden. Komiteen vil anbefale at ordningen med denne budsjettgruppen evalueres etter 2-3 år.

Komiteen har sett nærmere på Kirkerådets plassering av overskuddslikviditet, som er omtalt i budsjettreglementet § 9 annet ledd. Komiteen har latt seg orientere om at plasseringen av disse midlene skal skje i tråd med etiske retningslinjer vedtatt av Kirkerådet i sak 9/18.

Komiteen foreslår en endring i § 10, slik at regnskapet skal settes opp sammenlignet både med siste års budsjett og siste avlagte regnskap. Dette vil gi et bedre sammenligningsgrunnlag.

Forslag til vedtak

Kirkemøtet gjør en endring i §§ 3 og 10 i forhold til Kirkerådets forslag til vedtak (endringer uthevet i teksten). Med disse endringsforslagene treffer Kirkemøtet følgende vedtak:

I)

Kirkemøtets budsjettreglement

§ 1 Virkeområde

Budsjettreglementet gjelder for de midlene som Kirkemøtet disponerer og Kirkerådet fastsetter regnskap for, jfr. kirkeloven § 25. Tilskuddet skal stilles til rådighet for Kirkerådet som skal følge opp disponeringen i tråd med Kirkemøtets bestemmelser.

Unntak fra reglementet kan bare gis etter vedtak av Kirkemøtet.

§ 2 Grunnleggende prinsipper

Budsjettet vedtas av Kirkerådet for kalenderåret. Det skal også utarbeides et langtidsbudsjett. Kirkemøtet tar til orientering forrige års regnskap og inneværende års budsjett, og fatter vedtak om kommende års budsjett.

Budsjettet skal være basert på realistiske anslag over alle kostnader og inntekter.

Det skal budsjetteres med et resultat som sørger for en forsvarlig egenkapital.

§ 3 Forslag til budsjettvedtak

Kirkerådets direktør skal innen 1. desember legge fram forslag til budsjettvedtak for Kirkerådet for neste budsjettår. Forslaget skal settes opp som bestemt i § 4.

Forslaget skal være et realistisk anslag over alle inntekter og kostnader, med sammenlignbare budsjett- og regnskapstall fra tidligere år.

Forslaget skal være basert på forslag til statsbudsjett, innskome budsjettforslag fra bispedømmerådene og Bispemøtet, samt budsjettsøknader fra andre. Disse skal omtales i forslaget.

Kirkemøtet skal få Kirkerådets budsjettvedtak til orientering.

§ 4 Budsjettets inndeling

Budsjettet skal gi en samlet oppstilling av forventede inntekter og kostnader. Oppstillingen vil følge NS 4102 utarbeidet av Standard Norge.

Resultatregnskap

Inntekter

Salgsinntekter
Offentlig tilskudd
Andre inntekter

Kostnader

Driftskostnader
Lønnskostnader
Andre driftskostnader

Finansinntekter/finanskostnader

Resultat

Budsjettet skal ha følgende inndeling:

Budsjettgruppe 1 Den norske kirke

- Budsjettgruppe 1A: Kirkerådet, bispedømmene og Svalbard kirke.
- Budsjettgruppe 1B: Trosopplæring, diakoni, undervisning, kirkemusikk mm.
- Budsjettgruppe 1C: Rettssubjektskostnader

Budsjettgruppe 2 Internasjonale og økumeniske organisasjoner (kontingenter mv)

Dette gjelder de virksomheter Den norske kirke har samarbeid med.

Budsjettgruppe 3 Andre institusjoner og kirkelige formål

Dette gjelder virksomheter utenfor rettssubjektet Den norske kirke som mottar støtte.

For budsjettgruppe 1 treffer Kirkemøtet budsjettvedtak på andel av en ramme.

For budsjettgruppe 2 og 3 treffer Kirkemøtet vedtak på ramme, og Kirkerådet fordeler beløpet internt i gruppene.

Kirkerådet kan gi nærmere bestemmelser om hvilke kostnader og inntekter som hører inn under de enkelte virksomhetene.

§ 5 Disponering av budsjettet

Kirkerådet fatter vedtak om budsjett i samsvar med Kirkemøtets vedtak.

Kirkerådet stiller budsjettet under budsjettgruppe 1 til disposisjon for bispedømmerådene og Bispemøtet gjennom tildelingsbrev. Dette følges opp gjennom reglene i økonomiregelverket.

Kirkerådet tildeler tilskudd til de enkelte mottakerne i gruppe 2 og 3 gjennom tilskuddsbrev. Ved siden av tildelingen av tilskudd, skal tilskuddsbrevet angi mål for tildelingen og krav til revisjon, regnskaps- og resultatrapportering. Tilskuddsbrevet skal inneholde informasjon om hvilke forutsetninger tilskuddet er basert på.

§ 6 Disponeringsfullmakter

Kirkemøtets vedtatte budsjett kan ikke overskrides eller brukes til andre formål enn bestemt av Kirkemøtet, med følgende unntak: Dersom inntektene blir høyere enn budsjettert, kan merinntekten benyttes fullt ut av hver enhet.

Under budsjettgruppe 1 har Kirkerådet adgang til å omdisponere inntil 1 % av vedtatt budsjett til formål under samme gruppe.

Under budsjettgruppe 2 og 3 har Kirkerådet adgang til å omdisponere inntil 5 % av vedtatt budsjett til alle gruppene.

Ubrukte budsjettmidler for de enkelte virksomhetene kan overføres til neste budsjettår. Overskridelser må dekkes inn i fremtidige budsjetter.

§ 7 Budsjettendringer i løpet av året

Det skal være balanse mellom inntekter og kostnader.

Oppstår det i budsjettåret en uforutsett, men nødvendig kostnad eller et uforutsett inntektstap som det ikke er mulig å dekke innenfor budsjettammen som er stilt til disposisjon, avgjør Kirkerådet hvordan kostnaden skal dekkes eller inntektstapet skal balanseres.

Dersom inntektsrammen blir lavere enn budsjettert, reduseres kostnadsrammen tilsvarende. Dersom mindreinntekten innebærer en reduksjon av kostnadsrammen på mer enn 3 % kan saken bringes fram for Kirkerådet som avgjør hvordan mindreinntekten skal balanseres.

§ 8 Forpliktelser utover budsjettåret

Kirkerådet kan inngå avtaler eller gjøre vedtak som innebærer kostnadsforpliktelser utover budsjettåret. Slike avtaler eller vedtak skal være basert på en uendret videreføring av budsjettnivået kommende år.

Kirkerådet kan delegere sin myndighet etter første ledd.

§ 9 Disponering av likvide midler

Den likviditet som er nødvendig for å sikre hensiktsmessig drift, plasseres som innskudd i bank.

Overskuddslikviditet skal bare plasseres i samsvar med Kirkemøtets budsjettvedtak og de fullmakter som Kirkemøtet og Kirkerådet har gitt.

§ 10 Regnskap

Regnskapsrapporter utarbeides hver måned. Etter enhetenes egen bestemmelse legges regnskapsrapporter fram for Kirkerådet, Bispemøtet og bispedømmerådene til orientering.

Rådene legger fram årsregnskap for sine driftsenheter.

Kirkerådets direktør utarbeider et samlet årsregnskap for Den norske kirke. Regnskapet fastsettes og godkjennes av Kirkerådet og legges frem for Kirkemøtet til orientering. Regnskapet settes opp sammenlignet med **budsjettet** og sist avlagte regnskap. Kirkerådet gir departementet de opplysninger fra årsregnskapet som departementet bestemmer.

§ 11 Ikrafttredelse

Reglementet trer i kraft fra budsjettåret 2020.

II)

På samme tid oppheves Kirkemøtets budsjettreglement, fastsatt av Kirkemøtet 11. april 2016.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Kai Steffen Østensen

Saksordfører: Dag Landmark

Disse hadde ordet:

Dag Landmark, Anne Enger, Gunhild Tomter Alstad, Atle Sommerfeldt, Rolf Reikvam, Kjersti Brakestad Boge, Odd Einar Dørum, Karin-Elin Berg, Arne Jon Myskja, Kristin Gunleiksrud Raaum.

Endringsforslag

Anne Enger

Linje 171

Kirkemøtet ber Kirkerådet vurdere hvordan Kirkemøtets rolle i godkjenning av regnskap og budsjett kan styrkes.

Gunhild Tomter Alstad

Linje 20-21

Det skal også utarbeides et rullerende langtidsbudsjett på budsjettgruppenivå på minimum tre år. Langtidsbudsjettet vedtas av Kirkemøtet.

Atle Sommerfeldt

Linje 156

Kirkerådet fastsetter, Kirkemøtet godkjenner.

Saken gikk tilbake til komiteen

Endelig innstilling fra komité D

Sammendrag av saksorienteringen

Kirkemøtets budsjettreglement ble vedtatt av Kirkemøtet i sak KM 05/16 etter at saken hadde vært på høring. Kirkemøtet ba samtidig om at budsjettreglementet skulle tas opp igjen til ny behandling senest på Kirkemøtet i 2019.

Det er nå kun foreslått endringer for å presisere og tydeliggjøre, ikke for å endre vesentlige materielle forhold i budsjett- og regnskapsprosessen. Det viktigste er å presisere at Kirkerådet ikke bare fastsetter regnskapet slik det fremgår av ordlyden i kirkeloven § 25 fjerde ledd annet punktum, men også skal godkjenne regnskapet.

Det er også foreslått en hjemmel for disponering av likvide midler som er mer i tråd med den praksis som er etablert, og som vil utvikles.

En grundigere gjennomgang av budsjettreglementet bør vurderes på sikt etter at Stortinget har behandlet forslag om ny tros- og livssynssamfunnslov og Kirkemøtes påfølgende vedtak om kirkeordningen.

Forslagene til endringer har vært på høring i bispedømmerådene. Bispedømmerådene ble bedt om å vurdere endringer av regelverkene med utgangspunkt i fire forhold som ligger til grunn for endringsforslagene:

5. Godkjenning av regnskapet for rettssubjektet Den norske kirke (Dnk)
6. Kirkemøtets behandling av regnskaps- og budsjettsaker
7. Overskuddslikviditet
8. Inndeling av budsjettet

Det er gjort rede for begrunnelsen for forslagene til endringer og bispedømmerådenes høringssvar i saken.

Komiteens merknader

Komiteen legger i hovedsak forslaget fra Kirkerådet til grunn for innstillingen.

Komiteen har følgende merknader og forslag til endringer:

Komiteen har merket seg at Kirkerådet i saksfremstillingen legger til grunn at regnskapet både skal fastsettes og godkjennes av Kirkerådet fordi dette tilsvarer ordningen i stiftelsesloven. Komiteen støtter ikke denne begrunnelsen, men mener likevel at Kirkerådet skal fastsette og godkjenne årets regnskap. Dette sikrer at regnskapet blir vedtatt i nødvendig tempo og ansvarliggjør Kirkerådet.

Forslaget til budsjettreglement § 2 sier at det skal utarbeides et langtidsbudsjett. Komiteen mener at dette i seg selv gir Kirkemøtet liten mulighet til å peke på retning i forbindelse med utarbeiding av langtidsbudsjett. Komiteen anbefaler at Kirkerådet utarbeider et rullerende langtidsbudsjett på budsjettgruppenivå på minimum 3 år som vedtas av Kirkemøtet. På denne måten får Kirkemøtet større mulighet til å påvirke langtidsbudsjettet.

Komiteen foreslår å stryke forslaget til budsjettreglement § 3 fjerde ledd, som har følgende formulering: «Omtale av og begrunnelse for forslaget skal gi et tilstrekkelig grunnlag for behandling av forslaget.» Komiteen mener at dette avsnittet er overflødig.

Komiteen har drøftet nødvendigheten av å opprette en ny budsjettgruppe 1c, som gjelder «Rettssubjektskostnader» og hvilke konsekvenser dette eventuelt vil kunne få for fremtiden. Komiteen vil anbefale at ordningen med denne budsjettgruppen evalueres etter 2-3 år.

Komiteen har sett nærmere på Kirkerådets plassering av overskuddslikviditet, som er omtalt i budsjettreglementet § 9 annet ledd. Komiteen har latt seg orientere om at plasseringen av disse midlene skal skje i tråd med etiske retningslinjer vedtatt av Kirkerådet i sak 9/18.

Komiteen foreslår en endring i § 10, slik at regnskapet skal settes opp sammenlignet både med siste års budsjett og siste avlagte regnskap. Dette vil gi et bedre sammenligningsgrunnlag.

Komiteen har merket seg forslagene som ble fremmet under førstegangsbehandlingen av saken. Endringsforslag 1 fra Anne Enger og endringsforslag 2 fra Gunhild Tomter Alstad er innarbeidet i forslaget til vedtak. Endringsforslag 3 fra Atle Sommerfelt vil kunne bli ivarettatt gjennom endringsforslag 1.

Forslag til vedtak

Kirkemøtet gjør en endring i §§ 3 og 10 i forhold til Kirkerådets forslag til vedtak (endringer uthevet i teksten). Med disse endringsforslagene treffer Kirkemøtet følgende vedtak:

D)

Kirkemøtets budsjettreglement

§ 1 Virkeområde

Budsjettreglementet gjelder for de midlene som Kirkemøtet disponerer og Kirkerådet fastsetter regnskap for, jfr. kirkeloven § 25. Tilskuddet skal stilles til rådighet for Kirkerådet som skal følge opp disponeringen i tråd med Kirkemøtets bestemmelser.

Unntak fra reglementet kan bare gis etter vedtak av Kirkemøtet.

§ 2 Grunnleggende prinsipper

Budsjettet vedtas av Kirkerådet for kalenderåret. Det skal også utarbeides et rullerende langtidsbudsjett på budsjettgruppenivå på minimum 3 år. Langtidsbudsjettet vedtas av Kirkemøtet. Kirkemøtet tar til orientering forrige års regnskap og inneværende års budsjett, og fatter vedtak om kommende års budsjett.

Budsjettet skal være basert på realistiske anslag over alle kostnader og inntekter. Det skal budsjetteres med et resultat som sørger for en forsvarlig egenkapital.

§ 3 Forslag til budsjettvedtak

Kirkerådets direktør skal innen 1. desember legge fram forslag til budsjettvedtak for Kirkerådet for neste budsjettår. Forslaget skal settes opp som bestemt i § 4.

Forslaget skal være et realistisk anslag over alle inntekter og kostnader, med sammenlignbare budsjett- og regnskapstall fra tidligere år.

Forslaget skal være basert på forslag til statsbudsjett, innkomne budsjettforslag fra bispedømmerådene og Bispemøtet, samt budsjettsøknader fra andre. Disse skal omtales i forslaget.

Kirkemøtet skal få Kirkerådets budsjettvedtak til orientering.

§ 4 Budsjettets inndeling

Budsjettet skal gi en samlet oppstilling av forventede inntekter og kostnader. Oppstillingen vil følge NS 4102 utarbeidet av Standard Norge.

Resultatregnskap

Inntekter

Salgsinntekter
Offentlig tilskudd
Andre inntekter

Kostnader

Driftskostnader

Lønnskostnader
Andre driftskostnader

Finansinntekter/finanskostnader

Resultat

Budsjettet skal ha følgende inndeling:

Budsjettgruppe 1 Den norske kirke

- Budsjettgruppe 1A: Kirkerådet, bispedømmene og Svalbard kirke.
- Budsjettgruppe 1B: Trosopplæring, diakoni, undervisning, kirkemusikk mm.
- Budsjettgruppe 1C: Rettssubjektskostnader

Budsjettgruppe 2 Internasjonale og økumeniske organisasjoner (kontingenter mv)

Dette gjelder de virksomheter Den norske kirke har samarbeid med.

Budsjettgruppe 3 Andre institusjoner og kirkelige formål

Dette gjelder virksomheter utenfor rettssubjektet Den norske kirke som mottar støtte.

For budsjettgruppe 1 treffer Kirkemøtet budsjettvedtak på andel av en ramme.

For budsjettgruppe 2 og 3 treffer Kirkemøtet vedtak på ramme, og Kirkerådet fordeler beløpet internt i gruppene.

Kirkerådet kan gi nærmere bestemmelser om hvilke kostnader og inntekter som hører inn under de enkelte virksomhetene.

§ 5 Disponering av budsjettet

Kirkerådet fatter vedtak om budsjett i samsvar med Kirkemøtets vedtak.

Kirkerådet stiller budsjettet under budsjettgruppe 1 til disposisjon for bispedømmerådene og Bispemøtet gjennom tildelingsbrev. Dette følges opp gjennom reglene i økonomiregelverket.

Kirkerådet tildeler tilskudd til de enkelte mottakerne i gruppe 2 og 3 gjennom tilskuddsbrev. Ved siden av tildelingen av tilskudd, skal tilskuddsbrevet angi mål for tildelingen og krav til revisjon, regnskaps- og resultatrapportering. Tilskuddsbrevet skal inneholde informasjon om hvilke forutsetninger tilskuddet er basert på.

§ 6 Disponeringsfullmakter

Kirkemøtets vedtatte budsjett kan ikke overskrides eller brukes til andre formål enn bestemt av Kirkemøtet, med følgende unntak: Dersom inntektene blir høyere enn budsjettet, kan merinntekten benyttes fullt ut av hver enhet.

Under budsjettgruppe 1 har Kirkerådet adgang til å omdisponere inntil 1 % av vedtatt budsjett til formål under samme gruppe.

Under budsjettgruppe 2 og 3 har Kirkerådet adgang til å omdisponere inntil 5 % av vedtatt budsjett til alle gruppene.

Ubrukte budsjettmidler for de enkelte virksomhetene kan overføres til neste budsjettår. Overskridelser må dekkes inn i fremtidige budsjetter.

§ 7 Budsjettendringer i løpet av året

Det skal være balanse mellom inntekter og kostnader.

Oppstår det i budsjettåret en uforutsett, men nødvendig kostnad eller et uforutsett inntektstap som det ikke er mulig å dekke innenfor budsjettrammen som er stilt til disposisjon, avgjør Kirkerådet hvordan kostnaden skal dekkes eller inntektstapet skal balanseres.

Dersom inntektsrammen blir lavere enn budsjettet, reduseres kostnadsrammen tilsvarende. Dersom mindreinntekten innebærer en reduksjon av kostnadsrammen på mer enn 3 % kan saken bringes fram for Kirkerådet som avgjør hvordan mindreinntekten skal balanseres.

§ 8 Forpliktelser utover budsjettåret

Kirkerådet kan inngå avtaler eller gjøre vedtak som innebærer kostnadsforpliktelser utover budsjettåret. Slike avtaler eller vedtak skal være basert på en uendret videreføring av budsjettnivået kommende år.

Kirkerådet kan delegere sin myndighet etter første ledd.

§ 9 Disponering av likvide midler

Den likviditet som er nødvendig for å sikre hensiktsmessig drift, plasseres som innskudd i bank.

Overskuddslikviditet skal bare plasseres i samsvar med Kirkemøtets budsjettvedtak og de fullmakter som Kirkemøtet og Kirkerådet har gitt.

§ 10 Regnskap

Regnskapsrapporter utarbeides hver måned. Etter enhetenes egen bestemmelse legges regnskapsrapporter fram for Kirkerådet, Bispemøtet og bispedømmerådene til orientering.

Rådene legger fram legger fram årsregnskap for sine driftsenheter.

Kirkerådets direktør utarbeider et samlet årsregnskap for Den norske kirke. Regnskapet fastsettes og godkjennes av Kirkerådet og legges frem for Kirkemøtet til orientering. Regnskapet settes opp sammenlignet med **budsjettet** og sist avlagte regnskap. Kirkerådet gir departementet de opplysninger fra årsregnskapet som departementet bestemmer.

§ 11 Ikrafttredelse

Reglementet trer i kraft fra budsjettåret 2020.

II)

På samme tid oppheves Kirkemøtets budsjettreglement, fastsatt av Kirkemøtet 11. april 2016.

III)

Kirkemøtet ber Kirkerådet vurdere hvordan Kirkemøtets rolle i godkjenning av regnskap og budsjett kan styrkes.

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Kai Steffen Østensen
Saksordfører: Dag Landmark

Disse hadde ordet:
Dag Landmark

Endringsforslag fra 1. gangs behandling

Anne Enger

Linje 171

Kirkemøtet ber Kirkerådet vurdere hvordan Kirkemøtets rolle i godkjenning av regnskap og budsjett kan styrkes.

Forslaget ble innarbeidet av komiteen.

Gunhild Tomter Alstad

Linje 20-21

Det skal også utarbeides et rullerende langtidsbudsjett på budsjettgruppenivå på minimum tre år. Langtidsbudsjettet vedtas av Kirkemøtet.

Forslaget ble innarbeidet av komiteen.

Atle Sommerfeldt

Linje 156

Kirkerådet fastsetter, Kirkemøtet godkjenner.

Komiteen anser forslaget som ivare tatt i Anne Engers forslag.

.

Kirkemøtets vedtak

Kirkemøtet gjør en endring i §§ 3 og 10 i forhold til Kirkerådets forslag til vedtak (endringer uthevet i teksten). Med disse endringsforslagene treffer Kirkemøtet følgende vedtak:

I)

Kirkemøtets budsjettreglement

§ 1 Virkeområde

Budsjettreglementet gjelder for de midlene som Kirkemøtet disponerer og Kirkerådet fastsetter regnskap for, jfr. kirkeloven § 25. Tilskuddet skal stilles til rådighet for Kirkerådet som skal følge opp disponeringen i tråd med Kirkemøtets bestemmelser.

Unntak fra reglementet kan bare gis etter vedtak av Kirkemøtet.

§ 2 Grunnleggende prinsipper

Budsjettet vedtas av Kirkerådet for kalenderåret. Det skal også utarbeides et rullerende langtidsbudsjett på budsjettgruppenivå på minimum 3 år. Langtidsbudsjettet vedtas av Kirkemøtet. Kirkemøtet tar til orientering forrige års regnskap og inneværende års budsjett, og fatter vedtak om kommende års budsjett.

Budsjettet skal være basert på realistiske anslag over alle kostnader og inntekter. Det skal budsjetteres med et resultat som sørger for en forsvarlig egenkapital.

§ 3 Forslag til budsjettvedtak

Kirkerådets direktør skal innen 1. desember legge fram forslag til budsjettvedtak for Kirkerådet for neste budsjettår. Forslaget skal settes opp som bestemt i § 4.

Forslaget skal være et realistisk anslag over alle inntekter og kostnader, med sammenlignbare budsjett- og regnskapstall fra tidligere år.

Forslaget skal være basert på forslag til statsbudsjett, innkomne budsjettforslag fra bispedømmerådene og Bispemøtet, samt budsjettsøknader fra andre. Disse skal omtales i forslaget.

Kirkemøtet skal få Kirkerådets budsjettvedtak til orientering.

§ 4 Budsjettets inndeling

Budsjettet skal gi en samlet oppstilling av forventede inntekter og kostnader. Oppstillingen vil følge NS 4102 utarbeidet av Standard Norge.

Resultatregnskap

Inntekter

Salgsinntekter
Offentlig tilskudd
Andre inntekter

Kostnader

Driftskostnader
Lønnskostnader
Andre driftskostnader

Finansinntekter/finanskostnader

Resultat

Budsjettet skal ha følgende inndeling:

Budsjettgruppe 1 Den norske kirke

- Budsjettgruppe 1A: Kirkerådet, bispedømmene og Svalbard kirke.
- Budsjettgruppe 1B: Trosopplæring, diakoni, undervisning, kirkemusikk mm.
- Budsjettgruppe 1C: Rettssubjektskostnader

Budsjettgruppe 2 Internasjonale og økumeniske organisasjoner (kontingenter mv)

Dette gjelder de virksomheter Den norske kirke har samarbeid med.

Budsjettgruppe 3 Andre institusjoner og kirkelige formål

Dette gjelder virksomheter utenfor rettssubjektet Den norske kirke som mottar støtte.

For budsjettgruppe 1 treffer Kirkemøtet budsjettvedtak på andel av en ramme.

For budsjettgruppe 2 og 3 treffer Kirkemøtet vedtak på ramme, og Kirkerådet fordeler beløpet internt i gruppene.

Kirkerådet kan gi nærmere bestemmelser om hvilke kostnader og inntekter som hører inn under de enkelte virksomhetene.

§ 5 Disponering av budsjettet

Kirkerådet fatter vedtak om budsjett i samsvar med Kirkemøtets vedtak.

Kirkerådet stiller budsjettet under budsjettgruppe 1 til disposisjon for bispedømmerådene og Bispemøtet gjennom tildelingsbrev. Dette følges opp gjennom reglene i økonomiregelverket.

Kirkerådet tildeler tilskudd til de enkelte mottakerne i gruppe 2 og 3 gjennom tilskuddsbrev. Ved siden av tildelingen av tilskudd, skal tilskuddsbrevet angi mål for tildelingen og krav til revisjon, regnskaps- og resultatrapportering. Tilskuddsbrevet skal inneholde informasjon om hvilke forutsetninger tilskuddet er basert på.

§ 6 Disponeringsfullmakter

Kirkemøtets vedtatte budsjett kan ikke overskrides eller brukes til andre formål enn bestemt av Kirkemøtet, med følgende unntak: Dersom inntektene blir høyere enn budsjettet, kan merinntekten benyttes fullt ut av hver enhet.

Under budsjettgruppe 1 har Kirkerådet adgang til å omdisponere inntil 1 % av vedtatt budsjett til formål under samme gruppe.

Under budsjettgruppe 2 og 3 har Kirkerådet adgang til å omdisponere inntil 5 % av vedtatt budsjett til alle gruppene.

Ubrukte budsjettmidler for de enkelte virksomhetene kan overføres til neste budsjettår. Overskridelser må dekkes inn i fremtidige budsjetter.

§ 7 Budsjettendringer i løpet av året

Det skal være balanse mellom inntekter og kostnader.

Oppstår det i budsjettåret en uforutsett, men nødvendig kostnad eller et uforutsett inntektstap som det ikke er mulig å dekke innenfor budsjettammen som er stilt til disposisjon, avgjør Kirkerådet hvordan kostnaden skal dekkes eller inntektstapet skal balanseres. Dersom inntektsrammen blir lavere enn budsjettet, reduseres kostnadsrammen tilsvarende. Dersom mindreinntekten innebærer en reduksjon av kostnadsrammen på mer enn 3 % kan saken bringes fram for Kirkerådet som avgjør hvordan mindreinntekten skal balanseres.

§ 8 Forpliktelser utover budsjettåret

Kirkerådet kan inngå avtaler eller gjøre vedtak som innebærer kostnadsforpliktelser utover budsjettåret. Slike avtaler eller vedtak skal være basert på en uendret videreføring av budsjettnivået kommende år.

Kirkerådet kan delegere sin myndighet etter første ledd.

§ 9 Disponering av likvide midler

Den likviditet som er nødvendig for å sikre hensiktsmessig drift, plasseres som innskudd i bank.

Overskuddslikviditet skal bare plasseres i samsvar med Kirkemøtets budsjettvedtak og de fullmakter som Kirkemøtet og Kirkerådet har gitt.

§ 10 Regnskap

Regnskapsrapporter utarbeides hver måned. Etter enhetenes egen bestemmelse legges regnskapsrapporter fram for Kirkerådet, Bispemøtet og bispedømmerådene til orientering.

Rådene legger fram legger fram årsregnskap for sine driftsenheter.

Kirkerådets direktør utarbeider et samlet årsregnskap for Den norske kirke. Regnskapet fastsettes og godkjennes av Kirkerådet og legges frem for Kirkemøtet til orientering. Regnskapet settes opp sammenlignet med **budsjettet** og sist avlagte regnskap. Kirkerådet gir departementet de opplysninger fra årsregnskapet som departementet bestemmer.

§ 11 Ikrafttredelse

Reglementet trer i kraft fra budsjettåret 2020.

II)

På samme tid oppheves Kirkemøtets budsjettreglement, fastsatt av Kirkemøtet 11. april 2016.

III)

Kirkemøtet ber Kirkerådet vurdere hvordan Kirkemøtets rolle i godkjenning av regnskap og budsjett kan styrkes.

Enstemmig vedtatt.

110 stemmeberettigede

KM 09/19 Forslag til nye fordelingsnøkler mellom bispedømmerådene for tilskudd til prestedtjeneste

Saksdokument:

KM 09.0/19 Forslag til nye fordelingsnøkler mellom bispedømmerådene for tilskudd til prestedtjeneste

KM 09.1/19 Høringssvar – kortversjon

KM 09.2/19 Fordelingsutvalgets rapport

KM 09.3/19 Første innstilling

KM 09.4/19 Endelig innstilling

Første innstilling fra komité C

Sammendrag av saksorienteringen

Kirkemøtet har i sakene KM 18/2016 og KM 7/2017 anmodet Kirkerådet om å utarbeide forslag til ny fordeling av tildelingen mellom bispedømmerådene og Kirkerådet.

Et forslag til ny fordelingsnøkkel for menighetsprestedtjenesten basert på ulike parametere fra kirkelig statistikk, medlemstall, levekårsutfordringer og geografiske forskjeller, ble lagt fram i august 2018. Den foreslåtte modellen bygger på prinsippet om fordeling av ressurser innenfor en fastsatt ramme, dette betyr at om noen skal få en større andel av den samlede bevilgningen må andre få tilsvarende mindre.

Rapporten fra fordelingsprosjektet ble sendt på høring til biskoper, bispedømmeråd og arbeidstakerorganisasjonene. Høringsinstansene slutter seg til hovedtrekkene i forslaget til fordelingsmodell, men har ulike innspill og forslag til modifisering av modellens bruk av parametere og vekten av disse. Disse forslagene er sprikende, men kan enkelt plasseres på en akse hvor kirkens særskilte utfordringer i storbyer og andre tett befolkede områder utgjør det ene ytterpunktet, og ønske om fortsatt kirkelig tilstedeværelse i områder med store avstander og små lokalsamfunn utgjør det andre ytterpunktet. Samtidig har høringsrunden vært et viktig korrektiv for å kvalitetssikre og forbedre forslaget til fordelingsmodell.

Høringsinstansene ønsker at modellen skal legges til grunn for fordeling av ressurser til menighetsprestedtjenesten og at den skal tas i bruk så snart det er praktisk mulig, mens noen ønsker en gradvis innføring over 2 til 3 år.

Med basis i høringsuttalelsene har Kirkerådet gjort noen modifiseringer av modellen. Kirkerådet foreslår at den nye modifiserte fordelingsmodellen benyttes til å fastsette ny fordelingsnøkkel for den delen av tilskuddsgruppe 1 A som utgjør menighetsprestedtjenesten. Den nye fordelingsnøkkel foreslås innført i sin helhet fra budsjettåret 2020.

Basert på grunnlagsdata fra årene 2015 til 2017 og tildelt ramme til bispedømmerådene i 2018 vil bruk av modellen innebære endringer i framtidige tildelinger til det enkelte bispedømme på fra 0,5% til 3,8% i tilskuddsgruppe 1A.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til foreliggende forslag til nye fordelingsnøkler.

Det presiseres at modellen kun omhandler fordelingen til menighetsprestetjenesten. Bevilgninger til spesialprestetjenesten inkludert Døvekirken og særskilt prestetjeneste i samiske områder er av praktiske grunner holdt utenfor fordelingsnøkkelens. Det samme gjelder særskilte ferie- og permisjonsordninger som rekrutteringstiltak til Nord-Norge. Komiteen understreker at det er nødvendig å gjennomgå bevilgningene og organiseringen av disse områdene.

Komiteen mener at kriteriene i modellen langt på vei gjenspeiler ulikheter i prestetjenesten som følge av geografiske og befolkningsmessige forhold. Det fremmes derfor ikke forslag om endringer i modellens kriterier eller vektingen av disse.

Innføring av nye fordelingsnøkler vil medføre en omfordeling av 10,4 mill. kroner av en samlet bevilgning i tilskuddsgruppe 1A til bispedømmerådene på 1 192 mill. kroner.

Forslaget vil medføre omstilling for alle bispedømmerådene. Komiteen mener derfor at det er hensiktsmessig at nye fordelingsnøkler innføres over to år, med halv virkning i 2020 og med full virkning i 2021. Fordelingsnøkklene evalueres senest fem år etter innføring.

I Kirkerådets forslag til vedtak punkt 4 blir Kirkerådet bedt om å nedsette en arbeidsgruppe for å gjennomgå bevilgningene og organiseringen av spesialprestetjenesten mv. Komiteen er enig i at dette bør utredes, men vil overlate til Kirkerådet å ta stilling til hvordan utredningsarbeidet skal organiseres.

Komiteen foreslår at arbeidet med tilskuddsordningene i vedtaks punkt 5 må sluttføres med sikte på behandling i Kirkemøtet i 2021.

I arbeidet med fordelingsnøkklene har en sett at prestetjenesten står overfor nye utfordringer som følge av sekularisering, betydelige kulturelle endringer og levekårsutfordringer. Komiteen mener at kirkens utfordringer knyttet til disse samfunnsendringene må utredes. Komiteen foreslår et nytt vedtaks punkt 6.

Komiteens innstilling er enstemmig.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vedtar å innføre ny modell for fordeling av budsjettmidler til menighetsprestetjenesten slik det framgår av rapport fra fordelingsprosjektet datert 31.08.2018. I foreslått fordelingsmodell foretas følgende modifiseringer:
 - Modellen benytter gjennomsnitt av grunnlagsdata for treårsperioder.
 - Parameteren levekårsutfordringer erstattes delvis med ny parameter «Ikke-medlemmer»: Disse to parameterne vektes med 5% hver.
 - Tidsparameteren for fergereiser økes fra 2 timer til 2,5 timer.

2. Ny fordelingsnøkkel for menighetsprestetjenesten innføres over to år med halv virkning i 2020 og med full virkning fra 2021. Fordelingsnøkklene evalueres innen fem år etter full innføring.
3. Tildelingen i tilskuddsgruppe 1A, utenom midlene til menighetsprestetjenesten, videreføres etter eksisterende ordning korrigert for endringer som følge av særskilte vedtak.
4. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å gjennomgå bevilgningene til og organiseringen av spesialprestetjenesten inkludert Døvekirken og særskilt prestetjeneste i samiske områder. Ordningen med særskilte ferie- og permisjonsordninger som rekrutteringstiltak til Nord-Norge vurderes også. Kirkerådet legger frem forslag til kriterier for tildeling til disse formålene.
5. Kirkemøtet ber Kirkerådet gjennomgå ordningene for tilskudd til diakoni, undervisning, kirkemusikk og tilskudd til trosopplæring i tilskuddsgruppe 1B, med sikte på vedtak om samordning av regelverk og tildelingskriterier på Kirkemøtet i 2021
6. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å utrede muligheter og utfordringer i møte med sekulariseringen, spesielt i storbyområdene.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Kai Steffen Østensen
Saksordfører: Gunnar Winther

Disse hadde ordet:

Gunnar Winther, Karin Elin Berg, Marit Hermstad, Atle Sommerfeldt, Herborg Oline Finnset, Gard Realf Sandaker-Nielsen, Ola Smeplass, Kristin Gunleiksrud Raaum, Kari Karstensen, Olav Øygard, Anne Berit Evang, Harald Hegstad, Therese Kristin Børnes Utgård, Marie Klakegg Grastveit, Erling Birkedal.

Endringsforslag

Marit Hermstad – linje 13 og 14

Fordelingsnøkklene evalueres innen to år etter full innføring.

Herborg Oline Finnset – linje 21 og 22

Punkt 4 - bevilgningene til og organiseringen av

21 - spesialprestetjenesten inkludert Døvekirken OG SAEMIEN ÅÅLMEGE og særskilt prestetjeneste i

22 - samiske områder.....

Gard Real Sandaker-Nielsen

Endring punkt 6

Kirkemøtet ber Kirkerådet om å utrede muligheter og utfordringer og i møte med sekularisering, religiøst og livssynsmessig mangfold, spesielt i storbyområdene.

Ola Smeplass

Linje nr. 1 – Vedtakspunktene 1 og 2 erstattes med: Nåværende fordeling videreføres

Atle Sommerfeldt

Linje nr 34 -utfordringer i møte med urbanisering og kirkens plass i byen.

Saken ble sendt tilbake til komiteen.

Endelig innstilling fra komité C

Sammendrag av saksorienteringen

Kirkemøtet har i sakene KM 18/2016 og KM 7/2017 anmodet Kirkerådet om å utarbeide forslag til ny fordeling av tildelingen mellom bispedømmerådene og Kirkerådet.

Et forslag til ny fordelingsnøkkel for menighetsprestetjenesten basert på ulike parametere fra kirkelig statistikk, medlemstall, levekårsutfordringer og geografiske forskjeller, ble lagt fram i august 2018. Den foreslåtte modellen bygger på prinsippet om fordeling av ressurser innenfor en fastsatt ramme, dette betyr at om noen skal få en større andel av den samlede bevilgningen må andre få tilsvarende mindre.

Rapporten fra fordelingsprosjektet ble sendt på høring til biskoper, bispedømmeråd og arbeidstakerorganisasjonene. Høringsinstansene slutter seg til hovedtrekkene i forslaget til fordelingsmodell, men har ulike innspill og forslag til modifisering av modellens bruk av parametere og vekten av disse. Disse forslagene er sprikende, men kan enkelt plasseres på en akse hvor kirkens særskilte utfordringer i storbyer og andre tett befolkede områder utgjør det ene ytterpunktet, og ønske om fortsatt kirkelig tilstedeværelse i områder med store avstander og små lokalsamfunn utgjør det andre ytterpunktet. Samtidig har høringsrunden vært et viktig korrektiv for å kvalitetssikre og forbedre forslaget til fordelingsmodell.

Høringsinstansene ønsker at modellen skal legges til grunn for fordeling av ressurser til menighetsprestetjenesten og at den skal tas i bruk så snart det er praktisk mulig, mens noen ønsker en gradvis innføring over 2 til 3 år.

Med basis i høringsuttalelsene har Kirkerådet gjort noen modifiseringer av modellen. Kirkerådet foreslår at den nye modifiserte fordelingsmodellen benyttes til å fastsette ny fordelingsnøkkel for den delen av tilskuddsgruppe 1 A som utgjør menighetsprestetjenesten. Den nye fordelingsnøkkel foreslås innført i sin helhet fra budsjettåret 2020.

Basert på grunnlagsdata fra årene 2015 til 2017 og tildelt ramme til bispedømmerådene i 2018 vil bruk av modellen innebære endringer i framtidige tildelinger til det enkelte bispedømme på fra 0,5% til 3,8% i tilskuddsgruppe 1A.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til foreliggende forslag til modell for nye fordelingsnøkler. Modellen er dynamisk. Når datagrunnlaget for parameterne i modellen endres, gir dette utslag i fordelingsnøklerne.

Det presiseres at modellen kun omhandler fordelingen til menighetsprestetjenesten. Bevilgninger til spesialprestetjenesten inkludert Døvekirken og Saemien Åålmege og særskilt prestetjeneste i samiske områder er av praktiske grunner holdt utenfor fordelingsnøkkelens. Det samme gjelder særskilte ferie- og permisjonsordninger som rekrutteringstiltak til Nord-Norge. Komiteen understreker at det er nødvendig å gjennomgå bevilgningene og organiseringen av disse områdene.

Komiteen mener at kriteriene i modellen langt på vei gjenspeiler ulikheter i prestetjenesten som følge av geografiske og befolkningsmessige forhold. Det fremmes derfor ikke forslag om endringer i modellens kriterier eller vekten av disse.

Innføring av nye fordelingsnøkler vil medføre en omfordeling av 10,4 mill. kroner av en samlet bevilgning i tilskuddsgruppe 1A til bispedømmerådene på 1 192 mill. kroner.

Forslaget vil medføre omstilling for alle bispedømmerådene. Komiteen mener derfor at det er hensiktsmessig at nye fordelingsnøkler innføres over to år, med halv virkning i 2020 og med full virkning i 2021. Fordelingsnøklerne evalueres innen fem år etter innføring.

I Kirkerådets forslag til vedtak punkt 4 blir Kirkerådet bedt om å nedsette en arbeidsgruppe for å gjennomgå bevilgningene og organiseringen av spesialprestetjenesten mv. Komiteen er enig i at dette bør utredes, men vil overlate til Kirkerådet å ta stilling til hvordan utredningsarbeidet skal organiseres.

Komiteen foreslår at arbeidet med tilskuddsordningene i vedtakspunkt 5 må slutføres med sikte på behandling i Kirkemøtet i 2021.

I arbeidet med fordelingsnøklerne er det pekt på betydelige sosiale og kulturelle endringer som kirken må komme i møte. Komiteen mener det er behov for mer kunnskap om kirkens muligheter og utfordringer knyttet til økt mobilitet, marginalisering, sekularisering og religiøst og livssynsmessig mangfold, spesielt i storbyområder. Det er derfor foreslått et nytt vedtakspunkt 6.

Komiteens innstilling er enstemmig.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vedtar å innføre ny modell for fordeling av budsjettmidler til menighetsprestetjenesten slik det framgår av rapport fra fordelingsprosjektet datert 31.08.2018. I foreslått fordelingsmodell foretas følgende modifiseringer:
 - Modellen benytter gjennomsnitt av grunnlagsdata for treårsperioder.
 - Parameteren leveårsutfordringer erstattes delvis med ny parameter «Ikke-medlemmer»: Disse to parameterne vektes med 5% hver.

- Tidsparameteren for fergereiser økes fra 2 timer til 2,5 timer.
2. Ny fordelingsnøkkel for menighetsprestetjenesten innføres over to år med halv virkning i 2020 og med full virkning fra 2021. Fordelingsnøkklene evalueres innen fem år etter full innføring.
 3. Tildelingen i tilskuddsgruppe 1A, utenom midlene til menighetsprestetjenesten, videreføres etter eksisterende ordning korrigert for endringer som følge av særskilte vedtak.
 4. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å gjennomgå bevilgningene til og organiseringen av spesialprestetjenesten inkludert Døvekirken og Saemien Åålmege og særskilt prestetjeneste i samiske områder. Ordningen med særskilte ferie- og permisjonsordninger som rekrutteringstiltak til Nord-Norge vurderes også. Kirkerådet legger frem forslag til kriterier for tildeling til disse formålene.
 5. Kirkemøtet ber Kirkerådet gjennomgå ordningene for tilskudd til diakoni, undervisning, kirkemusikk og tilskudd til trosopplæring i tilskuddsgruppe 1B, med sikte på vedtak om samordning av regelverk og tildelingskriterier på Kirkemøtet i 2021

Kirkemøtet ber Kirkerådet utrede kirkens muligheter og utfordringer i møte med økt mobilitet, marginalisering, sekularisering og religiøst og livssynsmessig mangfold, spesielt i storbyområder.

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Kai Steffen Østensen
Saksordfører: Gunnar Winther

Disse hadde ordet:

Gunnar Winther, Karl Johan Kirkebø, Marie Klakegg Grastveit, Rolf Reikvam, Helga Haugland Byfuglien, Ann Christin Elvemo.

Endringsforslag fra 1. behandling

Marit Hermstad – linje 13 og 14

Fordelingsnøkklene evalueres innen to år etter full innføring.
Forslaget ble avvist av komiteen og ble trukket.

Herborg Oline Finnset – linje 21 og 22

Punkt 4 - bevilgningene til og organiseringen av

21 - spesialprestetjenesten inkludert Døvekirken OG SAEMIEN ÅÅLMEGE og særskilt prestetjeneste i

22 - samiske områder.....

Forslaget ble innarbeidet av komiteen.

Gard Real Sandaker-Nielsen

Endring punkt 6

Kirkemøtet ber Kirkerådet om å utrede muligheter og utfordringer og i møte med sekularisering, religiøst og livssynsmessig mangfold, spesielt i storbyområdene.

Forslaget ble delvis innarbeidet av komiteen.

Ola Smeplass

Linje nr. 1 – Vedtakspunktene 1 og 2 erstattes med: Nåværende fordeling videreføres

Forslaget ble avvist av komiteen. Forslaget ble opprettholdt.

Atle Sommerfeldt

Linje nr 34 -utfordringer i møte med urbanisering og kirkens plass i byen.

Forslaget ble delvis innarbeidet av komiteen.

Votering

Ola Smeplass

For: 4 stemmer. Mot: 106 stemmer. Forslaget falt.

110 stemmeberettigede.

Kirkemøtets vedtak

1. Kirkemøtet vedtar å innføre ny modell for fordeling av budsjettmidler til menighetsprestetjenesten slik det framgår av rapport fra fordelingsprosjektet datert 31.08.2018. I foreslått fordelingsmodell foretas følgende modifiseringer:
 - Modellen benytter gjennomsnitt av grunnlagsdata for treårsperioder.
 - Parameteren leveårsutfordringer erstattes delvis med ny parameter «Ikke-medlemmer»: Disse to parameterne vektet med 5% hver.
 - Tidsparameteren for fergereiser økes fra 2 timer til 2,5 timer.
2. Ny fordelingsnøkkel for menighetsprestetjenesten innføres over to år med halv virkning i 2020 og med full virkning fra 2021. Fordelingsnøkklene evalueres innen fem år etter full innføring.
3. Tildelingen i tilskuddsgruppe 1A, utenom midlene til menighetsprestetjenesten, videreføres etter eksisterende ordning korrigert for endringer som følge av særskilte vedtak.
4. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å gjennomgå bevilgningene til og organiseringen av spesialprestetjenesten inkludert Døvekirken og Saemien Åålmege og særskilt prestetjeneste i samiske områder. Ordningen med særskilte ferie- og permisjonsordninger som rekrutteringstiltak til Nord-Norge vurderes også. Kirkerådet legger frem forslag til kriterier for tildeling til disse formålene.

5. Kirkemøtet ber Kirkerådet gjennomgå ordningene for tilskudd til diakoni, undervisning, kirkemusikk og tilskudd til trosopplæring i tilskuddsgruppe 1B, med sikte på vedtak om samordning av regelverk og tildelingskriterier på Kirkemøtet i 2021.
6. Kirkemøtet ber Kirkerådet utrede kirkens muligheter og utfordringer i møte med økt mobilitet, marginalisering, sekularisering og religiøst og livssynsmessig mangfold, spesielt i storbyområder.

Vedtatt mot 1 stemme.
110 stemmeberettigede.

KM 10/19 Endringer i regelverk vedtatt av Kirkemøtet

Saksdokument:

KM 10.0/19 Endringer i regelverk vedtatt av Kirkemøtet

KM 10.1/19 Endringer i regelverk vedtatt av Kirkemøtet – tillegg (endringer i regler om formene for bispedømmerådets virksomhet)

KM 10.1.1/19 Sak meldt til Kirkemøtet

KM 10.2/19 Første innstilling

Første innstilling fra komité B

Sammendrag av saksorienteringen

Kirkerådet har sett behov for enkelte oppdateringer av mindre karakter i ulike regelverk og fremmer endringer i en samlet sak. Det foreslås endringer i følgende regelverk:

1. Forskrift for ordning med døvemenigheter og døvepresttjenesten
2. Skriftemål - Alminnelige bestemmelser
3. Forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetting som prest i Den norske kirke. Endring i § 5
4. Regler for valgmenigheter
5. Regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet (kirkevalgreglene)
6. Regler om formene for bispedømmerådets virksomhet

Komiteens merknader

Komiteen legger saksorienteringen til grunn.

Komiteen ser valgmenigheter som en ressurs for Den norske kirke, og at disse menighetsformene har potensiale for utvikling av kirken. Komiteen ser fram til det videre arbeidet med valgmenigheter, kategorialmenigheter, forsamlinger og migrantmenigheter med mere innen Den norske kirke.

Komiteen ser det som en nødvendig del av kirkens miljøengasjement å innføre mulighet for fjernmøte. Kostnadseffektivitet og demokrati er også viktige faktorer her.

Komiteen mener at forslaget som foreligger i saken om fjernmøter er for begrensende. Det er derfor hensiktsmessig at Kirkerådet arbeider videre med regler og retningslinjer for dette. I dette arbeidet bør det innhentes erfaringer gjennom forsøk i bispedømmerådene og fra andre sektorer som benytter seg av fjernmøte. Det må utarbeides krav til metoder og fysisk lokasjon, som ivaretar taushetsplikten. Teknisk utstyr skal være utprøvd og tilrettelagt slik at alle forutsetninger for møtet blir ivaretatt. Fjernmøte kan gjerne gjennomføres slik at medlemmer sitter samlet på flere steder.

Bruk av fjernmøte skal ikke begrense medlemmenes fulle deltakelse.

Komiteen foreslår også å presisere i § 2 nr. 2 annet punktum at et fjernmøte innebærer at *en eller flere av* deltakerne ikke sitter i samme lokale, men at de via tekniske hjelpemidler likevel kan se, høre og kommunisere med hverandre.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet fastsetter følgende endringer i forskrift 15. april 2015 nr. 1442 om ordning for døvemenigheter og døvepresttjenesten:

Ny § 12 første ledd skal lyde:

Kirkerådet kan godkjenne avtale om forsøk som avviker fra bestemmelsene i forskriften.

Ny § 12 annet ledd skal lyde:

Forsøksordningen skal ikke inngås med mer enn fem års varighet.

Någjeldende § 12 blir ny § 13.

2. Kirkemøtet fastsetter følgende endringer i Skriftemål – Alminnelige bestemmelser:

Pkt. 2 skal lyde:

Presten har kirkelig fullmakt til å motta skrifte. Både presten og eventuelt andre som mottar skrifte, har taushetsplikt etter gjeldende regler.

3. Kirkemøtet fastsetter følgende endring i forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetting som prest i Den norske kirke:

Paragraf 5 første ledd punkt 5) oppheves.

4. Kirkemøtet fastsetter følgende regler om ordning for valgmenigheter:

§ 1. Kirkerådet kan etter søknad godkjenne opprettelsen av en valgmenighet i Den norske kirke. I søknadsprosessen skal berørte instanser, lokalt og regionalt, gis anledning til å uttale seg.

§ 2. For å bli godkjent som en valgmenighet, må menigheten oppfylle følgende vilkår:

- a) Dåpen er den eneste forutsetningen for medlemskap i en valgmenighet.
- b) Valgmenigheten deler Den norske kirke visjon, slik den er uttrykt av Kirkemøtet.
- c) Valgmenigheten har en ordinert prest som er ansvarlig for å forvalte Ord og sakrament.
- d) Valgmenigheten er villig til å ta ansvar for alle kirkelige handlinger for valgmenighetens medlemmer.
- e) Det må foreligge et forsvarlig økonomisk fundament for valgmenigheten.

§ 3. I godkjenningsprosessen må det avklares hvordan valgmenigheten skal løse oppgaver som gjelder forvaltning og arbeidsgiveransvar, blant annet:

- registrering av kirkelige handlinger samt inn- og utmeldinger
- tilsetting og ivaretagelse av andre arbeidsgiverfunksjoner
- rapportering av valgmenighetens årsstatistikk
- hvilke avtaler som skal gjelde dersom valgmenigheten blir oppløst.

§ 4. Valgmenigheten er underlagt tilsyn av biskopen i bispedømmet der valgmenigheten ligger.

§ 5. Valgmenigheten skal ha et menighetsråd som velges av medlemmene.

§ 6. Kirkerådet kan knytte valgmenigheten organisatorisk til kirkelig fellesråd, regionale og nasjonale kirkelige organer.

§ 7. Bestemmelsene i kirkeordningen om sokn og menighetsråd gjelder for valgmenigheter så langt de passer når det ikke er gjort unntak ved godkjenningen.

§ 8. Kirkerådet kan gjøre mindre endringer i regelverket.

§ 9. Reglene trer i kraft fra det tidspunkt Kirkerådet bestemmer.

5. Kirkemøtet fastsetter følgende endringer i regler 16. april 2018 nr. 584 for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet (kirkevalgreglene)

Ny § 17-5 skal lyde:

§ 17-5. *Bispedømmerådets funksjonstid*

Det nyvalgte bispedømmerådet trer i funksjon 1. januar året etter valgåret. Valgperioden strekker seg til og med 31. desember i valgperiodens siste år.

Nåværende § 17-5 blir ny § 17-6.

Endringene trer i kraft straks.

6. Kirkemøtet fatter følgende vedtak:

I

I regler 15. november 1996 nr. 1454 om formene for bispedømmerådets virksomhet gjøres følgende endringer:

§ 2 nr. 1 til 3 skal lyde:

§ 2. Møteprinsippet

1. Bispedømmerådet treffer sine vedtak i møte.

2. *Bispedømmerådet kan selv beslutte at møte skal holdes som fjernmøte. Fjernmøte innebærer at en eller flere av deltakerne ikke sitter i samme lokale, men at de via tekniske hjelpemidler likevel kan se, høre og kommunisere med hverandre. Kravene som ellers gjelder for møter, gjelder også for fjernmøter. Kirkerådet gir nærmere regler om krav til gjennomføring av fjernmøter, herunder der møtet etter §3 skal lukkes. Disse reglene kan også inneholde unntak fra kravene i annet punktum.*

3. *Lederen av bispedømmerådet kan beslutte å behandle en sak skriftlig eller i hastefjernmøte hvis det er påkrevd å få avgjort en sak før neste møte, og det enten ikke er tid til å holde et ekstraordinært møte, eller saken ikke er så viktig at et ekstraordinært møte anses som nødvendig. Ved hastefjernmøte kan medlemmene*

kalles inn til møtet med kortere frist enn etter ordinære regler. Hvis 1/3 av organets medlemmer krever det, skal saken utsettes til det kan holdes et ordinært møte. Når en sak skal behandles skriftlig, skal sakens dokumenter med forslag til vedtak sendes samtidig til alle organets medlemmer. Forslaget anses som vedtatt hvis samtlige medlemmer slutter seg til det fremlagte forslaget, og til at vedtaket treffes etter skriftlig saksbehandling.

Nåværende § 2 nr. 3 blir ny § 2 nr. 4.

II

Endringene trer i kraft fra 1. januar 2020.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Lill Tone Grahl-Jacobsen
Saksordfører: Karen Helene Bøhn Melhus

Disse hadde ordet:

Karen Helene Bøhn Melhus, Erling Birkedal, Kari Karstensen, Karin-Elin Berg, Therese Kristin Børnes Utgård, Jørgen Foss, Jan Olav Olsen, Agnes Sofie Gjeset, Anne Berit Evang, Nora Baartvedt, Gard Realf Sandaker-Nielsen, Gunnar Winther.

Endringsforslag

Karin-Elin Berg

Karin-Elin Bergs forslag:

Forslag 1: Fjerne strykning.

Lukkede møter bør ikke kunne avholdes som fjernmøte.

Votering:

For: 37 stemmer. Mot: 73 stemmer. Forslaget falt.

Forslag 2: Saken behandles i plenum to ganger

For: 34 stemmer. Mot: 76. Forslaget falt.

Kirkemøtets vedtak

1. Kirkemøtet fastsetter følgende endringer i forskrift 15. april 2015 nr. 1442 om ordning for døvemenigheter og døvepresttjenesten:

Ny § 12 første ledd skal lyde:

Kirkerådet kan godkjenne avtale om forsøk som avviker fra bestemmelsene i forskriften.

Ny § 12 annet ledd skal lyde:

Forsøksordningen skal ikke inngås med mer enn fem års varighet.

Någjeldende § 12 blir ny § 13.

2. Kirkemøtet fastsetter følgende endringer i Skriftemål – Alminnelige bestemmelser:

Pkt. 2 skal lyde:

Presten har kirkelig fullmakt til å motta skrifte. Både presten og eventuelt andre som mottar skrifte, har taushetsplikt etter gjeldende regler.

3. Kirkemøtet fastsetter følgende endring i forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetting som prest i Den norske kirke:

Paragraf 5 første ledd punkt 5) oppheves.

4. Kirkemøtet fastsetter følgende regler om ordning for valgmenigheter:

§ 1. Kirkerådet kan etter søknad godkjenne opprettelsen av en valgmenighet i Den norske kirke. I søknadsprosessen skal berørte instanser, lokalt og regionalt, gis anledning til å uttale seg.

§ 2. For å bli godkjent som en valgmenighet, må menigheten oppfylle følgende vilkår:

- f) Dåpen er den eneste forutsetningen for medlemskap i en valgmenighet.
- g) Valgmenigheten deler Den norske kirke visjon, slik den er uttrykt av Kirkemøtet.
- h) Valgmenigheten har en ordinert prest som er ansvarlig for å forvalte Ord og sakrament.
- i) Valgmenigheten er villig til å ta ansvar for alle kirkelige handlinger for valgmenighetens medlemmer.
- j) Det må foreligge et forsvarlig økonomisk fundament for valgmenigheten.

§ 3. I godkjenningsprosessen må det avklares hvordan valgmenigheten skal løse oppgaver som gjelder forvaltning og arbeidsgiveransvar, blant annet:

- registrering av kirkelige handlinger samt inn- og utmeldinger
- tilsetting og ivaretagelse av andre arbeidsgiverfunksjoner
- rapportering av valgmenighetens årsstatistikk
- hvilke avtaler som skal gjelde dersom valgmenigheten blir oppløst.

§ 4. Valgmenigheten er underlagt tilsyn av biskopen i bispedømmet der valgmenigheten ligger.

§ 5. Valgmenigheten skal ha et menighetsråd som velges av medlemmene.

§ 6. Kirkerådet kan knytte valgmenigheten organisatorisk til kirkelig fellesråd, regionale og nasjonale kirkelige organer.

§ 7. Bestemmelsene i kirkeordningen om sokn og menighetsråd gjelder for valgmenigheter så langt de passer når det ikke er gjort unntak ved godkjenningen.

§ 8. Kirkerådet kan gjøre mindre endringer i regelverket.

§ 9. Reglene trer i kraft fra det tidspunkt Kirkerådet bestemmer.

5. Kirkemøtet fastsetter følgende endringer i regler 16. april 2018 nr. 584 for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet (kirkevalgreglene)

Ny § 17-5 skal lyde:

§ 17-5. Bispedømmerådets funksjonstid

Det nyvalgte bispedømmerådet trer i funksjon 1. januar året etter valgåret.

Valgperioden strekker seg til og med 31. desember i valgperiodens siste år.

Nåværende § 17-5 blir ny § 17-6.

Endringene trer i kraft straks.

6. Kirkemøtet fatter følgende vedtak:

I

I regler 15. november 1996 nr. 1454 om formene for bispedømmerådets virksomhet gjøres følgende endringer:

§ 2 nr. 1 til 3 skal lyde:

§ 2. Møteprinsippet

1. Bispedømmerådet treffer sine vedtak i møte.

2. *Bispedømmerådet kan selv beslutte at møte skal holdes som fjernmøte. Fjernmøte innebærer at en eller flere av deltakerne ikke sitter i samme lokale, men at de via tekniske hjelpemidler likevel kan se, høre og kommunisere med hverandre. Kravene som ellers gjelder for møter, gjelder også for fjernmøter. Kirkerådet gir nærmere regler om krav til gjennomføring av fjernmøter, herunder der møtet etter §3 skal lukkes. Disse reglene kan også inneholde unntak fra kravene i annet punktum.*

3. *Lederen av bispedømmerådet kan beslutte å behandle en sak skriftlig eller i hastefjernmøte hvis det er påkrevd å få avgjort en sak før neste møte, og det enten ikke er tid til å holde et ekstraordinært møte, eller saken ikke er så viktig at et ekstraordinært møte anses som nødvendig. Ved hastefjernmøte kan medlemmene kalles inn til møtet med kortere frist enn etter ordinære regler. Hvis 1/3 av organets medlemmer krever det, skal saken utsettes til det kan holdes et ordinært møte. Når en sak skal behandles skriftlig, skal sakens dokumenter med forslag til vedtak sendes samtidig til alle organets medlemmer. Forslaget anses som vedtatt hvis samtlige medlemmer slutter seg til det fremlagte forslaget, og til at vedtaket treffes etter skriftlig saksbehandling.*

Nåværende § 2 nr. 3 blir ny § 2 nr. 4.

II

Endringene trer i kraft fra 1. januar 2020.

Vedtatt mot 3 stemmer.
110 stemmeberettigede.

KM 11/19 Melding om kontrollutvalgets arbeid

Saksdokument:

KM 11.0/19 Melding om kontrollutvalgets arbeid

KM 11.1/19 Kontrollutvalgets melding

KM 11.2/19 Første innstilling fra komité F

Første innstilling fra komité F

Sammendrag av saksorienteringen

I henhold til Regler for Den norske kirkes kontrollutvalg § 2, siste ledd, skal utvalget årlig rapportere resultatene av sitt arbeid til Kirkemøtet, etter at disse først har vært forelagt Kirkerådet til uttalelse.

Kontrollutvalget har gjennomført to forvaltningsrevisjoner fra Kirkemøtet i 2018 til Kirkemøtet i 2019. Disse forvaltningsrevisjonene omhandler Kirkerådets internkontroll og Kirkerådets utøvelse av personvern og behandling av personopplysninger.

Videre har Kontrollutvalget fulgt etableringen av Den norske kirkes internrevisjon tett. Internrevisjonens første prosjekt var revisjon av tilskuddsforvaltningen, herunder trosopplæringsmidler og midler til undervisning, diakoni og kirkemusikk.

Komiteens merknader

Komiteen legger saksutredningen til grunn. Komiteen ønsker å gi ros til kontrollutvalget for rapportens form og innhold. Den er presis, den går gjennom ulike områder i forvaltningen, og angir potensialer for forbedring på ulike områder. Komiteen vil spesielt trekke fram forbedring av anvendelse av personvernregler og samordning av HMS i rettssubjektet.

Komiteen mener det er imponerende at Kirkerådet har gjennomført en omfattende virksomhetsoverdragelse fra staten til et eget rettssubjekt uten at det rapporteres om vesentlige avvik.

Komiteen er glad for at helse, miljø og sikkerhet blir fokusområde for neste års arbeid i kontrollkomiteen. Komiteen ber om at kontrollutvalget er særlig oppmerksom på om strategisk mål i KM 11/18 om å skape trygge rom i Den norske kirke blir fulgt opp.

Komiteen vil spesielt gjøre oppmerksom på behovet for å implementere GDPR-direktivet i Den norske kirkes menigheter. Det er behov for å styrke Den norske kirkes menigheters kunnskap og kompetanse om disse reglene.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet tar meldingen fra Kontrollutvalget til etterretning.
2. Kirkemøtet slutter seg til Kontrollutvalgets forslag om at helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet i rettssubjektet Den norske kirke gjøres til gjenstand for forvaltningsrevisjon i 2019, slik det er beskrevet i kapittel 7.

3. Kirkemøtet slutter seg til Kontrollutvalgets forslag til budsjett.
4. Kirkerådet stiller ekstra budsjettmidler til rådighet for kontrollutvalget ved behov.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Kai Steffen Østensen
Saksordfører: Sondre Karstad

Disse hadde ordet:

Sondre Karstad, Gard Realf Sandaker-Nielsen, Kjetil Drangsholt

Kirkemøtets vedtak

1. Kirkemøtet tar meldingen fra Kontrollutvalget til etterretning.
2. Kirkemøtet slutter seg til Kontrollutvalgets forslag om at helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet i rettssubjektet Den norske kirke gjøres til gjenstand for forvaltningsrevisjon i 2019, slik det er beskrevet i kapittel 7.
3. Kirkemøtet slutter seg til Kontrollutvalgets forslag til budsjett.
4. Kirkerådet stiller ekstra budsjettmidler til rådighet for kontrollutvalget ved behov.

Enstemmig vedtatt.
110 stemmeberettigede.

KM 12/19 Kirkemøtets fordeling av midler 2020 og orientering om budsjettet for 2019

Saksdokument:

KM 12.0/19 Kirkemøtets fordeling av midler 2020 og orientering om budsjettet for 2019

KM 12.1/19 Budsjett 2019

KM 12.2/19 Statsbudsjettet 2020

KM 12.3/19 Oppfølging av budsjett

KM 12.4/19 Årsregnskap 2018 med revisorberetning

KM 12.5/19 Rekneskap for Den norske kyrkje 2018

Habilitet i budsjettsaken for KM 2019

KM 12.6/19 Første innstilling

Første innstilling fra komité C

Sammendrag av saksorienteringen

Saken gjelder Kirkerådets forslag til Kirkemøtets vedtak om fordeling av midler for 2020 og Kirkerådets orientering til Kirkemøtet om budsjett for 2019 i samsvar med Kirkemøtets budsjettreglement.

Saken bygger på sak KR 67/18 om budsjett 2019 og fordeling av midler for rettssubjektet Den norske kirke og de sentralkirkelige råd som foreslås tatt til orientering, og sak KR 68/18 om Statsbudsjettet 2020 – satsingsområder og ressursbehov for Den norske kirke hvor Kirkemøtet skal fordele rammetilskuddet for 2020 for de ulike gruppene i budsjettreglementet:

- Budsjettgruppe 1 gjelder Kirkerådet/Bispemøtet/bispedømmerådene, rettssubjektsnivået og trosopplæring, diakoni, undervisning og kirkemusikk i menighetene
- Budsjettgruppe 2 Internasjonale og økumeniske organisasjoner
- Budsjettgruppe 3 Andre institusjoner og kirkelige formål.

Statsbudsjettet for 2019 ble vedtatt i Stortinget i desember 2018, og Dnk mottar i 2019 et rammetilskudd på kr 2 184,9 mill. Dette er en økning på kr 70 mill sammenlignet med forslag til statsbudsjett. Sak KR 67/18 tok utgangspunkt i forslaget til statsbudsjett, der rammetilskuddet til Dnk var på kr 2 114,9 mill. Kirkerådet vedtok at en økning i rammetilskuddet fordeles på budsjettgruppene etter en prosentvis fordeling.

Rammetilskuddet til Dnk for 2020 blir først kjent etter at statsbudsjettet for 2020 blir vedtatt i Stortinget i desember 2019. Kirkemøtets vedtak gjøres i forkant av Stortingets vedtak om statsbudsjettet for 2020. Selv om rammene for tilskuddet til Den norske kirke ikke er kjent, vil Kirkemøtets vedtak om budsjettet for 2020 skape forutsigbarhet for mottakerne omkring struktur, rammer og prioriteringer i budsjettet.

Kirkemøtets vedtak i sak KM 14/18 om fordeling av midler for 2019 og orientering om budsjett for 2018 om at Kirkemøtet tar til orientering Kirkerådets initiativ til at det igangsettes

en evaluering av KIFO, er fulgt opp av Kirkerådet. Når evalueringen av KIFO er gjennomført i 2019, vil Kirkerådet komme tilbake til Kirkemøtet med en vurdering av tilskuddet til KIFO. Innsparingsmålet for effektiviseringsarbeidet er satt til kr 20 mill. Disse midlene vil bli budsjettert under budsjettgruppe 1C.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til foreliggende forslag om fordeling av økonomiske rammer for 2020 og foreslår ingen endringer i fordelingen.

Komiteen viser til sak KR 23/19 og foreslår endring i vedtakspunkt 1 ved å føye til tekst om at regnskap 2018 tas til orientering. Komiteen mener at Kirkerådet bør vurdere hvordan Kirkemøtet sin rolle i godkjenning av regnskap og budsjett kan styrkes.

Kirkens møte med mennesker i alle livssituasjoner er avhengig av ansatte og frivillige. Kirkemøtet ber Kirkerådet vurdere hvordan frivilligheten kan styrkes.

Komiteen vil gi anerkjennelse til arbeidet som er gjort og pågår i Kirkerådet og i bispedømmerådene når det gjelder omstillinger og endringer. Dette har vært og er krevende prosesser, men som vil gi et visst økonomisk handlingsrom.

Pågående prosesser om ny kirkeordning og felles arbeidsgiverlinje kan også frigi midler som kommer kirkens kjerneaktivitet til gode.

Komiteen vil også gi anerkjennelse til de 100 000 frivillige som gjør en stor innsats. Dette vises ikke i budsjetter og regnskap, men gir tilhørighet, mening og engasjement. Det er fortsatt et potensial for å øke frivilligheten, men dette krever stillingsressurser for å utløse. Diakonistillingene som kom gjennom ekstrabevilgninger på 2019-budsjettet, er eksempel på ressurser som kan utløse mer frivillighet.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet tar Kirkerådets vedtak om regnskap 2018 og budsjett 2019 til orientering.
2. Kirkemøtet fordeler rammetilskuddet i 2020 etter følgende kriterier:

Budsjettgruppe 1:

1A Kirkerådet/Bispemøtet/bispedømmerådene og Svalbard kirke

Kirkemøtet avsetter en felles ramme til Kirkerådet, Bispemøtet og bispedømmerådene. Rammens størrelse fastsettes etter at midlene til budsjettgruppene 1B, 1C, 2 og 3 er trukket ut. Midlene fordeles mellom Kirkerådet/Bispemøtet/bispedømmerådene etter vedtatte fordelingsnøkler.

1B Tilskudd til trosopplæring, diakoni, undervisning og kirkemusikk i menighetene

Kirkemøtet avsetter en ramme på kr 468,7 mill inkludert kr 14 mill til diakonale stillinger. Prisjustering for 2020 vurderes i forhold til tildelt rammetilskudd på samme måte som i 2019.

1C Rettssubjektskostnader

Kirkemøtet avsetter midler til å dekke felleskostnader for rettssubjektet etter samme modell som for 2019, inkludert finansieringen av nye merkantile fellesfunksjoner samt innsparingsmålet for effektiviseringsarbeidet.

Budsjettgruppe 2: Internasjonale og økumeniske organisasjoner

Kirkemøtet avsetter en ramme på inntil kr 11 mill.

Budsjettgruppe 3: Andre institusjoner og kirkelige formål

Kirkemøtet avsetter en ramme på inntil kr 31 mill til andre institusjoner og kirkelige formål. Prisjustering for 2020 vurderes i forhold til tildelt rammetilskudd på samme måte som i 2019.

3. Kirkens møte med mennesker i alle livssituasjoner er avhengig av ansatte og frivillige. Kirkemøtet ber Kirkerådet vurdere hvordan frivilligheten kan styrkes.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Ole Martin Grevstad.

Saksordfører: Frode Rabbevåg

Spørsmål om inhabilitet i saken (i forhold til punktet om Budsjettgruppe 3):

Dette gjaldt Atle Sommerfeldt, Jan Otto Myrseth, Bård Mæland og Olav Øygard.

Disse hadde ordet til inhabilitet i saken:

Atle Sommerfeldt, Jan Otto Myrseth, Bård Mæland, Olav Øygard, Ann Kristin Sørvik, Beate Husa, Therese Kristin Børnes Utgård, Rolf Reikvam, Gard Realf Sandaker-Nielsen, Ingrid Vad Nilsen.

Dirigenten ba Kirkemøtet ta stilling til spørsmålet om habilitet.

Votering over forslaget

For: 11 stemmer. Mot: 94 stemmer. Forslaget falt.

105 stemmeberettigede.

Disse hadde ordet til saken:

Frode Rabbevåg, Katja Eidesen, Dag Landmark.

Kirkemøtets vedtak

1. Kirkemøtet tar Kirkerådets vedtak om regnskap 2018 og budsjett 2019 til orientering.
2. Kirkemøtet fordeler rammetilskuddet i 2020 etter følgende kriterier:

Budsjettgruppe 1:

1A Kirkerådet/Bispemøtet/bispedømmerådene og Svalbard kirke

Kirkemøtet avsetter en felles ramme til Kirkerådet, Bispemøtet og bispedømmerådene. Rammens størrelse fastsettes etter at midlene til budsjettgruppene 1B, 1C, 2 og 3 er trukket ut. Midlene fordeles mellom Kirkerådet/Bispemøtet/bispedømmerådene etter vedtatte fordelingsnøkler.

1B Tilskudd til trosopplæring, diakoni, undervisning og kirkemusikk i menighetene

Kirkemøtet avsetter en ramme på kr 468,7 mill inkludert kr 14 mill til diakonale stillinger. Prisjustering for 2020 vurderes i forhold til tildelt rammetilskudd på samme måte som i 2019.

1C Rettssubjektskostnader

Kirkemøtet avsetter midler til å dekke felleskostnader for rettssubjektet etter samme modell som for 2019, inkludert finansieringen av nye merkantile fellesfunksjoner samt innsparingsmålet for effektiviseringsarbeidet.

Budsjettgruppe 2: Internasjonale og økumeniske organisasjoner

Kirkemøtet avsetter en ramme på inntil kr 11 mill.

Budsjettgruppe 3: Andre institusjoner og kirkelige formål

Kirkemøtet avsetter en ramme på inntil kr 31 mill. til andre institusjoner og kirkelige formål. Prisjustering for 2020 vurderes i forhold til tildelt rammetilskudd på samme måte som i 2019.

3. Kirkens møte med mennesker i alle livssituasjoner er avhengig av ansatte og frivillige. Kirkemøtet ber Kirkerådet vurdere hvordan frivilligheten kan styrkes.

Enstemmig vedtatt.

108 stemmeberettigede

KM 13/19 Nytt personalreglement for Den norske kirke

Saksdokument:

KM 13.0/19 Nytt personalreglement for Den norske kirke

KM 13.1/19 Høringsoppsummering

KM13.2/19 Første innstilling

KM 13.3/19 Endelig innstilling

Første innstilling fra komité E

Sammendrag av saksorienteringen

Etter behandling i partssammensatt utvalg og høring i 2018 foreslås nå et nytt, felles personalreglement for alle organer og arbeidstakere i Den norske kirke.

Forslaget innebærer en rekke endringer fra dagens tre reglement, der hensynet til en effektiv og forenklet personalforvaltning, samt å oppfylle Kirkemøtets vedtak om menighetenes involvering i tilsettingsprosesser i sak 08/16 *Veivalg for fremtidig kirkeordning* har vært de sentrale føringene for arbeidet. Forslaget til reglement foreslår blant annet involvering av en representant fra menighetsrådet i innstillingsrådet ved tilsetting av prest og prost og overføring av tilsettingsmyndighet for de fleste stillinger i bispedømmerådet til nyopprettede tilsettingsråd i hvert bispedømme.

Komiteens merknader

Komiteen legger saksorienteringen til grunn med følgende merknader:

1. Komiteen vil uttrykke tilfredshet med at det nå er utarbeidet forslag til ett, felles personalreglement for ulike grupper av ansatte i rettssubjektet Den norske kirke. Komiteen er enig i at personalreglementet gir en enklere oversikt over aktuelle tilsettingsprosesser i rettssubjektet. Komiteen er i hovedsak også enig i forslagene til endringer som er innarbeidet i reglementet: Styrket deltakelse fra menighetsrådene ved prestitilsetninger, etablering av tilsettingsråd ved bispedømmekontorene, overføring av tilsettingsmyndighet til Bispemøtet og etablering av tilsettingsråd ved Bispemøtets sekretariat.
2. Komiteen mener at det i § 4 første ledd må presiseres at stillingens nærmeste overordnede har ansvar for å beskrive og klargjøre de særskilte kvalifikasjonskrav som skal inntas i utlysningsteksten. Komiteen forutsetter at menighetsrådene involveres i arbeidet med utforming av utlysningsteksten ved tilsetting av menighetsprester og proster.
3. Komiteen legger til grunn at § 4 siste ledd kan strykes fordi kravet om at ledige stillinger skal lyses ut hos Arbeids- og velferdsetaten (NAV) inngår i kravet om offentlig utlysning i § 4 annet ledd.

4. Komiteen har særlig drøftet innholdet i § 9 og spørsmålet om hvorvidt innstillingsmyndighet bør ligge hos et innstillingsråd, eller skal legges til nærmeste leder, slik det framlagte forslaget gjør for stillinger ved sekretariatene for Kirkerådet og Bispemøtet, samt ved bispedømmeadministrasjonene. Komiteen vil framheve viktigheten av et grundig innstillingsarbeid. Innstillingsmyndigheten har ansvar for å foreta kartlegging av kandidatene gjennom intervjuer, referanseinnhentinger og eventuelle andre verktøy, og foreta en avgjørende drøfting og vurdering av hvem som er best kvalifisert for den aktuelle stillingen. Komiteen vil understreke at det er viktig for gode tilsetningsvedtak at dette arbeidet ikke svekkes. Komiteen støtter derfor at innstillingsmyndigheten ved tilsetning av prester fortsatt skal ligge hos et innstillingsråd med deltakelse både fra menighetsråd og arbeidstakerrepresentant. Samtidig legger komiteen til grunn at det ved tilsetninger i administrasjonene fortsatt er forutsatt arbeidstakermedvirkning ved intervjuer, og at flere aktører slik er involvert i utvelgesarbeidet. Komiteen vil på bakgrunn av dette og ønsket om forenklede prosesser, ikke foreslå at ordningene med innstillingsråd opprettholdes ved tilsetninger i administrasjonene.
5. Det framgår av § 9 annet ledd at ved tilsetning av Bispemøtets generalsekretær er Bispemøtet selv tilsettende myndighet. I dette personalreglementet anses Bispemøtets generalsekretær som organets daglige leder. Det følger videre av § 9 fjerde ledd at ved tilsetning av organets daglige leder skal organets valgte leder avgi forslag om tilsetning. Komiteen legger til grunn at det må tydeliggjøres at Bispemøtets preses avgir forslag til tilsetning ved tilsetning av Bispemøtets generalsekretær.
6. Komiteen mener at personer i tilsettingsorganene skal ha anledning til å påvirke hvem som blir innkalt til intervju. Derfor foreslås det i §11 første ledd at søkerliste også skal oversendes tilsettingsorganene, og i tredje ledd at personer i tilsettingsorganene kan kreve andre kvalifiserte søkere innkalt til intervju.
7. Komiteen mener at det er viktig for utviklingen av ungdomsdemokratiet i kirken at ungdom selv kan bidra og medvirke ved tilsetning i stillinger med ansvar for ungdomsdemokratiet. Komiteen har derfor foreslått et tillegg i § 12 første ledd som gir representant for ungdomsdemokratiet mulighet til å delta ved intervju. Det er en forutsetning at representanten er myndig. Komiteen har tilsvarende foreslått i § 14 femte ledd at representanter for ungdomsdemokratiet gis uttalerett ved tilsetning av stillinger med ansvar for ungdomsdemokratiet. Dette gjelder representanter for Den norske kirkes ungdomsutvalg (UFUNG), Samisk ungdomsutvalg og bispedømmenes ungdomsråd.
8. Komiteen har drøftet biskopens rolle og innvirkning ved tilsetning av nære medarbeidere og ledere på bispedømmekontorene. Komiteen legger til grunn at når biskopene ikke lenger deltar i tilsettingsorganet for disse, bør deres innvirkning sikres på annen måte. I § 12 femte ledd foreslår komiteen at biskopene, i tillegg til ved tilsetning av prost og stiftsdirektør, også kan delta ved intervju av søkere til stillinger ved bispedømmekontoret. Komiteen har også foretatt en språklig justering av teksten i tredje ledd vedrørende intervju til stilling som prost.

9. I § 12 sjette ledd foreslås en presisering om at organet selv utpeker hvilke to av organets medlemmer som skal delta ved intervju til stilling som organets daglige leder.
10. I § 16 første ledd står det at «Tilsetninger som skal foretas i bispedømmerådet etter § 7, i Bispemøtet eller i Kirkerådet, foretas i ordinært møte». Paragraf 7 omhandler tilsetting av prester og proster. Tilsetting av stiftsdirektør skal også foretas i bispedømmerådet, jf. § 9 tredje ledd. Forenklingshensyn tilsier at henvisning til § 9 tredje ledd ikke tas inn i § 16 første ledd, og henvisningen til § 7 tas ut.
11. Paragraf 16 omhandler tilsetting i bispedømmeråd, Bispemøtet og Kirkerådet. Tredje ledd inneholder en bestemmelse som gjelder for alle disse organene, men de tre organene omtales alle som «råd». Ettersom Bispemøtet ikke er å anse som et råd, foreslår komiteen å erstatte «råd» med «tilsettingsorgan».
12. Komiteen mener at tidsfristen på fire måneder som i § 18 annet ledd er satt for ukvalifiserte søkere for å kvalifisere seg for tilsetting som prest i Den norske kirke, er satt for kort. For å kunne utvide søkergrunnlaget og legge praktisk til rette for aktuelle søkere, legger komiteen til grunn at fristen for å kvalifisere seg for den som tilsettes bør være seks måneder. Komiteen mener også at det bør tydeliggjøres at kvalifikasjonskravene ikke utelukkende handler om praktisk-teologisk utdanning.
13. Komiteen har lagt inn en språklig endring i § 21 siste ledd som angir når søkere skal orienteres om at stilling er besatt. Komiteen mener det er viktig at de som blir tilsatt i en stilling kan få unndratt sitt navn fra offentlighet i en periode, når det er nødvendig for å avklare om søkeren tar imot stillingen. Tilsettingsorganet kan praktisere utsatt offentlighet i medhold av offentleglova § 5 siste ledd.
14. Det framgår av § 24 første ledd at vedtak om oppsigelse, suspensjon eller avskjed kan påklages. Den norske kirkes klagenemnd treffer vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed av biskop. Klagenemndas vedtak kan ikke påklages, jf. regler for Den norske kirkes klagenemnd § 2 første ledd bokstav c og annet ledd. Dette tas inn som en presisering i § 24 første ledd.
15. Komiteen har gjort enkelte mindre språklige endringer.

Mindretallets merknader

Et lite mindretall i komiteen mener at § 8 første ledd bør endres slik at menighetsrådene ikke blir representert i innstillingsrådet ved tilsetting av menighetsprester og proster. Dette mindretallet mener at menighetsrådene skal ha et sterkt votum ved tilsetting av menighetsprester og proster. Imidlertid mener mindretallet at dette ikke bør skje ved at menighetsrådet får medlem i innstillingsrådet. Menighetsrådet har bedre innvirkning på tilsettingen gjennom deltakelse i intervju og anledningen de har til å gi uttalelse om hvilke søkere de ønsker tilsatt. Mindretallet mener deltakelse i innstillingsorganet kan svekke betydningen av menighetsrådets egen uttalelse.

Et annet lite mindretall i komiteen mener at det i § 9 siste ledd skal tas inn en bestemmelse om at ved tilsetting av fagstillinger innen de vigslede stillingers fagområder skal bispedømmerådet være tilsettende myndighet.

Forslag til vedtak

Personalreglement for Den norske kirke

Del I Generelt

§ 1. Virkeområde og definisjoner

Dette reglementet gjelder for alle arbeidstakere i rettssubjektet Den norske kirke. Med menighetsprest menes sokneprest, prostiprest og kapellan. Med prest menes menighetsprest og spesialprest.

Reglementet gjelder så langt det passer også der bispedømmerrådet tilsetter spesialprester.

§ 2. Unntak fra bestemmelsene

Bestemmelsene i §§ 4–20 gjelder ikke ved tilsetting av biskop.

Bestemmelsene i §§ 7–20 gjelder ikke ved tilsetting for kortere tid enn ett år. Ved slik tilsetting gjelder følgende særregler:

a. Ved tilsetting av prest gjøres tilsetting av biskopen etter innstilling fra vedkommende prost. Dersom kandidaten vurderes som skikket og er under utdanning eller lignende, og det er nødvendig for å sikre tilstrekkelig kirkelig betjening i tjenesteområdet, kan biskopen ved slik tilsetting se bort fra de alminnelige kvalifikasjonskrav for tilsetting som prest i Den norske kirke.

b. Ved tilsetting ved bispedømmekontor, ved Bispemøtet eller i Kirkerådet gjøres tilsetting av organets daglige leder eller den denne gir fullmakt etter innstilling fra stillingens nærmeste overordnede.

Ved tilsetting for kortere tid enn seks måneder gjelder heller ikke reglene i §§ 4–6.

En tilsetting eller forlengelse av et tilsettelsesforhold som innebærer at tilsettelsesforholdet samlet sett vil strekke seg ut over ett år skal behandles etter reglementets vanlige regler.

§ 3. Om forvaltningslovens anvendelse i enkelte personalsaker

Forvaltningsloven kommer til anvendelse som bestemt i kirkeloven § 38. I tillegg kommer reglene om enkeltvedtak til anvendelse ved avgjørelser i de personalsaker som er nevnt i forvaltningsloven § 2 annet ledd første punktum. Forvaltningsloven § 3 annet ledd annet punktum gis tilsvarende anvendelse, likeledes kapittel 5 i forskrift 15. desember 2006 nr. 1456 til forvaltningsloven (forvaltningslovforskriften).

Del II Utlysning

§ 4. Utlysning av stillinger

Ved ledighet i eller ved oppretting av stilling skal stillingsinnhold og krav til stillingsinnehaver vurderes av stillingens nærmeste overordnede. Denne har ansvaret for å klargjøre hvilke særskilte kvalifikasjonskrav stillingen skal utlyses med.

Hovedregelen er at ledige stillinger skal utlyses offentlig og besettes etter alminnelig konkurranse.

Organets daglige leder kan etter drøfting med arbeidstakerrepresentanten i innstillingsråd eller tilsettingsråd bestemme om en stilling kun skal utlyses internt. Stilling som prost og lederstillinger skal alltid besettes etter offentlig utlysning. Intern utlysning kan dekke enten organet det utlyses ved eller rettssubjektet Den norske kirke.

Stillinger som utlyses offentlig, skal også gjøres kjent internt i virksomheten.

§ 5. Utlysningens innhold

Utlysningen må ikke utformes slik at søkerkretsen blir begrenset mer enn nødvendig.

Utlysningen skal inneholde opplysninger om

- a. stillingens tittel, stillingsstørrelse og lønnsvilkår,
- b. om stillingen er fast eller midlertidig,
- c. krav og ønsker knyttet til kompetanse og erfaring,
- d. beskrivelse av stillingen og det aktuelle arbeidsområde,
- e. arbeidssted,
- f. eventuelt krav om medlemskap i Den norske kirke, jf. kirkeloven § 29,
- g. ønsket tiltredelse i stillingen,
- h. kontaktperson for stillingen,
- i. søknadsfrist som ikke er kortere enn to uker fra kunngjøringsdato og
- j. offentlig søkerliste og om muligheten til å anmode om unntak, jf. offentleglova § 25 annet ledd.

Ved tilsetning av prest skal utlysningen også inneholde opplysninger om

- a. tjenestested og -distrikt,
- b. eventuell tjenestebolig og
- c. målform i tjenesten.

Dersom den som blir tilsatt plikter å gjennomgå opplæring, skal dette fremgå av utlysningen.

§ 6. Fornyet utlysning

Dersom det ved tilsetning av prest i utlysningen er stilt kvalifikasjonskrav som går ut over de alminnelige kvalifikasjonskrav for tilsetning av prest i Den norske kirke, og tilsettingsmyndigheten på et vesentlig punkt ønsker å fravike disse, skal stillingen utlyses på nytt. Det samme gjelder ved andre tilsetninger dersom tilsettingsmyndigheten på et vesentlig punkt ønsker å fravike kvalifikasjonskravene i utlysningen.

Del III Innstillende, forslagsstillende og tilsettende myndigheter

§ 7. Innstillende og tilsettende myndighet ved tilsetting av prester og proster

Ved tilsetting av menighetsprest og prost er bispedømmerrådet tilsettende myndighet og innstillingsrådet innstillende myndighet. Bispedømmerrådet tilsetter også fengselsprester og enkelte andre spesialprester, og innstillingsrådet er også i disse tilfeller innstillende myndighet.

§ 8. Innstillingsrådets sammensetning ved tilsetting av prester og proster

Innstillingsrådet består av vedkommende prost, stiftsdirektøren eller den denne gir fullmakt, én representant for arbeidstakerne og én representant for det eller de berørte menighetsråd. Menighetsrådets representasjon faller bort ved tilsetting av spesialprest.

Prosten er leder for innstillingsrådet. Ved tilsetting av prost fastsetter biskopen hvilken prost som skal sitte i innstillingsrådet.

Den arbeidstakerorganisasjonen som organiserer flest prester i bispedømmet, oppnevner ett medlem med personlig varamedlem. Oppnevningen kan skje for fire eller to år. Arbeidstakerrepresentanten skal ivareta interessene til samtlige søkere. Medlem og varamedlem av bispedømmerådet er utelukket fra å være medlem av innstillingsrådet.

Det berørte menighetsråd utpeker én representant blant dets valgte medlemmer til innstillingsrådet. Der flere menighetsråd er berørt, utpeker de i fellesskap én representant blant de valgte medlemmene. Ved tilsetting av prost skal vedkommende representant være fra menighetsrådet ved prostesetet.

§ 9. Innstillende, forslagsstillende og tilsettende myndighet ved tilsetting ved bispedømmekontor, i Bispemøtet eller i Kirkerådet

Ved tilsetting av Kirkerådets direktør er Kirkerådet selv tilsettende myndighet.

Ved tilsetting av Bispemøtets generalsekretær er Bispemøtet selv tilsettende myndighet.

Ved tilsetting av stiftsdirektør er bispedømmerådet selv tilsettende myndighet.

Ved tilsetting av organets daglige leder avgir organets valgte leder forslag om tilsetting. Ved tilsetting av Bispemøtets generalsekretær avgir Bispemøtets preses forslag til tilsetting

Ved andre tilsettinger ved bispedømmekontor, i Bispemøtet eller Kirkerådet er organets tilsettingsråd tilsettende myndighet og stillingens nærmeste foresatte innstillende myndighet. Hvis nærmeste foresatte er medlem av tilsettingsrådet, avgir vedkommende i stedet forslag om tilsetting.

§ 10. Tilsettingsrådets sammensetning

Tilsettingsrådet består av organets daglige leder, én annen arbeidsgiverrepresentant og én representant for arbeidstakerne. For Bispemøtet består tilsettingsrådet av Bispemøtets preses, visepreses og den samme representanten for arbeidstakerne som i Kirkerådets tilsettingsråd.

Tilsettingsrådet ledes av organets daglige leder. Denne oppnevner den andre arbeidsgiverrepresentanten. For Bispemøtet ledes tilsettingsrådet av Bispemøtets preses.

Den forhandlingsberettigede arbeidstakerorganisasjon som organiserer arbeidstakere ved organet, oppnevner arbeidstakerrepresentanten med personlig varamedlem. Er det flere forhandlingsberettigede organisasjoner som har medlemmer ved organet, oppnevner organisasjonene i fellesskap representanten med personlig varamedlem. Der det ikke er mulig å enes om dette, oppnevner den organisasjonen som organiserer flest arbeidstakere ved organet representanten med personlig varamedlem. Arbeidstakerorganisasjoner som er tilknyttet samme hovedsammenslutning kan slå sammen sine medlemstall for å oppnå rett til å oppnevne etter forrige punktum.

Representantene oppnevnes for inntil to år om gangen.

Del IV Behandling av søknader, intervju, uttalelse, innstilling m.m.

§ 11. Behandling av søknader

Etter utløpet av søknadsfristen skal det snarest settes opp utvidet liste over søkere i samsvar med forvaltningslovforskriften § 15. Umiddelbart etter at søkerlisten er satt opp sendes den til innstillende og tilsettende myndighet. Ved tilsetting av menighetsprest og prost sendes listen sammen med kopi av søknadene gjennom biskopen til vedkommende

menighetsråd eller – ved tilsetting av spesialprest – til institusjonene eller organisasjonen der presten skal tjenestegjøre.

Det skal også snarest settes opp offentlig søkerliste i samsvar med offentleglova § 25 annet ledd.

De søkere som synes å være best kvalifisert, skal innkalles til intervju. Ved tilsetting av prest avgjør biskopen dette i samråd med stiftsdirektøren. Er det blant de kvalifiserte søkerne personer med funksjonsnedsettelse eller nedsatt arbeidsevne, skal minst én av disse innkalles til intervju. Personer i innstillende og tilsettende myndighet kan dessuten kreve at andre kvalifiserte søkere innkalles. Det vurderes konkret om søkere som er kjent fra før, skal innkalles.

Administrasjonen kan velge å ta søknader i betraktning selv om søknadsfristen er overskredet. I så fall skal dette gjelde samtlige slike søknader.

§ 12. Deltakere ved intervju

Ved intervju skal innstillende myndighet eller den som gir forslag om tilsetting og én representant for arbeidstakerne delta. Intervjugruppen kan suppleres med personer med særskilt kunnskap om stillingens arbeids- og ansvarsområde.

Ved intervju av søkere til stilling som har særlig ansvar for ungdomsdemokratiet, enten på nasjonalt eller regionalt nivå, skal én representant, som har fylt 18 år, fra det råd eller utvalg vedkommende skal arbeide for, gis anledning til å delta.

Ved intervju av søkere til stilling som menighetsprest som skal ha flere sokn som tjenestested (særskilt arbeidsområde), kan menighetsrådene i fellesskap peke ut ytterligere én representant som deltar ved intervjuet.

Ved intervju av søkere til stilling som prost deltar ytterligere én representant fra et menighetsråd i prostiet. Ved intervju i forbindelse med tilsetting av prost kan også biskopen delta.

Ved intervju av søkere til stilling som spesialprest skal en representant for institusjonene eller organisasjonen der presten skal tjenestegjøre gis anledning til å delta.

Ved intervju av søkere til stillinger ved bispedømmekontoret kan også biskopen delta.

Ved intervju av søkere til stilling som organets daglige leder skal organets arbeidsutvalg eller, der slikt ikke finnes, det valgte organets leder og minst to av medlemmene, utpekt av organet, delta. Ved tilsetting av stiftsdirektør skal også biskopen delta.

Ved intervju av søkere til stilling som generalsekretær for Mellomkirkelig råd eller Samisk kirkeråd skal leder eller annet medlem av vedkommende råd delta.

Ved intervju av søkere til stilling som generalsekretær for Bispemøtet skal medlemmer av Bispemøtets arbeidsutvalg delta.

§ 13. Innhenting av opplysninger

Dersom det under intervjuet kommer frem nye opplysninger av betydning, skal disse nedtegnes og vedlegges saksdokumentene.

Det innhentes normalt referanseuttalelser fra personer som kjenner søkeren, f.eks. personer som har vært søkerens leder eller kollega. Det skal ikke innhentes opplysninger fra en søkers nåværende eller tidligere arbeidsgiver dersom søkeren ber om at dette ikke gjøres.

§ 14. Uttalelse

Ved tilsetting av menighetsprest har det eller de berørte menighetsråd anledning til å gi uttalelse om hvilke tre personer blant søkerne rådet ønsker tilsatt.

Ved tilsetning av prost har menighetsrådene i prostiet anledning til å gi uttalelse om hvilke tre personer blant søkerne disse ønsker tilsatt.

Ved tilsetning av spesialprest skal institusjonene eller organisasjonen der presten skal tjenestegjøre gis anledning til å gi uttalelse om hvilke tre personer blant søkerne disse ønsker tilsatt.

Ved tilsetning av generalsekretær for Mellomkirkelig råd eller Samisk kirkeråd har vedkommende råds arbeidsutvalg anledning til å gi uttalelse om hvilke tre personer blant søkerne rådet ønsker tilsatt.

Ved tilsetning i stilling som har særlig ansvar for ungdomsdemokratiet, enten på nasjonalt eller regionalt nivå, skal de representantene som har fylt 18 år fra det råd eller utvalg vedkommende skal arbeide for, i fellesskap gis anledning til å gi uttalelse om hvilke tre personer blant søkerne de ønsker tilsatt.

I uttalelsen skal de ønskede søkere nevnes i prioritert rekkefølge. Rådets uttalelse føres inn i møteboken med opplysning om stemmetall for de søkerne rådet har foreslått. Vedtar rådet ikke å gi noen uttalelse, skal også dette føres inn i møteboken. Rådet sender utskrift av møteboken til innstillende myndighet.

Avgitt uttalelse følger saken til eventuell tilsetning har funnet sted.

§ 15. Innstilling og forslag

Dersom det er flere kvalifiserte søkere til en stilling, skal vanligvis tre søkere innstilles eller foreslås i prioritert rekkefølge.

Der innstilling skal gis av innstillingsråd, avgjøres innstillingen i møte eller ved at rådets leder gir skriftlig forslag til innstilling, som sendes først til arbeidstakerrepresentanten, som så sender saken videre til menighetsrådets representant, som til sist sender saken til det fjerde medlemmet av innstillingsrådet. Hvis disse er enige i forslaget, blir dette innstillingen. Dersom et av medlemmene er uenig i forslaget til innstilling eller ønsker at innstillingen skal avgjøres i møte, skal det sammenkalles til møte i innstillingsrådet. Den endelige innstillingen tas inn i innstillingsprotokollen, som underskrives av alle. Hvert medlem av rådet har rett til å begrunne sitt standpunkt i protokollen. Den som er innstilt av et mindretall, regnes også som innstilt. Hvert enkelt medlem av innstillingsrådet er ansvarlig for at innstillingen avgis i tråd med dette reglementet og gjeldende regelverk. Ingen av medlemmene kan bindes av det organ det utgår fra i sin vurdering eller konklusjon.

Ved spørsmål om søkeres adgang til innsyn i innstillingen eller forslaget, anvendes forvaltningslovsforskriften § 19, jf. personalreglementet § 3.

Del V Tilsetning

§ 16. Tilsetning i bispedømmeråd, Bispemøtet og Kirkerådet

Tilsetninger som skal foretas i bispedømmerådet, i Bispemøtet eller i Kirkerådet, foretas i ordinært møte.

I særskilte tilfeller kan også vedtak om tilsetning finne sted i ekstraordinært møte.

Vedtak om tilsetning bør inneholde flere navn i prioritert rekkefølge.

Dersom tilsettingsorganet vil tilsette en søker som ikke er innstilt, skal tilsettingsorganet be om skriftlig uttalelse om vedkommende fra innstillende myndighet. Også et mindretall i tilsettingsorganet kan be om en slik uttalelse. Dersom innstillende myndighet likevel ikke vil innstille vedkommende, skal saken avgjøres av tilsettingsorganet. Bare søkere som er innstilt eller den som tilsettingsorganet har fått uttalelse om etter første punktum, kan da tilsettes.

Når bispedømmerrådet selv behandler tilsettings saker, skal det tiltres av én representant for arbeidstakerne, utpekt på samme måte som i § 10 tredje ledd. Denne har talerett.

Når Kirkerådet selv tilsetter direktør skal det tiltres av én representant fra arbeidstakerne ved Kirkerådet og én representant for arbeidstakerne i virksomheten. Disse oppnevnes etter reglene i § 10 tredje ledd. Disse har tale-, forslags- og stemmerett.

Når Bispemøtet selv tilsetter generalsekretær skal det tiltres av to representanter for arbeidstakerne ved Bispemøtet. Disse oppnevnes etter reglene i § 10 tredje ledd. Disse har tale-, forslags- og stemmerett.

Representanter for arbeidstakerorganisasjonene har under taushetsplikt adgang til de samme dokumenter som rådets medlemmer i den aktuelle sak.

§ 17. Tilsetting i tilsettingsråd

Tilsettings saker behandles normalt ved at de sendes på rundgang mellom medlemmene.

Dersom det viser seg at det er uenighet mellom medlemmene eller noen krever det, skal det avholdes møte.

Deltagelse i tilsettingsrådet er en tjenesteplikt. Medlemmene i tilsettingsrådet kan ikke hindre vedtak ved å utebli fra behandlingen eller nekte å underskrive møteprotokoll. Unnlater likevel enkelte av tilsettingsrådets medlemmer å delta i behandlingen av en sak eller underskrive møteprotokollen, er tilsettingsrådet beslutningsdyktig om minst halvparten av medlemmene deltar og underskriver.

Dersom tilsettingsrådet vil tilsette en søker som ikke er innstilt, skal tilsettingsrådet be om skriftlig uttalelse om vedkommende fra innstillende myndighet. Også et mindretall i tilsettingsrådet kan be om en slik uttalelse. Dersom innstillende myndighet likevel ikke vil innstille vedkommende, skal saken avgjøres av tilsettingsrådet.

§ 18. Særregler ved tilsetting av prest

Ved tilsetting av person som ikke er ordinert, må det tas forbehold om ordinasjon.

Personer som på tilsettingstidspunktet ikke fyller kvalifikasjonskravene for tilsetting som prest i Den norske kirke, og som befinner seg i den avsluttende delen av profesjonsstudiet i teologi eller tilsvarende, kan tilsettes med forbehold om at dokumentasjon for oppfylte kvalifikasjonskrav fremlegges innen seks måneder etter at det er truffet vedtak om tilsetting.

Før bispedømmerrådet treffer vedtak om tilsetting av person som har blitt autorisert til prestetjeneste i medhold av forskrift om autorisasjon av prester i henhold til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS-avtalen), skal biskopen etter samtale med søkeren ha funnet vedkommende skikket for prestetjeneste i Den norske kirke og mottatt vedkommendes løfte om å utføre denne tjeneste i overensstemmelse med Den norske kirkes ordninger.

19. Kvalifikasjonsprinsippet

Den best kvalifiserte søkeren skal tilsettes i ledig stilling, med mindre det er gjort unntak i lov eller forskrift.

Dersom det er aktuelt å gjøre slikt unntak som nevnt i første ledd, skal det fremgå av utlysningen.

Ved vurderingen av hvem som er best kvalifisert, skal det legges vekt på utdanning, erfaring og personlig egnethet, sammenholdt med kvalifikasjonskravene som er fastsatt i utlysningen.

§ 20. *Overgang fra midlertidig stilling til fast tilsetting*

En arbeidstaker som er midlertidig tilsatt etter offentlig kunngjøring og vanlig tilsettingsprosedyre, kan tilsettes fast uten ny kunngjøring og behandling av innstillende myndighet.

§ 21. *Melding om tilsetting*

Tilsettingsmyndigheten skal gi den som blir tilsatt skriftlig melding om tilsettingsvedtaket med opplysning om eventuelle særvilkår. Hvis vedkommende tilsettes på prøve, skal meldingen også inneholde en orientering om prøvetidsreglene. Den som er tilsatt skal innen åtte dager bekrefte skriftlig om vedkommende tar imot stillingen.

Det skal inngås skriftlig arbeidsavtale i samsvar med arbeidsmiljøloven §§ 14-5 til 14-8. Ved tilsetting av stiftsdirektør eller generalsekretær i Bispemøtet skal Kirkerådet konsulteres før tilbud om lønns- og arbeidsvilkår gis.

Tilsettingsmyndigheten skal, så snart den tilsatte har tatt imot stillingen, gi øvrige søkere melding om at stillingen er besatt. Meldingen skal inneholde navn på den som er tilsatt. Det bør praktiseres utsatt offentlighet for tilsettingsvedtaket i henhold til offentleglova § 5 siste ledd.

Del VI Beregningsregler, oppsigelse, suspensjon, avskjed og klage

§ 22. *Beregning av tilsettingstidens lengde*

Ved beregning av tilsettingstidens lengde etter arbeidsmiljøloven § 15-3 medregnes all sammenhengende tjeneste i rettssubjektet Den norske kirke.

§ 23. *Vedtaksorgan og saksbehandlingsregler i saker om oppsigelse, suspensjon og avskjed*

Vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed treffes av tilsettende myndighet. For biskoper treffes slikt vedtak av Den norske kirkes klagenemnd.

I sak om menighetsprest, prost eller spesialprest hvor bispedømmerrådet er tilsettende myndighet og der saken krever rask avgjørelse, kan vedtak om suspensjon etter arbeidsmiljølovens bestemmelser også treffes av biskopen i samråd med bispedømmerrådets leder. På samme vilkår kan preses treffe vedtak om suspensjon av biskop.

Før vedtak treffes i sak etter første ledd skal vedkommende arbeidstaker – i tillegg til sine rettigheter etter forvaltningsloven – gis anledning til å forklare seg muntlig for tilsettende myndighet.

Når bispedømmerrådet selv, Bispemøtet selv eller Kirkerådet selv behandler saker etter § 23 skal det tiltres av de samme representanter for arbeidstakerorganisasjonene ved organet som ved tilsettinger etter § 16.

§ 24. *Klage over oppsigelse, suspensjon og avskjed*

Med unntak for vedtak som angår biskoper, kan oppsigelse, suspensjon eller avskjed påklages i samsvar med forvaltningslovens bestemmelser om klage på enkeltvedtak.

Bispedømmerrådet selv er klageinstans for vedtak om oppsigelse, suspensjon eller avskjed truffet av tilsettingsråd i bispedømmet.

Kirkerådet selv er klageinstans for vedtak om oppsigelse, suspensjon eller avskjed truffet av bispedømmerrådet.

Kirkerådet selv er klageinstans for vedtak om oppsigelse, suspensjon eller avskjed truffet av tilsettingsråd i Kirkerådet.

Kirkerådet selv er klageinstans for vedtak om oppsigelse, suspensjon eller avskjed truffet av tilsetningsråd i Bispemøtet eller Bispemøtet.

Den norske kirkes klagenemnd er klageinstans for vedtak om oppsigelse, suspensjon eller avskjed truffet av Kirkerådet i første instans.

Klagen fremsettes skriftlig for tilsettende myndighet. Ut over det som følger av forvaltningsloven §§ 11 d og 12 skal en part ha adgang til å møte personlig og med fullmektig for å redegjøre muntlig for sitt syn overfor klageinstansen.

Del VII Andre bestemmelser

§ 25. Avtalefestede permisjoner

Permisjoner gir etter Hovedtariffavtalens bestemmelser.

Søknad om permisjoner som er avtalefestet, avgjøres for arbeidstakere ved bispedømmekontorene, Bispemøtet og Kirkerådet av organets daglige leder eller den denne gir fullmakt. Prost avgjør søknader fra menighetsprest i prostiet. Biskopen avgjør søknader fra prost i bispedømmet. Bispemøtets preses avgjør søknad fra biskop. Kirkerådets leder avgjør søknad fra preses. Det enkelte bispedømmeråd, Bispemøtets arbeidsutvalg og Kirkerådets arbeidsutvalg avgjør søknad fra organets daglige leder.

§ 26. Permisjoner i forbindelse med opplæring, overgang til annen stilling mv.

For arbeidstakere ved bispedømmekontor, Bispemøtet eller ved Kirkerådet kan organets daglige leder, så langt tjenesten tillater det, gi tjenestefri med eller uten lønn til arbeidstaker som ønsker å gjennomføre en utdanning eller utføre et arbeid som er av direkte betydning for vedkommendes videre faglige utvikling i Den norske kirkes tjeneste. Ved tjenestefri med lønn forutsettes det at utføring av annet arbeid er ulønnet. Når det gjelder vilkårene for tjenestefri med lønn, herunder regler om plikttid, følges bestemmelsene om dette i egen avtale.

For prest kan biskopen, så langt tjenesten tillater det, gi tjenestefri med eller uten lønn i inntil tre år for den som ønsker å gjennomføre en utdanning eller utføre et arbeid som er av direkte betydning for vedkommendes videre faglige utvikling i Den norske kirkes tjeneste. Preses kan på samme vilkår gi biskopen tjenestefri, og tilsvarende Kirkerådets leder for preses. Ved tjenestefri med lønn forutsettes det at utføring av annet arbeid er ulønnet. Når det gjelder vilkårene for tjenestefri med lønn, herunder regler om plikttid, følges bestemmelsene om dette i egen særavtale.

Tjenestefri for å overta annen stilling i eller utenfor kirken, kan gis i inntil ett år. Unntaksvis kan slik permisjon forlenges. For arbeidstakere ved bispedømmekontor, Bispemøtet og Kirkerådet behandles søknad om slik permisjon av organets daglige leder. For prest behandles søknad om slik permisjon av vedkommende biskop.

§ 27. Ferie mv.

Regler om feriefastsettelse og tiden for ferie er regulert i ferieloven. Bestemmelser om fridager er regulert i særskilte avtaler.

For prestene sørger prosten for at det blir satt opp ferielister for prostiet i så god tid som mulig. Prosten tilstår prestene ferie. Biskopen tilstår prostene ferie. Biskopen meddeles ferie av preses og preses av Kirkerådets leder.

For arbeidstakere ved bispedømmekontorene, Bispemøtet og Kirkerådet sørger nærmeste foresatte for at det blir satt opp ferielister i så god tid som mulig. Det skal sørges for

forsvarlig bemanning til enhver tid. Ferielistene godkjennes av organets daglige leder eller den denne gir fullmakt. Tilsvarende gjelder ved senere endringer.

§ 28. Endringer

Kirkerådet kan gjøre mindre endringer i dette personalreglementet.

§ 29. Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

Dette reglementet trer i kraft fra det tidspunkt Kirkerådet bestemmer. Samtidig oppheves personalreglement for de ansatte ved bispedømmekontorene, personalreglement for prester i Den norske kirke og personalreglement for de ansatte i Kirkerådet, samtlige vedtatt av Kirkemøtet 11. april 2016. De tilsettingsprosesser som er igangsatt i form av utlysning av stillinger før tidspunktet for ikraftsettelsen, gjennomføres etter tidligere reglement.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Ole Martin Grevstad

Saksordfører: Finn Ragnvald Huseby

Disse hadde ordet:

Finn Ragnvald Huseby, Harald Hegstad, Karl Johan Kirkebø, Kristin Skjøtskift, Stian Berg, Marie Klakegg Grastveit, Gunhild Tomter Alstad, Therese Kristin Børnes Utgård, Halvor Nordhaug, Helga Haugland Byfuglien, Karin-Elin Berg, Egil Morland, Kari Karstensen, Olav Christian Rønneberg, Anne Berit Evang.

Endringsforslag

Harald Hegstad

Linje 158 og 169

"og tilsettende" strykes.

Karl Johan Kirkebø

Linje 102-104

Sette punktum etter arbeidstakerne og stryke resten av avsnittet.

Marie Klakegg Grastveit

Forslag 1 - linje 158

«og tilsettende» strykes.

Forslag 2 - linje 225 - 228

Linjene strykes.

Saken ble sendt tilbake til komiteen.

Endelig innstilling fra komité E

Sammendrag av saksorienteringen

Etter behandling i partssammensatt utvalg og høring i 2018 foreslås nå et nytt, felles personalreglement for alle organer og arbeidstakere i Den norske kirke.

Forslaget innebærer en rekke endringer fra dagens tre reglement, der hensynet til en effektiv og forenklet personalforvaltning, samt å oppfylle Kirkemøtets vedtak om menighetenes involvering i tilsettingsprosesser i sak 08/16 *Veivalg for fremtidig kirkeordning* har vært de sentrale føringene for arbeidet. Forslaget til reglement foreslår blant annet involvering av en representant fra menighetsrådet i innstillingsrådet ved tilsetting av prest og prost og overføring av tilsettingsmyndighet for de fleste stillinger i bispedømmerådet til nyopprettede tilsettingsråd i hvert bispedømme.

Komiteens merknader

Komiteen legger saksorienteringen til grunn med følgende merknader:

1. Komiteen vil uttrykke tilfredshet med at det nå er utarbeidet forslag til ett, felles personalreglement for ulike grupper av ansatte i rettssubjektet Den norske kirke. Komiteen er enig i at personalreglementet gir en enklere oversikt over aktuelle tilsettingsprosesser i rettssubjektet. Komiteen er i hovedsak også enig i forslagene til endringer som er innarbeidet i reglementet: Styrket deltakelse fra menighetsrådene ved prestitilsettinger, etablering av tilsettingsråd ved bispedømmekontorene, overføring av tilsettingsmyndighet til Bispemøtet og etablering av tilsettingsråd ved Bispemøtets sekretariat.
2. Komiteen mener at det i § 4 første ledd må presiseres at stillingens nærmeste overordnede har ansvar for å beskrive og klargjøre de særskilte kvalifikasjonskrav som skal inntas i utlysningsteksten. Komiteen forutsetter at menighetsrådene involveres i arbeidet med utforming av utlysningsteksten ved tilsetting av menighetsprester og proster.
3. Komiteen legger til grunn at § 4 siste ledd kan strykes fordi kravet om at ledige stillinger skal lyses ut hos Arbeids- og velferdsetaten (NAV) inngår i kravet om offentlig utlysning i § 4 annet ledd.
4. Av § 5 tredje ledd framgår det at ved tilsetting av prest skal utlysningen inneholde opplysning om målform i tjenesten. Det skal her opplyses om tjenestestedets liturgiske målform. Komiteen viser til kirkemøtesak KM 06/19 om kirkeordning, der det i § 42 foreslås videreføring av mållovas regler for den administrative delen av rettssubjektet Den norske kirke. For å legge til rette for forvaltning av mållova, foreslår komiteen at det legges til et nytt punkt § 5 annet ledd bokstav f om administrasjonsspråk og krav til språkkompetanse hos den som tilsettes. Kravet til språkkompetanse vil også kunne omfatte samisk og kvensk språk, samt tegnspråk.
5. Komiteen har særlig drøftet innholdet i § 9 og spørsmålet om hvorvidt innstillingsmyndighet bør ligge hos et innstillingsråd, eller skal legges til nærmeste leder, slik det framlagte forslaget gjør for stillinger ved sekretariatene for Kirkerådet

og Bispemøtet, samt ved bispedømmeadministrasjonene. Komiteen vil framheve viktigheten av et grundig innstillingsarbeid. Innstillingsmyndigheten har ansvar for å foreta kartlegging av kandidatene gjennom intervjuer, referanseinnhenting og eventuelle andre verktøy, og foreta en avgjørende drøfting og vurdering av hvem som er best kvalifisert for den aktuelle stillingen. Komiteen vil understreke at det er viktig for gode tilsetningsvedtak at dette arbeidet ikke svekkes. Komiteen støtter derfor at innstillingsmyndigheten ved tilsetting av prester fortsatt skal ligge hos et innstillingsråd med deltakelse både fra menighetsråd og arbeidstakerrepresentant. Samtidig legger komiteen til grunn at det ved tilsetninger i administrasjonene fortsatt er forutsatt arbeidstakermedvirkning ved intervjuer, og at flere aktører slik er involvert i utvelgesarbeidet. Komiteen vil på bakgrunn av dette og ønsket om forenklede prosesser, ikke foreslå at ordningene med innstillingsråd opprettholdes ved tilsetninger i administrasjonene.

6. Det framgår av § 9 annet ledd at ved tilsetting av Bispemøtets generalsekretær er Bispemøtet selv tilsettende myndighet. I dette personalreglementet anses Bispemøtets generalsekretær som organets daglige leder. Det følger videre av § 9 fjerde ledd at ved tilsetting av organets daglige leder skal organets valgte leder avgis forslag om tilsetting. Komiteen legger til grunn at det må tydeliggjøres at Bispemøtets preses avgir forslag til tilsetting ved tilsetting av Bispemøtets generalsekretær.
7. Komiteen mener at det er viktig for utviklingen av ungdomsdemokratiet i kirken at ungdom selv kan bidra og medvirke ved tilsetting i stillinger med ansvar for ungdomsdemokratiet. Komiteen har derfor foreslått et tillegg i § 12 første ledd som gir representant for ungdomsdemokratiet mulighet til å delta ved intervju. Det er en forutsetning at representanten er myndig. Komiteen har tilsvarende foreslått i § 14 femte ledd at representanter for ungdomsdemokratiet gis uttalerett ved tilsetting av stillinger med ansvar for ungdomsdemokratiet. Dette gjelder representanter for Den norske kirkes ungdomsutvalg (UFUNG), Samisk ungdomsutvalg og bispedømmenes ungdomsråd.
8. Komiteen har drøftet biskopens rolle og innvirkning ved tilsetting av nære medarbeidere og ledere på bispedømmekontorene. Komiteen legger til grunn at når biskopene ikke lenger deltar i tilsettingsorganet for disse, bør deres innvirkning sikres på annen måte. I § 12 femte ledd foreslår komiteen at biskopene, i tillegg til ved tilsetting av prost og stiftsdirektør, også kan delta ved intervju av søkere til stillinger ved bispedømmekontoret. Komiteen har også foretatt en språklig justering av teksten i tredje ledd vedrørende intervju til stilling som prost.
9. I § 12 sjettede ledd foreslås en presisering om at organet selv utpeker hvilke to av organets medlemmer som skal delta ved intervju til stilling som organets daglige leder.
10. I § 16 første ledd står det at «Tilsetninger som skal foretas i bispedømmerådet etter § 7, i Bispemøtet eller i Kirkerådet, foretas i ordinært møte». Paragraf 7 omhandler tilsetting av prester og proster. Tilsetting av stiftsdirektør skal også foretas i bispedømmerådet, jf. § 9 tredje ledd. Forenklingssyn tilsier at henvisning til § 9 tredje ledd ikke tas inn i § 16 første ledd, og henvisningen til § 7 tas ut.

11. Paragraf 16 omhandler tilsetting i bispedømmeråd, Bispemøtet og Kirkerådet. Tredje ledd inneholder en bestemmelse som gjelder for alle disse organene, men de tre organene omtales alle som «råd». Ettersom Bispemøtet ikke er å anse som et råd, foreslår komiteen å erstatte «råd» med «tilsettingsorgan».
12. Komiteen mener at tidsfristen på fire måneder som i § 18 annet ledd er satt for ukvalifiserte søkere for å kvalifisere seg for tilsetting som prest i Den norske kirke, er satt for kort. For å kunne utvide søkergrunnlaget og legge praktisk til rette for aktuelle søkere, legger komiteen til grunn at fristen for å kvalifisere seg for den som tilsettes bør være seks måneder. Komiteen mener også at det bør tydeliggjøres at kvalifikasjonskravene ikke utelukkende handler om praktisk-teologisk utdanning.
13. Komiteen har lagt inn en språklig endring i § 21 siste ledd som angir når søkere skal orienteres om at stilling er besatt. Komiteen mener det er viktig at de som blir tilsatt i en stilling kan få unndratt sitt navn fra offentlighet i en periode, når det er nødvendig for å avklare om søkeren tar imot stillingen. Tilsettingsorganet kan praktisere utsatt offentlighet i medhold av offentleglova § 5 siste ledd.
14. Det framgår av § 24 første ledd at vedtak om oppsigelse, suspensjon eller avskjed kan påklages. Den norske kirkes klagenemnd treffer vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed av biskop. Klagenemndas vedtak kan ikke påklages, jf. regler for Den norske kirkes klagenemnd § 2 første ledd bokstav c og annet ledd. Dette tas inn som en presisering i § 24 første ledd.
15. Komiteen har gjort enkelte mindre språklige endringer.

Mindretallets merknader

Et lite mindretall i komiteen mener at det i § 9 siste ledd skal tas inn en bestemmelse om at ved tilsetting av fagstillinger innen de vigslede stillingers fagområder skal bispedømmerådet være tilsettende myndighet.

Et annet lite mindretall i komiteen mener at § 11 tredje ledd annet punktum bør endres slik at ved tilsetting av prest avgjør biskopen, i samråd med bispedømmerådet, hvem som skal kalles inn til intervju. Dette er i samsvar med ordningen i gjeldende personalreglement.

Forslag til vedtak

Personalreglement for Den norske kirke

Del I Generelt

§ 1. Virkeområde og definisjoner

Dette reglementet gjelder for alle arbeidstakere i rettssubjektet Den norske kirke.

Med menighetsprest menes sokneprest, prostiprest og kapellan. Med prest menes menighetsprest og spesialprest.

Reglementet gjelder så langt det passer også der bispedømmerådet tilsetter spesialprester.

§ 2. Unntak fra bestemmelsene

Bestemmelsene i §§ 4–20 gjelder ikke ved tilsetting av biskop.

Bestemmelsene i §§ 7–20 gjelder ikke ved tilsetting for kortere tid enn ett år. Ved slik tilsetting gjelder følgende særregler:

a. Ved tilsetting av prest gjøres tilsetting av biskopen etter innstilling fra vedkommende prost. Dersom kandidaten vurderes som skikket og er under utdanning eller lignende, og det er nødvendig for å sikre tilstrekkelig kirkelig betjening i tjenesteområdet, kan biskopen ved slik tilsetting se bort fra de alminnelige kvalifikasjonskrav for tilsetting som prest i Den norske kirke.

b. Ved tilsetting ved bispedømmekontor, ved Bispemøtet eller i Kirkerådet gjøres tilsetting av organets daglige leder eller den denne gir fullmakt etter innstilling fra stillingens nærmeste overordnede.

Ved tilsetting for kortere tid enn seks måneder gjelder heller ikke reglene i §§ 4–6.

En tilsetting eller forlengelse av et tilsettelsesforhold som innebærer at tilsettelsesforholdet samlet sett vil strekke seg ut over ett år skal behandles etter reglementets vanlige regler.

§ 3. Om forvaltningslovens anvendelse i enkelte personalsaker

Forvaltningsloven kommer til anvendelse som bestemt i kirkeloven § 38. I tillegg kommer reglene om enkeltvedtak til anvendelse ved avgjørelser i de personalsaker som er nevnt i forvaltningsloven § 2 annet ledd første punktum. Forvaltningsloven § 3 annet ledd annet punktum gis tilsvarende anvendelse, likeledes kapittel 5 i forskrift 15. desember 2006 nr. 1456 til forvaltningsloven (forvaltningslovforskriften).

Del II Utlysning

§ 4. Utlysning av stillinger

Ved ledighet i eller ved oppretting av stilling skal stillingsinnhold og krav til stillingsinnehaver vurderes av stillingens nærmeste overordnede. Denne har ansvaret for å klargjøre hvilke særskilte kvalifikasjonskrav stillingen skal utlyses med.

Hovedregelen er at ledige stillinger skal utlyses offentlig og besettes etter alminnelig konkurranse.

Organets daglige leder kan etter drøfting med arbeidstakerrepresentanten i innstillingsråd eller tilsettingsråd bestemme om en stilling kun skal utlyses internt. Stilling som prost og lederstillinger skal alltid besettes etter offentlig utlysning. Intern utlysning kan dekke enten organet det utlyses ved eller rettssubjektet Den norske kirke.

Stillinger som utlyses offentlig, skal også gjøres kjent internt i virksomheten.

§ 5. Utlysningens innhold

Utlysningen må ikke utformes slik at søkerkretsen blir begrenset mer enn nødvendig.

Utlysningen skal inneholde opplysninger om

- a. stillingens tittel, stillingsstørrelse og lønnsvilkår,
- b. om stillingen er fast eller midlertidig,
- c. krav og ønsker knyttet til kompetanse og erfaring,

- d. beskrivelse av stillingen og det aktuelle arbeidsområde,
- e. arbeidssted,
- f. *administrasjonsspråk og krav til særskilt språklig kompetanse*,
- g. eventuelt krav om medlemskap i Den norske kirke, jf. kirkeloven § 29,
- h. ønsket tiltredelse i stillingen,
- i. kontaktperson for stillingen,
- j. søknadsfrist som ikke er kortere enn to uker fra kunngjøringsdato og
- k. offentlig søkerliste og om muligheten til å anmode om unntak, jf. offentliglova § 25 annet ledd.

Ved tilsetting av prest skal utlysningen også inneholde opplysninger om

- a. tjenestested og -distrikt,
- b. eventuell tjenestebolig og
- c. målform i tjenesten.

Dersom den som blir tilsatt plikter å gjennomgå opplæring, skal dette fremgå av utlysningen.

§ 6. *Fornyhet utlysning*

Dersom det ved tilsetting av prest i utlysningen er stilt kvalifikasjonskrav som går ut over de alminnelige kvalifikasjonskrav for tilsetting av prest i Den norske kirke, og tilsettingsmyndigheten på et vesentlig punkt ønsker å fravike disse, skal stillingen utlyses på nytt. Det samme gjelder ved andre tilsetninger dersom tilsettingsmyndigheten på et vesentlig punkt ønsker å fravike kvalifikasjonskravene i utlysningen.

Del III Innstillende, forslagsstillende og tilsettende myndigheter

§ 7. *Innstillende og tilsettende myndighet ved tilsetting av prester og proster*

Ved tilsetting av menighetsprest og prost er bispedømmerrådet tilsettende myndighet og innstillingsrådet innstillende myndighet. Bispedømmerrådet tilsetter også fengselsprester og enkelte andre spesialprester, og innstillingsrådet er også i disse tilfeller innstillende myndighet.

§ 8. *Innstillingsrådets sammensetning ved tilsetting av prester og proster*

Innstillingsrådet består av vedkommende prost, stiftsdirektøren eller den denne gir fullmakt, én representant for arbeidstakerne og én representant for det eller de berørte menighetsråd. Menighetsrådets representasjon faller bort ved tilsetting av spesialprest.

Prosten er leder for innstillingsrådet. Ved tilsetting av prost fastsetter biskopen hvilken prost som skal sitte i innstillingsrådet.

Den arbeidstakerorganisasjonen som organiserer flest prester i bispedømmet, oppnevner ett medlem med personlig varamedlem. Oppnevningen kan skje for fire eller to år. Arbeidstakerrepresentanten skal ivareta interessene til samtlige søkere. Medlem og varamedlem av bispedømmerrådet er utelukket fra å være medlem av innstillingsrådet.

Det berørte menighetsråd utpeker én representant blant dets valgte medlemmer til innstillingsrådet. Der flere menighetsråd er berørt, utpeker de i fellesskap én representant blant de valgte medlemmene. Ved tilsetting av prost skal vedkommende representant være fra menighetsrådet ved prostesetet.

§ 9. Innstillende, forslagsstillende og tilsettende myndighet ved tilsetting ved bispedømmekontor, i Bispemøtet eller i Kirkerådet

Ved tilsetting av Kirkerådets direktør er Kirkerådet selv tilsettende myndighet.

Ved tilsetting av Bispemøtets generalsekretær er Bispemøtet selv tilsettende myndighet.

Ved tilsetting av stiftsdirektør er bispedømmerådet selv tilsettende myndighet.

Ved tilsetting av organets daglige leder avgir organets valgte leder forslag om tilsetting. Ved tilsetting av Bispemøtets generalsekretær avgir Bispemøtets preses forslag til tilsetting

Ved andre tilsettinger ved bispedømmekontor, i Bispemøtet eller Kirkerådet er organets tilsettingsråd tilsettende myndighet og stillingens nærmeste foresatte innstillende myndighet. Hvis nærmeste foresatte er medlem av tilsettingsrådet, avgir vedkommende i stedet forslag om tilsetting.

§ 10. Tilsettingsrådets sammensetning

Tilsettingsrådet består av organets daglige leder, én annen arbeidsgiverrepresentant og én representant for arbeidstakerne. For Bispemøtet består tilsettingsrådet av Bispemøtets preses, visepreses og den samme representanten for arbeidstakerne som i Kirkerådets tilsettingsråd.

Tilsettingsrådet ledes av organets daglige leder. Denne oppnevner den andre arbeidsgiverrepresentanten. For Bispemøtet ledes tilsettingsrådet av Bispemøtets preses.

Den forhandlingsberettigede arbeidstakerorganisasjon som organiserer arbeidstakere ved organet, oppnevner arbeidstakerrepresentanten med personlig varamedlem. Er det flere forhandlingsberettigede organisasjoner som har medlemmer ved organet, oppnevner organisasjonene i fellesskap representanten med personlig varamedlem. Der det ikke er mulig å enes om dette, oppnevner den organisasjonen som organiserer flest arbeidstakere ved organet representanten med personlig varamedlem. Arbeidstakerorganisasjoner som er tilknyttet samme hovedsammenslutning kan slå sammen sine medlemstall for å oppnå rett til å oppnevne etter forrige punktum.

Representantene oppnevnes for inntil to år om gangen.

Del IV Behandling av søknader, intervju, uttalelse, innstilling m.m.

§ 11. Behandling av søknader

Etter utløpet av søknadsfristen skal det snarest settes opp utvidet liste over søkere i samsvar med forvaltningslovforskriften § 15. Umiddelbart etter at søkerlisten er satt opp sendes den til innstillende ~~og tilsettende~~ myndighet. Ved tilsetting av menighetsprest og prost sendes listen sammen med kopi av søknadene gjennom biskopen til vedkommende menighetsråd eller – ved tilsetting av spesialprest – til institusjonene eller organisasjonen der presten skal tjenestegjøre.

Det skal også snarest settes opp offentlig søkerliste i samsvar med offentleglova § 25 annet ledd.

De søkere som synes å være best kvalifisert, skal innkalles til intervju. Ved tilsetting av prest avgjør biskopen dette i samråd med stiftsdirektøren. Er det blant de kvalifiserte søkerne personer med funksjonsnedsettelse eller nedsatt arbeidsevne, skal minst én av disse innkalles til intervju. Personer i innstillende ~~og tilsettende~~ myndighet kan dessuten kreve at

andre kvalifiserte søkere innkalles. Det vurderes konkret om søkere som er kjent fra før, skal innkalles.

Administrasjonen kan velge å ta søknader i betraktning selv om søknadsfristen er overskredet. I så fall skal dette gjelde samtlige slike søknader.

§ 12. Deltakere ved intervju

Ved intervju skal innstillende myndighet eller den som gir forslag om tilsetting og én representant for arbeidstakerne delta. Intervjugruppen kan suppleres med personer med særskilt kunnskap om stillingens arbeids- og ansvarsområde.

Ved intervju av søkere til stilling som har særlig ansvar for ungdomsdemokratiet, enten på nasjonalt eller regionalt nivå, skal én representant, som har fylt 18 år, fra det råd eller utvalg vedkommende skal arbeide for, gis anledning til å delta.

Ved intervju av søkere til stilling som menighetsprest som skal ha flere sokn som tjenestested (særskilt arbeidsområde), kan menighetsrådene i fellesskap peke ut ytterligere én representant som deltar ved intervjuet.

Ved intervju av søkere til stilling som prost deltar ytterligere én representant fra et menighetsråd i prostiet. Ved intervju i forbindelse med tilsetting av prost kan også biskopen delta.

Ved intervju av søkere til stilling som spesialprest skal en representant for institusjonene eller organisasjonen der presten skal tjenestegjøre gis anledning til å delta.

Ved intervju av søkere til stillinger ved bispedømmekontoret kan også biskopen delta.

Ved intervju av søkere til stilling som organets daglige leder skal organets arbeidsutvalg eller, der slikt ikke finnes, det valgte organets leder og minst to av medlemmene, utpekt av organet, delta. Ved tilsetting av stiftsdirektør skal også biskopen delta.

Ved intervju av søkere til stilling som generalsekretær for Mellomkirkelig råd eller Samisk kirkeråd skal leder eller annet medlem av vedkommende råd delta.

Ved intervju av søkere til stilling som generalsekretær for Bispemøtet skal medlemmer av Bispemøtets arbeidsutvalg delta.

§ 13. Innhenting av opplysninger

Dersom det under intervjuet kommer frem nye opplysninger av betydning, skal disse nedtegnes og vedlegges saksdokumentene.

Det innhentes normalt referanseuttalelser fra personer som kjenner søkeren, f.eks. personer som har vært søkerens leder eller kollega. Det skal ikke innhentes opplysninger fra en søkers nåværende eller tidligere arbeidsgiver dersom søkeren ber om at dette ikke gjøres.

§ 14. Uttalelse

Ved tilsetting av menighetsprest har det eller de berørte menighetsråd anledning til å gi uttalelse om hvilke tre personer blant søkerne rådet ønsker tilsatt.

Ved tilsetting av prost har menighetsrådene i prostiet anledning til å gi uttalelse om hvilke tre personer blant søkerne disse ønsker tilsatt.

Ved tilsetting av spesialprest skal institusjonene eller organisasjonen der presten skal tjenestegjøre gis anledning til å gi uttalelse om hvilke tre personer blant søkerne disse ønsker tilsatt.

Ved tilsetting av generalsekretær for Mellomkirkelig råd eller Samisk kirkeråd har vedkommende råds arbeidsutvalg anledning til å gi uttalelse om hvilke tre personer blant søkerne rådet ønsker tilsatt.

Ved tilsetning i stilling som har særlig ansvar for ungdomsdemokratiet, enten på nasjonalt eller regionalt nivå, skal de representantene som har fylt 18 år fra det råd eller utvalg vedkommende skal arbeide for, i fellesskap gis anledning til å gi uttalelse om hvilke tre personer blant søkerne de ønsker tilsatt.

I uttalelsen skal de ønskede søkere nevnes i prioritert rekkefølge. Rådets uttalelse føres inn i møteboken med opplysning om stemmetall for de søkerne rådet har foreslått. Vedtar rådet ikke å gi noen uttalelse, skal også dette føres inn i møteboken. Rådet sender utskrift av møteboken til innstillende myndighet.

Avgitt uttalelse følger saken til eventuell tilsetning har funnet sted.

§ 15. Innstilling og forslag

Dersom det er flere kvalifiserte søkere til en stilling, skal vanligvis tre søkere innstilles eller foreslås i prioritert rekkefølge.

Der innstilling skal gis av innstillingsråd, avgjøres innstillingen i møte eller ved at rådets leder gir skriftlig forslag til innstilling, som sendes først til arbeidstakerrepresentanten, som så sender saken videre til menighetsrådets representant, som til sist sender saken til det fjerde medlemmet av innstillingsrådet. Hvis disse er enige i forslaget, blir dette innstillingen. Dersom et av medlemmene er uenig i forslaget til innstilling eller ønsker at innstillingen skal avgjøres i møte, skal det sammenkalles til møte i innstillingsrådet. Den endelige innstillingen tas inn i innstillingsprotokollen, som underskrives av alle. Hvert medlem av rådet har rett til å begrunne sitt standpunkt i protokollen. Den som er innstilt av et mindretall, regnes også som innstilt. Hvert enkelt medlem av innstillingsrådet er ansvarlig for at innstillingen avgis i tråd med dette reglementet og gjeldende regelverk. Ingen av medlemmene kan bindes av det organ det utgår fra i sin vurdering eller konklusjon.

Ved spørsmål om søkerens adgang til innsyn i innstillingen eller forslaget, anvendes forvaltningslovforskriften § 19, jf. personalreglementet § 3.

Del V Tilsetning

§ 16. Tilsetning i bispedømmeråd, Bispemøtet og Kirkerådet

Tilsetninger som skal foretas i bispedømmerådet, i Bispemøtet eller i Kirkerådet, foretas i ordinært møte.

I særskilte tilfeller kan også vedtak om tilsetning finne sted i ekstraordinært møte.

Vedtak om tilsetning bør inneholde flere navn i prioritert rekkefølge.

Dersom tilsettingsorganet vil tilsette en søker som ikke er innstilt, skal tilsettingsorganet be om skriftlig uttalelse om vedkommende fra innstillende myndighet. Også et mindretall i tilsettingsorganet kan be om en slik uttalelse. Dersom innstillende myndighet likevel ikke vil innstille vedkommende, skal saken avgjøres av tilsettingsorganet. Bare søkere som er innstilt eller den som tilsettingsorganet har fått uttalelse om etter første punktum, kan da tilsettes.

Når bispedømmerådet selv behandler tilsettingsaker, skal det tiltres av én representant for arbeidstakerne, utpekt på samme måte som i § 10 tredje ledd. Denne har talerett.

Når Kirkerådet selv tilsetter direktør skal det tiltres av én representant fra arbeidstakerne ved Kirkerådet og én representant for arbeidstakerne i virksomheten. Disse oppnevnes etter reglene i § 10 tredje ledd. Disse har tale-, forslags- og stemmerett.

Når Bispemøtet selv tilsetter generalsekretær skal det tiltres av to representanter for arbeidstakerne ved Bispemøtet. Disse oppnevnes etter reglene i § 10 tredje ledd. Disse har tale-, forslags- og stemmerett.

Representanter for arbeidstakerorganisasjonene har under taushetsplikt adgang til de samme dokumenter som rådets medlemmer i den aktuelle sak.

§ 17. Tilsetting i tilsettingsråd

Tilsettingssaker behandles normalt ved at de sendes på rundgang mellom medlemmene.

Dersom det viser seg at det er uenighet mellom medlemmene eller noen krever det, skal det avholdes møte.

Deltagelse i tilsettingsrådet er en tjenesteplikt. Medlemmene i tilsettingsrådet kan ikke hindre vedtak ved å utebli fra behandlingen eller nekte å underskrive møteprotokoll. Unnlater likevel enkelte av tilsettingsrådets medlemmer å delta i behandlingen av en sak eller underskrive møteprotokollen, er tilsettingsrådet beslutningsdyktig om minst halvparten av medlemmene deltar og underskriver.

Dersom tilsettingsrådet vil tilsette en søker som ikke er innstilt, skal tilsettingsrådet be om skriftlig uttalelse om vedkommende fra innstillende myndighet. Også et mindretall i tilsettingsrådet kan be om en slik uttalelse. Dersom innstillende myndighet likevel ikke vil innstille vedkommende, skal saken avgjøres av tilsettingsrådet.

§ 18. Særregler ved tilsetting av prest

Ved tilsetting av person som ikke er ordinert, må det tas forbehold om ordinasjon.

Personer som på tilsettingstidspunktet ikke fyller kvalifikasjonskravene for tilsetting som prest i Den norske kirke, og som befinner seg i den avsluttende delen av profesjonsstudiet i teologi eller tilsvarende, kan tilsettes med forbehold om at dokumentasjon for oppfylte kvalifikasjonskrav fremlegges innen seks måneder etter at det er truffet vedtak om tilsetting.

Før bispedømmerådet treffer vedtak om tilsetting av person som har blitt autorisert til prestatjeneste i medhold av forskrift om autorisasjon av prester i henhold til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS-avtalen), skal biskopen etter samtale med søkeren ha funnet vedkommende skikket for prestatjeneste i Den norske kirke og mottatt vedkommendes løfte om å utføre denne tjeneste i overensstemmelse med Den norske kirkes ordninger.

19. Kvalifikasjonsprinsippet

Den best kvalifiserte søkeren skal tilsettes i ledig stilling, med mindre det er gjort unntak i lov eller forskrift.

Dersom det er aktuelt å gjøre slikt unntak som nevnt i første ledd, skal det fremgå av utlysningen.

Ved vurderingen av hvem som er best kvalifisert, skal det legges vekt på utdanning, erfaring og personlig egnethet, sammenholdt med kvalifikasjonskravene som er fastsatt i utlysningen.

§ 20. Overgang fra midlertidig stilling til fast tilsetting

En arbeidstaker som er midlertidig tilsatt etter offentlig kunngjøring og vanlig tilsettingsprosedyre, kan tilsettes fast uten ny kunngjøring og behandling av innstillende myndighet.

§ 21. Melding om tilsetting

Tilsettingsmyndigheten skal gi den som blir tilsatt skriftlig melding om tilsettingsvedtaket med opplysning om eventuelle særvilkår. Hvis vedkommende tilsettes på

prøve, skal meldingen også inneholde en orientering om prøvetidsreglene. Den som er tilsatt skal innen åtte dager bekrefte skriftlig om vedkommende tar imot stillingen.

Det skal inngås skriftlig arbeidsavtale i samsvar med arbeidsmiljøloven §§ 14-5 til 14-8. Ved tilsetting av stiftsdirektør eller generalsekretær i Bispemøtet skal Kirkerådet konsulteres før tilbud om lønns- og arbeidsvilkår gis.

Tilsettingsmyndigheten skal, så snart den tilsatte har tatt imot stillingen, gi øvrige søkere melding om at stillingen er besatt. Meldingen skal inneholde navn på den som er tilsatt. Det bør praktiseres utsatt offentlighet for tilsettingsvedtaket i henhold til offentleglova § 5 siste ledd.

Del VI Beregningsregler, oppsigelse, suspensjon, avskjed og klage

§ 22. Beregning av tilsettingstidens lengde

Ved beregning av tilsettingstidens lengde etter arbeidsmiljøloven § 15-3 medregnes all sammenhengende tjeneste i rettssubjektet Den norske kirke.

§ 23. Vedtaksorgan og saksbehandlingsregler i saker om oppsigelse, suspensjon og avskjed

Vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed treffes av tilsettende myndighet. For biskoper treffes slikt vedtak av Den norske kirkes klagemnd.

I sak om menighetsprest, prost eller spesialprest hvor bispedømmerådet er tilsettende myndighet og der saken krever rask avgjørelse, kan vedtak om suspensjon etter arbeidsmiljølovens bestemmelser også treffes av biskopen i samråd med bispedømmerådets leder. På samme vilkår kan preses treffe vedtak om suspensjon av biskop.

Før vedtak treffes i sak etter første ledd skal vedkommende arbeidstaker – i tillegg til sine rettigheter etter forvaltningsloven – gis anledning til å forklare seg muntlig for tilsettende myndighet.

Når bispedømmerådet selv, Bispemøtet selv eller Kirkerådet selv behandler saker etter § 23 skal det tiltres av de samme representanter for arbeidstakerorganisasjonene ved organet som ved tilsettinger etter § 16.

§ 24. Klage over oppsigelse, suspensjon og avskjed

Med unntak for vedtak som angår biskoper, kan oppsigelse, suspensjon eller avskjed påklages i samsvar med forvaltningslovens bestemmelser om klage på enkeltvedtak.

Bispedømmerådet selv er klageinstans for vedtak om oppsigelse, suspensjon eller avskjed truffet av tilsettingsråd i bispedømmet.

Kirkerådet selv er klageinstans for vedtak om oppsigelse, suspensjon eller avskjed truffet av bispedømmerådet.

Kirkerådet selv er klageinstans for vedtak om oppsigelse, suspensjon eller avskjed truffet av tilsettingsråd i Kirkerådet.

Kirkerådet selv er klageinstans for vedtak om oppsigelse, suspensjon eller avskjed truffet av tilsettingsråd i Bispemøtet eller Bispemøtet.

Den norske kirkes klagemnd er klageinstans for vedtak om oppsigelse, suspensjon eller avskjed truffet av Kirkerådet i første instans.

Klagen fremsettes skriftlig for tilsettende myndighet. Ut over det som følger av forvaltningsloven §§ 11 d og 12 skal en part ha adgang til å møte personlig og med fullmektig for å redegjøre muntlig for sitt syn overfor klageinstansen.

Del VII Andre bestemmelser

§ 25. Avtalefestede permisjoner

Permisjoner gis etter Hovedtariffavtalens bestemmelser.

Søknad om permisjoner som er avtalefestet, avgjøres for arbeidstakere ved bispedømmekontorene, Bispemøtet og Kirkerådet av organets daglige leder eller den denne gir fullmakt. Prost avgjør søknader fra menighetsprest i prostiet. Biskopen avgjør søknader fra prost i bispedømmet. Bispemøtets preses avgjør søknad fra biskop. Kirkerådets leder avgjør søknad fra preses. Det enkelte bispedømmeråd, Bispemøtets arbeidsutvalg og Kirkerådets arbeidsutvalg avgjør søknad fra organets daglige leder.

§ 26. Permisjoner i forbindelse med opplæring, overgang til annen stilling mv.

For arbeidstakere ved bispedømmekontor, Bispemøtet eller ved Kirkerådet kan organets daglige leder, så langt tjenesten tillater det, gi tjenestefri med eller uten lønn til arbeidstaker som ønsker å gjennomføre en utdanning eller utføre et arbeid som er av direkte betydning for vedkommendes videre faglige utvikling i Den norske kirkes tjeneste. Ved tjenestefri med lønn forutsettes det at utføring av annet arbeid er ulønnet. Når det gjelder vilkårene for tjenestefri med lønn, herunder regler om plikttid, følges bestemmelsene om dette i egen avtale.

For prest kan biskopen, så langt tjenesten tillater det, gi tjenestefri med eller uten lønn i inntil tre år for den som ønsker å gjennomføre en utdanning eller utføre et arbeid som er av direkte betydning for vedkommendes videre faglige utvikling i Den norske kirkes tjeneste. Preses kan på samme vilkår gi biskopen tjenestefri, og tilsvarende Kirkerådets leder for preses. Ved tjenestefri med lønn forutsettes det at utføring av annet arbeid er ulønnet. Når det gjelder vilkårene for tjenestefri med lønn, herunder regler om plikttid, følges bestemmelsene om dette i egen særavtale.

Tjenestefri for å overta annen stilling i eller utenfor kirken, kan gis i inntil ett år. Unntaksvis kan slik permisjon forlenges. For arbeidstakere ved bispedømmekontor, Bispemøtet og Kirkerådet behandles søknad om slik permisjon av organets daglige leder. For prest behandles søknad om slik permisjon av vedkommende biskop.

§ 27. Ferie mv.

Regler om feriefastsettelse og tiden for ferie er regulert i ferieloven. Bestemmelser om fridager er regulert i særskilte avtaler.

For prestene sørger prosten for at det blir satt opp ferielister for prostiet i så god tid som mulig. Prosten tilstår prestene ferie. Biskopen tilstår prostene ferie. Biskopen meddeles ferie av preses og preses av Kirkerådets leder.

For arbeidstakere ved bispedømmekontorene, Bispemøtet og Kirkerådet sørger nærmeste foresatte for at det blir satt opp ferielister i så god tid som mulig. Det skal sørges for forsvarlig bemanning til enhver tid. Ferielistene godkjennes av organets daglige leder eller den denne gir fullmakt. Tilsvarende gjelder ved senere endringer.

§ 28. Endringer

Kirkerådet kan gjøre mindre endringer i dette personalreglementet.

§ 29. Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

Dette reglementet trer i kraft fra det tidspunkt Kirkerådet bestemmer. Samtidig oppheves personalreglement for de ansatte ved bispedømmekontorene, personalreglement for prester i Den norske kirke og personalreglement for de ansatte i Kirkerådet, samtlige vedtatt

av Kirkemøtet 11. april 2016. De tilsettingsprosesser som er igangsatt i form av utlysning av stillinger før tidspunktet for ikraftsettelsen, gjennomføres etter tidligere reglement.

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Ole Martin Grevstad
Saksordfører: Finn Ragnvald Huseby

Disse hadde ordet:

Finn Ragnvald Huseby, Marie Klakegg Grastveit, Karl Johan Kirkebø, Arild Mikkelsen, Silje Håve Smørvik, Kai Krogh.

Endringsforslag fra 1. behandling

Harald Hegstad

Linje 158 og 169

"og tilsettende" strykes.

Komiteen innarbeidet forslaget.

Karl Johan Kirkebø

Linje 102-104

Sette punktum etter arbeidstakerne og stryke resten av avsnittet.

Komiteen avviste forslaget. Forslaget ble opprettholdt.

Votering:

For: 30 stemmer. Mot: 76 stemmer. Forslaget falt.

106 stemmeberettigede

Marie Klakegg Grastveit

Forslag 1 - linje 158

Komiteen innarbeidet forslaget

«og tilsettende» strykes.

Forslag 2 - linje 225 - 228

Linjene strykes.

Komiteen avviste forslaget. Forslaget ble opprettholdt.

Votering:

For: 23 stemmer. Mot: 83 stemmer. Forslaget falt.

106 stemmeberettigede

Endringsforslag fra 2. behandling

Marie Klakegg Grastveit

Linje 67- «administrasjonsspråk» strykes

Votering:

For: 27 stemmer. Mot: 79 stemmer. Forslaget falt.

106 stemmeberettigede

Kirkemøtets vedtak

Personalreglement for Den norske kirke

Del I Generelt

§ 1. Virkeområde og definisjoner

Dette reglementet gjelder for alle arbeidstakere i rettssubjektet Den norske kirke. Med menighetsprest menes sokneprest, prostiprest og kapellan. Med prest menes menighetsprest og spesialprest.

Reglementet gjelder så langt det passer også der bispedømmerrådet tilsetter spesialprester.

§ 2. Unntak fra bestemmelsene

Bestemmelsene i §§ 4–20 gjelder ikke ved tilsetting av biskop.

Bestemmelsene i §§ 7–20 gjelder ikke ved tilsetting for kortere tid enn ett år. Ved slik tilsetting gjelder følgende særregler:

a. Ved tilsetting av prest gjøres tilsetting av biskopen etter innstilling fra vedkommende prost. Dersom kandidaten vurderes som skikket og er under utdanning eller lignende, og det er nødvendig for å sikre tilstrekkelig kirkelig betjening i tjenesteområdet, kan biskopen ved slik tilsetting se bort fra de alminnelige kvalifikasjonskrav for tilsetting som prest i Den norske kirke.

b. Ved tilsetting ved bispedømmekontor, ved Bispemøtet eller i Kirkerådet gjøres tilsetting av organets daglige leder eller den denne gir fullmakt etter innstilling fra stillingens nærmeste overordnede.

Ved tilsetting for kortere tid enn seks måneder gjelder heller ikke reglene i §§ 4–6.

En tilsetting eller forlengelse av et tilsettelsesforhold som innebærer at tilsettelsesforholdet samlet sett vil strekke seg ut over ett år skal behandles etter reglementets vanlige regler.

§ 3. Om forvaltningslovens anvendelse i enkelte personalsaker

Forvaltningsloven kommer til anvendelse som bestemt i kirkeloven § 38. I tillegg kommer reglene om enkeltvedtak til anvendelse ved avgjørelser i de personalsaker som er nevnt i forvaltningsloven § 2 annet ledd første punktum. Forvaltningsloven § 3 annet ledd annet punktum gis tilsvarende anvendelse, likeledes kapittel 5 i forskrift 15. desember 2006 nr. 1456 til forvaltningsloven (forvaltningslovforskriften).

Del II Utlysning

§ 4. Utlysning av stillinger

Ved ledighet i eller ved oppretting av stilling skal stillingsinnhold og krav til stillingsinnehaver vurderes av stillingens nærmeste overordnede. Denne har ansvaret for å klargjøre hvilke særskilte kvalifikasjonskrav stillingen skal utlyses med.

Hovedregelen er at ledige stillinger skal utlyses offentlig og besettes etter alminnelig konkurranse.

Organets daglige leder kan etter drøfting med arbeidstakerrepresentanten i innstillingsråd eller tilsettingsråd bestemme om en stilling kun skal utlyses internt. Stilling

som prost og lederstillinger skal alltid besettes etter offentlig utlysning. Intern utlysning kan dekke enten organet det utlyses ved eller rettssubjektet Den norske kirke.

Stillinger som utlyses offentlig, skal også gjøres kjent internt i virksomheten.

§ 5. Utlysningens innhold

Utlysningen må ikke utformes slik at søkerkretsen blir begrenset mer enn nødvendig.

Utlysningen skal inneholde opplysninger om

- a. stillingens tittel, stillingsstørrelse og lønnsvilkår,
- b. om stillingen er fast eller midlertidig,
- c. krav og ønsker knyttet til kompetanse og erfaring,
- d. beskrivelse av stillingen og det aktuelle arbeidsområde,
- e. arbeidssted,
- f. administrasjonsspråk og krav til særskilt språklig kompetanse,
- g. eventuelt krav om medlemskap i Den norske kirke, jf. kirkeloven § 29,
- h. ønsket tiltredelse i stillingen,
- i. kontaktperson for stillingen,
- j. søknadsfrist som ikke er kortere enn to uker fra kunngjøringsdato og
- k. offentlig søkerliste og om muligheten til å anmode om unntak, jf. offentliglova § 25 annet ledd.

Ved tilsetning av prest skal utlysningen også inneholde opplysninger om

- a. tjenestested og -distrikt,
- b. eventuell tjenestebolig og
- c. målform i tjenesten.

Dersom den som blir tilsatt plikter å gjennomgå opplæring, skal dette fremgå av utlysningen.

§ 6. Fornyet utlysning

Dersom det ved tilsetning av prest i utlysningen er stilt kvalifikasjonskrav som går ut over de alminnelige kvalifikasjonskrav for tilsetning av prest i Den norske kirke, og tilsettingsmyndigheten på et vesentlig punkt ønsker å fravike disse, skal stillingen utlyses på nytt. Det samme gjelder ved andre tilsetninger dersom tilsettingsmyndigheten på et vesentlig punkt ønsker å fravike kvalifikasjonskravene i utlysningen.

Del III Innstillende, forslagsstillende og tilsettende myndigheter

§ 7. Innstillende og tilsettende myndighet ved tilsetting av prester og proster

Ved tilsetting av menighetsprest og prost er bispedømmerrådet tilsettende myndighet og innstillingsrådet innstillende myndighet. Bispedømmerrådet tilsetter også fengselsprester og enkelte andre spesialprester, og innstillingsrådet er også i disse tilfeller innstillende myndighet.

§ 8. Innstillingsrådets sammensetning ved tilsetting av prester og proster

Innstillingsrådet består av vedkommende prost, stiftsdirektøren eller den denne gir fullmakt, én representant for arbeidstakerne og én representant for det eller de berørte menighetsråd. Menighetsrådets representasjon faller bort ved tilsetting av spesialprest.

Prosten er leder for innstillingsrådet. Ved tilsetting av prost fastsetter biskopen hvilken prost som skal sitte i innstillingsrådet.

Den arbeidstakerorganisasjonen som organiserer flest prester i bispedømmet, oppnevner ett medlem med personlig varamedlem. Oppnevningen kan skje for fire eller to år. Arbeidstakerrepresentanten skal ivareta interessene til samtlige søkere. Medlem og varamedlem av bispedømmerådet er utelukket fra å være medlem av innstillingsrådet.

Det berørte menighetsråd utpeker én representant blant dets valgte medlemmer til innstillingsrådet. Der flere menighetsråd er berørt, utpeker de i fellesskap én representant blant de valgte medlemmene. Ved tilsetning av prost skal vedkommende representant være fra menighetsrådet ved prostesetet.

§ 9. Innstillende, forslagsstillende og tilsettende myndighet ved tilsetning ved bispedømmekontor, i Bispemøtet eller i Kirkerådet

Ved tilsetning av Kirkerådets direktør er Kirkerådet selv tilsettende myndighet.

Ved tilsetning av Bispemøtets generalsekretær er Bispemøtet selv tilsettende myndighet.

Ved tilsetning av stiftsdirektør er bispedømmerådet selv tilsettende myndighet.

Ved tilsetning av organets daglige leder avgir organets valgte leder forslag om tilsetning. Ved tilsetning av Bispemøtets generalsekretær avgir Bispemøtets preses forslag til tilsetning

Ved andre tilsetninger ved bispedømmekontor, i Bispemøtet eller Kirkerådet er organets tilsettingsråd tilsettende myndighet og stillingens nærmeste foresatte innstillende myndighet. Hvis nærmeste foresatte er medlem av tilsettingsrådet, avgir vedkommende i stedet forslag om tilsetning.

§ 10. Tilsettingsrådets sammensetning

Tilsettingsrådet består av organets daglige leder, én annen arbeidsgiverrepresentant og én representant for arbeidstakerne. For Bispemøtet består tilsettingsrådet av Bispemøtets preses, visepreses og den samme representanten for arbeidstakerne som i Kirkerådets tilsettingsråd.

Tilsettingsrådet ledes av organets daglige leder. Denne oppnevner den andre arbeidsgiverrepresentanten. For Bispemøtet ledes tilsettingsrådet av Bispemøtets preses.

Den forhandlingsberettigede arbeidstakerorganisasjon som organiserer arbeidstakere ved organet, oppnevner arbeidstakerrepresentanten med personlig varamedlem. Er det flere forhandlingsberettigede organisasjoner som har medlemmer ved organet, oppnevner organisasjonene i fellesskap representanten med personlig varamedlem. Der det ikke er mulig å enes om dette, oppnevner den organisasjonen som organiserer flest arbeidstakere ved organet representanten med personlig varamedlem. Arbeidstakerorganisasjoner som er tilknyttet samme hovedsammenslutning kan slå sammen sine medlemstall for å oppnå rett til å oppnevne etter forrige punktum.

Representantene oppnevnes for inntil to år om gangen.

Del IV Behandling av søknader, intervju, uttalelse, innstilling m.m.

§ 11. Behandling av søknader

Etter utløpet av søknadsfristen skal det snarest settes opp utvidet liste over søkere i samsvar med forvaltningslovforskriften § 15. Umiddelbart etter at søkerlisten er satt opp sendes den til innstillende myndighet. Ved tilsetning av menighetsprest og prost sendes listen sammen med kopi av søknadene gjennom biskopen til vedkommende menighetsråd eller –

ved tilsetting av spesialprest – til institusjonene eller organisasjonen der presten skal tjenestegjøre.

Det skal også snarest settes opp offentlig søkerliste i samsvar med offentleglova § 25 annet ledd.

De søkere som synes å være best kvalifisert, skal innkalles til intervju. Ved tilsetting av prest avgjør biskopen dette i samråd med stiftsdirektøren. Er det blant de kvalifiserte søkerne personer med funksjonsnedsettelse eller nedsatt arbeidsevne, skal minst én av disse innkalles til intervju. Personer i innstillende myndighet kan dessuten kreve at andre kvalifiserte søkere innkalles. Det vurderes konkret om søkere som er kjent fra før, skal innkalles.

Administrasjonen kan velge å ta søknader i betraktning selv om søknadsfristen er overskredet. I så fall skal dette gjelde samtlige slike søknader.

§ 12. Deltakere ved intervju

Ved intervju skal innstillende myndighet eller den som gir forslag om tilsetting og én representant for arbeidstakerne delta. Intervjugruppen kan suppleres med personer med særskilt kunnskap om stillingens arbeids- og ansvarsområde.

Ved intervju av søkere til stilling som har særlig ansvar for ungdomsdemokratiet, enten på nasjonalt eller regionalt nivå, skal én representant, som har fylt 18 år, fra det råd eller utvalg vedkommende skal arbeide for, gis anledning til å delta.

Ved intervju av søkere til stilling som menighetsprest som skal ha flere sokn som tjenestested (særskilt arbeidsområde), kan menighetsrådene i fellesskap peke ut ytterligere én representant som deltar ved intervjuet.

Ved intervju av søkere til stilling som prost deltar ytterligere én representant fra et menighetsråd i prostiet. Ved intervju i forbindelse med tilsetting av prost kan også biskopen delta.

Ved intervju av søkere til stilling som spesialprest skal en representant for institusjonene eller organisasjonen der presten skal tjenestegjøre gis anledning til å delta.

Ved intervju av søkere til stillinger ved bispedømmekontoret kan også biskopen delta.

Ved intervju av søkere til stilling som organets daglige leder skal organets arbeidsutvalg eller, der slikt ikke finnes, det valgte organets leder og minst to av medlemmene, utpekt av organet, delta. Ved tilsetting av stiftsdirektør skal også biskopen delta.

Ved intervju av søkere til stilling som generalsekretær for Mellomkirkelig råd eller Samisk kirkeråd skal leder eller annet medlem av vedkommende råd delta.

Ved intervju av søkere til stilling som generalsekretær for Bispemøtet skal medlemmer av Bispemøtets arbeidsutvalg delta.

§ 13. Innhenting av opplysninger

Dersom det under intervjuet kommer frem nye opplysninger av betydning, skal disse nedtegnes og vedlegges saksdokumentene.

Det innhentes normalt referanseuttalelser fra personer som kjenner søkeren, f.eks. personer som har vært søkerens leder eller kollega. Det skal ikke innhentes opplysninger fra en søkers nåværende eller tidligere arbeidsgiver dersom søkeren ber om at dette ikke gjøres.

§ 14. Uttalelse

Ved tilsetting av menighetsprest har det eller de berørte menighetsråd anledning til å gi uttalelse om hvilke tre personer blant søkerne rådet ønsker tilsatt.

Ved tilsetting av prost har menighetsrådene i prostiet anledning til å gi uttalelse om hvilke tre personer blant søkerne disse ønsker tilsatt.

Ved tilsetting av spesialprest skal institusjonene eller organisasjonen der presten skal tjenestegjøre gis anledning til å gi uttalelse om hvilke tre personer blant søkerne disse ønsker tilsatt.

Ved tilsetting av generalsekretær for Mellomkirkelig råd eller Samisk kirkeråd har vedkommende råds arbeidsutvalg anledning til å gi uttalelse om hvilke tre personer blant søkerne rådet ønsker tilsatt.

Ved tilsetting i stilling som har særlig ansvar for ungdomsdemokratiet, enten på nasjonalt eller regionalt nivå, skal de representantene som har fylt 18 år fra det råd eller utvalg vedkommende skal arbeide for, i fellesskap gis anledning til å gi uttalelse om hvilke tre personer blant søkerne de ønsker tilsatt.

I uttalelsen skal de ønskede søkere nevnes i prioritert rekkefølge. Rådets uttalelse føres inn i møteboken med opplysning om stemmetall for de søkerne rådet har foreslått. Vedtar rådet ikke å gi noen uttalelse, skal også dette føres inn i møteboken. Rådet sender utskrift av møteboken til innstillende myndighet.

Avgitt uttalelse følger saken til eventuell tilsetting har funnet sted.

§ 15. Innstilling og forslag

Dersom det er flere kvalifiserte søkere til en stilling, skal vanligvis tre søkere innstilles eller foreslås i prioritert rekkefølge.

Der innstilling skal gis av innstillingsråd, avgjøres innstillingen i møte eller ved at rådets leder gir skriftlig forslag til innstilling, som sendes først til arbeidstakerrepresentanten, som så sender saken videre til menighetsrådets representant, som til sist sender saken til det fjerde medlemmet av innstillingsrådet. Hvis disse er enige i forslaget, blir dette innstillingen. Dersom et av medlemmene er uenig i forslaget til innstilling eller ønsker at innstillingen skal avgjøres i møte, skal det sammenkalles til møte i innstillingsrådet. Den endelige innstillingen tas inn i innstillingsprotokollen, som underskrives av alle. Hvert medlem av rådet har rett til å begrunne sitt standpunkt i protokollen. Den som er innstilt av et mindretall, regnes også som innstilt. Hvert enkelt medlem av innstillingsrådet er ansvarlig for at innstillingen avgis i tråd med dette reglementet og gjeldende regelverk. Ingen av medlemmene kan bindes av det organ det utgår fra i sin vurdering eller konklusjon.

Ved spørsmål om søkeres adgang til innsyn i innstillingen eller forslaget, anvendes forvaltningslovsforskriften § 19, jf. personalreglementet § 3.

Del V Tilsetting

§ 16. Tilsetting i bispedømmeråd, Bispemøtet og Kirkerådet

Tilsettinger som skal foretas i bispedømmerådet, i Bispemøtet eller i Kirkerådet, foretas i ordinært møte.

I særskilte tilfeller kan også vedtak om tilsetting finne sted i ekstraordinært møte.

Vedtak om tilsetting bør inneholde flere navn i prioritert rekkefølge.

Dersom tilsettingsorganet vil tilsette en søker som ikke er innstilt, skal tilsettingsorganet be om skriftlig uttalelse om vedkommende fra innstillende myndighet. Også et mindretall i tilsettingsorganet kan be om en slik uttalelse. Dersom innstillende myndighet likevel ikke vil innstille vedkommende, skal saken avgjøres av tilsettingsorganet. Bare søkere som er innstilt eller den som tilsettingsorganet har fått uttalelse om etter første punktum, kan da tilsettes.

Når bispedømmerrådet selv behandler tilsettingssaker, skal det tiltres av én representant for arbeidstakerne, utpekt på samme måte som i § 10 tredje ledd. Denne har talerett.

Når Kirkerådet selv tilsetter direktør skal det tiltres av én representant fra arbeidstakerne ved Kirkerådet og én representant for arbeidstakerne i virksomheten. Disse oppnevnes etter reglene i § 10 tredje ledd. Disse har tale-, forslags- og stemmerett.

Når Bispemøtet selv tilsetter generalsekretær skal det tiltres av to representanter for arbeidstakerne ved Bispemøtet. Disse oppnevnes etter reglene i § 10 tredje ledd. Disse har tale-, forslags- og stemmerett.

Representanter for arbeidstakerorganisasjonene har under taushetsplikt adgang til de samme dokumenter som rådets medlemmer i den aktuelle sak.

§ 17. Tilsetting i tilsettingsråd

Tilsettingssaker behandles normalt ved at de sendes på rundgang mellom medlemmene.

Dersom det viser seg at det er uenighet mellom medlemmene eller noen krever det, skal det avholdes møte.

Deltagelse i tilsettingsrådet er en tjenesteplikt. Medlemmene i tilsettingsrådet kan ikke hindre vedtak ved å utebli fra behandlingen eller nekte å underskrive møteprotokoll. Unnlater likevel enkelte av tilsettingsrådets medlemmer å delta i behandlingen av en sak eller underskrive møteprotokollen, er tilsettingsrådet beslutningsdyktig om minst halvparten av medlemmene deltar og underskriver.

Dersom tilsettingsrådet vil tilsette en søker som ikke er innstilt, skal tilsettingsrådet be om skriftlig uttalelse om vedkommende fra innstillende myndighet. Også et mindretall i tilsettingsrådet kan be om en slik uttalelse. Dersom innstillende myndighet likevel ikke vil innstille vedkommende, skal saken avgjøres av tilsettingsrådet.

§ 18. Særregler ved tilsetting av prest

Ved tilsetting av person som ikke er ordinert, må det tas forbehold om ordinasjon.

Personer som på tilsettingstidspunktet ikke fyller kvalifikasjonskravene for tilsetting som prest i Den norske kirke, og som befinner seg i den avsluttende delen av profesjonsstudiet i teologi eller tilsvarende, kan tilsettes med forbehold om at dokumentasjon for oppfylte kvalifikasjonskrav fremlegges innen seks måneder etter at det er truffet vedtak om tilsetting.

Før bispedømmerrådet treffer vedtak om tilsetting av person som har blitt autorisert til prestetjeneste i medhold av forskrift om autorisasjon av prester i henhold til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS-avtalen), skal biskopen etter samtale med søkeren ha funnet vedkommende skikket for prestetjeneste i Den norske kirke og mottatt vedkommendes løfte om å utføre denne tjeneste i overensstemmelse med Den norske kirkes ordninger.

19. Kvalifikasjonsprinsippet

Den best kvalifiserte søkeren skal tilsettes i ledig stilling, med mindre det er gjort unntak i lov eller forskrift.

Dersom det er aktuelt å gjøre slikt unntak som nevnt i første ledd, skal det fremgå av utlysningen.

Ved vurderingen av hvem som er best kvalifisert, skal det legges vekt på utdanning, erfaring og personlig egnethet, sammenholdt med kvalifikasjonskravene som er fastsatt i utlysningen.

§ 20. *Overgang fra midlertidig stilling til fast tilsetting*

En arbeidstaker som er midlertidig tilsatt etter offentlig kunngjøring og vanlig tilsettingsprosedyre, kan tilsettes fast uten ny kunngjøring og behandling av innstillende myndighet.

§ 21. *Melding om tilsetting*

Tilsettingsmyndigheten skal gi den som blir tilsatt skriftlig melding om tilsettingsvedtaket med opplysning om eventuelle særvilkår. Hvis vedkommende tilsettes på prøve, skal meldingen også inneholde en orientering om prøvetidsreglene. Den som er tilsatt skal innen åtte dager bekrefte skriftlig om vedkommende tar imot stillingen.

Det skal inngås skriftlig arbeidsavtale i samsvar med arbeidsmiljøloven §§ 14-5 til 14-8. Ved tilsetting av stiftsdirektør eller generalsekretær i Bispemøtet skal Kirkerådet konsulteres før tilbud om lønns- og arbeidsvilkår gis.

Tilsettingsmyndigheten skal, så snart den tilsatte har tatt imot stillingen, gi øvrige søkere melding om at stillingen er besatt. Meldingen skal inneholde navn på den som er tilsatt. Det bør praktiseres utsatt offentlighet for tilsettingsvedtaket i henhold til offentleglova § 5 siste ledd.

Del VI Beregningsregler, oppsigelse, suspensjon, avskjed og klage

§ 22. *Beregning av tilsettingstidens lengde*

Ved beregning av tilsettingstidens lengde etter arbeidsmiljøloven § 15-3 medregnes all sammenhengende tjeneste i rettssubjektet Den norske kirke.

§ 23. *Vedtaksorgan og saksbehandlingsregler i saker om oppsigelse, suspensjon og avskjed*

Vedtak om oppsigelse, suspensjon og avskjed treffes av tilsettende myndighet. For biskoper treffes slikt vedtak av Den norske kirkes klagenemnd.

I sak om menighetsprest, prost eller spesialprest hvor bispedømmerådet er tilsettende myndighet og der saken krever rask avgjørelse, kan vedtak om suspensjon etter arbeidsmiljølovens bestemmelser også treffes av biskopen i samråd med bispedømmerådets leder. På samme vilkår kan preses treffe vedtak om suspensjon av biskop.

Før vedtak treffes i sak etter første ledd skal vedkommende arbeidstaker – i tillegg til sine rettigheter etter forvaltningsloven – gis anledning til å forklare seg muntlig for tilsettende myndighet.

Når bispedømmerådet selv, Bispemøtet selv eller Kirkerådet selv behandler saker etter § 23 skal det tiltres av de samme representanter for arbeidstakerorganisasjonene ved organet som ved tilsettinger etter § 16.

§ 24. *Klage over oppsigelse, suspensjon og avskjed*

Med unntak for vedtak som angår biskoper, kan oppsigelse, suspensjon eller avskjed påklages i samsvar med forvaltningslovens bestemmelser om klage på enkeltvedtak.

Bispedømmerådet selv er klageinstans for vedtak om oppsigelse, suspensjon eller avskjed truffet av tilsettingsråd i bispedømmet.

Kirkerådet selv er klageinstans for vedtak om oppsigelse, suspensjon eller avskjed truffet av bispedømmerådet.

Kirkerådet selv er klageinstans for vedtak om oppsigelse, suspensjon eller avskjed truffet av tilsettingsråd i Kirkerådet.

Kirkerådet selv er klageinstans for vedtak om oppsigelse, suspensjon eller avskjed truffet av tilsetningsråd i Bispemøtet eller Bispemøtet.

Den norske kirkes klagenemnd er klageinstans for vedtak om oppsigelse, suspensjon eller avskjed truffet av Kirkerådet i første instans.

Klagen fremsettes skriftlig for tilsettende myndighet. Ut over det som følger av forvaltningsloven §§ 11 d og 12 skal en part ha adgang til å møte personlig og med fullmektig for å redegjøre muntlig for sitt syn overfor klageinstansen.

Del VII Andre bestemmelser

§ 25. Avtalefestede permisjoner

Permisjoner gir etter Hovedtariffavtalens bestemmelser.

Søknad om permisjoner som er avtalefestet, avgjøres for arbeidstakere ved bispedømmekontorene, Bispemøtet og Kirkerådet av organets daglige leder eller den denne gir fullmakt. Prost avgjør søknader fra menighetsprest i prostiet. Biskopen avgjør søknader fra prost i bispedømmet. Bispemøtets preses avgjør søknad fra biskop. Kirkerådets leder avgjør søknad fra preses. Det enkelte bispedømmeråd, Bispemøtets arbeidsutvalg og Kirkerådets arbeidsutvalg avgjør søknad fra organets daglige leder.

§ 26. Permisjoner i forbindelse med opplæring, overgang til annen stilling mv.

For arbeidstakere ved bispedømmekontor, Bispemøtet eller ved Kirkerådet kan organets daglige leder, så langt tjenesten tillater det, gi tjenestefri med eller uten lønn til arbeidstaker som ønsker å gjennomføre en utdanning eller utføre et arbeid som er av direkte betydning for vedkommendes videre faglige utvikling i Den norske kirkes tjeneste. Ved tjenestefri med lønn forutsettes det at utføring av annet arbeid er ulønnet. Når det gjelder vilkårene for tjenestefri med lønn, herunder regler om plikttid, følges bestemmelsene om dette i egen avtale.

For prest kan biskopen, så langt tjenesten tillater det, gi tjenestefri med eller uten lønn i inntil tre år for den som ønsker å gjennomføre en utdanning eller utføre et arbeid som er av direkte betydning for vedkommendes videre faglige utvikling i Den norske kirkes tjeneste. Preses kan på samme vilkår gi biskopen tjenestefri, og tilsvarende Kirkerådets leder for preses. Ved tjenestefri med lønn forutsettes det at utføring av annet arbeid er ulønnet. Når det gjelder vilkårene for tjenestefri med lønn, herunder regler om plikttid, følges bestemmelsene om dette i egen særavtale.

Tjenestefri for å overta annen stilling i eller utenfor kirken, kan gis i inntil ett år. Unntaksvis kan slik permisjon forlenges. For arbeidstakere ved bispedømmekontor, Bispemøtet og Kirkerådet behandles søknad om slik permisjon av organets daglige leder. For prest behandles søknad om slik permisjon av vedkommende biskop.

§ 27. Ferie mv.

Regler om feriefastsettelse og tiden for ferie er regulert i ferieloven. Bestemmelser om fridager er regulert i særskilte avtaler.

For prestene sørger prosten for at det blir satt opp ferielister for prostiet i så god tid som mulig. Prosten tilstår prestene ferie. Biskopen tilstår prostene ferie. Biskopen meddeles ferie av preses og preses av Kirkerådets leder.

For arbeidstakere ved bispedømmekontorene, Bispemøtet og Kirkerådet sørger nærmeste foresatte for at det blir satt opp ferielister i så god tid som mulig. Det skal sørges for

forsvarlig bemanning til enhver tid. Ferielistene godkjennes av organets daglige leder eller den denne gir fullmakt. Tilsvarende gjelder ved senere endringer.

§ 28. Endringer

Kirkerådet kan gjøre mindre endringer i dette personalreglementet.

§ 29. Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

Dette reglementet trer i kraft fra det tidspunkt Kirkerådet bestemmer. Samtidig oppheves personalreglement for de ansatte ved bispedømmekontorene, personalreglement for prester i Den norske kirke og personalreglement for de ansatte i Kirkerådet, samtlige vedtatt av Kirkemøtet 11. april 2016. De tilsettingsprosesser som er igangsatt i form av utlysning av stillinger før tidspunktet for ikraftsettelsen, gjennomføres etter tidligere reglement.

Vedtatt mot 1 stemme.

106 stemmeberettigede.

KM 14/19 Strategiplan for samisk kirkeliv

Saksdokument:

KM 14.0/19 Strategiplan for samisk kirkeliv

KM 14.1/19 Bakgrunn / historie

KM 14.2/19 Strategiplan

KM 14.3/19 Første innstilling

KM 14.4/19 Endelig innstilling

Første innstilling fra komité F

Sammendrag av saksorienteringen

Kirkerådet legger med dette fram forslag til ny strategiplan for samisk kirkeliv 2019- 2027 for Kirkemøtet. Dagens Strategiplan for samisk kirkeliv 2011-2016 ble forlenget til og med 2018.

Planen vektlegger hvordan menighetene i hele landet kan arbeide med samisk kirkeliv. Dette er blant annet konkretisert gjennom forslag til bruk av samisk i gudstjenestene.

Strategiene som forslås er delt på tre nivåer, nasjonalt, regionalt og lokalt. Planens hovedfokus er gudstjenesteliv, trosopplæring, diakoni og kirkemusikk. Det betyr ikke at andre områder innen kirkeliv ikke er viktige, men de nevnte områdene danner et grunnlag som er nødvendige for all kirkelig virksomhet. Videre inneholder planen kapitler om forsoning, rekruttering, samisk kunst- og kulturuttrykk og demokrati.

Komiteens merknader

Komiteen legger saksdokumentet til grunn. Komiteen er fornøyd med at strategiplanen for samisk kirkeliv er revidert. Det er en forventning fra Kirkemøtet til menigheter om at samisk kirkeliv synliggjøres i alle menigheter i Den norske kirke. Komiteen er fornøyd med oppbyggingen av strategiplanen og ser at det er gjort et grundig arbeid. Det er gledelig at strategiplanen er lagt tett opp til oppbyggingen av visjonsdokumentet for Den norske kirke.

Komiteen vil anerkjenne betydningen av den forrige strategiplanen. Den har bidratt til et mer strukturert arbeid med samisk kirkeliv og mange positive tiltak i lokalmenigheter.

Oppbyggingen av samisk kirkeliv er en prosess som tar tid og ressurser. Det er fortsatt flere stillingsressurser til samisk kirkeliv fra forrige strategiplan som ikke er opprettet. Spesielt vil komiteen peke på behov for daglig leder i Saemien Åålmege (Sørsamisk menighet) i hel stilling, prestestilling for samer i Sør-Norge - og opprettelse av flere samiske språkmedarbeiderstillinger i Den norske kirke.

Komiteen ser at det er behov for styrket kunnskap om samisk språk og kultur i menighetene. Komiteen vil understreke viktigheten av å arbeide med rekruttering av medarbeidere med kunnskap i samisk språk og kultur, og peker på at rekrutteringsprosjektet til Den norske kirke også må brukes for å få flere medarbeidere med kunnskap i samisk. Det er viktig at arbeidet

med digitale verktøy, ressurser og materiell om samisk kirkeliv prioriteres. Dette må være et ledd i den generelle kompetansehevingen i Den norske kirke.

Komiteen påpeker at det er behov for kunnskap om samisk kristne praksiser blant ansatte i Den norske kirke. Det er viktig at de kirkelige utdanningsinstitusjonene bidrar til studieplaner med samisk innhold. Komiteen ber Kirkerådet å etterspørre utdanningsinstitusjonene om hvordan opplæring om samisk kirkeliv implementeres i grunnutdanningene. Det er behov for å videreutvikle en kontekstuell teologisk refleksjon som tar utgangspunkt i samisk kristendoms- og virkelighetsforståelse, og aktuelle temaer fra samisk historie, kultur og samfunnsliv.

Komiteen viser til at UKM i 2018 ba Kirkemøtet om å ha samiske barn og unges rett til kultur, språk og identitet med i arbeidet med den nye strategiplanen for samisk kirkeliv. I den forbindelse vil komiteen peke på viktigheten av satsning på diakoni rettet mot samisk ungdom.

Komiteen viser til UKMs vedtak i sak 06/15:

Mange samiske ungdommer sliter psykisk da det er vanskelig å passe inn i samfunnet. Utenfor samiske områder er det lett å føle seg ensom. Det å kunne snakke med noen som har kunnskap om samisk kultur har stor betydning. Det er viktig at samiske barn og unge får et sted der de ikke trenger å forsvare egen kultur, men bare kan være seg selv.

For at samisk kirkeliv skal være livskraftig og likeverdig må det være en del av menighetslivet i hele Den norske kirke. Det er viktig at ansatte i Den norske kirke har kunnskaper om samisk språk og kultur. Dette vil bidra til at samisk kirkeliv lettere kan ta sin nødvendige plass til gjensidig berikelse i Den norske kirke.

Komiteen viser til KM 16/15 Reglar for bruk av kyrkjene der det slås fast at «*sørsamisk menighet og døvemenighetene, og eventuelt andre kategorialmenigheter, kan låne kirker til sine gudstjenester der de ikke har egne egnede kirker eller lokaler til kirkelig bruk.*»

Komiteen peker på at en stor del av samisk trosopplæring finner sted i hjemmene. Det er viktig at menigheter tenker trosopplæring i samarbeid med hjemmene for å få en sammenhengende og systematisk trosopplæring med lokal forankring. Det kan skje ved at menigheter oppmuntrer og støtter familier slik at de tar vare på denne tradisjonen, og ved at menighetene selv tar i bruk samiske kristne tradisjoner. For eksempel gir Saemien Åålmege "sjiele" (komsekule i sølv med kors) som gave til dåpsbarn.

Komiteen verdsetter at strategiplanen tar opp temaet forsoning og at Den norske kirke bidrar i det nasjonale arbeidet som nå er i gang med Stortingets sannhets- og forsoningsarbeid.

Forslag til vedtak

Kirkemøtet vedtar de strategier og mål for arbeidet for samisk kirkeliv som er fremlagt i Strategiplan for samisk kirkeliv 2019-2027 med følgende endringer:

Kap. 3.1

MÅL F:

Det er utviklet og produsert ressursmaterieell på de tre samiske språkene, som er tilgjengelig for menighetene.

MÅL J:

Den samiske nasjonaldagen feires i alle domkirker 6.februar. Menighetene markerer samenes nasjonaldag.

Nytt punkt under Strategier, Samisk kirkeråd og Kirkerådets ansvar:

Bidra med samisk kompetanse til det økumeniske samarbeidet i Norge både sentralt og lokalt.

Kap. 3.2

Nytt punkt under Strategier, Menighetsrådenes ansvar:

- Oppmuntre og støtte trosopplæring i hjemmene. Bidra med materieell

Kap. 3.3

Nye punkt under Strategier, Samisk kirkeråd og Kirkerådets ansvar:

-bidra til økt kompetanse i Den norske kirke om LHBT-personers situasjon i det samiske samfunn.

- bidra til et dialogforum for diakoner som arbeider innenfor samisk kirkeliv.

Kap 3.5

Strategier, Biskopenes og bispedømmerådenes ansvar

- Satse på Ungdomsting som arena for rekruttering av samisk ungdom til kirkelig tjeneste.

Kap. 3.7.

Nytt punkt under Strategier, Menighetsrådenes ansvar:

-jobbe for økt samisk representasjon i menighetsråd i det tradisjonelle samiske bosetningsområdet

Kap.4.3.2:

Tilleggsforslag på side 33 mellom tredje og fjerde avsnitt:

Det er viktig å satse på diakoni rettet mot samisk ungdom. Det vises til Ungdommens kirkemøte i sak 06/15 der de uttaler følgende:

Mange samiske ungdommer sliter psykisk da det er vanskelig å passe inn i samfunnet. Utenfor samiske områder er det lett å føle seg ensom. Det å kunne snakke med noen som har kunnskap om samisk kultur har stor betydning. Det er viktig at samiske barn og unge får et sted der de ikke trenger å forsvare egen kultur, men bare kan være seg selv.

Kap. 4.4.1:

Rettelse på side 36 i tredje avsnitt:

Kunnskap om samenes åndelige tradisjoner og åndelige praksis er en relevant del av det nødvendige kunnskapsgrunnlaget innenfor samisk diakoni.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Ole Martin Grevstad
Saksordfører: Sara Ellen Anne Eira

Disse hadde ordet:

Sara Ellen Anne Eira, Agnes Sofie Gjeset, Bård Mæland, Gard Realf Sandaker-Nielsen, Ann Helen Jusnes, Herborg Oline Finnset, Olav Øygaard, Kristin Skjøtskift, Silje Håve Smørvik, Marit Hermstad.

Endringsforslag

Agnes Sofie Gjeset

Forslag 1 - 3.1 Strategier

Nytt punkt til Samisk kirkeråd og Kirkerådets ansvar:

Legge til rette for økt bruk av samiske språkmedarbeidere og sikre samisk språkkompetanse i bispedømmene.

Forslag 2 - 3.5 Strategier

Nytt punkt til Samisk kirkeråd og Kirkerådets ansvar:

Bidra til administrativ styrking av Saemien Åålmege gjennom opprettelse av hel stilling som daglig leder.

Saken ble sendt tilbake til komiteen.

Endelig innstilling fra komité F

Sammendrag av saksorienteringen

Kirkerådet legger med dette fram forslag til ny strategiplan for samisk kirkeliv 2019- 2027 for Kirkemøtet. Dagens Strategiplan for samisk kirkeliv 2011-2016 ble forlenget til og med 2018.

Planen vektlegger hvordan menighetene i hele landet kan arbeide med samisk kirkeliv. Dette er blant annet konkretisert gjennom forslag til bruk av samisk i gudstjenestene.

Strategiene som forslås er delt på tre nivåer, nasjonalt, regionalt og lokalt. Planens hovedfokus er gudstjenesteliv, trosopplæring, diakoni og kirkemusikk. Det betyr ikke at andre områder innen kirkeliv ikke er viktige, men de nevnte områdene danner et grunnlag som er nødvendige for all kirkelig virksomhet. Videre inneholder planen kapitler om forsoning, rekruttering, samisk kunst- og kulturuttrykk og demokrati.

Komiteens merknader

Komiteen legger saksdokumentet til grunn. Komiteen er fornøyd med at strategiplanen for samisk kirkeliv er revidert. Det er en forventning fra Kirkemøtet til menigheter om at samisk kirkeliv synliggjøres i alle menigheter i Den norske kirke. Komiteen er fornøyd med oppbyggingen av strategiplanen og ser at det er gjort et grundig arbeid. Det er gledelig at strategiplanen er lagt tett opp til oppbyggingen av visjonsdokumentet for Den norske kirke.

Komiteen vil anerkjenne betydningen av den forrige strategiplanen. Den har bidratt til et mer strukturert arbeid med samisk kirkeliv og mange positive tiltak i lokalmenigheter.

Oppbyggingen av samisk kirkeliv er en prosess som tar tid og ressurser. Det må inkludere hele det samiske området. Det er fortsatt flere stillingsressurser til samisk kirkeliv fra forrige strategiplan som ikke er opprettet. Spesielt vil komiteen peke på behov for daglig leder i Saemien Áálmege (Sørsamisk menighet) i hel stilling, prestestilling for samer i Sør-Norge - og opprettelse av flere samiske språkmedarbeiderstillinger i Den norske kirke. Komiteen vil særlig peke på stillingen som prest og diakon i det lulesamiske språkområdet med finansiering utover fordelingsnøkkelens ramme. Komiteen ber bevilgende myndigheter prioritere midler til disse stillingene.

Komiteen ser at det er behov for styrket kunnskap om samisk språk og kultur i menighetene. Komiteen vil understreke viktigheten av å arbeide med rekruttering av medarbeidere med kunnskap i samisk språk og kultur. Komiteen peker på at rekrutteringsprosjektet til Den norske kirke og samisk ungdomsutvalg (SUNG) også må brukes for å få flere medarbeidere med kunnskap i samisk. Det er viktig at arbeidet med digitale verktøy, ressurser og materiell om samisk kirkeliv prioriteres. Dette må være et ledd i den generelle kompetansehevingen i Den norske kirke.

Komiteen påpeker at det er behov for kunnskap om samisk kristne praksiser blant ansatte i Den norske kirke. Det er viktig at de kirkelige utdanningsinstitusjonene bidrar til studieplaner med samisk innhold. Komiteen ber Kirkerådet å etterspørre utdanningsinstitusjonene om hvordan opplæring om samisk kirkeliv implementeres i grunnutdanningene. Det er behov for å videreutvikle en kontekstuell teologisk refleksjon som tar utgangspunkt i samisk kristendoms- og virkelighetsforståelse, og aktuelle temaer fra samisk historie, kultur og samfunnsliv.

Komiteen viser til at UKM i 2018 ba Kirkemøtet om å ha samiske barn og unges rett til kultur, språk og identitet med i arbeidet med den nye strategiplanen for samisk kirkeliv. I den forbindelse vil komiteen peke på viktigheten av satsning på diakoni rettet mot samisk ungdom.

Komiteen viser til UKMs vedtak i sak 06/15:

Mange samiske ungdommer sliter psykisk da det er vanskelig å passe inn i samfunnet. Utenfor samiske områder er det lett å føle seg ensom. Det å kunne snakke med noen som har kunnskap om samisk kultur har stor betydning. Det er viktig at samiske barn og unge får et sted der de ikke trenger å forsvare egen kultur, men bare kan være seg selv.

For at samisk kirkeliv skal være livskraftig og likeverdig må det være en del av menighetslivet i hele Den norske kirke. Det er viktig at ansatte i Den norske kirke har

kunnskaper om samisk språk og kultur. Dette vil bidra til at samisk kirkeliv lettere kan ta sin nødvendige plass til gjensidig berikelse i Den norske kirke.

Komiteen viser til KM 16/15 Reglar for bruk av kyrkjene der det slås fast at «*sørsamisk menighet og døvemenighetene, og eventuelt andre kategorialmenigheter, kan låne kirker til sine gudstjenester der de ikke har egne egnede kirker eller lokaler til kirkelig bruk.*»

Komiteen peker på at en stor del av samisk trosopplæring finner sted i hjemmene. Det er viktig at menigheter tenker trosopplæring i samarbeid med hjemmene for å få en sammenhengende og systematisk trosopplæring med lokal forankring. Det kan skje ved at menigheter oppmuntrer og støtter familier slik at de tar vare på denne tradisjonen, og ved at menighetene selv tar i bruk samiske kristne tradisjoner. For eksempel gir Saemien Åålmege "sjjele" (komsekule i sølv med kors) som gave til dåpsbarn.

Komiteen verdsetter at strategiplanen tar opp temaet forsoning og at Den norske kirke bidrar i det nasjonale arbeidet som nå er i gang med Stortingets sannhets- og forsoningsarbeid. Menigheter må ha en beredskap til å møte mennesker som forteller sin historie. Komiteen gjør oppmerksom på at kommisjonens arbeid kan avdekke kritikkverdige forhold i kirkens historie.

Forslag til vedtak

Kirkemøtet vedtar de strategier og mål for arbeidet for samisk kirkeliv som er fremlagt i Strategiplan for samisk kirkeliv 2019-2027 med følgende endringer:

Kap. 3.1

MÅL F:

Det er utviklet og produsert ressursmaterieil på de tre samiske språkene, som er tilgjengelig for menighetene.

MÅL J:

Den samiske nasjonaldagen feires i alle domkirker 6.februar. Menighetene markerer samenes nasjonaldag.

Nytt punkt under Strategier, Samisk kirkeråd og Kirkerådets ansvar:

- Bidra med samisk kompetanse til det økumeniske samarbeidet i Norge både sentralt og lokalt.
- Legge til rette for økt bruk av samisk språk og sikre samisk språkkompetanse i bispedømmene.
- Bidra til administrativ styrking av Saemien Åålmege gjennom opprettelse av helstilling som daglig leder.

Kap. 3.2

Nytt punkt under Strategier, Menighetsrådenes ansvar:

- Oppmuntre og støtte trosopplæring i hjemmene. Bidra med materieil

Kap. 3.3

Nye punkt under Strategier, Samisk kirkeråd og Kirkerådets ansvar:

-bidra til økt kompetanse i Den norske kirke om LHBT-personers situasjon i det samiske samfunn.

- bidra til et dialogforum for diakoner som arbeider innenfor samisk kirkeliv.

Kap. 3.7.

Nytt punkt under Strategier, Menighetsrådenes ansvar:

-jobbe for økt samisk representasjon i menighetsråd i det tradisjonelle samiske bosetningsområdet

Kap.4.3.2:

Tilleggsforslag på side 33 mellom tredje og fjerde avsnitt:

Det er viktig å satse på diakoni rettet mot samisk ungdom. Det vises til Ungdommens kirkemøte i sak 06/15 der de uttaler følgende:

Mange samiske ungdommer sliter psykisk da det er vanskelig å passe inn i samfunnet. Utenfor samiske områder er det lett å føle seg ensom. Det å kunne snakke med noen som har kunnskap om samisk kultur har stor betydning. Det er viktig at samiske barn og unge får et sted der de ikke trenger å forsvare egen kultur, men bare kan være seg selv.

Kap. 4.4.1:

Rettelse på side 36 i tredje avsnitt:

Kunnskap om samenes åndelige tradisjoner og åndelige praksis er en relevant del av det nødvendige kunnskapsgrunnlaget innenfor samisk diakoni.

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Kai Steffen Østensen

Saksordfører: Sara Ellen Anne Eira

Disse hadde ordet:

Sara Ellen Anne Eira, Ingeborg Midttømme, Aud Valborg Tønnessen, Ann Christin Elvemo.

Endringsforslag fra 1. gangs behandling

Agnes Sofie Gjeset

Forslag 1 - 3.1 Strategier

Nytt punkt til Samisk kirkeråd og Kirkerådets ansvar:

Legge til rette for økt bruk av samiske språkmedarbeidere og sikre samisk språkkompetanse i bispedømmene.

Forslaget ble delvis innarbeidet av komiteen.

Forslag 2 - 3.5 Strategier

Nytt punkt til Samisk kirkeråd og Kirkerådets ansvar:

Bidra til administrativ styrking av Saemien Áålmege gjennom opprettelse av hel stilling som daglig leder.

Komiteen innarbeidet forslaget.

Kirkemøtets vedtak

Kirkemøtet vedtar de strategier og mål for arbeidet for samisk kirkeliv som er fremlagt i Strategiplan for samisk kirkeliv 2019-2027 med følgende endringer:

Kap. 3.1

MÅL F:

Det er utviklet og produsert ressursmaterieil på de tre samiske språkene, som er tilgjengelig for menighetene.

MÅL J:

Den samiske nasjonaldagen feires i alle domkirker 6.februar. Menighetene markerer samenes nasjonaldag.

Nytt punkt under Strategier, Samisk kirkeråd og Kirkerådets ansvar:

- Bidra med samisk kompetanse til det økumeniske samarbeidet i Norge både sentralt og lokalt.
- Legge til rette for økt bruk av samisk språk og sikre samisk språkkompetanse i bispedømmene.
- Bidra til administrativ styrking av Saemien Áålmege gjennom opprettelse av hel stilling som daglig leder.

Kap. 3.2

Nytt punkt under Strategier, Menighetsrådenes ansvar:

- Oppmuntre og støtte trosopplæring i hjemmene. Bidra med materieil

Kap. 3.3

Nye punkt under Strategier, Samisk kirkeråd og Kirkerådets ansvar:

- bidra til økt kompetanse i Den norske kirke om LHBT-personers situasjon i det samiske samfunn.
- bidra til et dialogforum for diakoner som arbeider innenfor samisk kirkeliv.

Kap. 3.7.

Nytt punkt under Strategier, Menighetsrådenes ansvar:

- jobbe for økt samisk representasjon i menighetsråd i det tradisjonelle samiske bosetningsområdet

Kap.4.3.2:

Tilleggsforslag på side 33 mellom tredje og fjerde avsnitt:

Det er viktig å satse på diakoni rettet mot samisk ungdom. Det vises til Ungdommens kirkemøte i sak 06/15 der de uttaler følgende:

Mange samiske ungdommer sliter psykisk da det er vanskelig å passe inn i samfunnet. Utenfor samiske områder er det lett å føle seg ensom. Det å kunne snakke med noen som har kunnskap om samisk kultur har stor betydning. Det er viktig at samiske barn og unge får et sted der de ikke trenger å forsvare egen kultur, men bare kan være seg selv.

Kap. 4.4.1:

Rettelse på side 36 i tredje avsnitt:

Kunnskap om samenes åndelige tradisjoner og åndelige praksis er en relevant del av det nødvendige kunnskapsgrunnlaget innenfor samisk diakoni

Enstemmig vedtatt.

110 stemmeberettigede.

KM 15/19 Endringer i Kirkemøtets forretningsorden

Saksdokument:

KM 15.0/19 Endringer i forretningsorden for Kyrkjemøtet

KM 15.1/19 Vedlegg: Kirkemøtets forretningsorden – forslag til endringer med spor endring

KM 15.2/19 Første innstilling

KM 15.3/19 Endelig innstilling

Første innstilling frå komité E

Samandrag av saksorienteringa

Kyrkjerådet gjer framlegg om ei rekkje endringar i forretningsordenen for Kyrkjemøtet:

- Regjeringa og Kulturdepartementet blir fjerna frå oversynet over dei som kan melde saker til Kyrkjemøtet. Dersom dei ønskjer å melde ei sak i framtida, skal dette gjerast gjennom Kyrkjerådet.
- Ein etablerer ein eigen prosedyre for behandling av regelsaker; dersom Kyrkjemøtet ønskjer å vedta eit framlegg som ikkje er utgreidd i ei regelsak, skal saka sendast tilbake til Kyrkjerådet for nærmare utgreiing før endeleg vedtak. Dersom saka hastar, skal ho ferdigbehandlast av Kyrkjerådet innanfor dei rammene Kyrkjemøtet set.
- Ein regel om at dirigentskapet skal avvise endringsforslag som klart strir mot reglar gitt i lov eller i kyrkjeordninga.
- Komitéleiar skal veljast for to år om gongen.
- Komitéleiaren kan i særskilde tilfelle i samråd med Kyrkjerådet kalle komiteen inn til ein ekstra møtedag i forkant av Kyrkjemøtet, mellom anna for å gjere det mogleg for komiteen å gjennomføre høyring med god nok tid.
- Endringsforslag kan berre fremjast i første plenumsbehandling med mindre nytt forslag i seinare plenumsbehandling gjeld eit punkt i innstillinga som er nytt i forhold til første plenumsbehandling.
- Det skal tydeleggjerast at Kyrkjemøtet som hovudregel bruker elektronisk møtesystem.

I tillegg gjer Kyrkjerådet framlegg om nokre språklege endringar, at tilvisingar til kyrkjelova blir oppdaterte til tilvisingar til kyrkjeordninga, og nokre andre mindre endringar.

Komiteens merknader

Komiteen legger saksorienteringa til grunn med følgende merknader:

1. Komiteen mener at § 1-1 språklig bør samordnes med kirkeordningen § 37. Der vises det til *Den norske kirkes læregrunnlag*. Dette er definert i § 1 i kirkeordningen.
2. I § 1-4 første ledd tredje strekpunkt foreslår komiteen en formulering som mer dekkende beskriver den gruppe av utdanningsinstitusjoner som kan representeres med tale- og forslagsrett. Formuleringen er samtidig åpen for at det over tid kan skje endringer i hvem dette vil være.

3. Komiteen mener § 3-2 siste ledd vedrørende hilsninger fra Kirkemøtet ikke passer inn i en bestemmelse om dirigentskapet. Identisk ordlyd foreslås isteden tatt inn i kapittel 1 som ny § 1-9.

4. I § 2-3 første ledd foreslår komiteen den endring at det kun tas med det som vedrører Kirkerådets saksforberedende rolle for Kirkemøtet. Dermed får bestemmelsen klarere preg av å omhandle Kirkemøtets arbeid. Komiteen minner om at dette er Kirkemøtets forretningsorden. Den beskrivelsen av Kirkerådets rolle som foreslås fjernet, vil fremgå av kirkeordningen § 30 første og annet ledd.

5. I § 2-3 annet ledd har komiteen fjernet tredje setning og gjort en tilføyelse i andre setning. Komiteen legger til grunn at Kirkerådets anliggende også slik er ivaretatt, men med en kortere tekst.

6. Komiteen mener at ordet *regelsak* i § 2-4a er et uklart begrep og bør erstattes av uttrykket *saker som angår forskrifter og annet regelverk*.

Komiteen viser samtidig til at det kan være tale om mindre endringer i slike bestemmelser. Slike endringer kan kvalitetssikres under selve Kirkemøtet. Dette presiseres med tillegget «tilstrekkelig» foran «utredet».

7. Komiteen foreslår at § 5-3 endres slik at Kirkemøtet også velger nestleder for de samme to år som Kirkemøtet velger leder. Ved forfall for leder vil nestleder rykke opp til leder av komiteen, og med den foreslåtte endringen vil vedkommende få et styrket mandat.

8. Komiteens flertall mener dagens ordning etter § 5-4 første ledd med lukkede komitémøter bør videreføres. Dette er den ordningen som er best egnet til å fremme åpne diskusjoner og arbeide seg frem til kompromisser innad i komiteen.

9. Komiteen foreslår at det i § 5-4 annet ledd tas inn et tillegg om at den enkelte komité kan gi skriftlige innspill til andre komiteer. Dette må skje tidlig, slik at komiteene kan vurdere innspillene før de fremmer første komiteinnstilling.

10. I § 6-4 om endringsforslag mener komiteen at det i tredje setning bør settes inn ordene «som hovedregel». Begrunnelsen for dette er at det gir Kirkemøtet et større handlingsrom.

11. Komiteen foreslår å forenkle § 7-1 første ledd.

12. I § 7-1 annet ledd første punktum foreslås «navnelapp» erstattet med «stemmetegn». Sistnevnte uttrykk dekker flere stemmeformer.

13. I § 7-1 siste ledd foreslår komiteen å avslutte leddet etter «dirigentskapet». Tillegget «på papir eller ved bruk av elektronisk møtesystem» er unødvendig.

14. Komiteen foreslår å forenkle § 7-5 annet ledd ved å ta ut «skriftlig avstemning». Begrunnelsen for dette er at det er ønskelig å gå bort fra skriftlig avstemning på papir, samtidig som det elektroniske møtesystemet dekker både åpne og lukkede avstemninger.

Av samme grunn er § 7-6 annet ledd første setning endret fra «skriftlig avstemning» til «lukket, elektronisk avstemning».

15. Komiteen har gjort enkelte mindre språklige endringer. Blant annet er *offentleglova* satt inn i § 8-1 siden dette er den korrekte tittel på loven fra 2006.

Mindretallets merknader

Et lite mindretall i komiteen mener § 5-4 første ledd bør endres slik at leddet lyder: *Komiteens møter er åpne, med mindre komiteen bestemmer noe annet.*

Dette mindretallet mener en slik løsning er den best egnede til å skape åpne, demokratiske prosesser.

Forslag til vedtak

I

Kirkemøtet vedtar følgende endringer i Kirkemøtets forretningsordenen:

§ 1-1 skal lyde:

§ 1-1.

Kirkemøtet er det øverste representative organ i Den norske kirke.

Kirkemøtet skal utføre sitt arbeid i lojalitet mot *Den norske kirkes læregrunnlag*, jf. *kirkeordningen § 37*.

§ 1-4 skal lyde:

§ 1-4. Andre representanter på Kirkemøtet

Med tale- og forslagsrett møter:

- leder av Mellomkirkelig råd, såfremt vedkommende ikke er valgt medlem av Kirkemøtet,
- *fire* representanter for Ungdommens kirkemøte,
- *én* representant for hver av *utdanningsinstitusjonene som tildeler graden cand.theol.*, oppnevnt av *institusjonene selv*,
- første varamedlem for døvemenighetenes medlem i Oslo bispedømmeråd, og
- avtroppende medlemmer av Kirkerådet.

Med talerett møter:

- Kirkerådets direktør,
- *generalsekretærene* i Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd,
- én representant fra hvert kirkesamfunn som Den norske kirke har kirkefelleskap med.

Med talerett i saker som angår egen virksomhet møter:

- én representant for Sjømannskirken - Norsk kirke i utlandet og
- én representant for Døvekirkenes fellesråd.

Møtet kan gi talerett i enkeltsaker til andre personer etter forslag fra dirigenten.

§ 1-5 skal lyde:

§ 1-5. Møteplikt

Kirkemøtets medlemmer har møteplikt, jf. *kirkeordningen § 38 første ledd*. Dette gjelder også representanter med tale- og forslagsrett. *Gyldig forfall* meldes til Kirkerådet, som er ansvarlig for å innkalle varamedlem.

Hvis et medlem har forfall for to dager eller mer, innkalles i stedet varamedlem for hele møtet.

Varamedlem kan ikke innkalles for deler av møtet.

Ny § 1-9 skal lyde:

Når Kirkemøtet utformer en hilsen, skal denne underskrives av Kirkerådets leder og Bispemøtets preses.

§ 2-1 skal lyde:

§ 2-1. Melding av saker

Følgende instanser kan melde saker for behandling av Kirkemøtet.

- Kirkerådet,
- bispedømmerådene,
- medlemmer av Kirkemøtet,
- Bispemøtet,
- Ungdommens kirkemøte.

Andre som ønsker å melde saker til behandling, må gjøre det gjennom en av de nevnte instanser.

§ 2-3 skal lyde:

§ 2-3. Forberedelse og møteinnkalling

Kirkerådet fremmer, forbereder og tilrettelegger saker som skal behandles av Kirkemøtet.

Kirkerådet ved leder innkaller medlemmene av Kirkemøtet senest *fem* uker før møtet. Saksliste og saksdokumenter skal følge med innkallingen. *I særlige tilfeller kan saksdokumenter ettersendes*. Det redegjøres for saker som er meldt til behandling, men som ikke er satt opp på sakslisten. Kirkerådet har det praktiske ansvar for gjennomføring av møtet.

§ 2-4 skal oppheves.

Ny § 2-4a skal lyde:

§ 2-4a. Saker som angår forskrifter og annet regelverk

Kirkemøtet skal påse at saker som angår forskrifter og annet regelverk er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes.

Hvis Kirkemøtet i slike saker ønsker å vedta et forslag som ikke er tilstrekkelig utredet, skal saken sendes tilbake til Kirkerådet for nærmere utredning før endelig vedtak. Hvis det er nødvendig å treffe et vedtak i en slik sak før Kirkemøtets neste møte, treffer Kirkerådet vedtak innenfor de rammer Kirkemøtet setter. Vedtak som er

truffet etter annet punktum, skal refereres i Kirkemøtets første møte etter at vedtaket er truffet.

§ 3-2 skal lyde:

§ 3-2. Dirigentskap

Kirkemøtet velger for hvert møte et dirigentskap på tre medlemmer med personlige varamedlemmer. Disse skal fortrinnsvis være medlemmer av Kirkemøtet.

Begge kjønn skal være representert.

Dirigentskapet velges med *alminnelig* flertall. Kirkerådets sekretariat har ansvar for opptellingen.

Dirigentskapet overtar ledelsen av møtet så snart valget er avgjort.

Dirigentskapet skal avvise endringsforslag som klart strider imot bestemmelser gitt i lov eller i kirkeordningen.

§ 3-4 skal lyde:

§ 3-4. Tellekorps

Det oppnevnes tellekorps bestående av *fem* representanter fra sekretariatet.

§ 5-1 skal lyde:

§ 5-1. Fordeling i komiteer

Kirkemøtets medlemmer og andre med tale- og forslagsrett, fordeles for hele valgperioden på faste komiteer innenfor de saksområder som møtet skal arbeide med. Kirkerådet fastsetter komiteenes saksområde.

Andre komiteer oppnevnes etter behov. Komiteene arbeider mens Kirkemøtet er samlet, *hvis ikke annet følger av Kirkemøtets forretningsorden.*

§ 5-2 skal lyde:

§ 5-2. Komité sammensetting

Det enkelte bispedømmeråd skal på forhånd fremlegge forslag til hvordan rådets medlemmer fordeles på de faste komiteene. Forslaget skal innsendes til sekretariatet *ti* uker før møtet. Bispedømmerådene og møtets geistlige og leke medlemmer bør være forholdsmessig representert i komiteene. Dersom en komité finner det ønskelig med en endring av antall medlemmer, fremlegges forslag om dette for Kirkemøtet.

§ 5-3 skal lyde:

§ 5-3. Komitéledelse

Kirkemøtet velger leder og *nestleder* i de enkelte komiteer *for en periode på to år*. Lederen innkaller til komitémøtene. *Komiteene velger* saksordførere til de enkelte saker. Kirkemøtet skal gjøres kjent med valgresultatet.

§ 5-4 skal lyde:

§ 5-4. Arbeidsform

Komiteens møter er lukket.

Komiteen velger selv *arbeidsform*. Komiteen kan innhente uttalelser. Den enkelte komité kan gi skriftlige innspill til andre komiteer. Dette må skje tidlig, slik at komiteene kan vurdere innspillene før de fremmer første komitéinnstilling.

Kirkerådet sørger for sekretærhjelp til komiteene.

Komiteens leder kan i særlige tilfeller i samråd med Kirkerådet innkalle komiteen til å avholde møte én dag før Kirkemøtets åpning.

Ny § 5-5 skal lyde:

§ 5-5. Komitéhøringer

Komiteen kan avholde høringer. Med høring menes et møte i komiteen der den mottar muntlige redegjørelser fra personer som den selv anmoder om å komme, eller som søker om å få legge frem opplysninger for komiteen.

En person som ønsker å delta i en høring, må sende en søknad til Kirkerådet innen den frist Kirkerådet setter. Komiteen avgjør selv om søknaden skal godkjennes.

Meningsutveksling mellom komitémedlemmene skal ikke finne sted under en høring.

Komiteen fastsetter selv den nærmere prosedyren for sine høringer.

§ 5-5 blir ny § 5-6 og skal lyde slik:

§ 5-6. Innstilling

Saker behandles vanligvis minst to ganger i komiteen, og skal resultere i en kortfattet skriftlig innstilling til Kirkemøtet. Innstillingen skal inneholde en begrunnelse for det eller de forslag som fremlegges. I saker hvor komiteen er delt, har mindretallet rett til å ta inn sin begrunnelse og alternative forslag som en del av innstillingen.

Innstillingen undertegnes av komitéleder og saksordfører i komiteen.

§ 5-6 blir ny § 5-7.

§ 6-1 skal lyde:

§ 6-1. Fremmøte

Kirkemøtet kommer sammen i plenum til fastsatte tider.

Søknad om fravær sendes til dirigentskapet. Dirigentskapet avgjør om fraværet godkjennes.

§ 6-3 skal lyde:

§ 6-3. Behandlingsform

Kirkemøtet vedtar behandlingsform for de enkelte saker.

Saker av stor prinsipiell og praktisk betydning skal som hovedregel komme til behandling i minst to atskilte plenumssamlinger.

Innstillingen fra komiteene fremlegges i plenum av saksordfører eller et annet medlem av komiteen.

§ 6-4 skal lyde:

§ 6-4. Endringsforslag

Forslag som et medlem ønsker å få tatt opp til votering, skal gis dirigentskapet skriftlig på papir eller ved bruk av elektronisk møtesystem umiddelbart etter at det er fremsatt, påført forslagsstillers navn. *Endringsforslag skal fremmes i første plenumsbehandling, normalt i starten av debatten. Nye forslag skal som hovedregel ikke fremmes i senere plenumsbehandlinger, med mindre det berører et punkt i komiteens forslag til vedtak som er nytt i forhold til første plenumsbehandling.*

Overskriften til § 7-1 skal lyde:

Innlegg og replikk

§ 7-1 første ledd skal lyde:

Under debatt i plenum tillates to replikker og én svarreplikk i forbindelse med hvert innlegg.

§ 7-1 annet ledd første punktum skal lyde:

Innlegg til dagsorden, forretningsorden, voteringsorden eller for å oppklare åpenbar misforståelse får man ved å vise *stemmetegn* og si "til dagsorden", "til forretningsorden", "til voteringsorden" eller "til oppklaring av åpenbar misforståelse".

§ 7-1 siste ledd skal lyde:

Forslag i saksspørsmål som ikke gjelder dagsorden, forretningsorden eller voteringsorden, *skal formes skriftlig og leveres dirigentskapet.*

§ 7-4 skal lyde:

§ 7-4. Stemmeplikt

Kirkemøtets medlemmer har stemmeplikt, jf. *kirkeordningen § 38 annet ledd*. Det er likevel anledning til å stemme blankt ved personvalg.

Et medlem som ikke er til stede når dirigenten erklærer at en sak er tatt opp til votering, deltar ikke i avstemningen. De medlemmer som er til stede, må ikke forlate salen før voteringen er ferdig.

§ 7-5 annet ledd skal lyde:

Avstemning foregår ved bruk av elektronisk møtesystem eller ved å vise stemmetegn.

§ 7-6 skal lyde:

§ 7-6. Avstemning ved personvalg

Ved valg av Kirkerådet gjelder egne regler fastsatt av Kirkemøtet.

Ved andre personvalg kan hvert enkelt medlem kreve *lukket, elektronisk* avstemning. Ved personvalg er den eller de valgt som har fått mer enn halvparten av

de avgitte stemmer. Hvis ingen eller et utilstrekkelig antall får slikt flertall, holdes ny avstemning blant *den eller de kandidater som fikk flest stemmer, eventuelt nest flest stemmer*. Ved denne er den eller de valgt som får flest stemmer. Ved stemmelikhet avgjøres hvem som er valgt ved loddtrekning.

Ved personvalg presenteres kandidatene av valgkomiteen. Kirkemøtet gis anledning til å komme med andre forslag til kandidater. Disse må være forespurt på forhånd.

Dersom valget foregår skriftlig, kan det skje enten *ved bruk av elektronisk møtesystem eller ved stemmesedler på papir*. På stemmeseddelen føres opp så mange navn som det antall som skal velges. Dersom noen skriver flere navn, skal det eller de navn som står sist på stemmeseddelen ikke telles med. Lister med for få navn skal ikke forkastes.

Dersom det er avgitt blanke stemmer skal disse telles med ved opptellingen for å fastslå om møtet er beslutningsdyktig, men ikke telle med i selve *valgoppgjøret*.

§ 8-1 skal lyde:

§ 8-1. Forholdet til annet lovverk

For Kirkemøtet gjelder bestemmelsene i forvaltningsloven og *offentleglova*, jf. *kirkeordningen § 42*.

II

Endringene i §§ 1-1, 1-5 første ledd første punktum, 2-4, 3-2, 7-4 og § 8-1 trer i kraft fra det tidspunktet kirkeordningen for Den norske kirke trer i kraft. Fra samme tidspunkt endrer § 2-4a paragrafnummer til § 2-4.

Andre endringer trer i kraft straks.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Kai Steffen Østensen
Saksordfører: Marit Hermstad

Disse hadde ordet:

Marit Hermstad, Jørgen Foss, Therese Kristin Børnes Utgård, Rolf Reikvam, Dag Landmark, Harald Hegstad, Kristin Skjøtskift, Sondre Karstad, Marie Klakegg Grastveit, Karin-Elin Berg, Ann Kristin Sørvik, Katja Eidesen, Kari Karstensen, Runar Godø, Egil Morland, Gard Realf Sandaker-Nielsen, Heidi Nordkvelde, Odd Einar Dørum, Stein Reinertsen.

Endringsforslag

Rolf Reikvam

Kirkemøtet ber om at det utarbeides et nytt forslag til forretningsorden der følgende legges til grunn:

Kirkemøtet er åpent. Det samme gjelder komitémøter og andre møter som er del av Kirkemøtets arbeidsform. Møter kan lukkes. Det er det enkelte møte som avgjør om møtet skal lukkes.

Jørgen Foss

Linje 143

Det skal være åpne komitémøter

Harald Hegstad

Linje 245

Tilbake til "skriftlig avstemning"

Saken ble sendt tilbake til komiteen.

Endelig innstilling fra komité E

Samandrag av saksorienteringa

Kyrkjerådet gjer framlegg om ei rekkje endringar i forretningsordenen for Kyrkjemøtet:

- Regjeringa og Kulturdepartementet blir fjerna frå oversynet over dei som kan melde saker til Kyrkjemøtet. Dersom dei ønskjer å melde ei sak i framtida, skal dette gjerast gjennom Kyrkjerådet.
- Ein etablerer ein eigen prosedyre for behandling av regelsaker; dersom Kyrkjemøtet ønskjer å vedta eit framlegg som ikkje er utgreidd i ei regelsak, skal saka sendast tilbake til Kyrkjerådet for nærmare utgreiing før endeleg vedtak. Dersom saka hastar, skal ho ferdigbehandlast av Kyrkjerådet innanfor dei rammene Kyrkjemøtet set.
- Ein regel om at dirigentskapet skal avvise endringsforslag som klart strir mot reglar gitt i lov eller i kyrkjeordninga.
- Komitéleiar skal veljast for to år om gongen.
- Komitéleiar kan i særskilde tilfelle i samråd med Kyrkjerådet kalle komiteen inn til ein ekstra møtedag i forkant av Kyrkjemøtet, mellom anna for å gjere det mogleg for komiteen å gjennomføre høyring med god nok tid.
- Endringsforslag kan berre fremjast i første plenumsbehandling med mindre nytt forslag i seinare plenumsbehandling gjeld eit punkt i innstillinga som er nytt i forhold til første plenumsbehandling.
- Det skal tydeleggjerast at Kyrkjemøtet som hovudregel bruker elektronisk møtesystem.

I tillegg gjer Kyrkjerådet framlegg om nokre språklege endringar, at tilvisingar til kyrkjelova blir oppdaterte til tilvisingar til kyrkjeordninga, og nokre andre mindre endringar.

Komiteens merknader

Komiteen legger saksorienteringa til grunn med følgende merknader:

1. Komiteen mener at § 1-1 språklig bør samordnes med kirkeordningen § 37. Der vises det til *Den norske kirkes læregrunnlag*. Dette er definert i § 1 i kirkeordningen.

2. I § 1-4 første ledd tredje strekpunkt foreslår komiteen en formulering som mer dekkende beskriver den gruppe av utdanningsinstitusjoner som kan representeres med tale- og forslagsrett. Formuleringen er samtidig åpen for at det over tid kan skje endringer i hvem dette vil være.
3. Komiteen mener § 3-2 siste ledd vedrørende hilsninger fra Kirkemøtet ikke passer inn i en bestemmelse om dirigentskapet. Identisk ordlyd foreslås isteden tatt inn i kapittel 1 som ny § 1-9.
4. I § 2-3 første ledd foreslår komiteen den endring at det kun tas med det som vedrører Kirkerådets saksforberedende rolle for Kirkemøtet. Dermed får bestemmelsen klarere preg av å omhandle Kirkemøtets arbeid. Komiteen minner om at dette er Kirkemøtets forretningsorden. Den beskrivelsen av Kirkerådets rolle som foreslås fjernet, vil fremgå av kirkeordningen § 30 første og annet ledd.
5. I § 2-3 annet ledd har komiteen fjernet tredje setning og gjort en tilføyelse i andre setning. Komiteen legger til grunn at Kirkerådets anliggende også slik er ivaretatt, men med en kortere tekst.
6. Komiteen mener at ordet *regelsak* i § 2-4a er et uklart begrep og bør erstattes av uttrykket *saker som angår forskrifter og annet regelverk*.

Komiteen viser samtidig til at det kan være tale om mindre endringer i slike bestemmelser. Slike endringer kan kvalitetssikres under selve Kirkemøtet. Dette presiseres med tillegget «tilstrekkelig» foran «utredet».

7. Komiteen foreslår at § 5-3 endres slik at Kirkemøtet også velger nestleder for de samme to år som Kirkemøtet velger leder. Ved forfall for leder vil nestleder rykke opp til leder av komiteen, og med den foreslåtte endringen vil vedkommende få et styrket mandat.
8. Komiteens flertall mener dagens ordning etter § 5-4 første ledd med lukkede komitémøter bør videreføres. Dette er den ordningen som er best egnet til å fremme åpne diskusjoner og arbeide seg frem til kompromisser innad i komiteen.

Under første plenumsdebatt ble det fremmet to forslag om å endre dagens ordning. Det ene forslaget besto i at komitémøtene skal være åpne; det andre i at disse møtene skal være åpne men med mulighet for unntak fra dette utgangspunktet.

Komiteen mener dette er en betydelig endring. Kirkemøtet bør derfor ikke ta dette spørsmålet opp til avstemning før det er utredet av Kirkerådet. Se komiteens forslag til vedtak pkt. 2.

9. Komiteen foreslår at det i § 5-4 annet ledd tas inn et tillegg om at den enkelte komité kan gi skriftlige innspill til andre komiteer. Dette må skje tidlig, slik at komiteene kan vurdere innspillene før de fremmer første komiteinnstilling.

10. I § 6-4 om endringsforslag mener komiteen at det i tredje setning bør settes inn ordene «som hovedregel». Begrunnelsen for dette er at det gir Kirkemøtet et større handlingsrom.

11. Komiteen foreslår å forenkle § 7-1 første ledd.

12. I § 7-1 annet ledd første punktum foreslås «navnelapp» erstattet med «stemmetegn». Sistnevnte uttrykk dekker flere stemmeformer.

13. I § 7-1 siste ledd foreslår komiteen å avslutte leddet etter «dirigentskapet». Tillegget «på papir eller ved bruk av elektronisk møtesystem» er unødvendig.

14. Elektronisk møtesystem kan brukes både ved lukket og åpen avstemning. Komiteen mener at det elektroniske møtesystemet skal brukes i utgangspunktet. Avstemning ved å vise stemmetegn er et annet alternativ. I særskilte tilfeller kan også stemmesedler på papir brukes. Komiteen ønsker å tydeliggjøre dette gjennom § 7-5 annet ledd.

15. Komiteen mener § 7-6 annet ledd første setning bør endres i samsvar med formuleringen i § 7-5 annet ledd, slik at ordlyden blir: «Ved andre personvalg kan hvert enkelt medlem kreve *lukket* avstemning.» Dette vil fange opp både elektronisk avstemning og avstemning på papir.

16. I § 7-6 fjerde ledd siste setning foreslår komiteen å stryke ordet «ikke», slik at ordlyden blir: «Lister med for få navn skal forkastes.» Komiteen ønsker med dette forslaget å unngå indirekte kumulering.

17. Komiteen har gjort enkelte mindre språklige endringer. Blant annet er *offentleglova* satt inn i § 8-1 siden dette er den korrekte tittel på loven fra 2006.

Mindretallets merknader

Et lite mindretall i komiteen mener § 5-4 første ledd bør endres slik at leddet lyder: *Komiteens møter er åpne, med mindre komiteen bestemmer noe annet.*

Dette mindretallet mener en slik løsning er den best egnede til å skape åpne, demokratiske prosesser.

Forslag til vedtak

I

Kirkemøtet vedtar følgende endringer i Kirkemøtets forretningsordenen:

§ 1-1 skal lyde:

§ 1-1.

Kirkemøtet er det øverste representative organ i Den norske kirke.

Kirkemøtet skal utføre sitt arbeid i lojalitet mot *Den norske kirkes læregrunnlag*, jf. *kirkeordningen* § 37.

§ 1-4 skal lyde:

§ 1-4. Andre representanter på Kirkemøtet

Med tale- og forslagsrett møter:

- leder av Mellomkirkelig råd, såfremt vedkommende ikke er valgt medlem av Kirkemøtet,
- *fire* representanter for Ungdommens kirkemøte,
- *én* representant for hver av *utdanningsinstitusjonene som tildeler graden cand.theol.*, oppnevnt av *institusjonene selv*,
- første varamedlem for døvemenighetenes medlem i Oslo bispedømmeråd, og
- avtroppende medlemmer av Kirkerådet.

Med talerett møter:

- Kirkerådets direktør,
- *generalsekretærene* i Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd,
- én representant fra hvert kirkesamfunn som Den norske kirke har kirkefelleskap med.

Med talerett i saker som angår egen virksomhet møter:

- én representant for Sjømannskirken - Norsk kirke i utlandet og
- én representant for Døvekirkenes fellesråd.

Møtet kan gi talerett i enkeltsaker til andre personer etter forslag fra dirigenten.

§ 1-5 skal lyde:

§ 1-5. Møteplikt

Kirkemøtets medlemmer har møteplikt, jf. *kirkeordningen § 38 første ledd*. Dette gjelder også representanter med tale- og forslagsrett. *Gyldig forfall* meldes til Kirkerådet, som er ansvarlig for å innkalle varamedlem.

Hvis et medlem har forfall for to dager eller mer, innkalles i stedet varamedlem for hele møtet.

Varamedlem kan ikke innkalles for deler av møtet.

Ny § 1-9 skal lyde:

Når Kirkemøtet utformer en hilsen, skal denne underskrives av Kirkerådets leder og Bispemøtets preses.

§ 2-1 skal lyde:

§ 2-1. Melding av saker

Følgende instanser kan melde saker *for* behandling av Kirkemøtet.

- Kirkerådet,
- bispedømmerådene,
- medlemmer av Kirkemøtet,
- Bispemøtet,
- Ungdommens kirkemøte.

Andre som ønsker å melde saker til behandling, må gjøre det gjennom en av de nevnte instanser.

§ 2-3 skal lyde:

§ 2-3. Forberedelse og møteinnkalling

Kirkerådet fremmer, forbereder og tilrettelegger saker som skal behandles av Kirkemøtet.

Kirkerådet ved leder innkaller medlemmene av Kirkemøtet senest *fem* uker før møtet. Saksliste og saksdokumenter skal følge med innkallingen. *I særlige tilfeller kan saksdokumenter ettersendes.* Det redegjøres for saker som er meldt til behandling, men som ikke er satt opp på sakslisten. Kirkerådet har det praktiske ansvar for gjennomføring av møtet.

§ 2-4 skal oppheves.

Ny § 2-4a skal lyde:

§ 2-4a. Saker som angår forskrifter og annet regelverk

Kirkemøtet skal påse at saker som angår forskrifter og annet regelverk er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes.

Hvis Kirkemøtet i slike saker ønsker å vedta et forslag som ikke er tilstrekkelig utredet, skal saken sendes tilbake til Kirkerådet for nærmere utredning før endelig vedtak. Hvis det er nødvendig å treffe et vedtak i en slik sak før Kirkemøtets neste møte, treffer Kirkerådet vedtak innenfor de rammer Kirkemøtet setter. Vedtak som er truffet etter annet punktum, skal refereres i Kirkemøtets første møte etter at vedtaket er truffet.

§ 3-2 skal lyde:

§ 3-2. Dirigentskap

Kirkemøtet velger for hvert møte et dirigentskap på tre medlemmer med personlige varamedlemmer. Disse skal fortrinnsvis være medlemmer av Kirkemøtet.

Begge kjønn skal være representert.

Dirigentskapet velges med *alminnelig* flertall. Kirkerådets sekretariat har ansvar for opptellingen.

Dirigentskapet overtar ledelsen av møtet så snart valget er avgjort.

Dirigentskapet skal avvise endringsforslag som klart strider imot bestemmelser gitt i lov eller i kirkeordningen.

§ 3-4 skal lyde:

§ 3-4. Tellekorps

Det oppnevnes tellekorps bestående av *fem* representanter fra sekretariatet.

§ 5-1 skal lyde:

§ 5-1. Fordeling i komiteer

Kirkemøtets medlemmer og andre med tale- og forslagsrett, fordeles for hele valgperioden på faste komiteer innenfor de saksområder som møtet skal arbeide med. Kirkerådet fastsetter komiteenes saksområde.

Andre komiteer oppnevnes etter behov. Komiteene arbeider mens Kirkemøtet er samlet, *hvis ikke annet følger av Kirkemøtets forretningsorden.*

§ 5-2 skal lyde:

§ 5-2. Komité sammensetting

Det enkelte bispedømmeråd skal på forhånd fremlegge forslag til hvordan rådets medlemmer fordeles på de faste komiteene. Forslaget skal innsendes til sekretariatet *ti* uker før møtet. Bispedømmerådene og møtets geistlige og leke medlemmer bør være forholdsmessig representert i komiteene. Dersom en komité finner det ønskelig med en endring av antall medlemmer, fremlegges forslag om dette for Kirkemøtet.

§ 5-3 skal lyde:

§ 5-3. Komitéledelse

Kirkemøtet velger leder og *nestleder* i de enkelte komiteer for en periode på to år. Lederen innkaller til komitémøtene. *Komiteene velger* saksordførere til de enkelte saker. Kirkemøtet skal gjøres kjent med valgresultatet.

§ 5-4 skal lyde:

§ 5-4. Arbeidsform

Komiteens møter er lukket.

Komiteen velger selv *arbeidsform*. *Komiteen* kan innhente uttalelser. *Den enkelte komité kan gi skriftlige innspill til andre komiteer. Dette må skje tidlig, slik at komiteene kan vurdere innspillene før de fremmer første komitéinnstilling.*

Kirkerådet sørger for sekretærhjelp til komiteene.

Komiteens leder kan i særlige tilfeller i samråd med Kirkerådet innkalle komiteen til å avholde møte én dag før Kirkemøtets åpning.

Ny § 5-5 skal lyde:

§ 5-5. Komitéhøringer

Komiteen kan avholde høringer. Med høring menes et møte i komiteen der den mottar muntlige redegjørelser fra personer som den selv anmoder om å komme, eller som søker om å få legge frem opplysninger for komiteen.

En person som ønsker å delta i en høring, må sende en søknad til Kirkerådet innen den frist Kirkerådet setter. Komiteen avgjør selv om søknaden skal godkjennes.

Meningsutveksling mellom komitémedlemmene skal ikke finne sted under en høring.

Komiteen fastsetter selv den nærmere prosedyren for sine høringer.

§ 5-5 blir ny § 5-6 og skal lyde slik:

§ 5-6. Innstilling

Saker behandles vanligvis minst to ganger i komiteen, og skal resultere i en kortfattet skriftlig innstilling til Kirkemøtet. Innstillingen skal inneholde en begrunnelse for det eller de forslag som fremlegges. *I saker hvor komiteen er delt, har mindretallet rett til å ta inn sin begrunnelse og alternative forslag som en del av innstillingen.*

Innstillingen undertegnes av komitéleder og saksordfører i komiteen.

§ 5-6 blir ny § 5-7.

§ 6-1 skal lyde:

§ 6-1. Fremmøte

Kirkemøtet kommer sammen i plenum til fastsatte tider.

Søknad om fravær sendes til dirigentskapet. Dirigentskapet avgjør om fraværet godkjennes.

§ 6-3 skal lyde:

§ 6-3. Behandlingsform

Kirkemøtet vedtar behandlingsform for de enkelte saker.

Saker av stor prinsipiell og praktisk betydning skal *som hovedregel* komme til behandling i minst to atskilte plenumssamlinger.

Innstillingen fra komiteene fremlegges i plenum av saksordfører eller et annet medlem av komiteen.

§ 6-4 skal lyde:

§ 6-4. Endringsforslag

Forslag som et medlem ønsker å få tatt opp til votering, skal gis dirigentskapet skriftlig på papir eller ved bruk av elektronisk møtesystem umiddelbart etter at det er fremsatt, påført forslagsstillers navn. *Endringsforslag skal fremmes i første plenumsbehandling, normalt i starten av debatten. Nye forslag skal som hovedregel ikke fremmes i senere plenumsbehandlinger, med mindre det berører et punkt i komiteens forslag til vedtak som er nytt i forhold til første plenumsbehandling.*

Overskriften til § 7-1 skal lyde:

Innlegg og replikk

§ 7-1 første ledd skal lyde:

Under debatt i plenum tillates to replikker og én svarreplikk i forbindelse med hvert innlegg.

§ 7-1 annet ledd første punktum skal lyde:

Innlegg til dagsorden, forretningsorden, voteringsorden eller for å oppklare åpenbar misforståelse får man ved å vise *stemmetegn* og si "til dagsorden", "til forretningsorden", "til voteringsorden" eller "til oppklaring av åpenbar misforståelse".

§ 7-1 siste ledd skal lyde:

Forslag i saksspørsmål som ikke gjelder dagsorden, forretningsorden eller voteringsorden, *skal formes skriftlig og leveres dirigentskapet.*

§ 7-4 skal lyde:

§ 7-4. Stemmeplikt

Kirkemøtets medlemmer har stemmeplikt, jf. *kirkeordningen § 38 annet ledd*. Det er likevel anledning til å stemme blankt ved personvalg.

Et medlem som ikke er til stede når dirigenten erklærer at en sak er tatt opp til votering, deltar ikke i avstemningen. De medlemmer som er til stede, må ikke forlate salen før voteringen er ferdig.

§ 7-5 annet ledd skal lyde:

Avstemning foregår åpent eller lukket ved bruk av elektronisk møtesystem, ved å vise stemmetegn eller i særskilte tilfeller ved stemmesedler på papir.

§ 7-6 skal lyde:

§ 7-6. Avstemning ved personvalg

Ved valg av Kirkerådet gjelder egne regler fastsatt av Kirkemøtet.

Ved andre personvalg kan hvert enkelt medlem kreve lukket avstemning. Ved personvalg er den eller de valgt som har fått mer enn halvparten av de avgitte stemmer. Hvis ingen eller et utilstrekkelig antall får slikt flertall, holdes ny avstemning blant den eller de kandidater som fikk flest stemmer, eventuelt nest flest stemmer. Ved denne er den eller de valgt som får flest stemmer. Ved stemmelikhet avgjøres hvem som er valgt ved loddtrekning.

Ved personvalg presenteres kandidatene av valgkomiteen. Kirkemøtet gis anledning til å komme med andre forslag til kandidater. Disse må være forespurt på forhånd.

Dersom valget foregår skriftlig, kan det skje enten ved bruk av elektronisk møtesystem eller ved stemmesedler på papir. På stemmeseddelen føres opp så mange navn som det antall som skal velges. Dersom noen skriver flere navn, skal det eller de navn som står sist på stemmeseddelen ikke telles med. Lister med for få navn skal forkastes. Dersom det er avgitt blanke stemmer, skal disse telles med ved opptellingen for å fastslå om møtet er beslutningsdyktig, men ikke telle med i selve valgoppgjøret.

§ 8-1 skal lyde:

§ 8-1. Forholdet til annet lovverk

For Kirkemøtet gjelder bestemmelsene i forvaltningsloven og offentliglova, jf. kirkeordningen § 42.

II

Endringene i §§ 1-1, 1-5 første ledd første punktum, 2-4, 3-2, 7-4 og § 8-1 trer i kraft fra det tidspunktet kirkeordningen for Den norske kirke trer i kraft. Fra samme tidspunkt endrer § 2-4a paragrafnummer til § 2-4.

Andre endringer trer i kraft etter Kirkemøtets avslutning.

2. Kirkemøtet ber Kirkerådet utrede spørsmålet om en eventuell endring fra lukkede til åpne komitémøter, jf. § 5-4 første ledd.

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Kai Steffen Østensen
Saksordfører: Marit Hermstad

Disse hadde ordet:

Marit Hermstad, Karl Johan Kirkebø, Karin-Elin Berg, Kjetil Hafstad, Odd Einar Dørum, Stian Berg, Jørgen Foss, Arne Jon Myskja, Kari Karstensen, Marie Klakegg Grastveit, Linn Strømme Hummelvoll, Atle Sommerfeldt, Arild Mikkelsen, Erling Birkedal, Rolf Reikvam, Vidar Haanes, Harald Hegstad, Gunnar Winther, Therese Kristin Børnes Utgård.

Endringsforslag fra 1. gangs behandling

Rolf Reikvam

Kirkemøtet ber om at det utarbeides et nytt forslag til forretningsorden der følgende legges til grunn:

Kirkemøtet er åpent. Det samme gjelder komitémøter og andre møter som er del av Kirkemøtets arbeidsform. Møter kan lukkes. Det er det enkelte møte som avgjør om møtet skal lukkes.

Forslaget ble delvis innarbeidet av komiteen. Forslagsstiller anså det som ikke innarbeidet og opprettholdt.

Jørgen Foss

Linje 143

Det skal være åpne komitémøter.

Forslaget ble delvis innarbeidet av komiteen. – Forslaget ble trukket, støttet Reikvam sitt forslag.

Harald Hegstad

Linje 245

Tilbake til "skriftlig avstemning"

Komiteen anså forslaget som ivaretatt.

Endringsforslag fra 2.plenum

Karin-Elin Berg

Linje 260

Oppheve strykningen av "ikke".

Kari Karstensen

Linje 271-277

Punkt 2 strykes.

Votering

Rolf Reikvam

For: 27 stemmer. Mot: 83 stemmer. Forslaget falt.
110 stemmeberettigede

Komiteens forslag til vedtak på linje 260: (§ 7-6) »Lister med for få navn skal forkastes»
mot Karin-Elin Bergs forslag (.. skal ikke forkastes)

For: 66 stemmer. Mot: 34 stemmer. Bergs forslag ble vedtatt.
110 stemmeberettigede.

Kirkemøtets vedtak

I

Kirkemøtet vedtar følgende endringer i Kirkemøtets forretningsordenen:

§ 1-1 skal lyde:

§ 1-1.

Kirkemøtet er det øverste representative organ i Den norske kirke.

Kirkemøtet skal utføre sitt arbeid i lojalitet mot *Den norske kirkes læregrunnlag*, jf. *kirkeordningen § 37*.

§ 1-4 skal lyde:

§ 1-4. Andre representanter på Kirkemøtet

Med tale- og forslagsrett møter:

- leder av Mellomkirkelig råd, såfremt vedkommende ikke er valgt medlem av Kirkemøtet,
- *fire* representanter for Ungdommens kirkemøte,
- *én* representant for hver av *utdanningsinstitusjonene som tildeler graden cand.theol.*, oppnevnt av *institusjonene selv*,
- første varamedlem for døvemenighetenes medlem i Oslo bispedømmeråd, og
- avtroppende medlemmer av Kirkerådet.

Med talerett møter:

- Kirkerådets direktør,
- *generalsekretærene* i Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd,
- én representant fra hvert kirkesamfunn som Den norske kirke har

kirkefelleskap med.

Med talerett i saker som angår egen virksomhet møter:

- én representant for Sjømannskirken - Norsk kirke i utlandet og
- én representant for Døvekirkenes fellesråd.

Møtet kan gi talerett i enkeltsaker til andre personer etter forslag fra dirigenten.

§ 1-5 skal lyde:

§ 1-5. Møteplikt

Kirkemøtets medlemmer har møteplikt, jf. *kirkeordningen § 38 første ledd*. Dette gjelder også representanter med tale- og forslagsrett. *Gyldig forfall* meldes til Kirkerådet, som er ansvarlig for å innkalle varamedlem.

Hvis et medlem har forfall for to dager eller mer, innkalles i stedet varamedlem for hele møtet.

Varamedlem kan ikke innkalles for deler av møtet.

Ny § 1-9 skal lyde:

Når Kirkemøtet utformer en hilsen, skal denne underskrives av Kirkerådets leder og Bispemøtets preses.

§ 2-1 skal lyde:

§ 2-1. Melding av saker

Følgende instanser kan melde saker for behandling av Kirkemøtet.

- Kirkerådet,
- bispedømmerådene,
- medlemmer av Kirkemøtet,
- Bispemøtet,
- Ungdommens kirkemøte.

Andre som ønsker å melde saker til behandling, må gjøre det gjennom en av de nevnte instanser.

§ 2-3 skal lyde:

§ 2-3. Forberedelse og møteinnkalling

Kirkerådet fremmer, forbereder og tilrettelegger saker som skal behandles av Kirkemøtet.

Kirkerådet ved leder innkaller medlemmene av Kirkemøtet senest fem uker før møtet. Saksliste og saksdokumenter skal følge med innkallingen. *I særlige tilfeller kan saksdokumenter ettersendes*. Det redegjøres for saker som er meldt til behandling, men som ikke er satt opp på sakslisten. Kirkerådet har det praktiske ansvar for gjennomføring av møtet.

§ 2-4 skal oppheves.

Ny § 2-4a skal lyde:

§ 2-4a. Saker som angår forskrifter og annet regelverk

Kirkemøtet skal påse at saker som angår forskrifter og annet regelverk er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes.

Hvis Kirkemøtet i slike saker ønsker å vedta et forslag som ikke er tilstrekkelig utredet, skal saken sendes tilbake til Kirkerådet for nærmere utredning før endelig vedtak. Hvis det er nødvendig å treffe et vedtak i en slik sak før Kirkemøtets neste møte, treffer Kirkerådet vedtak innenfor de rammer Kirkemøtet setter. Vedtak som er truffet etter annet punktum, skal refereres i Kirkemøtets første møte etter at vedtaket er truffet.

§ 3-2 skal lyde:

§ 3-2. Dirigentskap

Kirkemøtet velger for hvert møte et dirigentskap på tre medlemmer med personlige varamedlemmer. Disse skal fortrinnsvis være medlemmer av Kirkemøtet.

Begge kjønn skal være representert.

Dirigentskapet velges med *alminnelig* flertall. Kirkerådets sekretariat har ansvar for opptellingen.

Dirigentskapet overtar ledelsen av møtet så snart valget er avgjort.

Dirigentskapet skal avvise endringsforslag som klart strider imot bestemmelser gitt i lov eller i kirkeordningen.

§ 3-4 skal lyde:

§ 3-4. Tellekorps

Det oppnevnes tellekorps bestående av *fem* representanter fra sekretariatet.

§ 5-1 skal lyde:

§ 5-1. Fordeling i komiteer

Kirkemøtets medlemmer og andre med tale- og forslagsrett, fordeles for hele valgperioden på faste komiteer innenfor de saksområder som møtet skal arbeide med. Kirkerådet fastsetter komiteenes saksområde.

Andre komiteer oppnevnes etter behov. Komiteene arbeider mens Kirkemøtet er samlet, *hvis ikke annet følger av Kirkemøtets forretningsorden.*

§ 5-2 skal lyde:

§ 5-2. Komité sammensetting

Det enkelte bispedømmeråd skal på forhånd fremlegge forslag til hvordan rådets medlemmer fordeles på de faste komiteene. Forslaget skal innsendes til sekretariatet *ti* uker før møtet. Bispedømmerådene og møtets geistlige og leke medlemmer bør være forholdsmessig representert i komiteene. Dersom en komité finner det ønskelig med en endring av antall medlemmer, fremlegges forslag om dette for Kirkemøtet.

§ 5-3 skal lyde:

§ 5-3. Komité ledelse

Kirkemøtet velger leder og *nestleder* i de enkelte komiteer for en periode på to år. Lederen innkaller til komitémøtene. *Komiteene velger* saksordførere til de enkelte saker. Kirkemøtet skal gjøres kjent med valgresultatet.

§ 5-4 skal lyde:

§ 5-4. Arbeidsform

Komiteens møter er lukket.

Komiteen velger selv *arbeidsform*. *Komiteen* kan innhente uttalelser. *Den enkelte komité kan gi skriftlige innspill til andre komiteer. Dette må skje tidlig, slik at komiteene kan vurdere innspillene før de fremmer første komitéinnstilling.*

Kirkerådet sørger for sekretærhjelp til komiteene.
Komiteens leder kan i særlige tilfeller i samråd med Kirkerådet innkalle komiteen til å avholde møte én dag før Kirkemøtets åpning.

Ny § 5-5 skal lyde:

§ 5-5. Komitéhøringer

Komiteen kan avholde høringer. Med høring menes et møte i komiteen der den mottar muntlige redegjørelser fra personer som den selv anmoder om å komme, eller som søker om å få legge frem opplysninger for komiteen.

En person som ønsker å delta i en høring, må sende en søknad til Kirkerådet innen den frist Kirkerådet setter. Komiteen avgjør selv om søknaden skal godkjennes.

Meningsutveksling mellom komitémedlemmene skal ikke finne sted under en høring.

Komiteen fastsetter selv den nærmere prosedyren for sine høringer.

§ 5-5 blir ny § 5-6 og skal lyde slik:

§ 5-6. Innstilling

Saker behandles vanligvis minst to ganger i komiteen, og skal resultere i en kortfattet skriftlig innstilling til Kirkemøtet. Innstillingen skal inneholde en begrunnelse for det eller de forslag som fremlegges. *I saker hvor komiteen er delt, har mindretallet rett til å ta inn sin begrunnelse og alternative forslag som en del av innstillingen.*

Innstillingen undertegnes av komitéleder og saksordfører i komiteen.

§ 5-6 blir ny § 5-7.

§ 6-1 skal lyde:

§ 6-1. Fremmøte

Kirkemøtet kommer sammen i plenum til fastsatte tider.

Søknad om fravær sendes til dirigentskapet. Dirigentskapet avgjør om fraværet godkjennes.

§ 6-3 skal lyde:

§ 6-3. Behandlingsform

Kirkemøtet vedtar behandlingsform for de enkelte saker.

Saker av stor prinsipiell og praktisk betydning skal *som hovedregel* komme til behandling i minst to atskilte plenumssamlinger.

Innstillingen fra komiteene fremlegges i plenum av saksordfører eller et annet medlem av komiteen.

§ 6-4 skal lyde:

§ 6-4. Endringsforslag

Forslag som et medlem ønsker å få tatt opp til votering, skal gis dirigentskapet skriftlig på papir eller ved bruk av elektronisk møtesystem umiddelbart etter at det er fremsatt, påført forslagsstillers navn. *Endringsforslag skal fremmes i første*

plenumsbehandling, normalt i starten av debatten. Nye forslag skal som hovedregel ikke fremmes i senere plenumsbehandlinger, med mindre det berører et punkt i komiteens forslag til vedtak som er nytt i forhold til første plenumsbehandling.

Overskriften til § 7-1 skal lyde:

Innlegg og replikk

§ 7-1 første ledd skal lyde:

Under debatt i plenum tillates to replikker og én svarreplikk i forbindelse med hvert innlegg.

§ 7-1 annet ledd første punktum skal lyde:

Innlegg til dagsorden, forretningsorden, voteringsorden eller for å oppklare åpenbar misforståelse får man ved å vise *stemmetegn* og si "til dagsorden", "til forretningsorden", "til voteringsorden" eller "til oppklaring av åpenbar misforståelse".

§ 7-1 siste ledd skal lyde:

Forslag i saksspørsmål som ikke gjelder dagsorden, forretningsorden eller voteringsorden, *skal formes skriftlig og leveres dirigentskapet.*

§ 7-4 skal lyde:

§ 7-4. Stemmeplikt

Kirkemøtets medlemmer har stemmeplikt, jf. *kirkeordningen § 38 annet ledd*. Det er likevel anledning til å stemme blankt ved personvalg.

Et medlem som ikke er til stede når dirigenten erklærer at en sak er tatt opp til votering, deltar ikke i avstemningen. De medlemmer som er til stede, må ikke forlate salen før voteringen er ferdig.

§ 7-5 annet ledd skal lyde:

Avstemning foregår åpent eller lukket ved bruk av elektronisk møtesystem, ved å vise stemmetegn eller i særskilte tilfeller ved stemmesedler på papir.

§ 7-6 skal lyde:

§ 7-6. Avstemning ved personvalg

Ved valg av Kirkerådet gjelder egne regler fastsatt av Kirkemøtet.

Ved andre personvalg kan hvert enkelt medlem kreve *lukket* avstemning. Ved personvalg er den eller de valgt som har fått mer enn halvparten av de avgitte stemmer. Hvis ingen eller et utilstrekkelig antall får slikt flertall, holdes ny avstemning blant *den eller de kandidater som fikk flest stemmer, eventuelt nest flest stemmer*. Ved denne er den eller de valgt som får flest stemmer. Ved stemmelikhet avgjøres hvem som er valgt ved loddtrekning.

Ved personvalg presenteres kandidatene av valgkomiteen. Kirkemøtet gis anledning til å komme med andre forslag til kandidater. Disse må være forespurt på forhånd.

Dersom valget foregår som lukket avstemning, kan det skje enten *ved bruk av elektronisk møtesystem eller ved stemmesedler på papir*. På stemmeseddelen føres opp så mange navn som det antall som skal velges. Dersom noen skriver flere navn, skal det eller de navn som står sist på stemmeseddelen ikke telles med. Lister med for få navn skal ikke forkastes.

Dersom det er avgitt blanke stemmer, skal disse telles med ved opptellingen for å fastslå om møtet er beslutningsdyktig, men ikke telle med i selve *valgoppgjøret*.

§ 8-1 skal lyde:

§ 8-1. Forholdet til annet lovverk

For Kirkemøtet gjelder bestemmelsene i forvaltningsloven og *offentleglova*, jf. *kirkeordningen § 42*.

II

Endringene i §§ 1-1, 1-5 første ledd første punktum, 2-4, 3-2, 7-4 og § 8-1 trer i kraft fra det tidspunktet kirkeordningen for Den norske kirke trer i kraft. Fra samme tidspunkt endrer § 2-4a paragrafnummer til § 2-4.

Andre endringer trer i kraft etter Kirkemøtets avslutning.

2. Kirkemøtet ber Kirkerådet utrede spørsmålet om en eventuell endring fra lukkede til åpne komitémøter, jf. § 5-4 første ledd.

Komiteens forslag til vedtak til og med pkt. 1:

Enstemmig vedtatt.

110 stemmeberettigede.

Komiteens vedtakspunkt. 2:

Vedtatt mot 58 stemmer.

110 stemmeberettigede.

KM 16/19 Uttalelse «Kirka støtter klimastreikende ungdom»

Uttalelse fra Kirkemøtet 2019

Jeg vil at dere skal få panikk. Og så vil jeg at dere skal handle. Jeg vil at dere skal handle som dere ville gjort i en krise. Jeg vil at dere skal handle som om huset deres står i brann. For det gjør det.»

(Greta Thunberg, Davos, januar 2019)

I mars streiket 40 000 norske skoleelever fordi jorda de skal arve, er truet.

Nå brenner det! Men det er fortsatt tid til å begrense klimaendringenes katastrofale følger. Om alle gode krefter slår seg sammen, klarer vi det. En jord i balanse gir framtidshåp.

Klimaendringer trenger politiske og teknologiske løsninger – men dypest sett er det et moralsk spørsmål. Det handler om vårt forhold til Skaperen, skaperverket og vår neste. Overforbruk og rovdrift på jordas ressurser er dypt urettferdig; det ødelegger naturen og utarmer livsgrunnlaget for våre medmennesker. Kampen mot klimaendringer er derfor en kamp for solidaritet og rettferdighet. Dette er en sentral del av kirkas oppdrag. Vi utfordres til personlig livsstilsendring og samfunnsengasjement. Kirka vil gjennom «Grønne menigheter» og interne klimatiltak gjøre sitt til for å bidra til et bærekraftig samfunn.

Kirkemøtet 2019 utfordrer regjeringen, Stortinget og lokale folkevalgte til å spille på lag med gode krefter i befolkningen, se sitt ansvar og handle før det er for seint.

Vi forventer at:

- Norge innfrir alle sine forpliktelser i Paris-avtalen og kutter nasjonale utslipp i henhold til våre mål innen 2030.
- Norge omstilles raskt til et grønt og bærekraftig samfunn.
- Norge intensiverer arbeidet med overgang til lavutslippssamfunnet.
- Regjeringen tar initiativ, sammen med partene i arbeidslivet, til å skape nye grønne arbeidsplasser.
- Norge øker sine bidrag til internasjonalt samarbeid og klimatilpasningen i fattige land.
- Norge er et foregangsland for bevaring av biologisk mangfold.
- De som rammes hardest av klimaendringene, er med på å utforme løsningene.

Kirkemøtet oppfordrer til å bruke stemmeretten ved høstens kommune- og fylkestingsvalg til å prioritere klima. De streikende ungdommene er med rette opprørte. Sammen med ungdom, miljøbevegelsen, næringslivet, andre tros- og livssynssamfunn og frivillige organisasjoner, vil Den norske kirke bidra til å omforme vårt samfunn i en bærekraftig retning. Sammen har vi bygd velferdssamfunnet. Sammen skal vi skape framtida.

Vedtatt mot 8 stemmer
103 stemmeberettigede

Deltakere på Kirkemøtet

Kirkemøtets medlemmer og møtende varamedlemmer

Etternavn	Fornavn	Representant for
Anda	Lars-Tore	Stavanger
Jenssen	Maren Elgsaas	Møre
Sørvik	Ann Kristin	Møre
Alstad	Gunhild Tomter	Hamar
Andersen	Anne Brun	Borg
Andreassen	Gunhild M	Nord-Hålogaland
Baartvedt	Nora	Bjørgvin
Berg	Stian	Agder & Telemark
Berg	Karin-Elin	Borg
Bergrabb	Gro	Sør-Hålogaland
Birkedal	Erling	Borg
Bjerkestrand	Geir Ivar	Agder & Telemark
Boge	Kjersti Brakestad	Bjørgvin
Bonden	Ole Kristian	Hamar
Breian Hedberg	Ingjerd	Tunsberg
Brennsæter	Jofrid	Oslo
Bruholt	Jon Roar	Nidaros
Brun	Reimar	Sør-Hålogaland
Byfuglien	Helga Haugland	Preses
Dale	Berit Nøst	Bjørgvin
Dalheim	Anne	Nord-Hålogaland
Dekko	Kjellfred	Tunsberg
Drangsholt	Kjetil	Agder & Telemark
Dyrud	Marianne Kjøllesdal	Hamar
Dørum	Odd Einar	Oslo
Døsvik	Alex Ramstad	Nidaros
Eidesen	Katja	Oslo
Eira	Sara Ellen Anne	leder SKR
Elvemo	Ann Christin	Nord-Hålogaland
Endal	Gunnstein	Hamar
Enger	Anne	Borg
Espeland	Gyrid	Stavanger
Evang	Anne Berit	Oslo
Finnset	Herborg Oline	Nidaros
Fiske	Solveig	Hamar
Foss	Jørgen	Oslo

Fostervold	Kristine	Sør-Hålogaland
Frostmo	Michael Andre	Nord-Hålogaland
Furuseth	Line Lappegård	Tunsberg
Gjertsen	Anne Jorid	Sør-Hålogaland
Gjeset	Agnes Sofie	Nidaros
Gjevre	Gunnar	Hamar
Gjone	Anne Helene Manglerød	Tunsberg
Godø	Runar	Borg
Grahl-Jacobsen	Lill Tone	Tunsberg
Grastveit	Marie Klakegg	Stavanger
Grevstad	Ole Martin	Møre
Hafstad	Kjetil	Borg
Hauge	Harald	Nidaros
Haukalid	Rolf Magne	Stavanger
Hegstad	Harald	Oslo
Hermstad	Marit	Sør-Hålogaland
Holm	Trude	Nidaros
Hummelvoll	Linn Strømme	Tunsberg
Husa	Beate	Bjørgvin
Huseby	Finn Ragnvald	Hamar
Høsøien	Jon	Nidaros
Isaksen	Kirsten	Nord-Hålogaland
Jusnes	Ann-Helen	Sør-Hålogaland
Jønsson	Bertil	Nidaros
Karstad	Sondre	Tunsberg
Karstensen	Kari	Sør-Hålogaland
Kirkebø	Karl Johan	Bjørgvin
Klevberg	Oddhild	Nord-Hålogaland
Kopperstad	Rikke Elisabeth Grevstad	Møre
Krogh	Kai	Nord-Hålogaland
Kvisberg	Torunn Elise	Hamar
Landmark	Dag	Hamar
Lindøe	Ida	Bjørgvin
Melhus	Karen Helene Bøhn	Agder & Telemark
Midthun	Ole	Hamar
Midttømme	Ingeborg	Møre
Mikkelsen	Arild	Tunsberg
Morland	Egil	Bjørgvin
Myklebust	Olav	Møre
Myrseth	Jan Otto	Tunsberg
Myskja	Arne Jon	Stavanger
Nordhaug	Halvor	Bjørgvin
Nordkvelde	Heidi	Tunsberg
Nyjordet	Tanja Fatima	Sør-Hålogaland

Olsen	Jan Olav	Agder & Telemark
Orten	Per Eilert	Møre
Osberg	Maja Andresen	Borg
Raaum	Kristin Gunleiksrud	Oslo
Rabbevåg	Frode	Møre
Ranberg	Margareth	Sør-Hålogaland
Reikvam	Rolf	Borg
Reinertsen	Stein	Agder & Telemark
Rønneberg	Olav Christian	Møre
Saltnes	Knut Rune	Oslo
Sandaker-Nielsen	Gard Realf	Oslo
Sandmæl	Kristine	Sør-Hålogaland
Selvik	Helene	Borg
Skjøtskift	Kristin	Oslo
Smemo	Aud Sunde	Agder & Telemark
Smeplass	Ola	Sør-Hålogaland
Sommerfeldt	Atle	Borg
Stranden	Tone Louise	Oslo
Sæther	Anne Berit Skjerve	Nidaros
Torvik	Rønnaug	Agder & Telemark
Utgård	Therese Kristin Børnes	Møre
Van Zijp	Astrid	Stavanger
Veiteberg	Kari	Oslo
Vikre	Marit Sofie Teistedal	Stavanger
Westermoen	Thore	Agder & Telemark
Winsnes	Per	Nidaros
Winther	Gunnar	Nidaros
Øiestad	Vemund Atle	Bjørgvin
Økland	Marius	Bjørgvin
Østensen	Kai Steffen	Agder & Telemark
Øygaard	Olav	Nord-Hålogaland
Ådna	Jostein	Stavanger
Ådnøy	Anne Lise	Stavanger

Representanter fra Ungdommens Kirkemøtet

Hanssen	May-Eldri	UKM
Landmark	Kjersti Jåvold	UKM
Onsrud	Henrik Wirak	UKM
Smørvik	Silje Håve	UKM

Representanter fra de teologiske fakultetene

Haanes	Vidar L	MF
Mæland	Bård	VID
Tønnessen	Aud Valborg	TF

Sekretariatet

Aarflot, Anderas Henriksen	Frydenlund, Kristin
Agøy, Berit Hagen	Grønvold, Jens Bjelland
Akerø, Hans Arne	Hansen, Tormod Stene
Aksøy, Kristine	Hovi, Aud-Karin
Aleksandersen, Risten Turi	Hvidsten, Hans Øyvind
Andersen, Vidar	Meling, Øyvind
Bekkelund, Ole Inge	Midttun, Jørund
Bondevik, Kjetil	Myhre, Kristian
Bredoch, Ragnar	Nilsen, Ingrid Vad
Dahlen, Ragna	Rønnestad, Gunnar
Dehlin, Liv Janne	Røsæg, Gerd Karin
Dybvig, Ingeborg	Skjeldal, Kristian
Ekeberg-Andersen, Kristine	Thompson, Siv
Engeseth, Karen Marie	Vartdal, Sissel
Fagermoen, Jan Rune	Welden, Tone

Komiteenes sammensetning

Komité A – Gudstjeneste

KM 05/19 Justering av Ordning for hovedgudstjenesten og alminnelige bestemmelser

Berg, Karin-Elin	L	Borg
Bergrabb, Gro	LK	Sør-Hålogaland
Bonden, Ole Kristian	G	Hamar
Baartveit, Nora	L	Bjørgvin
Eidesen, Katja	D	Oslo
Finnset, Herborg Oline	B	Nidaros
Grastveit, Marie Klakegg	L	Stavanger
Gjone, Anne Helene Mangler�d	L	Tunsberg
Hauge, Harald	G	Nidaros
Haukalid, Rolf Magne	L	Stavanger
Kopperstad, Rikke Elisabeth	L	Møre
Krogh, Kai	L	Nord-Hålogaland
Myklebust Olav	L	Møre
Nordhaug, Halvor	B	Bjørgvin
Nordkvelde, Heidi	L	Tunsberg
Onsrud, Henrik Wirak		UKM
Reikvam, Rolf	L	Borg (vara for Solveig Julie Mysen)
Saltnes, Knut Rune	D	Oslo
Sandaker-Nilsen, Gard-Realf	L	Oslo
Sandmæl, Kristine	G	Sør-Hålogaland
Østensen, Kai Steffen	L	Agder og Telemark

Komité B – Undervisning, diakoni og samfunnsspørsmål

KM 07/19 Regler for valg av Kirkeråd

KM 10/19 Endringer i regelverk vedtatt av Kirkemøtet

Bjerkestrand, Geir Ivar	LK	Agder og Telemark
Brennsæter, Jofrid	L	Oslo
Bruholt, Jon Roar	L	Nidaros
Døsvik, Alex Ramstad	L	Nidaros
Elvemo, Ann Christin	G	Nord-Hålogaland
Endal, Gunnstein	LK	Hamar
Fostervold, Kristine	L	Sør-Hålogaland
Furusest, Line Lappegård	L	Tunsberg
Gjertsen, Anne Jorid	L	Sør-Hålogaland
Hafstad, Kjetil	L	Borg (vara for Pål Antonsen)
Jenssen, Maren Elgsaas	L	Møre
Melhus, Karen Helene Bøhn	L	Agder og Telemark
Midthun, Ole	L	Hamar
Morland, Egil	L	Bjørgvin (vara for Inger H.T.Nordeide)

Myrseth, Jan Otto	B	Tunsberg
Myskja, Arne Jon	L	Stavanger, (vara for Sofie Braut)
Mæland, Bård		VID
Smemo, Aud Sunde	G	Agder og Telemark
Sommerfeldt, Atle	B	Borg
Stranden, Tone Louise	LK	Oslo

Komité C – Økonomi og kirkeordning

KM 09/19 Forslag til nye fordelingsnøkler mellom bispedømmerådene for tilskudd til preste-tjeneste

KM 12/19 Kirkemøtets fordeling av midler 2020 og orientering om budsjett for 2019

Alstad, Gunhild Tomter	L	Hamar
Berg, Stian	L	Agder og Telemark
Dekko, Kjellfred	LK	Tunsberg
Dørum, Odd Einar	L	Oslo
Enger, Anne	L	Borg
Espeland, Gyrid	L	Stavanger
Hedberg, Ingjerd Breian	L	Tunsberg
Klevberg, Oddhild	LK	Nord-Hålogaland
Kvisberg, Torunn Elise	L	Hamar
Rabbevåg, Frode	L	Møre
Ranberg, Margareth	S	Sør-Hålogaland
Reinertsen, Stein	B	Agder og Telemark
Selvik, Helene	G	Borg
Skjøtskift, Kristin	L	Oslo
Sørvik, Ann Kristin	L	Møre
Van Zijp, Astrid	L	Stavanger (vara for Leif Christian Andersen)
Winther, Gunnar	LK	Nidaros
Øiestad, Vemund Atle	L	Bjergvin

Komité D – Kirkeordning

KM 06/19 Kirkeordning for Den norske kyrkje

KM 08/19 Endring av Kirkemøtets budsjettreglement og økonomiregelverket for rettssubjektet Den norske kirke

Anda, Lars Tore	G	Stavanger
Birkedal, Erling	L	Borg
Byfuglien, Helga Haugland	B	BM
Evang, Anne Berit	G	Oslo
Gjeset, Agnes Sofie	L	Nidaros
Grevstad, Ole Martin	L	Møre
Hegstad, Harald	L	Oslo
Holm, Trude	L	Nidaros
Hummelvoll, Linn Strømme	G	Tunsberg
Husa, Beate	LK	Bjergvin
Karstensen, Kari Bergsjø	L	Sør-Hålogaland
Kirkebø, Karl Johan	L	Bjergvin
Landmark, Dag	L	Hamar

Landmark, Kjersti Jåvold		UKM
Midttømme, Ingeborg	B	Møre
Smeplass, Ola	L	Sør-Hålogaland
Sæther, Anne Berit Skjerve	L	Nidaros
Tønnessen, Aud Valborg		TF
Westermoen, Thore	L	Agder og Telemark
Øygard, Olav	B	Nord-Hålogaland

Komite E – Personal, arbeidsgiverspørsmål og utdanning

KM 13/19 Nytt personalreglement for Den norske kirke

KM 15/19 Endringer i Kyrkjemøtets forretningsorden

Andreassen, Gunhild	L	Nord-Hålogaland
Fiske, Solveig	B	Hamar
Godø, Runar	LK	Borg
Grahl-Jacobsen, Lill Tone	L	Tunsberg
Frostmo, Michael Andre	L	Nord-Hålogaland (vara for Christel Eriksen)
Hermstad, Marit	L	Sør-Hålogaland
Huseby, Finn Ragnvald	L	Hamar
Høsøien, Jon	L	Nidaros
Haanes, Vidar L.		MF
Isaksen, Kirsten	S	Nord-Hålogaland (vara for Stein-Erik Anti)
Jusnes, Ann-Helen Fjeldstad	B	Sør-Hålogaland
Mikkelsen, Arild	L	Tunsberg (vara for Ingvild Kaslegard)
Nyjordet, Tanja	L	Sør-Hålogaland (vara for Kristina Bjåstad)
Olsen, Jan Olav	L	Agder og Telemark
Orten, Per Eilert	G	Møre
Raaum, Kristin Gunleiksrud	L	Oslo
Smørvik, Silje Håve		UKM
Torvik, Rønnaug	L	Agder og Telemark
Vikre, Marit Sofie Teistedal	LK	Stavanger
Winsnes, Per	L	Nidaros
Økland, Marius	L	Bjørgvin
Ådna, Jostein	L	Stavanger

Komite F – Informasjon, urfolk, internasjonale og økumeniske forhold

KM 11/19 Melding om kontrollutvalgets arbeid

KM 14/19 Strategiplan for samisk kirkeliv

Andersen, Anne Brun	L	Borg
Boge, Kjersti Brakestad	G	Bjørgvin
Brun, Reimar	L	Sør-Hålogaland
Dale, Berit Nøst	L	Bjørgvin
Dalheim, Anne	L	Nord-Hålogaland (vara for Martha Hofsføy)
Drangsholt, Kjetil	L	Agder og Telemark
Dyrud, Marianne Kjøllesdal	L	Hamar
Eira, Sara Ellen Anne		SKR
Foss, Jørgen	L	Oslo

Gjevre, Gunnar	L	Hamar
Hanssen, May-Eldri	UKM	
Jønsson, Bertil	S	Nidaros (vara for Nils Tonny Bransfjell)
Karstad, Sondre	L	Tunsberg
Lindøe, Ida	L	Bjørgvin
Osberg, Maja Andersen	L	Borg
Rønneberg, Olav Christian	LK	Møre
Skog, Kari Helene	L	Nord-Hålogaland
Utgård, Therese Kristin Børnes	L	Møre
Veiteberg, Kari	B	Oslo
Ådnøy, Anne Lise	B	Stavanger

Gjester

Fra regjering/storting/dep/fylket

Tomas Iver Hallem, fylkesvaraordfører
Kjell Ingolf Ropstad, barne- og familieminister
Ellen Ur
Jorunn Hallaråker, statssekretær
Line Torvik, fung. kommunikasjonssjef
Kari Henriksen (Ap)
Jorunn Gleditsch Lossius (Krf)

Trøndelag fylkeskommune
Barne- likestilling- og inkluderingsdep.
Barne- likestilling- og inkluderingsdep.
Barne- likestilling- og inkluderingsdep.
Barne- likestilling- og inkluderingsdep.
Familie- og kulturkomiteen
Andre nestleder Familie- og kulturkomiteen

Lokale representanter

Ragnhild Jepsen, domprost
Jan Schröder, menighetsforvalter
Oddbjørn Eide, kirkeverge

Nidaros
Nidaros domkirke og Vår frue menigheter
Stjørdal

Andre kirkelige representanter

Roar Bredvei, dødeprost

Døvekirken

Nordiske søsterkirker

Søren Abildgaard

Stiftsdirektører

Aslak Wegge
Arvid Helle
Elise Sandnes
Freddy Knutsen
Jan Ove Fjelltveit
Jan-Kjell Jonassen
Jorunn Kraft Vistnes
Oddgeir Stenersen
Per Johan Bjerkli
Rolf Simeon Andersen
Steinar Skomedal

Agder og Telemark bispedømme
Møre bispedømme
Oslo bispedømme
Hamar bispedømme
Bjergvin bispedømme
Sør-Hålogaland bispedømme
Stavanger bispedømme
Nord-Hålogaland bispedømme
Borg bispedømme
Tunsberg bispedømme
Nidaros bispedømme

Diakonale institusjoner

Turid Skorpe Lannem, daglig leder (kst.)
Bjørn Hareide, styreleder
Randi Bergkåsa
Hege Farnes Hildrum, generalsekretær
Alf Petter Hagsæther, generalsekretær
Dag Aakre, Rådgiver

Stiftelsen Kirkelig ressurscenter
Stiftelsen Kirkelig ressurscenter
Det norske Diakoniforbund
Stiftelsen Signo
KIA
Kirkens bymisjon, Trondheim

SMM og mer

Jeffrey Huseby, generalsekretær
Hallgeir Solberg, leder

Barne/ungdomsorganisasjoner

Marianne Uri Øverland, direktør
Gøran Byberg, generalsekretær
Agnes Skageberg, ass. gen.sekr./personalsjef
Øystein Magelssen, generalsekretær
Kristian Øgaard, daglig leder
Kristian Finn Risung, styreleder

Økumenikk

Knut Refsdal, tilsynsprest
Lars-Erik Nordby, prest i Trondheim
Ingrid Rosendorf Joys, generalsekretær
Anne Mari Schiager Topland, fung. Synodeleder
Erhard Hermansen, generalsekretær

Yrkes/fagorganisasjoner

Hilde Fylling, Hovedvernombud
Stig Jørund B. Arnesen
Solfrid Rong, hovedstillitsvalgt Den norske kirke
Kristin Frydenlund, tillitsvalgt Den norske kirke
Ingvild Osberg, nestleder
Martin Enstad, leder

Dnk
Fagforbundet Teologene
PARAT
Samfunnsviterne
Presteforeningen
Presteforeningen

Andre organisasjoner

Hege Irene Fossum, daglig leder
Steinar Bjekrestrand, direktør
Andreas Torgrimsen Eggesvik, nestleder
Ole-Wilhelm Meyer, direktør
Christofer Solbakken, generalsekretær
Siv Limstrand, styremedlem
Kirsten M.Aase Finch, nestleder
Marit Halvorsen Hougsnæs, adm.dir
Hege Malterud, styreleder
Ånund Brottveit, forskningssjef
Paul Erik Wirgenes, generalsekretær
Vidar M. Bakke

K-stud
Nidaros Restaureringsarbeider
Norges kristelige studentforbund
OVF
Bispemøtet
Norske kirkeakademier
Åpen folkekirke
KA
KA
KIFO
Bibelselskapet
Frimodig kirke

Andre gjester

Jens-Petter Johnsen, direktør 2006-2018
Knut Andresen, direktør 1991-1996

Dnk
Dnk

Erling Pettersen, direktør 1996-2006
Gunvor Kongsvik, Kirkerådsleder 1998-2002

Dnk
Dnk

Øvrige programinnslag

Gudstjeneste og morgenbønn

Hver morgen ble det avholdt morgenbønn i plenumsalen utenom søndag og mandag da det var gudstjeneste i henholdsvis Nidarosdomen og Bakke kirke.

Taler, prekenes og hilsener

Kirkerådsleder Kristin Gunleiksrud Raams tale

Statsråd, medlemmer av Familie- og kulturkomiteen, gjester, kirkemøtmedlemmer
Velkommen til Kirkemøtet 2019!

Kirken har mange rom

Da jeg var fire år gammel, klatret jeg opp på prekestolen i Drøbak kirke og leverte denne prekenen: «Forskjellen på Jesus og julenissen, er at når julenissen kommer, spør han: «Er det noen snille barn her?» Men når Jesus kommer, spør han: «Er det noen slemme barn her?» For Jesus er mest glad i de slemme barna.»

Torsdag kveld satt jeg i Holmlia kirke og hørte Ole Paus synge O helga natt. Med stemmen raspet og krakelert av levd liv. Som et rop fra en hutrende sjel. Men med en visshet om at det finnes en å klore seg fast til når alt annet brister. Da Ole Paus på 80-tallet ble oppfordret av Erik Hillestad til å synge salmer, skjønnte vi hva det gjør med en salme når den synges nedenfra. Det var ganske mange som den gangen opplevde at salmene da åpnet seg for oss. Vi kunne lande i dem med et brak, med hele våre liv, med alle våre nederlag og hele vår lengsel og vår hjemløshet.

Takk Gud for salmene. Og takk Gud for at det er rom i kirken for stemmen til en oppløpen fireåring og en grånende mann med gitar.

Det er liv i kirken

Kirken er over alt. Det er 1633 kirkebygg i den norske kirke. De står der som kulturelle fotavtrykk over hele landet, som synlige tegn på tilhørighet, historie og fornyelse – med rom for alle som ønsker å høre til. Der det er folk, er det kirke. Og kirken er til stede og bidrar. Og ikke bare Den norske kirke. Det er mange kirkesamfunn i Norge som bidrar og bygger og skaper liv og rom. Kirkesamfunn i Norge samarbeider og bygger fellesskap. Ikke minst er det økumeniske fellesskapet i Norges Kristne Råd viktig. Kirkefamilien i Norge er stor, og bekrefter igjen og igjen at det er bedre å snakke sammen enn å ikke snakke sammen.

Folkekirke handler om to ting: Gud og folk.

Kirke bygger lokalsamfunn. Prøv denne tankeleken: Fjern det kirken bidrar med: eldretreff, barnekor, sjelesorg, flyktningekvelder, konserter, samtalekvelder, onsdagsmiddag, babysang.

Jeg vil tørre å påstå at nesten alle steder ville blitt mye fattigere om kirken plutselig forsvant. Hører dere, politikere, å satse på kirken er god distriktpolitikk. Også!

Kirken bygger nabolag. Det er vi jo forpliktet på. «Love thy neighbour» heter det på engelsk. Og derfor skal vi gjøre nettopp det. Jeg blir varm og stolt og rørt hver gang jeg møter kirkelig tilsatte som sørger for at kirken er selvfølgelig til stede i nabolaget. Åse Brandvold skriver om nettopp det i boken *Et åpent hus*, som er skrevet i forbindelse med at Grønland kirke i Oslo nylig var 150 år: «*Fortsatt deltar et flertall av Tøyen-elevene på den årlige skolegudstjenesten. Antallet som kommer til gudstjeneste julaften, øker for hvert år. Bare ved sin monumentale tilstedeværelse, er Grønland kirke noe mer enn trossamfunnet til en minoritet. Det er også en møteplass som bygger bro og som står fjellstøtt på frelserens kjærlighetsbud om å elske naboen.*»

Skal kirken være Guds sted på jord, må den kobles sammen med denne verden og det samfunn vi lever i. I både nært og stort. Og den må romme hele våre liv. Kåre Rånes har kalt Den norske kirke en livsløpskirke. Det synes jeg er godt og beskrivende *ord*. Kirken er med oss i vår yre glede og vår svarte sorg. Kirken gir et rom for å feire: at et barn er født, at barnet er i ferd med å bli voksent, at to vil dele livet og kjærligheten. Kirken gir rom for avskjed, sorg og tomhet.

Kirken har rom

Og kirken har rom. For historien om våre liv, satt inn i sammenhengen evangeliet spenner over dem. Og vissheten om at Gud aldri har vært reservert for de få. For i kirken er det mange rom. Tydelige rom. Det så vi et eksempel på da Den norske kirkes LHBT-utvalg startet opp sitt arbeid i januar. Utvalget er i gang og jobber på bred front. Det ledes av Eleanor Brenna. Dette utvalget er historisk. Og det er både viktig og nødvendig. Utvalget skal bistå Kirkerådet i arbeidet med å tilrettelegge for kompetanseheving på LHBT-tematikk, særlig relatert til arbeidsmiljø- og tilsettingssaker. Det skal gjennomføres en arbeidslivsundersøkelse. Det skal utvikles et kurs- og samtaleopplegg.

Jeg er positivt utålmodig etter å se resultatene av dette arbeidet.

Livsløpskirken har rom.

Det er rom for dem som elsker hverandre:

Disse to ble viet i Haslum kirke 2. februar i år.

Kirken har rom for den som vokser i alder og visdom.

Det jobbes godt med konfirmasjon over hele landet.

Ett eksempel er Samisk kirkeråd, som tilbyr landsdekkende konfirmasjonsleir. Tre bispedømmer står bak, Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland og Nidaros. Gjennom samtaler og refleksjon over bibeltekster rettes søkelyset på samisk identitet og fellesskap. Også et nødvendig og viktig tiltak.

Den norske kirkes har 3,7 millioner medlemmer. Den norske kirke er en av kirkene i Europa med størst oppslutning. Det er 7355 ansatte og 100.000 frivillige. De gir liv til kirkens mange rom.

Kirken trenger diakoner som kan formidle Guds kjærlighet og nåde og nå ut der folk er. For eksempel prosjekt 13-20 i Bærum. Et samtaletilbud til ungdommer som er tatt for nasking, på

kjøpesenteret, initiert av kirken, i samarbeid med skole, politi og barnevern. Med avleggere i Groruddalen, Bergen og Ullensaker.

Dette er Helene 11 år. Sist søndag var hun for første gang organist under gudstjenesten i Namsos.

Kirken trenger kirkemusikere og kulturarbeidere som kan formidle kunst og kultur. Kirken trenger kateketer som kan formidle bibelens fortellinger slik at barn og unge kan vokse i troen.

Kirken trenger frivillige som bidrar til å skape kirke for alle.

Kirken trenger folkevalgte på alle nivå som tar ansvar for å åpne kirkedøren, både fysisk og billedlig. Som gir tilgang til rom og lokaler og støtter initiativ som bidrar til at flere blir nysgjerrige på «denne kjerka» og finner glede i fellesskapet.

Kirken trenger prester som er gode teologer og som har evnen til å formidle evangeliet på nytt og på nytt – midt inn i livene våre. Slik at kirken får være en ramme om de store handlingene. En livsløpskirke.

Kirken trenger ledere: kirkeverger og proster og biskoper og valgte ledere som legger til rette for at kirkens rom kan fylles med liv.

Det er liv i kirken. Det er rom. For mening og mangfold og alt livet bringer. Også når livet krasjer, håpet blir borte og fargene forsvinner. Når en fylles av en hjemløs leting etter mening, en tvil som blir sterkere enn tro. Også dette har sin rettmessige plass i kirken. For Jesus har sagt: ”Kom til meg, alle som strever ...”.

Derfor har kirken også rom for samtalen. For den åpne, lyttende samtalen. Men vi må sørge for at diakoner og prester har kompetanse som rustet dem til å være til stede i lokalsamfunnet med åpne dører for alle som trenger det. I ordinasjonsløftet inngår sjelesorgen. Derfor er jeg glad for at bispemøtet løfter dette feltet i sin kompetanseplan.

Det er mye å glede seg over. Men det er ingen grunn til å lene seg tilbake. For mange tall synker. Det har blinket røde lys ved dåpstallene i mange år. Det har tatt oss forstemmende lang tid å virkelig innse alvor. Men vi har tatt poenget nå. I 2019 er dåp et av Kirkerådets særlige satsinger. Heldigvis er det folk rundt om i kirken som så varsellampene tidligere...

Dette er Theus, 15 år gammel. Han bestemte seg for å bli døpt i forbindelse med sin konfirmasjon denne våren.

I dåpen tas vi inn i kirken – og inn i nåden. Dåpen er ingen fortjenestemedalje. Den er ingen bekræftelse for vel utført gjerning eller høy moral eller uselvvisk livsførsel. Derfor løfter Jesus frem barnet som et forbilde. «Den som ikke tar imot...» Og derfor er dette dåpen: vi tar imot den nåde som øses over oss, vi tar imot i tillit. Ingenting trenger vi å prestere.

Er vi stolte nok av dåpen? Løfter vi den opp og frem – som for eksempel her i Trondheim, der felleråd og menigheter sammen har satset på reklamefilm om dåp på byens kinoer? Foreløpige tall viser at flere tar kontakt for å spørre om dåp enn før. Også i Sandnes har de

jobbet systematisk og veldig godt med dåp – og sett at det virker. Det handler blant annet om målrettet og strategisk arbeid over lengre tid og på tvers av enhetslinjer.

Men: Har vi nok rom for nytenkning? Våger vi å ta beslutninger som kan være smertefulle? Eller se kritisk på vår egen praksis når statistikken går i feil retning? I årevis har vår medisin vært å gjøre mer av det samme. Men dåpstallene har fortsatt å synke. Har vi rom for dem som utfordrer og tenker nytt? Gis de plass? Eller holder vi oss med et regelverk så stivbeint at det spenner bein for nyskaping og innovasjon? Kanskje må vi som utgjør det øverste organet i Den norske kirke bruke noe av tiden her til å tenke nøye gjennom hva vi må styre og regulere for å skape best mulig vilkår for det lokale kirkelivet. Kanskje er det mindre enn vi tror.

Kirkeordning

For 14 år siden vedtok Kirkemøtet at alle tilsatte i kirken skal ha samme arbeidsgiverlinje. Siden er vedtaket blitt bekreftet flere ganger. Etter at den statlige delen av Den norske kirke ble eget rettssubjekt, kan målet realiseres. To linjer skal bli en kirkelig organisasjon som henger sammen, som er så helhetlig som overhodet mulig. Så er det et stort men: I disse 14 årene har folkevalgte arbeidsgivere og tilsatte i kirken vært uenige om veivalg for fremtidig arbeidsgiverlinje og om fremtidens kirkeordning. Vi – kirkemøtet - må ha et helhetskirkelig perspektiv. Og det i seg selv er et krevende kunststykke. Uenigheten gjennom mange år har satt sitt preg på kirken. Dette har vært en stor energilekkasje.

Vår oppgave nå er få til enhet og fellesskap. Det må skje med bevissthet om at det finnes ubalanse i makt og innflytelse. For det er i Den norske kirke nettopp en maktpolitisk ubalanse, som ligger i at de som skal fatte beslutninger om en fremtidig kirkeordning, også representerer den ene arbeidsgiverlinjen i kirken.

For å utøve kirkelig ledelse i dette perspektivet må det skapes tillit. Gjennom å lytte, gjennom å snakke sammen, og gjennom vedtak som viser at vi forholder oss til HELE kirken. Vi er gitt et ansvar. Vi må tenke helhetlig.

Kirkerådet legger på dette møtet frem et forslag til kirkeordning, et regelverk som skal erstatte kirkeloven, når den nye trossamfunnsloven treer i kraft. Vi har tatt gjeldende regelverk og gjort tilpasninger. Den ordningen vi vedtar nå vil ha et midlertidig preg. Og vi må raskt videre. Derfor ber vi om mandat til å gjøre nettopp det: gå videre for å finne frem til en kirkeordning som kan samle hele kirken. Kirkerådet legger altså ikke opp til en skrittvis utvikling over mange år: Årsaken er enkel: en kan ikke ha en skrittvis utvikling når en ikke har bestemt hvor man skal.

Det har vært krevende å stå i en langvarig prosess der det er usikkerhet knyttet til fremtidens organisering. Dette gjelder folks jobb og hverdag, og jeg kjenner på en utålmodighet etter å bli en organisasjon som henger bedre sammen. Der kirkeordningen er skrudd sammen for å tjene soknet. For å sikre lokaldemokrati. For å kunne være en god, kompetent og forutsigbar arbeidsgiver. Og for å frigjøre tid og ressurser til å være kirke.

Rom for alle

En kirke som vet hvor den har sitt sentrum våger å være åpen også mot alt som kan oppleves som fremmed. Bare den kirke som er usikker på sin egen identitet og gudstilhørighet har behov for å sette grenser og lage høye dørterskler. Evangeliets anstøt ligger ikke ved dørstokken, men ved korset!

I hundrevis av år har Den norske kirke formidlet budskapet om tro og håp. Om å vise barmhjertighet i det nådeløse, om å elske der hatet råder. Om å åpne døren for den fremmede.

Vi mener jo at DET er verdens beste historie. Jesus Kristus som frelser og forsoner for alle.

Alltid. Alle steder. Som livets salt og som verdens lys.

Skal vi fremstå troverdige i vår egne historiefortelling må vi eie den selv. Vi må stole på det vi har og det vi er. Vi må være trygge på vår egen identitet som motkultur og tradisjonsbærer. Da kan vi bety noe for samfunnet rundt oss.

Rom for mange meninger

Kirken skal være til stede i samfunnsdebatten. Også når den for noen glir over i det politiske. Det finnes ikke alltid enkle svar. Kirken er forpliktet til å la sin stemme høres i klimakampen: «Er det ikke nok at dere får gå på det beste beitet, om dere ikke også skal tråkke ned resten av beitemarkene? Er det ikke nok at dere får drikke det klare vannet, om dere ikke skal grumse til resten med føttene også?» sier Esekiel.

Jeg er ikke i tvil om at han hadde oppfordret kirken til å støtte Greta Thunberg, hadde han hatt mulighet til det...

Og Esekiel følges opp av Amos:» For jeg kjenner til de [...] de talløse syndene deres, dere som [...] avviser fattige i porten. [...] La rett velle fram som vann og rettferd lik bekker som aldri blir tørre.» Det er vel grunn til å anta at vannføringen i rettferdighetens elv ikke er liten. Men vi har ikke noe valg. Kirkens stemme må være tydelig. Og den må bidra til dialog – ikke det motsatte. Derfor vil jeg takke biskopene for uttalelsen om abort som kom for noen uker siden. Den åpner for dialog og tar inn over seg de nesten uløselige dilemmaene. Biskopene var modige ved å være så tydelige på den urett som er begått mot kvinner – samtidig som de løftet frem fosterets verdi. De minnet om at vi aldri må glemme å behandle hverandres syn med respekt. Det mener jeg at bispemøtet har bidratt til. Og det trengs!!

For de siste årene har vi sett en brutalisering av samfunnsdebatten. Det vokser frem ekkokamre. Det har utviklet seg en debattkultur hvor man gjør egne standpunkt ugjennomtrengelige for korrigerende eller fakta. Flere land er seg selv nok. Demokratiet er under press og utfordres mange steder i verden.

Vi ser eksempler på at hatefulle ytringer har fått ny frimodighet. Og fornyet legitimitet. Også i religiøse sammenhenger. Og vi vet at når grupper av mennesker dehumaniseres, er veien til vold kort.

Senest så vi det i Christchurch, der 50 muslimer, samlet til bønn, ble brutalt myrdet. Denne terrorhandlingen opprører oss, og vi gjenkjenner i fortvilelse det hatet som rammet Norge 22. juli 2011. Vi ser hatet uttrykt i sosiale medier daglig, mot muslimer, innvandrere, LHBT-personer og mot politikere.

Angrepet mot troende i Christchurch var dessverre ikke unikt. Det har vært mange angrep på troende i sitt gudshus de senere årene. Det skaper utrygghet. Slik terroren på New Zealand også har gjort at norske muslimer er blitt litt mindre trygge. Derfor er det all grunn til å takke Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn for aksjonen #tryggibønn. På fredag arrangerte tros- og livssynssamfunn i Norge en aksjon utenfor Islamic Cultural Centre-moskeen i Oslo. Tros- og livssynssamfunnene i STL demonstrerte aktivt at vi er mange som står sammen om

retten til å være troende, eller ikke-troende, i trygghet. Det handler om solidaritet på tvers av tro. Og det handler om kamp mot hatefulle ytringer – og volden som følger dem.

Kirken skal alltid stå opp mot urett. Kirkens språk skal være myndig og tydelig. Kirkens svar skal alltid og kompromissløst være barmhjertighet, medmenneskelighet og kjærlighet. Dette er ikke naive verdier. De kan være blodig realistiske. Kirken skal stå som en motkultur som ikke lar seg kneble.

Takk til Ungdommens kirkemøte for tydelighet og nødvendige perspektiver i UKM saken om Kirkens møte med fremmedfrykt.

Kirken skal være midt i samfunnet, den skal den gi stemme til den som trykkes ned, gjemmes bort, utnyttes eller betraktes som mindre verdt. Kirken skal våge å løfte frem i offentligheten det som ingen andre våger å si. Kirken skal peke på det som feies unna og gjemmes bort. Kirken skal ikke beskytte seg eller vike unna. Kirken skal være midt blant folk, og peke på alle menneskers ukrenkelige rett til verdighet og tilhørighet. Og vi skal ikke gjøre det alene, vi skal gjøre det sammen, med andre troende, med kulturlivet, med sivilsamfunnet – og med politikere.

Avslutning

Mer enn to år har gått siden 1. januar 2017. Skillet mellom stat og kirke ligger bak oss.

Endring gir mulighet. Endring kan skape fornyelse og gi kraft, også for kirken. Men endring betyr også å ta valg. Det betyr å lytte til hverandre, på tvers av grenser og – her på kirkemøtet - arbeidsgiverlinjer, for å finne ut hvordan ressurser skal fordeles. Det betyr ikke minst å finne ut hva som er umistelige fellesverdier for at vi fortsatt skal være en bred og åpen folkekirke for alle som ønsker å høre til.

Kjære Kirkemøte! Vi har en stor oppgave foran oss: Å skape et enda større rom for tro og liv og vekst. Å holde sammen – fordi vi har en Gud som inviterer til fellesskap – og fordi det gir oss kraft til å være kirke for folk flest i vår tid. La kirkens dører være åpne. Ut mot verden! Inn i kirken! Vi er ingen kirke på defensiven, en kirke for de synkende tall og de forstemmende statistikker. Vi skal ikke være en innadvendt kirke som har nok med seg selv og sin egen struktur. Vi skal være en folkekirke, midt i verden. Vi skal se fremover, vi skal bygge den kirken vi vil ha i 2030. Da må vi snakke om hvem vi vil VÆRE som kirke. Så må vi GJØRE det. Det er bare å sette i gang.

Hilsen fra preses i Bispemøtet Helga Haugland Byfuglien

*Når jeg ser din himmel, et verk av dine fingre,
månen og stjernene som du har satt der,
Hva er da et menneske – at du husker på det,
et menneskebarn – at du tar deg av det?*

Kirken bekjenner troen på den treenige Gud som skapte himmel og jord. Mennesket er skapt i Guds bilde. Det gir alle mennesker en uendelig verdi. Menneskeverdet er absolutt.

Hvordan utfordrer det oss? Det er et utsiktspunkt for hvordan vi forholder oss til ulike aktuelle etiske problemstillinger. Mange av disse har ikke entydige svar, heller ikke utfra kristen tro. Derfor trenger vi en kontinuerlig samtale om menneskeverdet.

Den siste tiden har abortdebatten blusset opp på ny. Det er vanskelig å snakke om abort, både i det offentlige rom og på det personlige plan. Mange har egne smertefulle erfaringer. Det utfordrer oss følelsesmessig, intellektuelt og etisk. Samtalen om abort bør vi føre med respekt, forståelse og tillit. Bispemøtets uttalelse fra februar var et bidrag til det. Vi ønsket å løfte opp abort som det alvorlige etiske dilemma det er, som kvinner kjenner best, og som lovverk ikke kan løse. Fosteret har verdi som må vernes. Som fellesskap har samfunnet ansvar for å gjøre det mulig for flere å bære frem sine barn. Det var også viktig for Bispemøtet å understreke at menneskeverdet er gitt av Gud, uavhengig av funksjonsevne.

Alle mennesker har en iboende lengsel etter å bli sett og kjenne seg verdifull. Mon ikke det er noe av det som viser seg i den popularitet og innflytelse som bloggere og influencere har fått, særlig hos ungdom. Søk etter forbilder og oppmerksomheten på utseende, kropp og ferdigheter er blitt et marked. Unge i sårbar alder blir værende i en kamp for å kjenne seg god nok. Det kan få konsekvenser som river i stykker et sunt selvbilde. I kirkens møte med barn og unge har formidling av menneskeverdet derfor ikke bare en retning utover - mot andre - men også innover til trygghet og livsmot i en krevende livsfase. Vi vil formidle at viktigere enn hva vi får til, er hva vi får – Guds kjærlighet og nåde som alltid rekkes mot oss.

Menneskeverdet er under press, både ved livets begynnelse og ved livets slutt. Genteknologi og bruk av embryo åpner store muligheter, og reiser også svære spørsmål. Hvordan kan vi bruke kunnskap til det gode og ikke ta Skaperens plass?

Debatten om eutanasi ser vi bare begynnelsen av. Den rører ved vår forståelse av verdighet når livet møter oss med lidelse og smerte, vår egen og andres. Tanken om at mennesket skal råde over sitt eget liv i siste fase ser ut til å vinne frem. Det er enklere å være skråsikker og prinsipiell på avstand. Det er for enkelt å si at de som trekker andre konklusjoner ikke respekterer menneskeverdet. Men troen på Gud som gir livet, står der som en skranke mot å legalisere aktiv dødshjelp.

Jesu møte med mennesker har vært et forbilde i 2000 år. Med sitt blikk og nærvær så han den utstøtte og krenkede. Han reiste opp den som lå nede og gjorde en samaritan til et eksempel for all ettertid. Han var full av nåde og sannhet.

Jesus viste alle menneskers verdi - med sine ord og sine handlinger.

Det er også kirkens kall.

Det forplikter oss til å se med hjertet i møte med mennesker i nød og til å handle. Det får følger for hvordan vi som kirke deltar i den offentlige samtalen om de vanskelige spørsmålene.

For hva er da et menneske – at du husker på det – et menneskebarn at du tar deg av det?

Med ære og herlighet kronte du det.

Må Gud hjelpe oss så vi minsker avstanden mellom det vi tror - og det vi sier og gjør.

Statsråd Kjell Ingolf Ropstads tale ved Kirkemøtets åpning

Kjære Kirkemøte!

Arv – fremtid – forvandling. Tre ord med tyngde.

Som peker både fremover og bakover i kirkas historie.

Tre velvalgte ord som også er en hyllest til den landsdekkende folkekirka dere representerer.

Arv

«Vår kristne og humanistiske arv og tradisjon har gitt oss verdier som menneskeverd, nestekjærlighet og forvalteransvar. Av disse har det sprunget ut idealer om likeverd, frihet, ansvar for seg selv og for hverandre og respekt for naturen».

Slik sier vi det i regjeringsplattformen.

Det kan sies på mange måter, men substansen tror jeg vi alle kan enes om:

Den kristne kulturarven er en hjørnestein i samfunnet vårt.

Det er mye vi tar som en selvfølge, men som i virkeligheten har sitt fundament i verdiene kirka har formidlet.

De første sykehusene. Arbeideres rettigheter. Moderne sykepleie. Kirkens Bymisjon. Diakonale tjenester. Den protestantiske arbeidsetikken.

Kirken var tidlig en sterk stemme for likestilling og mot kvinneundertrykkelse.

For eksempel slo man fast at kvinnen selv måtte gi sitt samtykke til ekteskap – hun var nemlig ikke familiens eiendom.

Kirken løftet menneskets verdi. Det var ingen selvfølge at man hadde omsorg og tok ansvar for hverandre – også når vi er syke og livet er sårbart. Det er inspirert av kristent tankegods! I går kveld da jeg skulle få jobbet litt maste toåringen på at pappa måtte legge henne. Det er ikke enkelt å motstå en toårings sjarm, så jeg ga meg ganske lett. Vi legger oss ved siden av henne og synger noen godnatt-sanger, og så takker vi. For dagen og for de hun kommer på. Det er alt i fra Thomas tog, Brannmann Sam til farmor og tante Anne.

Men i går tenkte jeg på alle de hundretusener som ber aftenbønn. Og jeg tenkte på sangene som vi synger som mamma og pappa sang for meg – som vi nå synger for jenta vår. På arven som går videre. Og betydningen det har å kunne takke Gud for hvor trygt og fantastisk godt vi har det i Norge – eller hvor godt det er å be om hjelp når det røyner på. En stille bønn når det butter imot eller når håpløsheten er stor. Eller et fellesskap med andre troende der vi kan dele liv – både gleder og sorger.

I regjeringsplattformen sier vi: "Regjeringen vil føre en helhetlig og aktivt støttende tros- og livssynspolitikk, som anerkjenner tros- og livssynssamfunnenes rolle og betydning for enkeltmennesker og som samfunnsskapende kraft."

Vi ønsker å føre en politikk som nettopp ser betydningen troen har for oss som mennesker. Og hvilken positiv arv – og hvilken positiv betydning trossamfunn har for samfunnet i dag.

Jeg er ansvarlig statsråd for tro- og livssynsfeltet i regjeringen, men faktum er at hele regjeringen daglig må forholde seg til troens betydning.

Fra kunnskapsministeren i skolen til debatter om religionens plass i samfunnet og til utenriksministerens hverdag som er preget av religionenes betydning, hele tiden og i alle deler av verden.

Den norske kirkes plass

Midt i dette har Den norske kirke en unik posisjon.

En landsdekkende folkekirke, som gir tilhørighet på tvers av generasjoner.

Den er et sentrum i mange lokalsamfunn. En drivkraft for barne- og ungdomsarbeid.

En helt særegen kulturarena. Et kraftsentrum for diakoni i lokalmiljøene.

Et naturlig samlingspunkt i møte med livets store gleder og sorger – og i hverdagen.

Derfor sier vi også i regjeringsplattformen at "regjeringen vil sikre Den norske kirkes særlige stilling som landsdekkende og demokratisk folkekirke gjennom lovgivningen og forutsigbare finansieringsordninger."

Som livssynsminister vil jeg løfte frem Den norske kirkes unike plass i samfunnet. Et av de mest synlige symbolene på arven kirka forvalter og representerer er våre mange fantastiske kirkebygg. Denne arven må sikres til generasjonene som følger etter oss.

Det aller viktigste jeg gjør er å jobbe for en trygg oppvekst for barn og unge.

Unge måles etter prestasjoner på nesten alle arenaer. På skolen. Blant venner. Fra foreldre. På fritidsaktiviteter. På sosiale medier. De er pålogget døgnet rundt.

Det er ikke rart man trenger et fristed, et pusterom. Jeg tror kirken er et godt fristed for «generasjon prestasjon». Et fellesskap som ikke måler eller rangerer. Som gir barn og unge trygghet og hjelp til å godta seg selv, og ha tro på seg selv. Et godt samfunn må legge vekt på samarbeid og solidaritet. Vi må ikke dyrke frem konkurranse, prestasjoner og perfektjon i alle sammenhenger. Jeg tror ikke det finnes noe viktigere buskap til den unge generasjonen enn det som gis i kirkens trosopplæring: «Trosopplæringen skal fremme opplevelsen av egenverd og legge til rette for at barn og unge kan se seg selv og tolke verden som skapt, elsket og holdt oppe ved Guds kjærlighet».

Rammevilkår

Når vi bærer med oss arven inn i fremtiden er rammevilkår viktige. Jeg vet dere har ventet

lenge på melding om tros- og livssynspolitik, ny lov og stortingsmelding om

Opplysningsvesenets fond. Hadde jeg fortsatt vært i opposisjon hadde jeg nok sagt tydelig fra om at det burde vært på plass for lengst. Og nå til sommeren kommer de. Det har høyeste prioritert hos meg, nettopp fordi det har stor betydning og fordi det er viktig at resultatet blir godt. Mitt mål er også at politikken får bred støtte i Stortinget slik at det kan stå seg over tid.

Jeg kan ikke si så mye om hva som kommer i meldingene og loven før de legges frem. Men noe kan jeg si: Vi foreslår en felles lov for alle tros- og livssynssamfunn, med et eget kapittel om Den norske kirke.

Det er mitt mål at bestemmelsene om kirkens ordening ikke skal rokke ved sentrale forhold i Den norske kirke. Det innebærer blant annet at soknene er og blir den grunnleggende enheten og videreføres som selvstendige enheter som heller ikke kan løses fra Den norske kirke.

Det er ulike oppfatninger om hvilken rolle dere som Kirkemøte skal ha i en ny kirkeordning.

Vi vil føre videre Kirkemøtets rolle som det øverste representative organ i Den norske kirke.

Hva med eierskapet til Opplysningsvesenets fond?

Jeg vet at mange her i salen mener det er gode argumenter for at fondet er, og bør være, kirkas eiendom. Det er også mitt utgangspunkt at verdiene i fondet tilhører kirken og skal komme kirken til gode.

Så skal det gjøres mange politiske vurderinger når vi skal utforme de praktiske løsningene. Om fondet skulle tilfalle kirken vil kirken kunne ha stor nytte av verdiene. Samtidig tror jeg vi risikerer det kan bli stilt spørsmål ved det offentliges ansvar for fortsatt å finansiere folkekirka dersom flere milliarder kroner blir overført kirka.

Jeg kan ikke forskuttere hvilken modell vi lander på. Men det jeg kan si, er at jeg ønsker ro og stabilitet for finansieringsordningen av Den norske kirke.

§ 16

Da Stortinget endret grunnlovens paragraf 16 hadde man to tanker i hodet samtidig. Både hensynet til den særlige stilling Den norske kirke faktisk har og hensynet til et mangfoldig samfunn med full trosfrihet.

Grunnlovens § 16 står fast. Vi vil videreføre begge disse viktige linjene.

Av og til kan man få inntrykk av at Den norske kirkes dominerende posisjon er et problem for det livssyns åpne samfunn. Da vil jeg heller snu på det og spørre: Dersom Den norske kirke trekker seg tilbake fra arenaer – Blir Norge da mer eller mindre livssyns åpent?

Folkekirken har en posisjon som andre tros- og livssynsamfunn ikke har mulighet til å erstatte, særlig i mange lokalsamfunn.

Noen ganger vil det å ha en dominerende posisjon innebære en særlig ydmykhet.

Men det å ha en ledende posisjon betyr også *et særlig ansvar*, som ingen andre kan ta, for å brøyte vei for tro og religion i det offentlige rom, og dermed indirekte åpne rommet for andre.

Jeg er glad for at det er bred oppslutning i Stortinget om et livssyns åpent samfunn. Likevel tror jeg det er viktig å understreke: Det livssyns åpne samfunnet blir ikke til ved politiske erklæringer. Det må gjenvinnes og skapes hver eneste dag i hvert enkelt lokalsamfunn.

Målet er at politikken vil gi dere fundamentet dere trenger for å bygge en folkekirke som står støtt i århundrene som kommer.

Dere skal til med et viktig kirkemøte. Det viktigste kirkemøtet er likevel det møtet som skjer mellom folk og kirke i hverdagen. Slik har det vært og slik vil det forbli. Til stor betydning for enkeltmenneske og for samfunnet.

På vegne av regjeringen ønsker jeg dere et godt kirkemøte!

Biskop i Tunsberg, Jan Otto Myrseths preken ved åpningsgudstjenesten i Nidaros domkirke

Eg trur, hjelp mi vantru!

Det kan vere nokså brutalt å bli konfrontert med si eiga maktesløyse, med si udugelegheit.

Medan Peter og Jakob og Johannes har vore på ein fantastisk fjelltur i lag med Jesus, der han møtte Moses og Elia og dei vart vitne til ein herlegdom det er umuleg å uttrykkje i ord, har dei andre læresveinane hamna midt i ei folkemengde og ein dispuTT med nokre skriftlærde.

Ein ganske så brutal overgang for Jesu næraste vener. Idyllen blir broten. Sannsynlegvis skein kledda hans fortsatt, for det står at folket vart forferda, gripne av otte og undring då dei såg han.

Det viser seg at usemja går på eit spesielt vanskeleg sjukdomstilfelle, som læresveinane ikkje greidde å hjelpe, sjølv om dei hadde ei viss trening med helbredelsar og trass i tidlegare erfaringar med at åndene lydte dei.

No kjem den fortvilte faren til Jesus og forklarar kva som plagar sonen.

Om det var ein moderne lege som skulle behandle guten, er det godt muleg at han hadde enda opp med diagnosekoden G40 i ICT, vår tids internasjonale statistiske klassifikasjon av sjukdommar og beslekta helseproblem, nemleg ei form for epilepsi.

Fleire av symptoma peikar i den retninga. Men diskusjonen handlar ikkje om diagnosen eller om kva tiltak ein burde sette inn. Den handlar om læresveinane si maktesløyse. Dei fekk ikkje til å drive ut den vonde ånda.

Evangelistane skildrar Jesus som oppgitt, utolmodig og refsande overfor folkemengda. *Kor lenge skal eg halde ut med dykk? Kom hit til meg med han!*

Og så blir det eit dramatisk møte mellom guten og Jesus, før faren ber: - *om du kan, så ha medkjensle med oss og hjelp oss!*

- *Om eg kan? Alt er mogleg for den som trur.*

Så kjem det velkjende utropet frå faren, som så mange har kjent seg igjen i opp gjennom århundra:

- *Eg trur, hjelp mi vantru!*

Bøna blir høyrte. Underet skjer.

I dåtidens medisin meinte ein at sjukdom var forårsaka av demonar. Og Jesus var også barn av si tid.

Han var ein jødisk mann som levde i Palestina rundt år 30, i den forestillingsverda og med det verdsbildet som folk i hans samtid såg som opplest og vedtatt.

Han vart menneske og tok også på seg samtidas forståing av at alle lidingar, både psykiske og fysiske, kunne ha eit demonisk opphav.

Han levde i den mytiske røynda som vi fekk skildra i leseteksten frå Efesarbrevet, der det står at vår strid ikkje er *mot kjøt og blod, men mot makter og herredøme, mot verdsens herskarar i dette mørkret, mot vondskapens åndehær i himmelrommet* (Ef 6,12).

I Bibelen ser vi ikkje eit tydeleg skilje mellom lækjing av fysiske sjukdommar og såkalla besettelsar. Men evangelia har mange fortellingar om at Jesus tek omsorg for heile mennesket, og at han ikkje skil mellom sjel og kropp.

Han tok imot dei og tala til dei om Guds rike, og han lækte dei som trong å bli friske, står det i Lukasevangeliet som ei overskrift over Jesu teneste (Luk 9,11).

Denne gongen såg han eit menneske som var driven av ukjende krefter som øydela livet hans. Ukjende krefter som hadde tatt kontrollen og erobra sinnet og kroppen og hindra han i å kome til seg sjølv.

Det var sterke krefter, men Jesus var sterkare.

Skal vi forstå Jesu helbredelsar, er det virkninga av dei vi må studere. Vi må ikkje nøye oss med å bruke dei som illustrasjonar til teologiske tema eller forstå dei som peikarar til noko anna.

Her dreiar det seg om eit liv og ein kropp som blir gjenoppretta! Denne mannen kom til seg sjølv og fekk den gudgitte verdigheita si tilbake.

Fortellinga om denne besatte, unge mannen blir vevd inn i Bibelens store fortelling om ei verd som er på veg bort frå opphavet sitt. Verda er ikkje lenger slik skaparen forma den. Det gode og det vonde strir mot kvarandre, skaparkrefter kjempar mot undergangskrefter og vondskap, håp mot mismot.

Det var denne verda Jesus steig inn i, ei verd der vondskapen er ein realitet. Ukjende krefter manipulerer med livet, det er ikkje alltid så lett å forklare eller plassere ansvaret for vondskapen, men både i Jesu samtid og no er det heilt sikkert at viss Gud er til, så er han ikkje åleine om makta.

Viss vi ikkje reknar med vondskapen, misser også Jesu liv mykje av dramaet og dynamikken.

Denne og andre fortellingar om helbredelsar og demonutdrivingar utfordrar ei forenklande, fornuftsprega forklaring av røynda. Ikkje berre trengjer det uforklarlege seg på, men underfortellingane opnar også for det som sprengjer grensene for kva som er muleg. Dei blir fortellingar om håp så vel som ein protest mot trong rasjonalisme, som gjer verda mindre enn ho er.

Desse fortellingane har ein skapingsteologisk dimensjon: dei siktar mot å gjenreise verda slik Gud skapte henne.

Det var derfor Jesus vart menneske.

Det er derfor vi held fram med å fortelle om hans liv og hans gjerningar, hans død – og hans oppstode.

Fordi han er sterkare enn alle motkrefter.

Notto Thelle skriv i boka *Gåten Jesus* om ein fransk prest som i mange år hadde arbeidd i ein gudsforlatt og avkristna bydel i Paris, og det var ingen teikn til at arbeidet bar frukt. Kyrkjelyden skrumpa, og resignasjonen begynte å bre seg. Men han heldt fram gjerninga si, veke etter veke, år etter år.

Hadde han nokon grunn til å tru på forandring? Kolleger og vener oppfordra han til å søkje seg noko betre, eit kall med større inspirasjon og livsutfalding. Men han vart verande og forklarte det sjølv slik: «Nokon må vere her for å halde ryktet om Jesus levande.»

Ryktet om Jesus gjekk først på folkemunne, så vart det skrive ned og tatt med i ei samling av fortellingar som vart lesne høgt for dei truande, og i dag blir dei forkynte for oss.

Desse fortellingane angår oss og formidlar håp ved å sette ord på kva det betyr å tru på Gud.

Når desse fortellingane blir delt, smeltar fortid og notid saman. Akkurat som når ein i den gamle pakt ga vidare fortellingane om Guds store frelsesgjerningar. Til kvar ny generasjon skulle foreldre seie til borna: *Vi var slavar hos farao i Egypt, men HERREN førte oss ut frå Egypt med sterk hand* (5 Mos 6,21).

Det som startar som ei historie om *fedrane våre*, involverer gradvis *oss*, og er til slutt simpelthen *mi historie*.

Når ordet blir forkynt, seier Martin Luther, stig Kristus levande inn i våre hjarte.

Han er ikkje begrensa av tid og rom, han er nærverande og tilgjengeleg for menneskeleg, ja, fysisk erfaring.

Ja, korleis skulle vi elles forestille oss Gud, viss han ikkje var det? Då sit vi berre igjen med *filosofane sin Gud, ikkje Abrahams, Isaks og Jakobs Gud*, slik filosofen og matematikaren Blaise Pascal oppsummerte det.

Men underfortellingane beviser ingen ting, tvert imot, dei inviterer oss til å søkje Gud og be om at han skal gripe inn i livet vårt. Dei stiller oss ansikt til ansikt med Jesus og inspirerer oss til å seie med den fortvilte faren i dagens tekst:

- *om du kan, så ha medkjensle med oss og hjelp oss!*

Og vi hugsar Jesu svar:

- *Om eg kan? Alt er mogleg for den som trur.*

Det er som vi høyrer eit ekko frå Getsemane.

- *Abba, Far! Alt er mogleg for deg. Ta dette begeret frå meg! Men ikkje som eg vil, berre som du vil.*

Mange sjuke sine bønner fekk svar, men Jesu eiga bøn fekk det ikkje.

Det minner oss om at bønner er nettopp bønner, utan garanti for at vi får det svaret vi ynskjer oss.

Og for det andre banar dette vegen for ein teologi om ein Gud som lid med oss, som er nærverande i mine lidingar, som tek våre sjukdomar på seg, og som døyr for oss.

Same kva som skjer i livet vårt er det ingen ting som kan skilje oss frå Kristi kjærleik, verken naud eller angst eller nokon krefter, *verken det som er i det høge eller i det djupe, eller nokon annan skapning, skal kunna skilja oss frå Guds kjærleik i Kristus Jesus, vår Herre (Rom 8,39).*

Ære vere F og S og DHA, som var og er og vere skal éin sann Gud frå æve og til æve. Amen.

Biskop i Stavanger, Anne Lise Ådnøys preken ved søndagens gudstjeneste i Nidarosdomen

Kjære dåpsfamilier, kjære kirkemøte-folk, kjære menighet!

Hva vet vi om den åndelige virkeligheten der engler og djevler er aktører? Jeg har sett veggmaleriene i kirka på Byneset, så frodige at det kanskje er lettere å le av djevlene enn å grøsse? «Satan ba om å få sikte dere», sa Jesus til Peter. Det var noen i der jeg jobbet som hadde glede av at treåringen til presten ikke kunne uttale navnet på lekekameraten: Kjartan ble lett til «Satan». Hva skal vi bruke slike skikkelser til? Et maleri av Håkon Bleken var gjengitt i pressen nylig, et fra jubileumsutstillingen hans: «Do not go gentle». Spennet mellom godt og vondt er billedlig framstilt. En svart skikkelse med horn danser i de røde fargene, som i flammer. I kunst og diktning trenger vi bildene. Jeg tror likevel vi skal gi Satan-skikkelsen minst mulig oppmerksomhet, og heller øve oss i å konfrontere det vi kan kalle «en iboende ondskap» i verden og i oss selv.

Jesus viste i ord og handling at han hadde fått makt fra Gud på en måte som ingen andre. Likevel ble han ikke møtt bare med hurrarop og hosianna. Hvorfor ble ikke alle overbevist om at han brakte Gudsrike nær? Jo nærmere Jerusalem og påske fortellingene om Jesus er, jo tydeligere blir motstanden. Til og med de nærmeste vennene sviktet. Vi er kalt til å følge etter Jesus, også når vi ikke helt vet hvordan, inn i grenseoppgangen mellom godt og vondt. Livet må stadig siktes, som hvete.

Peter og Paulus, de to mest markerte apostlene i Det nye testamentet har begge fått plass i bibeltekstene i dag. Simon Peter lover i overmøt å stå ved Jesu side om det så skal koste ham livet. Vi husker hvordan det gikk. Tre ganger natt til Langfredag sier han at han ikke kjenner Jesus. Paulus har bedt om å bli helbredet for en «torn i kroppen» som plager ham så mye at han kaller det en «Satans engel». Han er bønnhørt, men ikke med helbredelse som resultat. Han har forsont seg med situasjonen og vet at han har fått alt han trenger fra Gud.

Det er gammel visdom og menneskekunnskap som ligger bak helgenkalenderen i kirkeåret. Peter og Paulus, har ikke fått hver sin dag, men må dele en dato i juni. De hadde begge en tendens til å ta stor plass og de kunne opptre selvsikkert på feil måte. Bibeltekstene forteller ærlig om apostlenes overmøt og svik. Det styrker troverdigheten.

Kampen mellom godt og vondt i vårt liv er i sin kjerne en kamp for vår sanne menneskelighet. Det er «demonisk» å ikke akseptere at jeg er et menneske med begrensninger. Paulus er en god åndelig veileder når han forteller om sine egne begrensninger, denne Satans engel i kroppen, som Gud tillater, fordi den har en oppgave og en hensikt, nemlig å holde Paulus nær Herren. Paulus får høre og lære Guds visdom: Min nåde er nok for deg! Så kan han forkynne nåden videre, til menigheten i havnebyen Korint og til kirkemøtedelegater og dåpsfamilier i Trondheim.

Dietrich Bonhoeffer, en tysk teolog og prest, valgte å bli værende i Tyskland da Hitler kom til makten. Han ville bekjempe nazismen der. Han var med i et attentatforsøk mot Hitler og ble henrettet 9.april 1945. Hans bønn var: *Gud, La meg aldri være et stilltiende vitne til ondskap.* Her er vi i nærheten av noe som utfordrer og som vi ikke kan flire vekk. *La meg aldri være et stilltiende vitne.* Jesus er vår veiviser i kampen for alt som er godt, rett og sant. Hans liv viser

tydelig at det koster å delta. Vi skal ikke møte urett, løgn og ondskap med taushet. I følge med Jesus skal vi tale, med mot og krefter som blir gitt oss av Den hellige ånd.

Når vi blander oss, risikerer vi alltid å bli skitne og å trø feil. Vi lever med en forpliktelse til å elske Gud av hele vårt hjerte, og vår neste som oss selv. Kjærlighetsbudet driver oss til handling og involverer oss i en kamp mellom godt og vondt, der grensene ikke alltid er like klare. Vi kjemper aldri aleine. I dag kan vi se oss rundt og nikke gjenkjennende til slekt og naboer, ukjente og kjente ansikter og smile anerkjennende. Vi er på samme lag.

I kirka fortsetter vi å snakke om Satan, i et rituelt språk. På dette sted, i det kristne fellesskapet, skal grensen være tydeligere enn ellers. Vi vil ikke gi plass til de kreftene som ødelegger og bryter ned mennesker og samfunn. Og allikevel er vi mennesker alltid både-og, samtidig rettferdiggjort og syndere, som Luther sa. Vi er akkurat som Paulus og Peter, og noe må fortsatt siktes. Jesus talte om ugresset som får vokse sammen med hveten helt til høsten. Før vi sovner i kveld kan vi takke livets Gud for at vi er døpt inn i syndernes kirke.

Dåpsritualet inneholder rester av en eksorsisme, en demonutdrivelse, hørte dere det? «Jeg forsaker djevelen og alle hans gjerninger og alt hans vesen». Vi drar en grense der, ved døpefonten, for alt som er vondt. Så merker vi dåpskandidatene med korset, seierstegnet, for at de skal tilhøre Jesus, den sterkeste, og tro på ham.

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd, som var, er og blir en sann Gud fra evighet til evighet.

Preses i Bispemøtet, Helga Haugland Byfugliens preken ved avslutningsgudstjenesten i Bakke kirke

Kjære alle sammen

I flere dager har vi vandret gjennom deler av Hebreerbrevet. Det har satt oss inn i den store sammenhengen med personer fra Gamle testamentes rike galleri.

Nå er vi her – siste stopp før kirkemøtet er slutt, og vi drar hver til vårt – vi skal ut av boblen. Og da dras perspektivet til oss.

De tre versene vi leste fra kapittel 12 er med på å plassere oss i den store skyen av vitner som er omkring oss – bak oss og rundt oss. Og det gir oss en sterk og mild oppfordring: La oss legge av oss alt som tynger og synden som så lett fanger oss inn og fullføre løpet foran oss.

Hvem tenker du på som et vitne som har betydd noe for deg? Som har inspirert deg med sin optimistiske tro eller utfordret deg med sin kompromissløse idealisme eller trøstet deg med sin empati? Jeg aner jo ikke...

Men jeg vet at for meg har det vært hele mennesker som har levd troens liv og ikke fremstått som ikoniske, men livsnære med blick for hva andre trenger.

Slike som både har vist troens kraft og trygghet og har fremstått som troverdige mennesker. Som nettopp slik hjelper til å legge bort det som tynger og som fanger oss inn og som tar fra oss frimodigheten. Fordi det er troendes liv å leve i nådens rom der tilgivelsen aldri blir brukt opp, men gir kraft og mot til å prøve enda en gang.

Jeg har møtt to slike vitner denne våren: Den ene er biskop Thomas på Anafora – den vevre, lille og samtidig store Jesu etterfølger som med sin kraft og styrke og kjærlighet har våget å skape et sted for mennesker av alle slag. Hvor gudstjenester og arbeid og måltidsfelleskap og kultur er søyler i et arbeid som har blitt til velsignelse – i et land og i en kirke som lever i en svært krevende situasjon og der pessimismen lett kan ta overhånd. Som ikke er redd for å være direkte og stille krav. Men hans blick og hans smil speiler at han er vendt mot troens opphavsmann og fullender – det gir han mot og dristighet som setter dype spor. Hans oppsøkende blick ser mennesker som trenger omsorg og kjærlighet – og han skaper rom og gir verdighet. Han tolker korset slik at den vertikale delen vitner om barmhjertighet og den horisontale vitner om rettferdighet.

Det er vårt kall å vitne om begge disse dimensjonene – med våre liv i ord og handling.

Det andre vitne er Maria Magdalena som i en ny kirke på Anafora har fått sitt eget kapell. Maria fra Magdala i Galilea var fremstilt i vakre ikoner, med øyne som var preget av ømhet, kjærlighet og sorg på samme tid, så det nesten kjentes fysisk. Hun som trolig hadde en broket bakgrunn, men som ble en av Jesus sine nærmeste og som stod der da han døde på korset – som så lidelsen - som kjente sorgen og smerten – I evangeliet etter Johannes berettes at det er Maria Magdalena som var den første som kom dit. I de fire evangeliene er der ulike varianter på hvem som kom dit, men det er kvinner som første forteller evangeliet: Han er ikke i

graven. Og Maria Magdalena er en gjennomgangsskikkelse. Hun har en særlig plass blant Bibelens kvinner, noe som har gjort henne til en fascinerende skikkelse for mange som har villet fortelle historien om Kristus. Hun har en spesiell erfaring av evangeliets frigjørende kraft og hørte til i hans indre krets. Hun stod også der da Mesteren åndet ut på korset og så han ble tatt ned og lagt i gravhulen.

Og som også var med påskemorgen og så de tomme graven—

To vitner i den store skyen – som på ulike vis har hjulpet andre til å se Jesus Kristus – troens opphavsmann og fullender.

Nå er det vi som er vitner i den store skyen – med våre ord og våre handlinger. Vi er med våre liv kalt til å fortelle om han som døde for oss og oppstod for oss. Vi er kalt til å gjøre det så mennesker kjenner seg verdifulle slik de er – elsket og ønsket Vi er kalt til å utfordre mennesker til å tro på Kristus og følge etter han gjennom livet.

Og vi gjør det sammen med det store fellesskapet i Guds verdensvide kirke, som bærer oss fremover mot den gleden hos Gud der det er barmhjertighet og rettferdighet i all evighet.

La oss gå fra Kirkemøtet i fred og tjene Herren med glede.

Amen.